

BAŞLARKEN

Sevgili Okuyucularımız!

Dergimizin yeni bir sayısı ile yine sizlerle beraber olmanın mutluluğu içindeyiz.

Sevgili okurlarımız, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramını tüm yurtta büyük coşkuyla kutladığımız ve geride bıraktığımız dönemde, Kudüs ile ilgili gelişmeler ile iç ve dış ekonomik olaylar öne çıktı.

İsrail'in katliamını protesto eden vatandaşlar Yenikapı'da bulundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan da mitinge katılanları, İslam İşbirliği Teşkilatı zirvesi için İstanbul'a gelen ülke temsilcileriyle birlikte selamladı. Ayrıca, İstanbul Kongre Merkezinde gerçekleştirilen İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) zirvesinin sonuç bildirgesinde; uluslararası barış gücü gönderme yolu da dahil olmak üzere, Filistin halkına uluslararası koruma çağrısında bulunuldu ve ABD'nin büyükelçiliğini Kudüs'e taşıma kararını izleyen ülke, makam, parlamento ve şirketlere kısıtlamalar uygulanması kararı alındı.

Sevgili okuyucularımız, Türk piyasaları tarihin en hararetli günlerini yaşadı. Doların 4,92 TL'ye kadar yükselmesi üzerine, ekonomi Bakanı Zeybekçi'nin "ilgili kurumlar sorumluluklarının gereğini yapmalı" şeklindeki beyanını müteakiben, Merkez Bankası tarafından olağanüstü toplantıya çağrılan Para Piyasası Kurulu, piyasanın fonlandığı faizi %13,5'ten %16,5'e yükseltti. Merkez Bankası para politikasında sadeleştirme sürecini tamamlamaya karar verdi ve bunun sonucunda, artık piyasayı Geç Likitide Penceresi faizinden değil, politika faizinden fonlayacağını açıkladı. Bu çerçevede; politika faizi % 8'den % 16,5'e, faiz koridorunun alt sınırı % 7,5'ten % 15'e ve üst sınırı da % 9,25'ten % 18'e çıkarıldı. Merkez Bankasının iki yıldır beklenen sadeleştirme adımını atmasıyla dolar sert düştü ve 4,55 TL'ye kadar geriledi.

Sevgili okuyucularımız, diğer iç ve dış ekonomik gelişmeleri de sizlerle paylaşmak isteriz.

- Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu Sanayi ve Ticaret A.Ş'nin kuruluşu tamamlandı ve CEO Mehmet Gürcan Karakaş oldu. Şirkette Anadolu Grubu, BMC, Kök Grubu, Türkcell Zorlu Holding'in payları %19'ar, TOBB'un payı da % 5 oldu.
- Türkiye'nin, ABD'nin çelik ve alüminyuma koyduğu ek vergileri kaldırmaması halinde, 21 Haziran'dan itibaren 22 kalem üründe misilleme başlatacağı açıklanırken, keza, Kanada ve Meksika'nın da ABD'den yeşil ışık gelmemesi halinde, 18 Haziran'dan itibaren bazı ABD ürünlerine ek vergi koyacağı ifade edildi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, TÜFE'nin Mayıs ayında geçen yılın aynı ayına göre, % 12,5, Yİ-ÜFE'nin ise % 20,16 olduğu, bu artışın Ağustos 2003'ten beri en yüksek seviyeye ulaştığı, ihracatın ise aynı ayda altın hariç 14 milyar dolara çıktığı ve bu tutarın en yüksek aylık ihracat olarak tarihe geçtiği açıklandı.
- Akaryakıt fiyatlarında kur ve petrol etkisinden kaynaklanan zamların önlenmesi amacıyla; akaryakıt ürünlerinde artış olması halinde, özel tüketim vergisinin otomatik olarak düşürülerek fiyatın artmayacağı belirtilirken, Enerji Bakanı Berat Albayrak, Tuz Gölü doğalgaz depolama tesisi projesi için 1,2 milyar dolarlık kredinin Dünya Bankası ve Asya Altyapı Yatırım Bankasından sağlandığını açıkladı.

24 Haziran 2018 tarihinde yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinin ülkemize hayırlı olması diliyle gelecek sayıda buluşmak üzere, Ramazan Bayramınızı kutlar, mutlu ve sağlıklı günler dileriz.

İÇİNDEKİLER

MAKALE ADI / YAZARI

MAKALE ADI	YAZAR	UNVAN	SAYFA
Parselasyon İşlemlerinde İmar Planına Göre Kapanan Yolların Durumu-1	Suat ŞİMŞEK	Maliye Bakanlığı, Milli Emlak Kontrolörü	3
Uygulama İmar Planı İle Arsa Düzenlemesi Yapma Yetkisinin İlçe Belediyesinden Büyükşehir Belediyesine Devri Meselesi	Dr. Selman ÖZDEMİR	Şanlıurfa İdare Mahkemesi Başkanı	10
Belediyelerin Güneş Enerjisi İle Ürettiği Fazla Elektrik Satması Ve Vergisel Sonuçları	Ayşe Çiğdem TAŞPINAR	Gelir Uzmanı Gelir İdaresi Başkanlığı	29
Kamuya Ait Hürda Malzemelerin MKE Hurdasan A.Ş.'ne Satış Yoluyla Devredilmesi Zorunluluğu	Halûk NALÇAKAR	İçişleri Bakanlığı E. Mahalli İdareler Başkanlığı (İşadamı)	33
Sel Ve Taşkınla Mücadelede Kurumsal Aktör ve Sorumlular İle Yapılması Gerekenler	Sezgin ERÖZBAĞ	Ankara Büyükşehir Belediyesi ASKİ Genel Müdürlüğü İç Denetim Birim Başkanı	37
Yapım İş İhalelerinde Kullanılması Zorunlu Yerli Malı Listesi Açıklandı	Gürkan GÜVEN	Mühendis - İhale Uzmanı	42
Belediye Tarafından Düzenlenen Tahsilat Makbuzunun Niteliği	Güven DENİZ	Bülent Ecevit Üniversitesi DMY Öğretim Görevlisi	48
Kamu İhale Kanunundaki Son Değişiklikler	Av. Necati TORUN	-	53
Ticaret Hukuku Kapsamında Belediye Şirketlerinin Hak ve Fııl Ehliyeti	Mustafa YAVUZ	Gümrük ve Ticaret Uzmanı	59
Gözültüne Alınan veya Tutuklanan İşçinin İş Sözleşmesinin Feshi	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	ÇSGB İş Başmüfettişi	64
Harcırah Kanununda Yer Alan Memuriyet Mahalli Konusunda Yapılan Son Düzenlemeler	Erdoğan DEDEOĞLU	Sayıştay Uzman Denetçisi Kamu Yönetimi Uzmanı	70
Belediyelerde Trafik Elektronik Denetleme Sistemlerinin İşletilmesi	Salih KAN	Sayıştay Denetçisi	79
Büyükşehir İlçe Belediyelerinde Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Bir Değerlendirme	Mehmet Zeki KARADAĞ	Sayıştay Denetçisi	83
MERA KANUNU GEÇİCİ 3. MADDE (Yapı/Yapı Sahipleri-Yerleşik Alan)	Serkan ŞAKAR	Maliye Uzmanı (e. Milli Emlak Kontrolörü)	86
Mevzuat Gereği Zorunlu Olan İmalatların Proje Değişikliğine Konu Edilmesinin Olası Hukuki Sonuçları	S.Tunahan BAYKARA	Sayıştay Başdenetçisi	93
Belediyelere Gıda Bankacılığı Kapsamında Yapılan Bağış ve Yardımların İndirim Konusu Yapılması	Ufuk ÜNLÜ	Başbakanlık Müfettişi	101
Emlak Vergisi İle Belediye Gelirleri ve Harçlar Kanununda Kooperatiflere Tanınan Muafiyetler	Salih ÇALAL	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müfettişi	107
Muhtarların Sosyal Güvenlik Hakları	Yusuf GÜNDÜZ	SGK Müfettişi	112
Resen Borç Senedi ve Kefaletnamelerin Damga Vergisi Karşısındaki Durumu	Altar Ömer ARPACI	Maliye Bakanlığı Vergi Başmüfettişi E. Gelirler Başkanlığı	121
Devlet Memurları Kanununun 37 ve 64. Maddeleri Kapsamında Derece Yükselme ve İlav Kademe İlerlemesinde Sicil Uygulamasında Son Yıl	Mustafa DÖNMEZ	İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü	128
Mevzuat Fihristi			136
Yargı Kararları			144
Tebliğler, Genelge ve Görüşler			164
Soru - Cevap			166

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAS KATSAYILARI	168	ÖCRETLİ YILLIK İZİNLER	182
DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR	169	İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	182
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	169	KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER	183
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	170	3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARI PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI)	184
BELEDİYE ENÇÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	170	SÜLÂH BAKIMINDA KANUN	186
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI	171	UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU	186
İL ENÇÜMEN BRÖT ÖDENEKLERİ	171	TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTULABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ	186
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	171	DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR	187
ASGARİ ÖCRETİN NET HESABI VE İSVEREN MALİYETİ	172	YURTIÇİ HARCIRAHAR	190
2018 YILI ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ	172	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	192
5326 SAYILI KABAHATLER KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	173	BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	193
1698 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	175	VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAZ VE TUTARLAR	194
2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	176	GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI	196
4817 SAYILI YABANCIILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNUNDA YER ALAN İDARI PARA CEZALARI	177	HİZMET ERBABINA İSVERİ YEVA İSVERİNİN MÜSTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLERE İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI	196
MEMUR ÖDEMELERİNDE YAPILAN KESİNTİLER	178	BASİT USULE TABİ OLMAMIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İSVERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR	196
DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ	179	ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ	196
MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÖCRET	180	YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	196
DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÖCRET	180	ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ	197
KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÖCRET	181	PARASAL SINIRLAR	198
GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÖCRET	182		



Suat ŞİMŞEK

*Maliye Bakanlığı
Milli Emlak Kontrolörü*

PARSELASYON İŞLEMLERİNDE İMAR PLANINA GÖRE KAPANAN YOLLARIN DURUMU-1

1. GİRİŞ

İmar planı gereğince kapanan yolların imar uygulamasına tabi tutulabilmesi açısından özel bir durum söz konusu değildir, kapanan yollar imar uygulamasına tabi tutulabilir. Bununla birlikte 3194 sayılı İmar Kanunu, kapanan yollarla ilgili olarak özel bir hüküm ihtiva etmektedir. Kanununun 11. maddesinin son fıkrasına göre “hazırlanan imar planı sınırları içindeki kadastral yollar ile meydanlar, imar planının onayı ile bu vasıflarını kendiliğinden kaybederek, onaylanmış imar planı kararı ile getirilen kullanma amacına konu ve tabi olurlar”. Bu hüküm bu alanların plan kapsamına alınmasına ve kadastral bir yolun imar planı gereğince kapatılmasına izin vermektedir.

Bununla birlikte kapanan yolların kimin adına tescil edileceği önemli bir sorun teşkil etmektedir. Parselasyon açısından yolların özellikli durumu, kapanan kadastral yolların ihdas edilip edilmeyeceği ve edilecekse kimin adına tescil edileceğidir. Çünkü arazi ve arsa düzenlemesi (parselasyon, 18. madde

uygulaması) işlemlerinde en ihtilafli konulardan bir tanesi, düzenleme alanında kapanan yolların durumudur. Bu alanların arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinde ihdasen tescil edilip edilmeyeceği, edilecekse tescilin kimin adına yapılacağı konusu idarelerle vatandaşları sürekli karşı karşıya getirmektedir. Öyle ki, Çağlar Meşhur tarafından yapılan bir çalışmada, Konya İlinde 1989-2002 yılları arasında yapılan arazi ve arsa düzenlemelerinin idari yargı tarafından iptal edilmesinde kullanılan en önemli gerekçedir¹. Dava konusu yapılan arazi ve arsa düzenlemelerinin üçte biri bu gerekçeyle iptal edilmektedir.

Buradaki konunun paydaşlarının tutumu birbirinden oldukça farklıdır. Belediyelerin büyük bir kısmı, bu yolları belediye adına ihdasen tescili yoluna gitmektedirler. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, kapanan bu yollardan imar planında özel mülkiyete konulabilecek alanlara denk gelen alanların belediye adına tescil edilebileceğini, buna karşılık imar yoluna denk gelen kısımların ihda-

¹ Meşhur, Çağlar (2002) “İdari Yargıya Konu Olan 18. Madde Uygulamaları: Konya Kenti Örneği” s: 59

sen tescil edilemeyeceğini, bu gibi alanların umumi hizmet alanları için tahsis edilmesi gerektiği görüşündedir. Danıştay ise her iki uygulamadan farklı olarak, kapanan yolların tamamının umumi hizmet alanları için kullanılması gerektiğini, kapanan yolların kesinlikle belediye adına tescilinin mümkün olmadığını kabul etmektedir.

Danıştayın istikrar kazanmış kararlarının belediyelerin uyguladıkları veya TKGM'nin benimsediği görüşlerden farklı olması ise arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinin dava konusu olması durumunda iptali için önemli bir gerçek teşkil etmektedir. Bu durum ise parselasyon işlemlerinin iptaline ve en başa dönülmesine neden olmaktadır.

Kapanan bu yollarla ilgili olarak bu kadar farklı görüşlerin ortaya çıkmasının temel sebebi, bu konuda hangi mevzuat hükmünün dikkate alınması gerektiği konusundaki farklı görüşlerdir. Bu konuda akla gelen ilk hüküm, 3194 sayılı İmar Kanununun 11. maddesinin son fıkrasıdır. Söz konusu fıkra hükmüne göre "hazırlanan imar planı sınırları içindeki kadastral yollar ile meydanlar, imar planının onayı ile bu vasıflarını kendiliğinden kaybederek, onaylanmış imar planı kararı ile getirilen kullanma amacına konu ve tabi olurlar". Ayrıca, 2644 sayılı Tapu Kanununun 21. maddesi köy ve belediye sınırları içinde kapanmış yollarla yol fazlalarının, köy veya belediye adına tescil edileceğini öngörmektedir. Bu iki hüküm de kapanan yolların ve meydanların belediye ile ilişkilendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Ancak, kapanan yolların ne şekilde tescil edileceği konusunda ise uygulama birliği bulunmamaktadır.

Bu çalışmamız, kapanan yolların arazi ve arsa düzenlemesi esnasında ne şekilde değerlendirilmesi gerektiğini, bu konudaki farklı uygulamaları ve Danıştay içtihatlarını

izah etmek üzere açıklanmıştır. Bu kapsamda arazi ve arsa düzenlemesi esnasında kapanan yollar konusundaki farklı uygulamalar, Danıştay içtihatları da dikkate alınarak incelenecek ve değerlendirilecektir. Ayrıca, bazı kanunlarda yer alan özel hükümler, bazı kapanan yolların Hazine adına tescil edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, ilk olarak Hazine adına tescil edilmesi gereken yerler, sonrasında ise diğer yolların ne şekilde uygulamaya tabi tutulacağı konusu irdelenecektir.

Çalışmamızın bu ilk bölümünde kapanan yollardan, 18. madde uygulaması esnasında Hazine adına ve istisnai bir durum olarak organize sanayi bölgesi (OSB) tüzel kişiliği adına tescil edilmesi gerekenler izah edilecektir.

2. KAPANAN YOLLARDAN HAZİNE ADINA İHDASEN TESCİL EDİLMESİ GEREKENLER

Kapanan yolların ne şekilde ihdas edileceğine değinmeden önce Hazine adına tescil edilmesi gereken bazı kapanan yolların izah edilmesi gerekmektedir. Çünkü kapanan bazı yolların Hazine adına tescili konusunda mevzuatımızda özel hükümler (örneğin 3194 sayılı İmar Kanununun 11. maddesi veya 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 8. maddesi gibi) yer almaktadır.

Bu hükümler, kapanan bazı yolların Hazine adına tescili açısından özel hüküm niteliğindedir ve bu konudaki diğer hükümlere nazaran evveliyatla uygulanmaları gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, bu yollarla ilgili olarak özel kanunlarında hükümler bulunmaktadır ve bu özel hükümler, hem Tapu Kanununun 21. maddesine, hem de İmar Kanununun 11. maddesinin son fıkrasına nazaran evveliyatla uygulanır².

2 Şimşek, S. ve Hazar, İ. İmar Davaları Rehberi, s: 575

Bu kapsamda, uygulama esnasında düzenleme alanında bulunan ve kapanan yollardan (imar ya da kadastro yolu olması fark etmez) aşağıda sayılan yerlerin Hazine adına tescili gerekir. Bu gibi yerlerin belediye adına tescili mümkün olmadığı gibi, düzenleme ortaklık payı (DOP) içinde (umumi hizmet alanları hesabında) değerlendirilmesine de imkan yoktur. Normal koşullar altında, 18. madde uygulamasından önce 11. maddeye göre Hazine adına tescil edilmesi gereken bu taşınmazlar, eğer parselasyon yapıncaya kadar Hazine adına tescil edilmemiş ise uygulama esnasında Hazine adına ihdas edilir ve Hazine taşınmazı gibi değerlendirilir. Dolayısıyla, bu yerlerden diğer Hazine taşınmazları gibi DOP kesilebilir.

a) İmar Kanununun 11. Maddesi veya 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 7. Maddesi Kapsamında Terk Edilen Yerlerin Durumu

Bilindiği üzere 3194 sayılı İmar Kanununun 11. maddesi ile (mülga) 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 7. maddesinin 8. fıkrası, imar planına göre umumi hizmet alanlarına denk gelen Hazine taşınmazlarının, belediyelere veya il özel idarelerine terkinde öngörülmektedir.

İmar Kanununun 11. maddesinin birinci fıkrasına göre “*imar planlarında; meydan, yol, park, yeşil saha, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere ayrılmış yerlere rastlayan Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait gayrimenkuller ile askeri yasak bölgeler, güvenlik bölgeleri ile ülke güvenliği ile doğrudan doğruya ilgili Türk Silahlı Kuvvetlerine ait hareket ve savunma amaçlı yerler hariç Hazine ve özel idareye ait arazi ve*

arsalar belediye veya valiliğin teklifi, Maliye ve Gümrük Bakanlığının onayı ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeye; belediye ve mücavir alan hudutları dışında özel idareye bedelsiz terk edilir ve tapu kaydı terkin edilir.”

Keza, 3030 sayılı Kanunun 7. maddesinin 8. fıkrası şu hükmü ihtiva etmekteydi: “*İmar ve yol istikamet planlarında meydan, yol park, yeşil saha ve otopark gibi umumi hizmetlere ayrılan alanlarda ve imar uygulaması sırasında yapılmak kaydıyla kamu kurum ve kuruluşlarına ait gayrimenkuller görev alanları itibariyle büyük şehir ve ilçe belediyelerine Maliye ve Gümrük Bakanlığı kararı ile bedelsiz olarak terkedilebilir ve tapu kaydı terkin edilir.”*

Bu şekilde Hazine tarafından belediyelere veya il özel idarelerine terk edilen yerlerin, sonradan yapılacak imar planına göre özel mülkiyete konu olabilecek alanda kalması durumunda, arazi ve arsa düzenlemesi esnasında bunların Maliye Hazinesi adına ihdas edilmesi gerekmektedir. Çünkü 3194 sayılı İmar Kanununun 11. maddesi veya (mülga) 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanunun 7. maddesi kapsamında belediyelere veya il özel idarelerine terk edilen yerlerin, imar planı değişikliği ile özel mülkiyete konu olabilecek hale gelmesi halinde Hazine adına tescil edilmesi, 3194 Kanunun 11. maddesinin amir hükmüdür. 11. maddenin 3. fıkrasına göre belediyelere veya il özel idarelerine terk edilen bu yerlerin kullanış şekli, yeni bir imar planıyla değiştirilip özel mülkiyete konu olabilecek hale getirildiği takdirde, bu yerler devir alınan idareye belediye veya özel idarece aynı usulle iade edilir. Buna aykırı davranış sabit olan ilgililer şahsen sorumludur.

Bu nedenle, Hazine tarafından belediyelere veya il özel idarelerine terk edilen taşınmazlar açısından ne 3194 sayılı İmar Kanununun 11. maddesinin son fıkrası, ne de 2644 sayılı Tapu Kanununun 21. maddesi uygulanabilir.

Buna karşılık Koçak³, 3194 sayılı Kanunun 11. maddesinin pratikte uygulanabilirliğinin olmadığını vurgulamaktadır. Yazarın bu şekilde düşünmesindeki en temel etken Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 27. maddesinin 1. fıkrasının “İmar planındaki bir sosyal ve teknik alt yapı alanının kaldırılabilmesi ancak bu tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer yeni bir alanın ayrılması suretiyle yapılabilir.” hükmünü ihtiva eden 2 nolu bendidir. Bu bent hükmüne göre bu tesislerin kaldırılması ancak, bu tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer bir alanın ayrılmasıyla mümkün olacaktır. Yazara göre, örneğin daha önce Hazine taşınmazından oluşmuş bir park, bir imar tadilatı ile konut alanına dönüşmüş olsa, Yönetmeliğin 27. maddesi gereğince aynı bölgede eşdeğer yer bırakılırken, eşdeğer yerin bırakıldığı yerdeki konut alanlarında hak sahibi olanların hakları iptal edilemeyeceğine göre bunlara da yer verilmesi gerekir ki; bu yer, kaldırılan parkın yeri olacaktır. O halde kaldırılan park Hazineye dönecektir. Bu da gösteriyor ki, Kanunun 11. maddesiyle, Yönetmeliğin 27. maddesi çakışmaktadır. Yönetmelik maddesine karşı kanun maddesinin önceliği vardır; ancak, Yönetmelik maddesi, Kanunun 18. maddede üçüncü fıkrasının gereğinin yapılmasını sağlayan bir düzenlemedir. Diğer taraftan; tümünden yeni bir imar düzenlemesi söz konusu olacak olursa, bu uygulamada, daha önce Hazineye ait taşınmaz üzerinde oluşan park,

konut alanına dönüşmüşse, o takdirde Hazineye geri döner mi? Hazineye ait yerin açığa çıkması için, yeni uygulamada bir önceki uygulamaya oranla DOP oranının düşürülmesi gerekecektir. Böyle bir uygulama yine 18/3. maddeye aykırı bir uygulama olacaktır. Zira, böyle bir uygulamaya izin verilmiş olsa idi, belediyeler bunu, daha önce DOP’tan oluşturulan umuma ait yerlerden kendilerine yer kazanmak için diledikleri gibi kullanırlar idi. Sonuç olarak yazara göre, İmar Kanununun 11. maddesinde bulunan ‘plân değişikliği halinde, devir alınan idareye aynı usulle geri iade edilir.’ şeklindeki hüküm, uygulamada işlerliği olmayan bir hükümdür.

Ancak, yazarın bu görüşüne katılma imkanımız bulunmamaktadır. Elbette ki söz konusu makalenin yazıldığı tarihten yürürlükte bulunan Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 27. maddesinin 1. fıkrasının “İmar planındaki bir sosyal ve teknik alt yapı alanının kaldırılabilmesi ancak bu tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer yeni bir alanın ayrılması suretiyle yapılabilir.” hükmünü ihtiva eden 2 nolu bendi, bu tesislerin kaldırılmasını, bu tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer bir alanın ayrılması şartına bağlamıştır. Ancak ayrılacak yeni eşdeğer alanın denk geleceği şahıslara, Hazine tarafından terk edilmiş bulunan parsellerin verilmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Zaten dikkat edilirse bu hüküm planlamayla ilgilidir. Oysaki Hazine tarafından terk edilen bu alanların plandaki kullanım amacının değişmesi durumunda tekrar Hazineye iadesi planlamayla değil, plan uygulamasıyla ilgilidir. Yazarın verdiği örnekten devam edecek olursak uygulama şu şekilde yapılmalıdır: Hazine tarafından terk edildikten sonra plandaki kullanım amacının değişen ve özel mülkiyete konu olabilecek hale gelen parsel, uygulamada ihdasen Ha-

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Koçak, Hüseyin (2002) “Hazine Taşınmazlarının Geri Dönmesi” Mülkiyet Dergisi, Yıl: 2002, Sayı: 45

zine adına tescil edilmelidir. Plan değişikliği sonucu umumi hizmet alanlarına denk gelen şahıs parselleri ise belediye tarafından kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi (DOP) veya terk gibi yöntemlerle belediye tasarrufuna alınmalıdır.

b) Karayolları Genel Müdürlüğü Tarafından Satın Alma, Kamulaştırma veya Maliye Bakanlığından Devralınmak Suretiyle Edinilen ve Sonrasında Yol Ağı İçin Terk Edilen Yollar

Bu yollar, adı geçen Genel Müdürlük tarafından satın alındıktan, kamulaştırıldıktan veya Maliye Bakanlığından devraldıktan sonra tapu sicilinden terkin edilmektedir.

Bu yolların, daha sonra yapılacak imar planına göre özel mülkiyete konu olabilecek alanda kalması durumunda, ihdasın Hazine adına yapılması gerekmektedir. İhdas işleminin, arazi ve arsa düzenlemesi esnasında yapılması, sonucu değiştirir bir durum değildir. Parselasyon işlemleri esnasında da bu yerlerin tescili Maliye Hazinesi adına yapılır. TKGM'nin 1477 sayılı Genelgesine göre; **Karayolları Genel Müdürlüğünce yol için kamulaştırılarak sicilden terkin edilen yerlerin güzergahının değişmesi sebebiyle kapanması halinde, bu yerlerin Karayolları Genel Müdürlüğünün istemiyle Maliye Hazinesi adına tescil edilmesi gerekir.** Ancak, Karayolları Genel Müdürlüğü, tarafından kendi adına tescil isteminde bulunulması halinde, bu tür kapanan yolların, adı geçen Genel Müdürlük adına tescili de mümkündür⁴.

Aynı durumun, Hazine tarafından Karayolları Genel Müdürlüğüne devredildikten⁵

4 Çelik, Kemal (2006) Planlama ve İmar Kanunu Uygulaması, Arazi ve Arsa Düzenlemesi, s: 261, Koçak, Hüseyin ve Beyaz, Metin (2007) İmar Uygulamaları, s: 234

5 (Mülga) 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 6. maddesine göre, il yolları ağına giren taşınmazlar, üzerindeki tesisler ile birlikte ilgili idare

sonra sicilden terkin edilen yollar için de geçerli olması (bir başka ifadeyle evveliyatla uygulanması) gerekir. **Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından satın alınan ya da kamulaştırılan yolların ihdasının Maliye Hazinesi adına yapıldığı dikkate alınır, Hazine tarafından bu Genel Müdürlüğe devredilen yolların ihdasının da Hazine adına yapılması gerektiği görülecektir.** Buna göre Hazine (Maliye Bakanlığı) tarafından Karayolları Genel Müdürlüğüne devredilen yerlerin ihdas edilmesi halinde, ihdas Hazine adına yapılır. Dolayısıyla, 2644 sayılı Tapu Kanununun 21. maddesi bu alanların ihdası açısından uygulanmaz⁶. Çünkü 21. maddede belirtilen yollar, kadimden beri yol olarak kullanılan kadastro yollarıdır. İmar Kanununun 11. maddesinin son fıkrası da bu yollar açısından uygulanabilir değildir.

c) Turizmi Teşvik Kanunu Kapsamında Kalan Yollar

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 8/a maddesine göre, kültür ve turizm koruma ve gelişme bölgeleri ile turizm alan ve merkezlerinde kapanan yol ve yol fazlalarının Hazine adına ihdas edilmesi gerekir.

Bu hüküm hem İmar Kanununun 11. maddesine, hem de Tapu Kanununun 21. maddesine nazaran özel hüküm niteliğindedir. Turizm Teşvik Kanunu özel hüküm, İmar Kanunu ise genel hüküm niteliğindedir. Turizm Teşvik Kanununun uygulama önceliğinin bulunması lexspecialis (özel hüküm genel hükmü ilga eder) genel hukuk ilkesine de uygunluk arz etmektedir. 3194 sayılı İmar Kanununun 4. maddesi dikkate alındığında, turizm hizmeti ile bu hizmetin gereği, turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezlerinin tespiti ve geliştirilme-

reler tarafından Karayolları Genel Müdürlüğüne parasız olarak devir ve temlik olunur.

6 Koçak, Hüseyin ve Beyaz, Metin (2007) İmar Uygulamaları, s: 234

leri, turizm yatırım ve işletmelerinin teşvik edilmesi, düzenlenmesi ve denetlenmesi amacıyla çıkarılan 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanununun uygulandığı alanlarda öncelikle, 2634 sayılı Kanununda öngörülen imarla ilgili hükümlerin uygulanması, İmar Kanununun ise sadece Turizm Teşvik Kanununun hükümlerine aykırı olmadığı oranda uygulanması gerektiği açıklar.

Yine, 1934 yılında yayımlanan 2644 sayılı Tapu Kanununun 21. maddesindeki, köy ve belediye sınırları içinde kapanmış yollarla yol fazlaları köy veya belediye namına tescil edileceği hükmüne karşılık 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 8. maddesinin (A) fıkrasının birinci bendinde, imar planları yapılmış ve turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz mallardan Hazine adına tescili yapılmamış Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerle, kapanan yollar ve yol fazlalarının (köy veya belediye namına değil) Hazine adına resen tescil edileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, kanun koyucunun 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu ile turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz malların korunması amacıyla imar uygulamalarını ve dolayısıyla yoldan ihdasları daha farklı düzenlediği izahattan varestedir. İmar planı uygulamaları sonrasında kapanmış yollarla yol fazlalarının hangi kurum adanı tescil edileceğine ilişkin her iki Kanun arasında bir çelişki varmış gibi görünse de; 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 2644 sayılı Tapu Kanununa göre daha özel ve yürürlük tarihi itibarıyla daha yeni bir düzenleme niteliğinde olması sebebiyle 2634 sayılı Kanun kapsamındaki alanlarda kapanan yollar Hazine adına ihdas edilir.

Dolayısıyla, kültür ve turizm koruma ve gelişme bölgeleri ile turizm alan ve merkezlerinde yapılacak arazi ve arsa düzenlemelerinde öncelikle bu hükmün uygulanması ve kapanan yol ve yol faz-

lalarının Hazine adına ihdas edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bu alan ve merkezlerde yapılacak arazi ve arsa düzenlemelerinde kapanan yollar ve yol fazlaları, Hazine adına ihdas ve tescil edilir. TKGM Hukuk Müşavirliğinin 2009 yılında verdiği B.09.1.TKG.061-647-03-01-09-501 sayılı görüşü de bu yöndedir⁷.

ç) Afet Bölgesi İçinde İmar Planına Göre İnşaat Alanında Kalan Yollar

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 21. maddesi; afet bölgesi içinde ve dışında tespit olunan imar ve iskân alanları içindeki taşınmazlardan Hazineye, özel idareye, belediyeye, köy tüzel kişiliğine veya katma bütçeli dairelere ait olanlardan (Vakıflar Genel Müdürlüğü taşınmazları ile, Hazineye, özel idare ve belediyeye ait taşınmazlardan bir kamu hizmetine tahsis edilenler hariç) ihtiyaç duyulan miktarın, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının isteği üzerine bedelsiz olarak tahsis ve temlik olunacağı hükmünü amirdir. Her ne kadar Kanun metninde kapanan yollardan bahsedilmemiş ise de, tüm kamu idarelerine ait taşınmazların Hazine adına tescil edildiği bir durumda kapanan yolların da Hazine adına tescil edilmesi gerektiği muhakkaktır.

3. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ İÇİNDE KAPANAN YOLLARIN OSB ADINA TESCİL EDİLMESİ

Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 81. maddesine göre, OSB içerisinde yapılacak arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinde, düzenleme sınırı içinde kalan kadastral yolların ihdası herhangi bir bedel ödenmeksizin OSB adına yapılır. **Bu nedenle OSB içinde kapanan yolların tescili OSB tüzel kişiliği adına yapılmalıdır.**

⁷ Erişim adresi: www.tkgm.gov.tr/sites/default/files/icerik/ekleri/647-03-01-09-501.doc, Erişim Tarihi: 09.05.2016

Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 22. maddesine göre düzenleme sınırı içinde kalan kadastral yolların ihdası herhangi bir bedel ödenmeksizin TDİOSB adına yapılır.

Gelecek Bölümde

Çalışmamızın gelecek sayıda yayımlanacak bölümünde ise kapanan diğer yolların 18. madde uygulamasında ne şekilde değerlendirildiğine dair farklı uygulama ve görüşleri açıklamaya çalışacağız.

KAYNAKÇA

Çelik, Kemal (2006) Planlama ve İmar Kanunu Uygulaması, Arazi ve Arsa Düzenlemesi, Ankara, 2006

Koçak, Hüseyin (2002) “Hazine Taşınmazlarının Geri Dönmesi” Mülkiyet Dergisi, Yıl: 2002, Sayı: 45

Koçak, Hüseyin ve Beyaz, Metin (2007) İmar Uygulamaları, Ankara, Özkan Matbaacılık, 2007

Meşhur, Çağlar (2002) “İdari Yargıya Konu Olan 18. Madde Uygulamaları: Konya Kenti Örneği”, Planlama Dergisi, Sayı: 2002/4, Yıl: 2002

Şimşek, Suat ve Hazar, İlhami (2017) İmar Davaları Rehberi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017



Dr. Selman ÖZDEMİR

Şanlıurfa İdare Mahkemesi Başkanı

UYGULAMA İMAR PLANI İLE ARSA DÜZENLEMESİ YAPMA YETKİSİNİN İLÇE BELEDİYESİNDEN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE DEVRİ MESELESİ

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere Memleketimizde; İl Özel İdaresi, Belediye ve Köy olmak üzere üç ana tür yer yönünden mahallî idare birimi bulunmaktadır¹.

Bu çalışmada, basit gibi görünen ama sonuçları itibariyle önemli olduğunu değerlendirdiğimiz ilçe belediyesinin ve büyükşehir belediyesinin görevleri ve yetkileri bağlamında, Uygulama İmar Plânı ile arazi ve arsa düzenlemesi yapılması yetkisinin devri meselesi incelenmeye çalışılacaktır.

Ancak, çalışmaya başlamadan evvel belediye teşkilâtının günümüze kadarki teşkilâtlanma sürecine kısaca bir göz gezdirmenin, çalışmanın anlaşılabilirliğine katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Zirâ, ilçe ve büyükşehir belediyesinin ortaya çıkışına kısaca değinilmeden, iki ayrı kamu tüzel kişisi arasındaki yetki devri ilişkisine geçmenin uygun bir inceleme olmaya-

cağı değerlendirilmiştir.

2. BELEDİYE TEŞKİLÂTININ ORTAYA ÇIKIŞI

Geçmişten günümüze şöyle bir bakıldığında, klasik Osmanlı dönemi şehrinde, Batı'daki örneklerine benzer bir mahallî idare birimi olan belediye örgütünün bulunmadığı görülmektedir². Tanzimat'tan önce Osmanlı taşrasındaki belediye hizmetleri vakıf müessesesi, lonca müessesesi ve kadılık müessesesi tarafından yerine getirilmekteydi³. Adı geçen kurumlar, özünde birer mahallî hizmet birimleri olmakla birlikte, günümüz manasında bir yerel idarî birim değildiler⁴.

Günümüz anlamında faaliyete dâçâr olan memleketimizin ilk belediye teşkilâtının,, Kırım Savaşı esnasında İstanbul Şehrinde görülen mahallî – müşterek hizmetlerin karşılanması ihtiyacı sonrasında, Fransızla-

² Kaya, s.101.

³ Kaya, s.102.

⁴ Kaya, s.102.

¹ Özdemir, s.115.

rın “komün idaresi” örnek alınarak⁵, Meclis-i Âli-i Tanzimat’ın aldığı karar ile 27 Ramazan 1271 (13 Haziran 1855) tarihinde kurulan İstanbul Şehremaneti olmuştur⁶.

Böylelikle imar hukukunun önemli aktörlerinden birisi olan belediye teşkilâtı ortaya çıkarak, mekâna dair kararların düzenli biçimde alınması ve uygulanması hedefini gerçekleştirecek teşkilâtlanmanın nüveleri atılmıştır.

Cumhuriyet’in ilânını müteakiben 16 Şubat 1924’e gelindiğinde, 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu ile Ankara Belediyesi kurulmuştur⁷.

14 Nisan 1930 tarihinde ise, uzun süre yürürlükte kalacak olan 1530 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmış; Kanun ile beldenin harita, kadastro ve müstakbel şehir plânlarını yaptırmak, en az beşer senelik imar programlarını tatbik etmek, alüminyum inşaat, tamir ve ilâveler için ruhsat vermek, ruhsatsız inşaatları men etmek görevleri, belediyelere verilmiştir⁸.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada (ülkeler arası) dış ticaretin serbestleştirilmesi yolunda önemli adımların atılması; dünyada çokuluslu şirketlerin önem kazanması, üye ülkelerin iktisadî bütünleşmesi amacıyla oluşturulan Avrupa Ekonomik Topluluğunun dünya ekonomisi içindeki etkisinin artması; başta Batı Avrupa’ya yönelik olmak üzere işçi göçünün önemli boyutlara ulaşması, dünyada küreselleşme doğrultusunda meydana gelen önemli gelişmeler arasında yer almaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan bu süreç, 1970’li yıllara geldiğinde ivme kazanmış; 1970’li yıllar, dünya ölçeğinde (ikin-

ci) küreselleşmenin ve neo-liberalizmin yükselişe geçtiği yıllar olmuştur⁹. Türkiye de bu gelişmelerden ister istemez etkilenmiştir.

Bu kapsamda Türkiye’de 1980’lerde ekonomik reform süreci başlamış¹⁰; dünya iktisadî sistemine entegre olmak maksadı ile 24 Ocak 1980 kararları ile Türkiye sürece dâhil olmuştur¹¹.

Küreselleşmenin ve serbest piyasa ekonomisinin iktisadî alanda etkileri olduğu kadar, mekâna ve mekân yönetimine de etkileri olmuş; bu bağlamda mahallî müşterek nitelikli ihtiyaçların yanına küresel ihtiyaçlar da eklenmiştir. Yapısal değişimle, şehirlerin anlamı ve küresel düzlemde sahip olduğu roller değişmeye başlamıştır. Şehirlerin küre/ arz/zemin üzerinde sahip olduğu anlamlarındaki ve rollerindeki değişimle aynı yönlü olarak şehrin tanımlanışı, kaçınılmaz olarak sermayenin egemenliğine bağımlı bir dünya anlayışı üzerine oturtulmak durumunda kalmıştır¹².

Bu durumlara, Türkiye’nin kendine özgü “sermaye birikimsizliği”, “işgücünün üretime yansımaması” ve “üretime yönelik istihdam artırıcı iş alanlarının oluşturulamaması” dolayısıyla ortaya çıkan belli başlı bazı şehirlere göç ve yığılma, ister istemez şehirlerde yeni teşkilâtların ihdas edilmesine sebep olmuştur.

Bu manzara ile 1984 yılına gelindiğinde 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir¹³.

3030 sayılı Kanunla birlikte, gerek Devlet teşkilâtımıza, gerekse mahallî idareler teş-

5 Nadaroğlu, s.199.

6 Öner, s.11.

7 Keleş, Duru, s.28.

8 “İmar Hukuku”, s.34.

9 Şenses, s.2.

10 TCMB, s.4.

11 Özcan, s.69.

12 Karakurt Tosun, s.1.

13 09.07.1984 tarih ve 18453 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

kilâtımıza geleneksel belediye ile belde belediyesine ilâveten,

i) “Büyükşehir belediyesi”,

ii) “Büyükşehir ilçe belediyesi”,

olmak üzere iki yeni kavram girmiştir¹⁴.

3030 sayılı Kanunda büyükşehir kavramı; “büyük şehir” şeklinde sıfat tamlaması olarak iki ayrı kelime ile yazılmaktaydı¹⁵. Günümüzdeki mer’î kanunlarda ise iki ayrı kelime “büyükşehir” şeklinde birleşik yazılmaktadır. Aslında 3030 sayılı Kanunda “büyük şehir” ile anlatılmak istenen şehrin büyüklüğü değildi¹⁶, şehrin kocaman oluşu vurgulanmamaktaydı.

Büyük şehir ismi ile vurgulanan, yeni bir idarî teşkilâtın kurulması idi¹⁷. Yeni ve geleneksel belediyeden farklı bir idarî teşkilâtın kurulduğunun daha iyi vurgulanması maksadıyla, kavram daha sonra birleşik biçimde “büyükşehir” olarak mevzuatta yer almaya başladı¹⁸.

İşte bu çalışmamızda, Uygulama İmar Plânı ve parselasyon haritası yapma yetkisinin, 1984 yılında ortaya çıkan büyükşehir ilçe belediyesinin ve büyükşehir belediyesinin ilgili organları arasında devredilip devredilemeyeceği konusu ele alınmaya çalışılacaktır.

3. SORUNUN BOYUTU

Büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe belediyeleri arasındaki imar plânı yapma ve arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisinin devri konusu incelemeye geçilmeden evvel, Ülkemizdeki büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe belediyelerinin mevcut sayısına kısaca göz gezdirmekte fayda mülâhaza edilmektedir.

Zirâ, sayı verisinin ortaya konulması, konuya ilişkin ciddi bir uygulama sorunu olduğunu göstermek bakımından önem arz etmektedir.

1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile memleketimizde İstanbul, Ankara ve İzmir İlleri büyükşehir belediyesi statüsüne alınmış iken; 1986 yılında Adana¹⁹; 1987 yılında Bursa²⁰, Gaziantep²¹, Konya²²; 1988 yılında Kayseri²³; 1993 yılında Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit (Kocaeli), Mersin ve Samsun²⁴; 2000 yılında Sakarya (Adapazarı)²⁵; 2014 yılında ise 6360 sayılı Kanunla Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van büyükşehir belediyesi statüsüne alınmıştır²⁶. Ayrıca, büyükşehir belediyesi coğrafi yetki alanı, ilk kurulduğu tarihten itibaren bir dönüşüm geçirmiş, en son 2014 yılı itibarıyla, artık il mülki sınırlarının tamamı büyükşehir belediyesi statüsüne alınmıştır²⁷.

Dolayısıyla, günümüzde otuz adet büyükşehir belediyesi mevcuttur. Otuz adet büyükşehir belediyesi kapsamında ise 533 adet ilçe belediyesinin mevcut olduğu görülmektedir²⁸.

19 3306 sayılı Adana İlinde Seyhan ve Yüreğir Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun, 19.06.1986 tarih ve 19139 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

20 3391 sayılı Bursa İli Merkezinde Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer Adıyla Üç İlçe Kurulması Hakkında Kanun, 27.06.1987 tarih ve 19500 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

21 3398 sayılı Gaziantep İli Merkezinde Şehitkâmil ve Şahinbey Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun, 27.06.1987 tarih ve 19500 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

22 3399 sayılı Konya İli Merkezinde Karatay, Selçuklu ve Meram Adıyla Üç İlçe Kurulması Hakkında Kanun, 27.06.1987 tarih ve 19500 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

23 3508 sayılı Kayseri İl Merkezinde Melikgazi ve Kocasinan Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun, 14.12.1988 tarih ve 20019 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

24 504 sayılı Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında KHK, 09.09.1993 tarih ve 21693 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

25 593 sayılı Sakarya İlinde Büyük Şehir Belediyesi Kurulması Hakkında KHK, 06.03.2000 tarih ve 23985 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

26 Zengin, s.104.

27 Zengin, s.102.

28 “İller”.

Söz konusu büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde yaşayanların nüfusu dikkate alındığında, memleketimizin neredeyse üçte ikisini ilgilendiren bir durumun/sorunun olduğu görülmektedir. Uygulamadaki yetki devrine dair sorunlar ile daha çok Uygulama İmar Plânı yapılması durumunda ve arazi ve arsa düzenlemesi yapılması durumunda karşılaşılmaktadır.

4. MEVZUATTAKİ DURUM

Bilindiği üzere, büyükşehir belediyesi statüsü kapsamında kalan ilçe belediyelerinde, Uygulama İmar Plânı yapma, Uygulama İmar Plânında değişiklik yapma, Uygulama İmar Plânında revizyon yapma, Uygulama İmar Plânına ilâve yapma yetkisi ilçe belediye meclislerine aittir.

Aynı şekilde, büyükşehir belediyesi statüsü kapsamında kalan ilçe belediyelerinde, arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi, diğer bir ifadeyle arazi ve arsa düzenlemesine esas parselasyon haritasını hazırlama ve düzenlemeyi onaylama yetkisi ilçe belediye encümenine aittir.

İlçe belediye meclisinin onayladığı Uygulama İmar Plânına ilişkin kararlar, büyükşehir belediye meclisi tarafından; ilçe belediye encümeninin onayladığı arazi ve arsa düzenlemesine ilişkin kararlar, büyükşehir belediye encümeni tarafından onaylanmaktadır.

Büyükşehir belediye meclisinin ve büyükşehir belediye encümeninin, büyükşehir belediyesi kapsamındaki ilçe belediye meclisinin ve ilçe belediye encümenin bahse konu kararlarını onaylama yetkisinin yasal dayanağı, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun “Büyükşehir ve İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri” başlıklı 7 nci maddesidir.

Anılan maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendinde, “büyükşehir içindeki belediyelerin (...) hazırlayacakları uygulama imar plân-

larını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar islah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak” büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

Büyükşehir belediyelerine kanun koyucunun vermiş olduğu söz konusu “aynen veya değiştirerek onaylama” yetkisinin, büyükşehir içerisinde mekânsal faaliyetlere dair bütünlüğü sağlamak maksadı ile verilen bir nev’i mahallî vesayet yetkisi olduğu anlaşılmaktadır²⁹.

Ancak, 5216 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde, büyükşehir belediyesine bir yetki daha verilmiştir.

5216 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde, büyükşehir belediyesine verilen ilçe belediye meclisinin onayladığı Uygulama İmar Plânına ilişkin kararları, büyükşehir belediye meclisi tarafından; ilçe belediye encümeninin onayladığı arazi ve arsa düzenlemesine ilişkin kararları, büyükşehir belediye encümeni tarafından onaylanması yetkisine ilâveten; büyükşehir belediyesine doğrudan Uygulama İmar Plânı hazırlama ve onaylama ve doğrudan arazi ve arsa düzenlemesi hazırlama ve onaylama yetkisi verilmiştir.

Nitekim, 5216 sayılı Kanun’un 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde, “(...) Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak” büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

Bu husus bize, büyükşehir belediyesinin ilçe belediyesi üzerindeki vesayet benzeri

²⁹ Alıcı, s. 45-47.

yetkisine ilâveten, bir de hiyerarşi benzeri bir yetkisinin olduğunu göstermektedir. Zirâ,

a) Büyükşehir belediyesi, “büyükşehir içindeki belediyelerin (...) hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak” yetkisini kullandığında, vesayet benzeri yetkisini kullanmakta iken,

b) Büyükşehir belediyesi, “(...) Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak” yetkisini kullandığında, hiyerarşi benzeri yetkisini kullanmaktadır.

Nitekim, vesayete dair yetkide, büyükşehir belediyesi “Uygulama İmar Plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak” yetkisini haiz iken; hiyerarşiye dair yetkide, ilçe belediyesine ait olan yetkiyi doğrudan büyükşehir belediyesi eline almakta, ilçe belediyesi yerine geçerek uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmaktadır.

Söz konusu mevzû durum özetlendiğinde;

i) Bir ilçe belediye meclisinin onayladığı Uygulama İmar Plânını, Uygulama İmar Plânı değişikliğini, Uygulama İmar Plânı tadilatını/revizyonunu, büyükşehir belediye meclisi aynen veya değiştirerek onaylayacaktır.

ii) Bir ilçe belediye encümeninin onayladığı parselasyon planını (arazi ve arsa düzenlemesini), büyükşehir belediye encümeni onaylayacaktır.

Bilindiği üzere, büyükşehir belediyesi statüsünde olan illerde Nazım İmar Plânını

yapmak/yaptırmak ve onaylamak yetkisi ve görevi, büyükşehir belediye meclislerine aittir.

Büyükşehir belediye meclisi tarafından bir alana yönelik olarak Nazım İmar Plânının yapılması/onaylanması sonrasında;

=> Alan plansız alan iken, alanda ilk defa Nazım İmar Plânı yapılmış ise, bu alana ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılması gerekmektedir.

=> Alan plânlı alan iken, büyükşehir belediyesi tarafından sahada Nazım İmar Plânı değişikliği yahut Nazım İmar Plânı revizyonu yapılmış ise bu halde, değişen veya revize edilen Nazım İmar Plânı ana esaslarına göre ilçe belediyesinin Uygulama İmar Plânı değişikliği veya revizyonu yapması/onaylaması, böylelikle (mevcut durumda değişiklik yahut revizyon husûle gelmiş ise) Uygulama İmar Plânının, Nazım İmar Plânı ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

Ancak, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, diğer bir deyişle büyükşehir belediye meclisi kararında başkaca bir yürürlüğe giriş tarihi belirtilmemiş ise meclisin onay kararı tarihinden itibaren başlayarak bir yıl içerisinde ilçe belediye meclisinin, Nazım İmar Plânına uygun şekilde Uygulama İmar Plânını hazırlaması/onaylaması gerekmektedir.

Nazım İmar Plânının (değişikliğin yahut revizyonun) yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, diğer bir deyişle büyükşehir belediye meclisi kararında başkaca bir yürürlüğe giriş tarihi belirtilmemiş ise meclisin onay kararı tarihinden itibaren başlayarak bir yıl içerisinde ilçe belediyesince Uygulama İmar Plânı yapıp ilçe belediye meclisi tarafından onaylandıktan sonra, bu sefer de ilçe belediye encümeni tarafından Uygulama İmar Plânına uygun şekilde arazi ve arsa düzenlemesi yapılması gerekmektedir.

Fakat 5216 sayılı Kanunun 7 nci maddesi hükümlerine göre, ilçe belediye encümeninin parselasyon haritasını yapma (arazi ve arsa düzenlemesini onaylama) süresi de, aynen Uygulama İmar Plânında olduğu gibi, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, diğer bir deyişle büyükşehir belediye meclisi kararında başkaca bir yürürlüğe giriş tarihi belirtilmemiş ise meclisin onay kararı tarihinden itibaren başlayarak bir yıldır.

Dolayısıyla, Nazım İmar Plânının (değişikliğin yahut revizyonun) yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, diğer bir deyişle büyükşehir belediye meclisi kararında başkaca bir yürürlüğe giriş tarihi belirtilmemiş ise meclisin Nazım Plânı onay kararı tarihinden itibaren başlayarak bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından hem (önce) Uygulama İmar Plânının hem de (daha sonra) parselasyon haritasının (arazi ve arsa düzenlemesinin) yapılması gerekmektedir.

Fakat çoğunlukla Uygulama İmar Plânının ve parselasyon plânının yapılmasında ihale sürecinin işletilmesi; ihale sürecinin tamamlanması, saha araştırmasının yapılması, raporların hazırlanması ve ardından plânın yapılması aşamaları süreci nedeniyle, çoğunlukla söz konusu bir yıllık süre içerisinde ilçe belediyeleri ne Uygulama İmar Plânını ne de parselasyon plânını yap(a)mamaktadırlar.

Peki, bu bir yıllık süre içerisinde ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı ve ardından arazi ve arsa düzenlemesi yapılmaz ise, bu durumun bir yaptırımını bulunmakta mıdır?

Bu durumun bir yaptırımını bulunmamaktadır.

İlçe belediyesi, söz konusu bir yıllık süre geçtikten sonra da Uygulama İmar Plânını yapabilir, değiştirebilir, revize edebilir; kezâ

bir yıllık süreden sonra yapılan, değiştirilen veya revize edilen Uygulama İmar Plânı sonrasında arazi ve arsa düzenlemesi yapabilir.

Bir yıllık süreden sonra yapılan Uygulama İmar Plânının da (bir yıllık süre içerisinde yapılanlar gibi) aynen veya değiştirilerek onaylanmak üzere büyükşehir belediye meclisine gönderilmesi; bir yıllık süreden sonra yapılan arazi ve arsa düzenlemesinin de (bir yıllık süre içerisinde yapılanlar gibi) aynen veya değiştirilerek onaylanmak üzere büyükşehir belediye encümenine gönderilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla, bir yıllık süre geçtikten sonra, ilçe belediyesinin Uygulama İmar Plânı yapma ve kezâ arazi ve arsa düzenlemesi (parselasyon) yapma yetkisi sâkıt “olmamaktadır”.

Ancak, Nazım İmar Plânının (yahut değişikliğinin yahut revizyonunun) yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, diğer bir deyişle büyükşehir belediye meclisi kararında başkaca bir yürürlüğe giriş tarihi belirtilmemiş ise meclisin Nazım Plânı onay kararı tarihinden itibaren başlayarak bir yıl içerisinde,

=> İlçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılmamış ise, bu halde Uygulama İmar Plânı yapma yetkisi büyükşehir belediyesine,

=> İlçe belediyesi tarafından parselasyon haritası (arazi ve arsa düzenlemesi) yapılmamış ise, bu halde (de) parselasyon haritası (arazi ve arsa düzenlemesi) yapma yetkisi büyükşehir belediyesine geçmektedir.

Söz konusu bir yıllık süre içerisinde ilçe belediyesi tarafından hem Uygulama İmar Plânı hem parselasyon plânı yapılmamış ise, hem Uygulama İmar Plânı yapma, hem de parselasyon plânı yapma yetkisi büyükşehir belediyesine geçmekte iken, bu sürede Uygulama İmar Plânı yapılmış fakat sadece par-

selasyon plânı yapılmamış ise, bu durumda sadece parselasyon plânı yapma yetkisi büyükşehir belediye encümenine geçmektedir.

Dolayısıyla, söz konusu bir yıllık süre içerisinde Uygulama İmar Plânı yapma yetkisi ve parselasyon plânı yapma yetkisi ilçe belediyesine ait iken; söz konusu bir yıllık süre geçtikten sonra (bir yıllık sürede yapıp yapılmama durumuna göre) Uygulama İmar Plânı yapma yetkisi ve parselasyon yapma yetkisi (aynı zamanda) büyükşehir belediyesine geçmektedir.

Bu açıdan;

=> Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılmamış ise, bir yıllık sürenin sonunda hem ilçe belediyesinin hem de büyükşehir belediyesinin Uygulama İmar Plânı ve arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi bulunmaktadır.

=> Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılmış, fakat arazi ve arsa düzenlemesi yapılmamış ise, bu halde bir yıllık sürenin sonunda hem ilçe belediyesinin hem de büyükşehir belediyesinin arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi bulunmaktadır.

Ancak, bir yıllık süreden sonra, büyükşehir belediyesi yetki edinmekle birlikte, bir yıllık süre geçse dahi ilçe belediyesinin yetkisi sona ermemekte; ilçe belediyesi de bir yıllık süreden sonra imar plânı ve arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisini devam ettirmektedir.

5. UYGULAMADAKİ DURUM

Mevzû durum yukarıda aktarılmaya çalışılmıştır.

Netice itibarıyla kanun koyucu büyükşehir belediyesi tarafından Nazım İmar Plânı-

nın yürürlüğe konulduğu tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesine evvelâ Nazım İmar Plânı kararları gözetilerek Uygulama İmar Plânını yapma, Uygulama İmar Plânı yapıldıktan sonra ise, Uygulama İmar Plânı hükümlerine göre yapı yapmaya müsait arsa üretimi maksadı ile arazi ve arsa düzenlemesini yapma görevi yüklemiştir.

Nazım İmar Plânının yürürlüğe konulduğu tarihten itibaren getirilen bir yıllık süre ile kanun koyucunun amacının, Nazım İmar Plânı kapsamına alınan, yahut mevcut Nazım İmar Plânında değişiklik veya revizyon yapılan sahalarda, bir an evvel bina yapmaya müsait parsel üretiminin gerçekleşmesini, alt yapı ve üst yapı sistemlerinin hayata geçirilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır.

Ancak, ilçe belediyeleri, teknik personel yetersizliğinin mevcut olması nedeniyle Uygulama İmar Plânını ve/veya parselasyon plânını söz konusu bir yıllık sürede yapamamaktadırlar.

Kezâ kimi ilçe belediyeleri ihale yoluyla Uygulama İmar Plânını ve/veya parselasyon plânını yaptırmak istemekte, ancak bütçenin yetersiz olması nedeniyle anılan imar hizmetlerinin ihale yoluyla temini yoluna gidilememekte, dolayısıyla söz konusu bir yıllık süreye uyulamamaktadır.

Kimi zaman ise, ihale yoluna başvurulmakla birlikte, ihaleye yapılan itirazlar yahut ihale kararına açılan davalar dolayısıyla ihale süreci uzayabilmekte, neticede söz konusu bir yıllık süre içerisinde ilçe belediyesince imar plânı ve/veya parselasyon yapılamamaktadır.

Bazı durumlarda ise, ilçe belediyesi Uygulama İmar Plânı ile veya arazi ve arsa düzenlemesi ile adeta hiç uğraşmak (ilgilenmek) istememektedir. Bu sebeple Kanundaki bir yıllık süre içerisinde, bahse konu plan ve

düzenleme ilçe belediyesi tarafından, ilçe belediyesinin canı istemediği için yapılamamaktadır.

Bazı hallerde ise, büyükşehir belediyesi tarafından Nazım İmar Plânı ile birlikte Uygulama İmar Plânı (ve hattâ arazi ve arsa düzenlemesi) birlikte yapılmakta; plânlar hazırlandıktan sonra meclise (veya encümene) onay için gelmeden evvel, Uygulama İmar Plânı bakımından ilçe belediye meclisinden, arazi ve arsa düzenlemesi bakımından ise ilçe belediye encümeninden (bazen şifâhî olarak, bazen yazılı olarak) Uygulama İmar Plânının ve/veya parselasyon plânının büyükşehir belediyesi tarafından yapılmasına yönelik yetki devrine dair bir karar alınması istenmekte; bu karar ilçe belediye meclisi veya ilçe belediye encümeni tarafından alındıktan sonra, büyükşehir belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı (ve/veya parselasyon plânı) yapılarak; Nazım İmar Plânı ile birlikte yahut ondan ayrı şekilde onaylanmaktadır.

Bazen de, ilçe belediyesi yetkili organlarından herhangi bir yetki devri kararı verilmeden, büyükşehir belediyesi tarafından söz konusu “bir yıllık süre içerisinde” Uygulama İmar Plânı veya arazi ve arsa düzenlemesi re’sen yapılabilmektedir. Bu hallerde, Nazım İmar Plânının yürürlüğe konulduğu tarihten itibaren bir yıl içerisinde Uygulama İmar Plânı ile arazi ve arsa düzenlemesi (büyükşehir belediyesi tarafından) yapılmış olmaktadır.

İşte bu çalışmamızda, Nazım İmar Plânından evvel yahut Nazım İmar Plânının yürürlüğe girmesinden sonra, söz konusu bir yıllık süre içerisinde veya söz konusu bir yıllık sürenin geçmesinden sonra, Uygulama İmar Plânının ve/veya parselasyon plânının büyükşehir belediyesi tarafından yapılması maksadıyla büyükşehir belediyesi yetkili organına, ilçe belediyesi tarafından yetki dev-

redilmesinin mevzûata uygun bir tasarruf olup olmadığı hususu açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

6. YETKİ KAVRAMI

Çalışmada, Uygulama İmar Plânı ile parselasyon plânının büyükşehir belediyesi tarafından yapılmasına yönelik ilçe belediyesinin yetki devrinin mümkün olup olmadığı hususu incelenmektedir.

İncelemeye konu olan konu “yetki devri” konusu olduğundan, çalışmada devre konu olan “yetki” kavramına değinilmesi elzem hale gelmektedir. Aksi halde çalışmanın etkisiz kalması söz konusu olacaktır.

Zirâ, “yetki devrinin mümkün olup olmadığı” tümcesinde, mümkün olup olmadığından bahsedilen şey “yetki”dir. Buradaki yetki’den kasıt ise, ilgili belediyenin görev alanı içerisinde kalan hareket sahasıdır.

Yetki, ehliyet (اهليت) anlamına³⁰ ve salâhiyet (صلاحيت) anlamına³¹ gelmektedir³². Bu veriler çerçevesinde yetkiyi, bir makamın/organın belirli bir işlemi yapabilme ehliyeti olarak tanımlayabiliriz³³.

Bu mânâda “belediyenin yetkisi” kavramına baktığımızda, söz konusu kavram ile bir belediyenin (belediyenin ilgili organlarının/birimlerinin), görev alanları içerisinde hareket edebilme, belediyenin görev alanına giren bir konuda tasarrufta bulunabilme ehliyetini haiz olup olmadığı hususu anlaşılabilir³⁴.

7. KAMU HUKUKUNDA YETKİ DEVRİ KURALLARI

Hukuk sistemimizde bir kamu makamı veya bir kamu organı³⁵, görev alanı içerisinde

30 Kanar, s.111.

31 Kanar, s.388.

32 Özdemir, s.11.

33 Gözler, s.745.

34 Özdemir, s.11.

35 Burada organdan kastımız yasama, yürütme, yargı gibi dev-

hareket edebilme ehliyetini (yetkisini) “belli kurallar altında” bir başka kişiye, bir başka makama ya da bir başka organa devredilmektedir.

Diğer bir ifadeyle, bir kamu makamı yahut bir kamu organı, yetkisini keyfe keder biçimde bir başka kişiye, bir başka makama yahut bir başka organa devredememektedir.

Zirâ, hukukumuz, kamu yetkisini kullanma gücü olanların yetkisini/ehliyetini/salâhiyetini devredilip devredemeyeceğini, devredilecekse bunun şartlarını belli kurallara bağlamıştır.

Bu kurallara, kamu gücü yetkisi kullanımının emanet edildiği her kişi, her makam ve her organ tarafından uyulması gerekmektedir. Dolayısıyla, kamu hukukunda keyfe keder biçimde bir yetki devri, mümkün değildir.

Bu durumun ise, birkaç sebebi bulunmaktadır.

Evvelâ, kamu hukukunda yetki demek, kamu gücü demektir. Kamu hukukunda yetki denilen güç; harcamadan personel istihdamına, yol yapımından bina yapımından mal alımına dair ihalelere, taşınmaz alım satımından gayrimenkul kiralamalarına, toplu taşımadan kanalizasyona, yapı yıkımından kamulaştırmaya, mühürlemeden işyeri açma izni verilmesine, işyeri kapatmadan kaldırılmalardaki tezgâhların kaldırılmasına kadar pek çok kudreti haiz bir ehliyetdir.

Bu kadar önemli bir kamu kudretini kullanma aracı olan yetkinin, elbette herhangi bir makama/organa verilmesi düşünülemez. Böyle bir kamu kudreti aracının herhangi bir makam/organ tarafından kullanılması mümkün değildir³⁶.

let erkleri değil; belediye encümeni, belediye meclisi gibi belediye organlarıdır.

36 Yayla, s.87.

Böyle bir gücün idarî teşkilât içindeki herkes tarafından değil, hukuk kurallarıyla belirlenmiş olan makam/organ tarafından kullanılması gerekmektedir³⁷. Dolayısıyla kamu hukukunda yetki, mevzûat ile hangi makama, hangi organa, hangi kişiye verilmiş ise, o yetkinin o makam, o organ, o kişi tarafından bizatihi kullanılması gerekmektedir³⁸.

Hukuk sistemimize göre, kamu gücü kullanımına dair yetkilerin kaynağı “kanun” veya “kanun koyucunun verdiği yetkiye istinaden” yürürlüğe konulan tüzük, yönetmelik gibi diğer düzenleyici işlemlerdir³⁹.

Dolayısıyla, kamu hukukunda bir yetkinin varlığından bahsedebilmek için, kamu gücü kullanan merciin bu yetkisinin kanun (veya kanunun verdiği yetkiye göre hazırlanan idarî düzenlemeler) tarafından verilmiş olması gerekmektedir⁴⁰. Bu açıdan, bir kişiye, bir makama, bir organa verilen yetkinin ne şekilde kullanılacağı ve yetkinin çerçevesi, yetkiyi veren mevzûat koyucu tarafından belirlenmektedir.

Diğer bir Değişle, yetkinin ne şekilde kullanılacağını ve yetkinin çerçevesini, yetkiyi kullanan (yetkilendirilmiş olan) değil; yetkiyi veren “kanun koyucu” belirlemektedir.

Bu durumun bir sonucu olarak, kanun/mevzûat cevaz vermediği sürece, kamu yetkisi kullanma sahibi kılınan kişi, kamu yetkisi kullanma sahibi makam, kamu yetkisi kullanma sahibi kılınan organ, yetkisini bir başka kişiye, bir başka makama, bir başka organa devredemez.

Bu durumun sebebinin açıklaması ve mantığı gayet basittir.

37 Yayla, s.87.

38 Günday, s.129; Yayla, s.90.

39 Yıldırım, s.435.

40 Akyılmaz; Sezginer; Kaya, s.180.

Çünkü kamu yetkisini kanun/mevzûat vermektedir. Kanun/Mevzûat yetkiyi hangi makama/organa vermiş ise, o makam/organ tarafından yetkinin kullanılması gerekmektedir. Şayet kanun/mevzûat yetkinin devredilebileceğine icazet vermemiş ise, yetkiyi devreden idarî merci veya görevli, bir idarî kararla kanunu/mevzûatı değiştirmiş olacaktır⁴¹. Hâlbuki, yetki devrine mevzûat icazet vermemiş ise, icazet verilmediği halde yetki devri yapmak, idarî kararlar (yetkisi olmadığı halde) mevzûatta (kanunda) değişiklik yapmak sonucunu ortaya çıkaracaktır.

Dolayısıyla, yetkinin emanet edildiği merciin idarî kararı ile normun (mevzûat/kanun hükmünün) değişmemesi için, emanet edilen yetkinin devrinin ancak mevzûatın/kanunun icazet verdiği hallerde mümkün olacağı açıkça anlaşılmaktadır. Bu sebeple, kamu hukukumuzda yetki devri, istisnâ bir kurumdur⁴².

Diğer bir ifadeyle, kamu hukukunda yetki sahibi kişi, makam, organ; yasal dayanağı olmadığı sürece kendi iradesi ile yetkisinin bir kısmını veya tamamını bir başka kişiye, bir başka makama veya bir başka organa devredemez⁴³.

Mahallî idareler bakımından da, mahallî idarelerin birbirlerine bir konuya ilişkin olarak yetki devredebilmeleri için, özel mevzûatta konuya ilişkin yetki devrinin yapılabileceğinin açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir⁴⁴.

Kamu hukukunda yetki devrinde yasal dayanak aranması gerekliliğinin sebebi ise, kamu hukukundaki yetki/ehliyet ile özel hukuktaki yetki/ehliyet kavramlarının farklı olmasından ileri gelmektedir.

41 Günday, s.129.

42 Günday, s.129.

43 Kayılmaz, Sezginer, Kaya, s.180.

44 Yıldırım, s.438.

Nitekim, kamu hukukunda yetkisizlik (ehliyetsizlik) asıl, yetkililik (ehliyetlilik) istisnadır⁴⁵. Zirâ, özel hukukta, her kişi kendi iradesi ile her türlü tasarrufta bulunabilme ehliyetini (yetkisini) haizdir; kamu hukukunda ise, özel hukukta olmayan biçimde (yetkinin kamu gücü kullanmaya dair kamu kudreti yönünün bulunması nedeniyle), her makam/organ/kişi kendi kendini her konuda yetkili (ehliyetli) kılamamakta, kamu makamları/organları ancak mevzûatla/kanunla yetkili kılınabilmekte; mevzûatla yetkili kılındıkları konularda tasarrufta bulunabilmektedirler⁴⁶. Bu durumun doğal sonucu olarak, bu gücün devri de ancak kanun/mevzûat tarafından izin/icazet verilmesine bağlıdır.

Netice itibariyle, “bir idarî makama verilen yetkinin kural olarak o makam tarafından kullanılması gerekmektedir⁴⁷.” Ancak, istisnâ olarak “sadece mevzûatın/kanunun açıkça öngördüğü kararlar ve işlemler için yetki devri mümkündür”⁴⁸.

Zirâ, “Yetki devri ile yetkiyi devreden merci, devre konu yetkisinden yetkiyi devrettiği merci lehine sıyrılmakta, karar alma yetkisi yetkinin devredildiği merciye geçmektedir”⁴⁹.

Dolayısıyla, kamu gücü kullanma ve karar alma yetkisi emanet edilen merci, bu emanetten ancak emaneti verenin (yasanın) icazeti ile bu emanetin kullanımını başkasına devredilebilecek; yasal icazet mevcut değil ise, kamu gücü kullanma ve karar alma yetkisi emanet edilen merci emaneti kimseye

45 Danıştay İdarî Dava Daireleri Kurulu'nun 20.11.2012 tarih ve E: 2008/2358, K: 2012/2133 sayılı kararı.

46 Özay, s.161.

47 Danıştay 2 nci Dairesi'nin 24.11.2015 tarih ve E: 2012/10219, K: 2015/9355 sayılı kararı.

48 Danıştay 2 nci Dairesi'nin 24.11.2015 tarih ve E: 2012/10219, K: 2015/9355 sayılı kararı.

49 Danıştay 2 nci Dairesi'nin 24.11.2015 tarih ve E: 2012/10219, K: 2015/9355 sayılı kararı.

devredemeyecek, emanetin gereklerini kendisi yerine getirecektir.

8. UYGULAMA İMAR PLÂNI VE PARSELASYON PLÂNI YAPMA YETKİSİNİN DEVRİ MESELESİ

8.1. Nazım İmar Plânının Yürürlüğe Girdiği Tarihten İtibaren Başlayan Bir Yıllık Sürenin Dolmasından Önce Yetki Devrinin Mümkün Olup Olmadığının İncelenmesi

İlçe belediyesi ile büyükşehir belediyesi arasındaki Uygulama İmar Plânı ve parselasyon plânı yapma ve onaylama ilişkisi yukarıda 4 numaralı başlıkta “Mevzûattaki Durum” başlığı altında açıklanmıştır.

Mevzû duruma göre, büyükşehir belediye meclisi tarafından onaylanan Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlayan bir yıllık süre içerisinde, büyükşehir belediyesinin Uygulama İmar Plânı yapma, kezâ parselasyon plânı yapma yetkisi bulunmamaktadır⁵⁰.

İlçe belediyesinin (ilçe belediye meclisinin) de, söz konusu bir yıllık süre içerisinde Uygulama İmar Plânı yapma yetkisini büyükşehir belediye meclisine devretme yetkisi mevcut değildir.

Aynı şekilde, ilçe belediyesinin (ilçe belediye encümeninin), söz konusu bir yıllık süre içerisinde parselasyon plânı yapma yetkisini büyükşehir belediye encümenine devretme yetkisi mevcut değildir.

Zirâ, ne İmar Kanununda, ne Belediye Kanununda, ne de Büyükşehir Belediye Kanununda, birbirinden farklı iki ayrı kamu tüzel kişisi olan ilçe belediyesi ile büyükşehir belediyesi arasında imar plânı yapma yetkisi ile arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi-

nin devredilebileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır.

Örneğin, ne İmar Kanununda, ne Belediye Kanununda, ne de Büyükşehir Belediye Kanununda, “Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılabilir yahut söz konusu bir yıllık süre içinde Uygulama İmar Plânının yapılması maksadıyla büyükşehir belediye meclisine yetki devredilebilir” şeklinde bir hüküm mevcut değildir.

Aynı şekilde ne İmar Kanununda, ne Belediye Kanununda, ne de Büyükşehir Belediye Kanununda, “Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından parselasyon plânı yapılabilir yahut söz konusu bir yıllık süre içinde parselasyon plânının yapılması maksadıyla büyükşehir belediye encümenine yetki devredilebilir” şeklinde bir hüküm mevcut değildir.

Böyle bir hükmün mevcut olmaması nedeniyle, ilçe belediyesi tarafından söz konusu bir yıllık süre içerisinde ne Uygulama İmar Plânının ne de parselasyon plânının (arazi ve arsa düzenlemesinin) yapımı maksadıyla büyükşehir belediyesine yetki verilmesi/devredilmesi hukuken mümkün değildir.

Ayrıca Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılmamış ise, bir yıllık sürenin sonunda hem ilçe belediyesinin hem de büyükşehir belediyesinin Uygulama İmar Plânı ve arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi bulunmaktadır.

8.2. Nazım İmar Plânının Yürürlüğe Girdiği Tarihten İtibaren Başlayan Bir Yıllık Sürenin Dolmasından Sonra Yetki Devrinin Mümkün Olup Olmadığının İncelenmesi

50 Sakarya 1 İdare Mahkemesi'nin 23.01.2014 tarih ve E: 2013/566, K: 2014/57 sayılı kararı.

Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılmış, fakat arazi ve arsa düzenlemesi yapılmamış ise, bu halde bir yıllık sürenin sonunda hem ilçe belediyesinin hem de büyükşehir belediyesinin arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi bulunmaktadır.

Kezâ, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde ilçe belediyesi tarafından hem Uygulama İmar Plânı yapılmamış hem de parselasyon plânı yapılmamış ise, bir yıllık sürenin sonunda hem ilçe belediyesinin hem de büyükşehir belediyesinin Uygulama İmar Plânı ve arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi bulunmaktadır.

Dolayısıyla, söz konusu bir yıllık süre dolduktan sonra, büyükşehir belediyesi kanun gereği kendiliğinden (re'sen) Uygulama İmar Plânı yapma, arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisini edinmektedir.

Fakat büyükşehir belediyesinin kanun gereği kendiliğinden (re'sen) Uygulama İmar Plânı yapma, arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisini edinmiş olması, ilçe belediyesinin bu plân ve düzenlemeyi yapma yetkisini sona erdirmemektedir. İlçe belediyesi de bütçe durumunu, beldenin inkişaf durumunu, personel durumunu gözden geçirerek bir yıllık süreden sonra da söz konusu planı ve düzenlemeyi yapabilir.

Zirâ, ilçe belediyesinin bu yetkilere sahip olması, bu yetkilerin sona ermemesi, yerel idarî özerkliğin ve yerel demokrasinin ve katılımın da bir gereğidir.

Dolayısıyla, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık süre dolduktan sonra da ilçe belediyesinin Uygulama İmar Plânı yapma yetkisi ile arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisini büyük-

şehir belediyesine devri hukuken mümkün değildir.

Zirâ, yukarıda ifade edildiği gibi ne İmar Kanununda, ne Belediye Kanununda, ne de *Büyükşehir Belediye Kanununda*, birbirinden farklı iki ayrı kamu tüzel kişisi olan ilçe belediyesi ile büyükşehir belediyesi arasında imar plânı yapma yetkisi ile arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisinin devredilebileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır.

Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık süre dolmuş olsa dahi, ilçe belediyesi böyle bir yetki devrinde bulunamaz. Nitekim, yine yukarıdaki Danıştay kararında yer verildiği üzere, “Yetki devri ile yetkiyi devreden merci, devre konu yetkisinden yetkiyi devrettiği merci lehine sınırlanmakta, karar alma yetkisi yetkinin devredildiği merciye geçmektedir”⁵¹. Böylelikle yetkiyi devreden merci, devre konu yetkiyi artık kullanamamaktadır.

Hâlbuki, ilçe belediyesi, büyükşehir belediyesinden ayrı bir tüzel kişidir ve Uygulama İmar Plânı yapma yetkisinin ile arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisinin aslı sahibi ilçe belediyesidir. Kanunda ilçe belediyesinin bu yetkilerini devredilebileceğine dair bir hüküm bulunmazken, böyle bir yetki devri ile ilçe belediyesinin “ben, kanun koyucunun bana emanet ettiği bu yetkimden feragat ediyorum, bu emaneti artık kullanmayacağım” demesi, diğer bir deyişle kendisine kanunun emanet ettiği yetkisinden vazgeçmesi, hukuken mümkün değildir.

Nitekim, ilçe belediyesinin Uygulama İmar Plânı yapma yetkisi ile arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi, ilçe belediyesinin birer yetkisi olmakla birlikte; aynı zamanda Uygulama İmar Plânı yapma ile arazi ve arsa düzenlemesi yapma ilçe belediyesinin bir gö-

51 Danıştay 2 nci Dairesi'nin 24.11.2015 tarih ve E: 2012/10219, K: 2015/9355 sayılı kararı.

revidir. Yetki devri ile adeta ilçe belediyesi, “ben görevimi yapmak istemiyorum” demek istemektedir.

Kaldı ki; Nazım İmar Plânının yürürlüğe girme tarihinden itibaren bir yıllık sürenin geçmesinden sonra, ilçe belediyesi görevini yapmamış ise, büyükşehir belediyesi bu görevi kanun gereği yerine getirmek yetkisini haiz olmaktadır.

Dolayısıyla, bir yıllık süre dolduktan sonra zaten sahip olunan bir yetkinin, bir de yetki devri kararı ile devredilmesi gereksiz bir yetki devri kararı olacaktır. Zira, yetki devri kararına gerek olmadan büyükşehir belediyesi bu yetkiyi haiz olmaktadır. Ancak, yetki devrinde, yetkiyi devreden görevinden feragat etmektedir ki, böyle bir feragat ancak kanunun icazeti ile mümkündür.

9. UYGULAMADAN ÖRNEKLER

9.1. Birinci Olay

Sakarya İli, Adapazarı İlçesi, Tepekum Mahallesi, 2795 sayılı adanın da dâhil olduğu sahaya ilişkin 1/5.000 ölçekli Nazım İmar Plânı, Sakarya Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.05.2012 tarih ve 5/178 sayılı kararıyla onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Nazım İmar Plânı yürürlüğe girdikten sonra, alana ilişkin 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plânı, 03.09.2012 tarih ve 8/110 sayılı Adapazarı Belediye Meclisi Kararı ile onaylanmıştır.

03.09.2012 tarih ve 8/110 sayılı Adapazarı Belediye Meclisi Kararı, Sakarya Büyükşehir Belediye Meclisinin 08.10.2012 tarih ve 10/296 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Görüldüğü üzere bu olayda, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlayan bir yıllık süre içerisinde, ilçe belediyesi tarafından Uygulama İmar Plânı yapılmıştır.

Uygulama İmar Plânının yürürlüğe girmesi sonrasında, Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı (İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı), Adapazarı Belediye Başkanlığından “Tepekum Mahallesi’nde bulunan ve ekli plânda gösterilen alanda 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesine göre Arazi ve Arsa Düzenlemesi yapma yetkisinin Büyükşehir Belediyesi’ne verilmesi”ni istemiştir⁵².

Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığından (İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığından) anılan talebi Adapazarı Belediye Encümeni tarafından görüşülerek, talep ilçe belediye encümeninin 28.11.2012 tarih ve 960 sayılı kararı ile kabul edilmiş; talebe konu yetkinin Sakarya Büyükşehir Belediyesine verilmesi kararlaştırılmıştır.

Söz konusu yetki devri sonrasında, Tepekum Mahallesinde bulunan ve haritada gösterilen alandaki arazi ve arsa düzenlemesi büyükşehir belediyesi tarafından yapılarak, arazi ve arsa düzenlemesi 06.12.2012 tarih ve 389 sayılı Sakarya Büyükşehir Belediyesi Encümeni Kararı ile onaylanmıştır.

Düzenleme sahasında gayrimenkulü bulunan bir vatandaş tarafından, arazi ve arsa düzenlemesinin onayına dair encümen kararının iptali istemiyle İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

Davayı inceleyen Mahkeme gerekçesinde “5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7 nci maddesinde Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak büyükşehir belediyesinin görevleri ve yetkileri arasında sayılmıştır.

⁵² Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı’nın 23.11.2012 tarih ve 2581-9035 sayılı yazısı.

Dolayısıyla 5216 sayılı Kanun gereği büyükşehir belediyeleri, parselasyon plânları yapma (arazi ve arsa düzenlemesi yapma) yetkisine, Nazım İmar Plânı yürürlüğe girdikten sonraki bir yıl içinde ilçe belediyesinin parselasyon plânı yapmaması durumunda sahip olabilmektedir.

Bu bakımdan, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl geçmeden, büyükşehir belediyesi tarafından arazi ve arsa düzenlemesi yapılması hukuken mümkün değildir” açıklamasına yer vermiştir⁵³.

Ardından Mahkeme, “konuya ilişkin yetki devri talebi sonrasında Adapazarı Belediye Encümeni’nin 28.11.2012 tarih ve 960 sayılı kararı ile düzenleme yapma yetkisinin Sakarya Büyükşehir Belediyesi’ne verildiği (devredildiği) görülmekle birlikte; (...)Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlayan bir yıllık süre içerisinde ilçe belediyesinin arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisini vesayet makamı olan büyükşehir belediyesine devredebileceğine dair ilgili kanunlarda herhangi bir hükme yer verilmediği, yetki devrine cevaz verilmemesine istinaden söz konusu yetki devrinin hukuka uygun olmadığı” tesbitine yer vermiştir⁵⁴.

Bu tesbitin ardından ise Mahkeme “idare hukukunda tasarrufta bulunma yetkisi kanun koyucu tarafından hangi makama verilmiş ise, sadece o makam tarafından yetkinin kullanılabilceği, kanun tarafından yetki devrine cevaz verilmediği sürece, yetkiyi kullanan kişinin veya makamın yetkisini bir başka kişiye veya makama devredebileceği; 5216 sayılı Kanun gereği, Nazım İmar Plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilçe belediyesi tarafından parselasyon plânı yapılmaz ise büyükşehir belediyesinin parselasyon

plânı yapma ve onaylama yetkisini elde ettiği, anılan bir yıllık süreden evvel büyükşehir belediyesinin düzenleme yapabilmesi için kanunda yetki devrine dair ilçe belediyesine bir icazet verilmediği görüldüğünden; dava konusu işlemin tesis edildiği tarih itibari ile işlemin yetkisiz makam tarafından tesis edildiği, işlem tarihinde yetkisiz (işlem tesis etme ehliyeti olmayan) merci tarafından tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğu” gerekçesi ile Tepekum Mahallesinde bulunan haritada gösterilen alandaki arazi ve arsa düzenlemesinin büyükşehir belediyesi tarafından yapılarak, düzenlemenin onaylanmasına dair 06.12.2012 tarih ve 389 sayılı Sakarya Büyükşehir Belediyesi Encümeni Kararının iptaline karar vermiştir⁵⁵.

9.2. İkinci Olay

Nazım İmar Plânı yürürlüğe girdikten sonra, ilçe belediye meclisinin 03.12.2014 tarih ve 11/135 sayılı kararıyla 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plânı onaylanmıştır.

Büyükşehir belediye meclisinin 12.01.2015 tarih ve 1/44 sayılı kararıyla, ilçe belediye meclisinin imar plânı kararı, 5216 sayılı Kanun’un 7 nci maddesi kapsamında onaylanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığının 24.11.2015 tarih ve 12201 sayılı yazısıyla Adapazarı İlçesi, Tepekum Mahallesinde ve Yağcılar Mahallesinde arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisinin Büyükşehir Belediyesi’ne verilmesi yetkisi, Adapazarı Belediye Başkanlığından istenilmiştir.

Talep, Adapazarı Belediye Encümeni tarafından görüşülmüş ve encümenin 09.12.2015 tarih ve 1173 sayılı kararıyla, Adapazarı İlçesi, Tepekum Mahallesinde ve

53 Sakarya 1 İdare Mahkemesi’nin 23.01.2014 tarih ve E: 2013/566, K: 2014/57 sayılı kararı.

54 Sakarya 1 İdare Mahkemesi’nin 23.01.2014 tarih ve E: 2013/566, K: 2014/57 sayılı kararı.

55 Sakarya 1 İdare Mahkemesi’nin 23.01.2014 tarih ve E: 2013/566, K: 2014/57 sayılı kararı.

Yağcılar Mahallesinde karara ekli krokideki sınırlar dâhilinde kalan bölgede arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisinin Sakarya Büyükşehir Belediyesine verilmesi (devredilmesi) talebi kabul edilerek; arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi büyükşehir belediyesine devredilmiştir.

Ardından her iki mahalle boyunca devam eden 30,00 metre enkesitli imar yolunun açılması ve plana uygun arsa oluşturulması maksadı ile parselasyon haritası hazırlanmış; 53 no'lu düzenleme bölgesi olarak belirlenen yaklaşık 7 hektarlık alanda arazi ve arsa düzenlemesi yapılarak, parselasyon plânları Sakarya Büyükşehir Belediyesi Encümeninin 28.04.2016 tarih ve 235 sayılı, 05.05.2016 tarih ve 244 sayılı ve 12.05.2016 tarih ve 267 sayılı kararları ile 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci ve 19 uncu maddelerine göre onaylanmıştır.

Düzenleme sahasındaki parsel maliklerinden bir vatandaş tarafından, arazi ve arsa düzenlemesinin iptali istemi ile İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

İdare Mahkemesi, harita kadastro mühendisi ile şehir plâncılardan müteşekkil bir bilirkişi heyeti oluşturarak mahallinde keşif icrası sureti ile bilirkişi incelemesi yaptıktan sonra, “davacı kişi yönünden arazi ve arsa düzenlemesinin düzenleme sınırının belirlenmesinin, DOP hesabının, tahsis - parselleme ve dağıtımın teknik verilere ve mevzuata uygun olmadığı” gerekçesi ile dava konusu arazi ve arsa düzenlemesinin onayına dair büyükşehir belediyesi encümen kararının iptaline karar vermiştir⁵⁶.

Büyükşehir belediyesi tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Konuyu istinafen inceleyen Bölge İdare Mahkemesi Dairesi, İdare Mahkemesi kararının gerekçe-

56 Sakarya 1 inci İdare Mahkemesi'nin 13.04.2017 tarih ve E: 2016/636, K: 2017/468 sayılı kararı.

sini kaldırarak, “dava konusu encümen kararı ile kabul edilen parselasyonun, ilçe belediyesi tarafından devredilen yetkiye istinaden yapıldığı, imar uygulamasını yapma yetkisinin ilçe belediyesine ait olduğu, ilçe belediyesinin bu yetkisinin Kanundan doğması nedeniyle Kanun tarafından açıkça yetki verilmediği müddetçe bu görevini büyükşehir belediyesine devredemeyeceği” belirtilmiştir⁵⁷.

Ardından İstinaf Dairesi “olaydaki gibi bir yetki devrinin, Kanunla verilen görevin idarî işlemle kaldırılması sonucunu doğuracak olması nedeniyle, idarenin kanuna bağlı olma ilkesi ile bağdaşmayacağı, dolayısıyla ilçe belediyesince yapılması gereken parselasyon işleminin yetki devri olduğu gerekçesiyle büyükşehir belediyesi tarafından yapılarak onaylanmasında, yetki yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı” gerekçesi ile arazi ve arsa düzenlemesinin onayına dair büyükşehir belediye encümeni kararının iptaline karar verilmiştir⁵⁸.

10. SONUÇ

Görüldüğü üzere, kamu hukukunda bir makama/organa emanet edilen yetkinin kullanılımı ve devri konusu, basit sonuçları olan bir konu değil; önemli sonuçları olan bir konudur.

İmar hukuku işlemleri bakımından ise bu konu ayrı bir önemi haizdir. Yapılan imar plânları imar mevzuatına, şehircilik ilkelerine ve kamu yararına uygun olabilir.

Yahut hazırlanan parselasyon haritaları, arazi ve arsa düzenlemesi tekniklerine, parselleme ve dağıtım esaslarına uygun biçimde yapılmış olabilir.

57 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4 üncü İdare Dava Dairesi'nin 14.02.2018 tarih ve E: 2017/1592, K: 2018/289 sayılı kararı.

58 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4 üncü İdare Dava Dairesi'nin 14.02.2018 tarih ve E: 2017/1592, K: 2018/289 sayılı kararı.

Ancak, yetkisiz makamın işlem tesis etmesi (karar alması) halinde, hem imar plânını hem de arazi ve arsa düzenlemesi Mahkemelerce iptal edilmektedir.

Bu plânların hazırlanması öncesinde yapılan hâlihazır harita çalışmaları, saha araştırmaları, plânların ihale edilmesi yahut bizzatı belediye personeli tarafından plânların yapılması, onaylanması sürecinde onlarca kişi çalışmakta, saatlerce emek harcanmakta, malî kaynaklardan harcamalar yapılmaktadır.

Fakat yetki devrine icazet verilmemesine, diğer bir deyişle yetki devri ehliyetleri bulunmamasına karşın ilgili ilçe belediyesi organlarının büyükşehir belediyelerine imar planı ve parselasyon plânı yapma konusunda yetki devri yapmaları; büyükşehir belediyelerinin de bu yetki devirlerini, sanki mevzuata uygun bir yetki devriymiş gibi değerlendirerek plânları hazırlatıp onaylamaları sonucunda; yetkisiz makamın/organın karar alması yüzünden, harcanan onca emek ve malî kaynak boşa gitmektedir.

Ayrıca, belediyelerin yetki kurallarına dikkat etmemeleri nedeniyle Uygulama İmar Plânlarına göre verilen yapı ruhsatları, yahut arazi ve arsa düzenlemesi sonucu oluşan arsaların ve hisselerin akıbetleri tartışmalı hale gelmektedir. Kimi zaman ruhsatlara ve projelere uygun şekilde inşaatlar tamamlanamamakta, kimi zaman kök parsellere geri dönülmesi esasında taşınmazın el değiştirmesinden kaynaklı sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, geri dönüşüm esnasında kesilen düzenleme ortaklık paylarının iadesinde de sorunlar ortaya çıkarılmaktadır.

Dolayısıyla, yetki devrinin mevzuata aykırılığı nedeniyle bir plânın mahkemece iptal edilmesi demek, sadece şekli bir iptalden ibaret değildir. Zirâ, yargılama sürecinde,

belediye organlarında görev alan kişilerin değişmesi nedeniyle plân kararlarından vazgeçilmesi yahut plân kararlarının değiştirilmesi, alanda ifrazlar/tevhidler yapılması, hisseli taşınmazların ortaya çıkması yahut hissedar sayılarının değişmesi durumları nedeniyle daha sonra farklı plân kararlarının ve düzenleme kararlarının alınması ve sorunların kartopu gibi büyümesi durumları ortaya çıkmaktadır.

Bunun sonucunda da bir plânın Mahkemece iptal edilmesi demek, sadece şekli bir iptal değil; emeğin - kaynağın boşa gitmesi sonucunu da doğurmaktadır, ayrıca yeni ihtilafların ortaya çıkmasına vesile olmaktadır.

Kanun koyucunun, ilgili mevzuatta ilçe belediyesi organları ile büyükşehir belediyesi organları arasında imar plânı yapma yetkisi devrine, arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi devrine icazet vermemesi, bu konuda kanuna bir hüküm yazarak yetki devrinin önünü açmaması, boşuna değildir.

Zira, büyükşehir belediyesi gibi ilçe belediyesi de özerk bir teşkilâttir. İlçe belediyesinin karar ve icra organları halkın kendi kendini yönetmesi, katılımcı demokrasinin yaşatılması bağlamında göreve gelmektedirler⁵⁹. Yetki devri ise, görevden vazgeçme anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, kanun koyucu, (yukarıda bahse konu bir yıllık süre geçse de geçse de) ilçe belediyesi organlarına emanet edilen yetkinin, ilçe belediyesi tarafından kullanılmasını, ilçe belediyesi organlarının bu yetkiden vazgeçmemelerini düzenlemiştir.

Nitekim, belde halkının mahalli-müşterek nitelikli çıkarlarını korumakla mükellef olan ilçe belediyesi, büyükşehir belediyesinin yaptığı imar plânının belde halkının çıkarına olmadığı kanaatine varırsa, büyük-

⁵⁹ Çelik, 19 v.d.

şehir belediyesinin yaptığı imar plânına dava açabilmektedir. Oysaki, ilçe belediyesi plân veya düzenleme yapma yetkisini devrettiğinde, yetkisinden vazgeçtiği için adetâ dava açmayacağını önceden izhar etmektedir.

Bu durumun ise, özerklik kavramında mündemiç olan yerel halkın kendi kendini yönetmesi ve demokratik temsil ve katılım ile uyumlu olmayacağı açıktır. Kanun koyucu bu durumu gözeterek, ilgili mevzuatta ilçe belediyesi organları ile büyükşehir belediyesi organları arasında imar plânı yapma, arazi ve arsa düzenlemesi yapma yetkisi devrine icazet vermemiş, bu konuda kanuna bir hüküm yazarak yetki devrinin önünü açmamıştır.

Dolayısıyla, belediyelerin bu durumun bilincinde olacak şekilde tasarrufta bulunmalarında kamu yararı bulunmaktadır.

Ayrıca, Mahkemeler yetki devri sonrasında yapılan planları, keyiflerince iptal etmemektedirler. Yetki kurallarına uyulmadan bir tasarrufta bulunulmuş ise, Mahkemenin elbette bu idarî tasarrufun iptaline karar vermesi gerekmektedir. Zirâ, bu husus Mahkemelerin Anayasadan kaynaklanan bir görevidir. Aksi halde Mahkeme, görevini yapmamış olacaktır.

Dolayısıyla, yürürlükteki mevzuat hükümleri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin mevzuat hükümleridir⁶⁰. Bu nedenle, beğenilsin yahut beğenilmesin, hoşumuza gitsin yahut gitmesin; söz konusu kurallara, kuralları uygulama durumunda bulunan mercilerin uyması gerekmektedir⁶¹.

Bu nedenle, belediyelerin mevzuata uygun tasarrufta bulunması, imar plânlarına ve parselasyon plânlarına dair yetki devri kurallarına riayet etmelerinde, işlem tesisinden önce evvelâ mevzuata bakılmalarını

60 Özdemir, s.16, s.45.

61 Özdemir, s.16, s.45.

da, bu konuda hukukçulardan görüş alınmasında azamî faydalar bulunmaktadır.

Kaldı ki; Nazım İmar Plânının yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıllık sürenin geçmesinden sonra, zaten kanun büyükşehir belediyelerine yetki vermiştir. Büyükşehir belediyesinin bu halde, yetki devri almadan re'sen Uygulama İmar Plânı ile arazi ve arsa düzenlemesi yapmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.

Bu nedenle, büyükşehir belediyesinin, yetki devri almadan, yetki verilmesini istemeden, bir yıllık sürenin dolması sonrasında (ilçe belediyesi tarafından alanda imar plânı ve düzenleme yapılmamış ise) re'sen kanundan kaynaklanan yetkisini kullanarak tasarrufta bulunması hem zaman, hem emek, hem malî kaynak sarfiyatı bakımından önem arz etmekte; hem de farklı ihtilâfların önünün açılmaması bakımından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

AKYILMAZ, Bahtiyar; SEZGİNLER, Murat; KAYA, Cemil, Türk İdare Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009.

ALICI, Orhan Veli, "Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyeleri Üzerindeki Denetim Yetkisinin Kavramsal Açından Değerlendirilmesi", Yerel Politikalar Dergisi, Mayıs-Ağustos 2012.

ÇELİK, Abdullah, "Yerel Özerklik Açısından 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun Genel Bir Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl 2013, C.18, S. 1.

GÖZLER, Kemâl, İdare Hukuku C-I, Ekin Yayınları, Bursa, 2009.

GÜNDAY, Metin, İdare Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara, 2004.

"İller", <https://www.yerelnet.org.tr/iller/index.php>, (30.05.2018).

“İmar Hukuku”, s.34., http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/6ba8fbc020e462e_ek.pdf, (29.12.2012).

KANAR, Mehmet, Osmanlıca Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul, 2009,

<http://www.sevde.de/OsmanliTurkcesi-Sozlugu.pdf>, (15.02.2014).

KARAKURT TOSUN, Elif, Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekânsal, Sosyal ve Kültürel Değişim: Bursa Örneği, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Bursa, 2007.

KAYA, Kemal, “Tanzimat’tan Önce Belediye Hizmetleri ve Voyvodalar”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, Sayı 41, C. 26, Yıl 2007.

KELEŞ, Ruşen; DURU, Bülent, “Ankara’nın Ülke Kentleşmesindeki Etkilerine Tarihsel Bir Bakış”, Mülkiye Dergisi, Yıl 2008, C. 32, Sayı 261.

NADAROĞLU, Halil, Mahallî İdareler, Beta Yayınları, İstanbul, 1998.

ÖNER, Erdoğan, İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)’nin Kuruluşu ve 1917 Yılı Bütçesi, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2008.

ÖZAY, İl Han, Günışığında Yönetim, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2004.

ÖZCAN, Ümit, İmar Mevzuatının ve Kentsel Toprak Mülkiyetinin İrdelenmesi, TODAİE Yayınları, Ankara, 2000.

ÖZDEMİR, Selman, “Köylerde Ayrı Bir Yerleşme Plânına İhtiyaç Duyulmasının Sebepleri”, Mahallî İdareler Dergisi, Sayı 59, Kasım - 2017.

ÖZDEMİR, Selman, “Yerindelik Yasağı Kuralının İdarî Yargı Bakımından İncelenmesi”, Adalet Dergisi, Sayı 60, Ocak 2018.

ŞENSES, Fikret, “Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Bir Fırsat Mı, Engel Mi?”, METU (erc) Economic Research Center Working Paper, Yıl 2004, Sayı 9.

<http://erc.metu.edu/menu/series04/0409.pdf>, (13.01.2013).

TCMB, Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri; Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınları, Ankara, 2002.

YAYLA, Yıldızhan, İdare Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1985.

YILDIRIM, Ramazan, “59. Hükümet Döneminde Yapılan Belediye Reformunun Kısa Bir Değerlendirmesi”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 15, Sayı 2, Yıl 2006.

YILDIRIM, Turan, “İdarî İşlemler”, Yıldırım, Turan; Yasin, Melikşah; Kaman, Nur; Özdemir, Eyüp; Üstün, Gül; Okay Tekinsoy, Özge, İdare Hukuku, XII Levha Yayınları, İstanbul, 2013.

ZENGİN, Ozan, “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 2014, Sayı 2.

Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı’nın 23.11.2012 tarih ve 2581-9035 sayılı yazısı.

417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu

1530 sayılı Belediye Kanunu

3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun

3306 sayılı Adana İli’nde Seyhan ve Yüreğir Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun

3391 sayılı Bursa İli Merkezinde Osman-gazi, Yıldırım ve Nilüfer Adıyla Üç İlçe Kurulması Hakkında Kanun



UYGULAMA İMAR PLANI İLE ARSA DÜZENLEMESİ YAPMA YETKİSİNİN İLÇE BELEDİYESİNDEN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE DEVRİ MESELESİ

3398 sayılı Gaziantep İli Merkezinde Şehitkâmil ve Şahinbey Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun

3399 sayılı Konya İli Merkezinde Karatay, Selçuklu ve Meram Adıyla Üç İlçe Kurulması Hakkında Kanun

3508 sayılı Kayseri İl Merkezinde Melikgazi ve Kocasinan Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

504 sayılı Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında KHK

593 sayılı Sakarya İlinde Büyük Şehir Belediyesi Kurulması Hakkında KHK

www.mevzuat.gov.tr

www.resmigazete.gov.tr

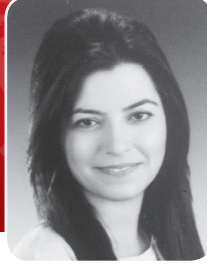
Danıştay İdarî Dava Daireleri Kurulu'nun 20.11.2012 tarih ve E: 2008/2358, K: 2012/2133 sayılı kararı.

Danıştay 2 nci Dairesi'nin 24.11.2015 tarih ve E: 2012/10219, K: 2015/9355 sayılı kararı.

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4 üncü İdare Dava Dairesi'nin 14.02.2018 tarih ve E: 2017/1592, K: 2018/289 sayılı kararı.

Sakarya 1 İdare Mahkemesi'nin 23.01.2014 tarih ve E: 2013/566, K: 2014/57 sayılı kararı.

Sakarya 1 inci İdare Mahkemesi'nin 13.04.2017 tarih ve E: 2016/636, K: 2017/468 sayılı kararı.



Ayşe Çiğdem TAŞPINAR

Gelir Uzmanı

Gelir İdaresi Başkanlığı.

BELEDİYELERİN GÜNEŞ ENERJİSİ İLE ÜRETTİĞİ FAZLA ELEKTRİĞİ SATMASI VE VERGİSEL SONUÇLARI

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere çeşitli proje ve destekler sayesinde kamu kurumları 21.07.2011 tarih ve 28001 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğine göre güneş enerjisi ile elektrik üretebilmekte ve ihtiyaç fazlası elektriği sisteme dâhil ederek satabilmektedir.

Makalemizde kâr amacı gütmeyen, ekonomik hayata müdahale etmeyen dolayısıyla iktisadi alanda rekabet eşitsizliği yaratmayan, enerji mahsuplaşması sonucunda ortaya çıkan, Belediyelerin elektrik giderlerinin azalmasına katkı sağlayan ve Belediyelerin bütçe gelirlerine dâhil edilecek olan söz konusu elektrik teslimi karşılığında alınan bedelin 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında Belediyelere verilen görevler için kullanılması dolayısı ile ortaya çıkan gelirlerin, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi mükellefiyeti açısından değerlendirilmesi yapılmaya çalışılacaktır.

2. LİSANSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ

Lisanssız elektrik üretimi; tüketicilerin elektrik ihtiyaçlarının tüketim noktasına en yakın üretim tesislerinden karşılanması, arz güvenliğinin sağlanmasında küçük ölçekli üretim tesislerinin ülke ekonomisine kazandırılması ve etkin kullanımının sağlanması, elektrik şebekesinde meydana gelen kayıp miktarlarının düşürülmesi amacıyla lisans alma ile şirket kurma yükümlülüğü olmaksızın, elektrik enerjisi üretebilecek gerçek veya tüzel kişilere 1000 KWh’a kadar kendi ihtiyaçları karşılayarak ihtiyaç fazlasını dağıtım şebekelerine satmak olarak gerçekleştirilen bir çalışmadır.

Lisanssız üretim yapan gerçek ve tüzel kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak için üretim yapmaları esastır. Ancak, Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin 5 inci maddenin birinci fıkrasının (c), (d), (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen üretim tesislerinde üretilen elektrik enerjisinin, üretim tesisi ile aynı yerde kurulu tüketim tesisi ya da tesislerinde tü-

ketilemeyen miktarı, aynı dağıtım bölgesinde olması şartıyla aynı kişinin uhdesindeki başka bir tüketim tesisinde ya da tesislerinde tüketilebilir.

İlgili Şebeke İşletmecisi, üretim yapan gerçek ve tüzel kişilerin üreterek şebekeye verdikleri ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi miktarını;

a) Üretim tesisi ile tüketim tesisinin aynı yerde olması halinde bağlantı anlaşmasında belirlenen yere takılan sayaç verilerinden saatlik bazda ve/veya,

b) Üretim tesisi ile tüketim tesisinin aynı yerde olmaması halinde üretim sayacından elde edilen saatlik verilerden, tüketim tesisine ilişkin saatlik sayaç verilerinin veya tüketim sayaçlarından saatlik bazda veri alınamayan tüketim tesisleri için dengeleme ve uzlaştırma işlemlerini düzenleyen ilgili mevzuat hükümleri uyarınca onaylanan profil uygulaması yapılarak elde edilen saatlik tüketim verilerinin mahsuplaştırılması suretiyle saatlik bazda tespit eder.

İlgili Şebeke İşletmecisi, her bir üretici için ikinci fıkra kapsamında elde edilen saatlik verileri kaynak bazında bir araya getirerek fatura dönemi bazında şebekeye verilen ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi miktarını belirler ve her ayın altısına kadar ilgili görevli tedarik şirketine bildirir.

Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin 19 ve 20 nci maddelerine göre ihtiyaç fazlası elektriğin tespiti ve ücretlendirilmesi yapılarak ilgili gerçek/tüzel kişilere ödemeleri yapılır.

3. GÜNEŞ ENERJİSİ İLE ÜRETTİĞİ FAZLA ELEKTRİĞİN SATILMASININ VERGİSEL SONUÇLARI

Bu bölümde vergisel açıdan yapacağımız değerlendirmeler, belediyelerin ihtiyaç faz-

lası elektriğin sisteme verilmesi sonucunda oluşan geliri, kar amacıyla satmadığı, rekabeti etkilemediği ve enerji mahsuplaşması amacı güttüğü varsayımı altında yapılacaktır.

3.1. Katma Değer Vergisi Açısından Değerlendirme

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 1/1 inci maddesinde, Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin, 1/3-g maddesinde de genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veya hut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetlerinin KDV'ye tabi olduğu, ticari, sınai, zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliğinin Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre tayin ve tespit olunacağı hükme bağlanmıştır.

Konuyla ilgili olarak 26.04.2014 tarih ve 28983 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KDV Genel Uygulama Tebliğinin I/B.2. "Kamu Kurum ve Kuruluşları, Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi" başlıklı bölümünde, KDV Kanununun (1/3-g) maddesinde sayılanların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet kapsamına girmeyen, kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerinin vergiye tabi olmadığı belirtilerek devamında;

"Öte yandan yukarıda sayılan kuruluşlara ait veya tabi olan veya bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar, iktisadi işletme olarak mütalaa edilir. Bunların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetleri vergiye tabi tutulur. Bu

çerçevede belediyelere bağlı otobüs, havagazı, su, elektrik, mezbaha, soğuk hava deposu vb. işletmeler ile döner sermayeli kuruluşlar, istisna kapsamına girmeyen faaliyetleri dolayısıyla vergiye tabi olurlar.”

açıklamalarına yer verilmiştir.

Buna göre, Belediyelerin Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik kapsamında ihtiyaç fazlası elektriği perakendeci kuruma bedel karşılığı teslim etmesi dolayısıyla oluşacak iktisadi kamu kuruluşu nezdinde katma değer vergisi mükellefiyeti tesis edilmesi gerekmektedir.

3.2. Kurumlar Vergisi Açısından Değerlendirme

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasını (c) bendinde, iktisadi kamu kuruluşları kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılmış olup, aynı Kanunun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasında da devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, faaliyetleri devamlı bulunan ve birinci ve ikinci fıkralar dışında kalan ticarî, sınaî ve zirai işletmelerin iktisadi kamu kuruluşu olduğu; altıncı fıkrasında ise iktisadi kamu kuruluşları ile dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya iş yerlerinin bulunmamasının mükellefiyetlerini etkilemeyeceği, mal veya hizmet bedelinin sadece maliyeti karşılayacak kadar olması, kâr edilmemesi veya kârın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesinin bunların iktisadî niteliğini değiştirmeyeceği hükmüne bağlanmıştır.

1 seri no.lu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliğinin “2.3.1. Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olan ticarî, sınaî ve zirai işletmeler” başlıklı bölümünde, iktisadi kamu kuruluşunun ticari, sınaî veya zirai bir işletme oluşturup oluşturmadığı hususunda, Tebliğin (2.4) bölümünde yapılan açıklamaların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu Tebliğin “2.4. Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler” başlıklı bölümünde ise; iktisadi işletmenin tanımı içinde yer alan ve devamlı olarak yapılan ticari, sınaî veya zirai faaliyetten söz edilebilmesi için bu işletmenin tedavül ekonomisine katılması, başka bir ifadeyle işletmede üretilen veya alınan malların veya verilen hizmetin bir bedel karşılığı satılmış olması gerektiği, aksi halde diğer unsurlar var olsa dahi bir iktisadi işletmenin varlığından söz edilmeyeceği ifade edilmiştir.

İktisadi işletmelerin belirgin özellikleri bağlılık, devamlılık ve faaliyetin ticari, sınaî veya zirai bir mahiyet arz etmesidir. Diğer bir anlatımla iktisadi işletmenin unsurları, ticari faaliyetin de temel özelliklerinden olan, bir organizasyona bağlı olarak piyasa ekonomisi içerisinde bedel karşılığı mal alım-satımı, imalatı ya da hizmet ifaları gibi faaliyetlerdir. Kanun, bu gibi halleri tek tek saymak yerine, dernek ya da vakıf tarafından piyasa ekonomisi içerisinde icra edilen tüm iktisadi faaliyetleri kapsama almıştır.

Belediyeler, tüzel kişilikleri itibariyle kurumlar vergisi mükellefi olmamakla birlikte, devamlılık arz eden ticari, sınaî ve zirai faaliyetleri nedeniyle belediyelerin tüzel kişiliklerine bağlı oluşan iktisadi kamu kuruluşlarının kurumlar vergisine tabi tutulması gerekecektir. İktisadi kamu kuruluşlarının kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız

muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya iş yerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerini etkilemeyeceği gibi, mal veya hizmet bedelinin sadece maliyeti karşılayacak kadar olması, kâr edilmemesi veya kârın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesi bunların iktisadî niteliğini de değiştirmeyecektir.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalara göre; belediyeler tarafından üretilen ihtiyaç fazlası elektriğin Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik çerçevesinde perakendeci kuruma bedel karşılığı teslim edilmesi dolayısıyla belediyeler bünyesinde oluşacak iktisadi kamu kuruluşu nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmesi gerekmektedir.

4. SONUÇ

Yenilenebilir enerji sürekli devam eden doğal süreçlerdeki var olan enerji akışından elde edilen enerjidir. Yenilenebilir enerji kaynağı; enerji kaynağından alınan enerjiye eşit oranda veya kaynağın tükenme hızından daha çabuk bir şekilde kendini yenileyebilmesi ile tanımlanır. Örneğin, güneşten elde edilen enerji ile çalışan bir teknoloji bu enerjiyi tüketir, fakat tüketilen enerji toplam güneş enerjisinin yanında çok küçük kalır. En genel yenilenebilir enerji şekli güneşten

gelendir. Bazı formlar güneş enerjisini ve rüzgâr gücünü depolar.

Tüm bu nedenlerle, gelecekte tercih edilecek olan yenilenebilir enerji, hem kamu kurumlarının kendi ihtiyaçları için hem de ihtiyaç fazlası enerjinin satılması için tercih edilecek bir yöntemdir. Ancak, kendine özgü kriterleri olan bu sistemlerle ilgili oluşan gelirlerin vergilendirilmesi özellikli durumlardan olduğundan konu hakkında ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş alınması yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

5393 sayılı Belediye Kanunu,

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu,

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu,

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu,

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu,

Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik,

KDV Genel Uygulama Tebliği,

1 seri no.lu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliği,

Gelir İdaresi Başkanlığının 06.06.2016 tarih ve 84098128-125[2-2015/2]-312 sayılı özelgesi.



Halûk NALÇAKAR

İçişleri Bakanlığı E. Mahalli İdareler Başkanlığı
(İşadamı)

KAMUYA AİT HURDA MALZEMELERİN MKE HURDASAN A.Ş.'NE SATIŞ YOLUYLA DEVREDİLMESİ ZORUNLULUĞU

1. GİRİŞ

Gerek Mahalli İdareler Başkanlığı olarak görev yaptığımız süreçte ve gerekse de görevimizin bitimini müteakip devam eden süreçlerde özellikle belediyelerimizden, ellerindeki mevcut bulunan hurda malzeme ile ömrünü doldurmuş araçları ile ilgili olarak, bunların MKE Hurdasan A.Ş.'ne satış yoluyla verilmesi mi? yoksa bunların ihale yolu ile satılması mı? gerektiği hususunda çok sorularla karşılaştık.

Belediyelerimizin bir kısmının belirlenen ücret karşılığında bu malzemelerin MKE Hurdasan A.Ş. sattığı, bir kısmının ise 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında ihale yoluyla piyasaya satış yaptıklarına şahit olduk.

2886 sayılı Kanun kapsamında satış yapılmasının sebebi olarak belediyelerimiz tarafından; MKE Hurdasan A.Ş.'ne verilmesi için belirlenen ücret tarifesinin piyasa fiyatlarının çok altında olması, ayrıca hurda malzemelerin naklinin de MKE Hurdasan A.Ş.

tarafından üstlenilmemesi gösterilmiştir. Hurdasan A.Ş.'nin bu hususlarda kendisini revize etmesinin de faydalı olacağı kanaatini taşımaktayım.

Hurda malzemelerin MKE Kurumu Hurdasan A.Ş.'ne verilmesi büyük önem arz etmektedir.

Zira; Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve güvenlik güçlerinin silah ve mühimmat ihtiyaçlarını azami yerli katkı ile düşük maliyetle ve kaliteli ürünlerle karşılamak MKE Kurumunun en önemli misyonları arasındadır. Kurum bu misyonunu gerçekleştirmek için ihtiyacı olan hammaddenin önemli bir bölümünü Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler ile Askeri Birliklerin sahip olduğu hurda nitelikli malzemelerden sağlamaktadır. Bu husus Ülkemiz savunması açısından önem arz etmektedir.

2. YASAL MEVZUAT

Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler ile Askeri Birliklerin sahip olduğu hurda malzemeleri MKE Hurdasan A.Ş.'ne

vermeleri yasal bir zorunluluktur. Mer'î mevzuat ile bu durum düzenlenmiştir. Aksine vukuu bulan davranışlar sorumluların idari ve adli soruşturmalar ile karşı karşıya kalmalarına sebebiyet vermektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere hurda malzemelerin Kuruma intikal ettirilmesi aynı zamanda ülke savunması ve yerli savunma sanayinin oluşturulması için de önem arz etmektedir.

Konuyla ilgili olarak tüm yasal mevzuatın, ilgili genelge ve görüşlerin, idari yargı kararlarının yer aldığı “Kamu Hurdaları” konulu, **İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 07.11.2017 tarih ve 46620203-000-E.22993 sayılı Genelgesi ile il valiliklerine gönderilen Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumundan alınan 23/10/2017 tarihli ve 160846 sayılı yazısında;**

“Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve güvenlik güçlerinin silah ve mühimmat ihtiyaçlarını azami yerli katkı ile düşük maliyetle ve kaliteli ürünlerle karşılamayı kendine misyon edinen Kurumumuz, üretim için gerekli olan hammadde ihtiyacını, Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler ile Askeri Birliklerin sahip olduğu hurda nitelikli malzemelerini, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca her altı ayda bir belirlenen fiyatlar üzerinden satın alarak karşılaması, Ülkemiz savunması açısından önem arz etmektedir.

Bilindiği üzere, Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler ile Askeri Birlikler, sahip olduğu hurda nitelikli malzemeleri ile ihtiyaç fazlası malzemelerini, Kurumumuza satış suretiyle devretmek zorundadır.

Konu ile ilgili mevzuat ve bazı mahkeme kararlarına özetle aşağıda yer verilmiştir.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında bulunan hurdaların değerlendirilmesi amacıyla 25.12.1937 tarih ve 3792 sayılı Resmi Gazete

tede yayımlanan 3284 sayılı “Bazı Hurdaların Dışarı Çıkarılmasının Yasak Edilmesi ve Satın Alınması Hakkında Kanun” çıkarılarak maden hurdalarının askeri fabrikalara devri kararlaştırılmıştır.

Kurum Askeri Fabrikalar Umum Müdürlüğünün külli halefi olup buna ilişkin 15.03.1950 tarih ve 7457 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanunu'nun ilgili 18. maddesinde “Aşağıda yazılı fabrika ve tesislerle Askeri Fabrikalar Genel Müdürlüğü ve Grup Müdürlüklerinin bütün menkul ve gayrimenkul mevcutları alacak ve borçlar ve çeşitli kanun ve tüzüklerle Askeri Fabrikalara tanınmış olan bütün hakları ve yetkileri bu Kuruma (MKE Kurumu) intikal eder” denilmektedir.

233 sayılı KHK'ye dayanılarak çıkarılan, 28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan MKE Kurumu Ana Statüsünün, Teşekkül'ün Amaç ve Faaliyet Konuları başlıklı 4 üncü maddesinin 7 nci fıkrasında; “Resmi daire ve idareler, iktisadi devlet teşebbüsleri, müesseseler ve bağlı ortaklıklar, uluslararası ikili anlaşmalara giren kuruluş ve teşekküllerin hurdaya ayırdıkları her türlü maden, malzeme, araç ve gereçleri toplamak, değerlendirmek ve kullanmak” ibaresi yer almaktadır.

20.03.1971 tarihinde çıkarılan 7/2156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile “Resmi Daire ve İdareler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ile bunlara ait müessese ve iştiraklerinin malik oldukları her çeşit maden hurdaları ile bunların hurda halindeki halitalarının ve kullanılmayacak bir hale gelmiş bulunan muharrir ve müteharrir araçlarının kendi ihtiyaçlarından fazlalarının, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu tarafından altı ayda bir piyasa etütlerine dayanılarak yapacağı tespit ve teklif ile Sanayi ve Ticaret Bakanlı-

ğınca kabul edilecek fiyatlarla Kuruma satış suretiyle devirleri” kararlaştırılmıştır.

19.03.2001 tarih ve 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesinde, 7/2156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri çerçevesinde “her türlü hurda malzemenin kamu kurum ve kuruluşlarınca Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Hurda Sanayi İşletmeleri (Hurdasan) A.Ş.’ye satış suretiyle devri” öngörülmüştür.

22.02.2010 tarih 2010/1 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Genelgesinde 3824 sayılı Kanun, 7/2156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi hükümleri çerçevesinde “İl Özel İdarelerinde bulunan ve oluşacak olan her türlü malzemenin MKE Kurumu Hurda İşletmesi Müdürlüğüne satış suretiyle devrinin temini hususunda gereği” öngörülmüştür.

04.01.2005 tarih ve 25690 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Özelleştirme Programında Bulunan Kuruluşların, Kamu Kurum Ve Kuruluşlarına Ait Maden Hurdalarının Makine Ve Kimya Endüstrisi Kurumuna Satış Yoluyla Devri Hakkındaki 7/2156 Sayılı Kararname Kapsamı Dışına Çıkarılmasına İlişkin” 14 Aralık 2004 tarih ve 2004/8256 sayılı Bakanlar Kurulu aleyhine 2006/385 Esasına kayden MKE Kurumu tarafından açılan davanın Danıştay 10. Hukuk Dairesi tarafından kabulüne karar verilerek, Kararname iptal edilmiştir.

06.08.2006 tarih ve 26251 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2006/10783 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne sahip olduğu hurda ray, travers ve diğer metal hurdalarının satışının, kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü hurda malzemelerini Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı ortaklığı olan Hurdasan A.Ş.’ye satış suretiyle devri hakkındaki 7/2156 sayılı Kararname kapsa-

mı dışına çıkarılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının iptali için açılan 2006/5526 Esaslı davada Danıştay 10. Hukuk Dairesi tarafından davanın kabulüne karar verilerek Kararname iptal edilmiştir.

Mahallî İdareler Genel Müdürlüğünü; İl Özel İdarelerinin 5535 sayılı Kanunun İl Özel İdarelerine bedelsiz teslimini öngördüğü araçları doğrudan ihale yoluyla satabileceğine ilişkin 06.11.2006 tarihli görüşünün iptaline ilişkin Kurum tarafından açılan dava Ankara 13. İdare Mahkemesinin 2006/540 Esas ve 31.01.2008 tarihli Kararı ile kabul edilerek işlem iptal edilmiş olup, karar Danıştay 10. Dairesi tarafından onanmıştır.

7/2156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesine istinaden Türkiye Elektrik İletişim A.Ş. ile Kurum arasında 01.03.2004 tarihinde imzalanan hurda malzeme devir protokolünün tek tarafı olarak adı geçen kurum tarafından yürürlükten kaldırılmasına ilişkin 21.04.2011 tarih ve 1301 sayılı işlem hukuka aykırı bulunarak Ankara 1. İdare Mahkemesinin 2011/1329 Esas ve 15.02.2013 tarihli Kararı ile iptal edilmiştir.

Akhisar Kaymakamlığının Akhisar Köylere Hizmet Götürme Birliğine ait demirbaş eşya ve malzemelerin satışının MKE Kurumuna yapılması isteminin reddine ilişkin Akhisar Köylere Hizmet Götürme Birliğinin 01.06.2010 tarih ve 2010/175 sayılı işleminin iptaline ilişkin Kurum tarafından açılan dava kabul edilerek Manisa 1. İdare Mahkemesinin 2016/364 Esas ve 2016/1429 Kararı ile bahse konu karar iptal edilmiştir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’nın “Karayolu taşımalarının ekonomik, seri, elverişli, güvenli, verimli, kaliteli, çevreye kötü etkisi en az ve kamu yararını gözeterek şekilde düzenlenmesi çerçevesinde, ekonomik ve teknik ömrünü tamamlama-

miş ticari motorlu karayolu taşıtlarının bir kısmının piyasadan çekilerek can ve mal güvenliğinin artırılması ve mevcut atıl kapasitenin azaltılarak sağlıklı bir taşımacılık piyasasının oluşturulabilmesine destek sağlamak” amaçlı Tebliği gereği, teslim edilen ÖTA (ömrünü tamamlamış araçlar) ile, Tarımsal Desteklemelere İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı gereği, stokların korunması, av baskısının azaltılması ve sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması için, on iki metre ve üzerindeki balıkçı gemilerini kendi isteği ile avcılıktan çıkaran gemi sahiplerine yapılacak desteklemeye ilişkin iş ve işlemlerle ilgili usul ve esasları belirlemek amaçlı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın Tebliği gereği kullanım dışı bırakılacak gemilerin işlemelerini yapmak hususlarında tarafımıza sorumluluk yüklenmiştir.

Mer’i mevzuat ve mahkeme kararlarına rağmen, bazı mahalli idarelerin (özellikle belediyeler), hurdalarını Kurumumuza satış suretiyle devretmek yerine hukuka aykırı olarak, çeşitli şekillerde kendilerince değerlendirme yoluna gitmesi nedeniyle, haklarında hukuki süreç başlatılmaktadır. Bu bağlamda Mahalli İdarelerle yaşanan hukuki süreçler, iş ilişkimizi zedelemekte, aynı zamanda hukuk mercilerinin zaten ağır olan yükünü de artırmaktadır. Bu durum, ülke güvenliği ve savunmasında yer alan Kurumumuza finansman sağlayan, Hurda İşletmesi Müdürlüğünün tedarik kaynaklarını azaltması nedeniyle, Savunma Sanayine

ilişkin faaliyetlerimizi olumsuz yönde etkilemektedir.

Yukarıda belirtilen Kanun, Kararname ve Genelgelerin vermiş olduğu görev ve yetkiler çerçevesinde, tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler ile Askeri Birliklerin sahip olduğu hurda nitelikli malzemelerini, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na her altı ayda bir belirlenen fiyatlar üzerinden satın alarak savunma ihtiyaçlarına yönelik hammadde ihtiyacının karşılanması, bu kapsamdaki Kuruluşların hurda malzemelerinin tümünü Kurumumuza devretmesi ile mümkün olabilmektedir.

Özellikle Genel Müdürlüğünüz Mahalli İdareler Kontrolörlerince, mahalli idareleri denetimleri esnasında, yukarıda arz edilen açıklamalar ışığında, denetim elemanlarınızın hurda malzemelerin Kuruluşumuza devredilmesi hususunda gerekli hassasiyeti göstermeleri hususunu arz ederiz.”

denilmektedir.

Sonuç olarak makalemizde yer alan mer’i mevzuat ve yargı kararları doğrultusunda; tüm mahalli idarelerimizin ellerinde bulunan hurda malzemeleri Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Hurdasan A.Ş.’ne satış yoluyla intikal ettirmeleri bir zorunluluktur.

KAYNAKLAR

Yerel Yönetim ve Denetim-Aylık Mesleki ve Bilimsel Dergi- Kasım 2017, Cilt 22, Sayı 11



Sezgin ERÖZBAĞ

Ankara Büyükşehir Belediyesi
ASKİ Genel Müdürlüğü
İç Denetim Birim Başkanı

SEL VE TAŞKINLA MÜCADELEDE KURUMSAL AKTÖR VE SORUMLULAR İLE YAPILMASI GEREKENLER

1. GİRİŞ

Sel ve taşkınlar dünyanın büyük bir bölümünde çok sık görülmekte, afete dönüş-
tüğünde ise büyük can ve mal kayıplarına
neden olabilmektedir. Dünyada görülen 31
değişik doğal afetin, 27 sinin meteorolojik
şartlar ile doğrudan veya dolaylı olarak iliş-
kili olan doğal afetler olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de depremlerin ardından en faz-
la ekonomik kayba neden olan afet, su bas-
kınlarıdır. Su baskınları genel olarak “*Sel*”
ve “*Taşkın*” olarak iki farklı kavramla ifade
edilir.

Sel, ani ve şiddetli yağışların ardından
oluşan, kontrolsüz bir akışa sahip ve tahrip
gücü yüksek su akışıdır. Taşkın ise akarsu-
yun taşıdığı su miktarının çok arttığı dö-
nemlerde, suyun akarsu yatağından taşıp
çevre arazilerde göllenme durumu meydana
getirmesi olayıdır.

Ayrıntıları makale içeriğinde verileceği
üzere, sel ve taşkınlarının nedenleri arasında
genel olarak; *sağanak yağışlar, yüzey şekille-*

*rinin eğimli olması, akarsu drenaj sisteminin
bozuk olması, toprağın yağışı zemine yeterin-
ce sızdırmaması, betonlaşma, orman tahrip-
leri gibi faktörler sayılabilmektedir.*

Bu doğal afet sonucu can ve mal kaybı,
yaralanma, sakat kalma ve sonrasında salgın
hastalıklar gibi insanı ve toplumu derinden
etkileyen acı ve travmalar yaşanabilmekte-
dir. Nitekim, yakın zamanda 5 Mayıs 2018
tarihinde Ankara’nın Mamak ilçesinde öğle
saatlerinde aniden bastıran sağanak yağış su
baskınlarına neden olmuş, 6 kişi yaralanmış,
164’e yakın araç zarar görmüş, otuza yakın iş
yerinde hasar meydana gelmiştir. Yaşanan sel
sırasında cadde üzerindeki direklerden ko-
pan elektrik tellerinden kıvılcıklar çıkması
tehlikeli anların yaşanmasına da neden ol-
muştur.

Sel ve taşkın gibi bu doğal afetlere karşı
kamu kurumlarının alınacak önlemler belli
olup, özellikle de belediyelerin imar ve alt
yapı çalışmaları konusunda üzerine düşen
görevleri yerine getirmeleri kaçınılmaz bir
zorunluluktur.

Bunun yanında vatandaşların da bu konuda sorumluluk duygusuyla hareket etmesi gerekmektedir ki, bunlar arasında, imara uygun olmayan yerlerdeki (*dere yatakları gibi*) kaçak yapılaşmalardan uzak durmaları, var olanların ise tahliyesi noktasında yapılan uyarıları dikkate almaları, kanalizasyon hatlarına bilerek veya bilmeyerek zarar verici eylemlerden kaçınmaları ilk göze çarpan hususlardır.

Sonuç itibarıyla; afetle gelen tüm bu olumsuzlukları “*kriz yönetimi*” ile çözmek yerine bu olumsuzluklara neden olan faktörleri ortadan kaldırmaya yönelik gerek kurumlarca, “*risk yönetimi*” anlayışını benimsemek, gerekse vatandaşlarca doğa ve çevreye duyarlılık bilinci içinde hareket edilmesi gerekir.

2. SEL VE TAŞKINLAR

“**Sel:** Selin en sık rastlanan sebebi, kuvvetli ve uzun süreli yağıştır. Seller kar erimesi sonucu oluşan kuvvetli akışlar veya drenaj kanallarının tıkanması sonucunda da meydana gelebilir. Günümüzde rastlanılan en yaygın sebep ise; kuvvetli yağmur fırtınalarında drenaj sistemlerindeki yetersizlik sonucu ana nehir kanallarının tamamen dolu olması ile meydana gelen taşmalar sonucu oluşan sellerdir. Dağlık bölgelerde ise seller kar erimesi veya yağışla birleşen kar suyundan meydana gelir. Çok nadir olarak da barajların çökmesi ve taşmasından kaynaklanan sellere rastlanılmaktadır.

“**Taşkın:** Bir nehir/dere yatağındaki mevcut su miktarının, havzaya normalden fazla yağmur yağması veya havzada mevcut kar örtüsünün erimesinden dolayı hızla artması ve yatak çevresinde yaşayan canlılara, arazilere, mal ve mülke zarar vermesi olayına taşkın denmektedir. Uzun süreli aşırı ve şiddetli yağışlardan sonra özellikle fazla eğimli ve geçirimsiz topraklarda taşkın olayı meydana gelmektedir. Ayrıca, kar yağışının da yoğun

olarak yağdığı havzalarda ısının birden bire artması sonucu kar örtüsünün erimesi de taşkınlara yol açabilmekte ve taşkın debilerine etki etmektedir.

Her iki etkenin beraber meydana gelmesi ve yan kollardaki suyun aynı anda yükselmesi en tehlikeli taşkınları oluşturmaktadır. Taşkın oluşumuna etki eden bir diğer faktör de havzada hakim olan yağış rejimleridir.”¹

“Sel oluşumunda etkili olan unsurlar iki kısma ayrılır:

1- İklimsel Faktörler

- Yağışın tipi, şiddeti, süresi
- Yağışın dağılışı, hareket yönü
- Yağış öncesi toprak nemi
- İntersepsiyon(*Yağış sularının bir bölümünün, bitkilerin toprak üstü kısımlarınca tutularak buharlaşması ile tekrar havaya karışması olayı*)
- Evaporasyon(*Yeryüzüne düşen yağışın sıcaklık etkisiyle buharlaşmasıdır*)
- Transpirasyon(*Havanın emme kuvveti sayesinde bitkinin hava ile temas ta organlarından dışarıya su buharı verilmesi olayı*)

2- Fizyografik Faktörler

- Havzanın büyüklüğü
- Havzanın ortalama yükseltisi
- Havzanın ortalama eğimi, bakışı
- Drenaj durumu
- Toprak tipi, arazi kullanma durumu

Yer yüzeyinde birçok etkiye maruz kalan toprak, su ve bitki dengesinin bozulmasıyla sel ve taşkınlar meydana gelmektedir. Selin meydana gelmesindeki en önemli olay akış-

1 www.mgm.gov.tr 17.05.2018

kan hızının fazla olmasıdır. Suların yüzeyde akışa geçip fiziksel taşınımı ile meydana gelen sel afeti birçok ekonomik ve sosyal zararların yanında pek çok can ve mal kayıplarına neden olmaktadır.

Bu bakımdan sellerin en büyük nedenleri arasında, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde alt yapı yetersizliği, yeşil alanların yok olması, toprak yapısının bozulması, yamaç ve nehir havzalarında yanlış yerleşim yerlerinin seçilmesidir.

Dünya genelinde 2016 yılında yaşanan bazı sel felaketleri maddi ve manevi çok fazla zarara neden olmuştur. Son yıllarda nüfusun hızla artması, şehirleşme ve sanayileşme ile doğal ortam yanlış kullanılmakta ve tüketilmektedir. Alt yapıların yetersizliği, doğal olayların sebebiyet vermesi ve bir anlık ihmaller neticesinde meydana gelen sel felaketleri can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Sel felaketinin oluşumu ve etkisi, o yerin topoğrafik ve meteorolojik olayları ile ilişkilidir. Sel felaketine karşı dayanıklılığı ve sürdürülebilir bir kalkınmayı sağlayamadıkça meydana gelecek sel çok büyük hasarlara yol açabildiği gibi, tüm Dünyada hayatı tehdit edecektir. Dünya genelinde gelişmiş ülkeler sel afetinden korunma stratejisi ve erken uyarı sistemleri geliştirmekte ve bu afetlere karşı büyük yatırımlar yapmaktadır.”²

“Ülkemizde su baskınları, yağışın fazla olduğu yerler ile büyük akarsu havzalarının buldukları yerlerde yoğunlaşmaktadır. Su baskınlarının etkisini artıran olay şiddetli ve ani sağanak yağışlardır. İlkbahar aylarında yağışlarla birlikte kar erimelerinin başlaması da su baskınlarının şiddetini artırmaktadır. Ülkemizde yağışların ve kar erimelerinin afete dönüşmelerinde beşerî bazı faktörlerin de rolü bulunmaktadır. Vadi ve ova taban-

² Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Meteorolojik Karakterli Doğal Afetler 2016 Yılı Değerlendirme Raporu, s.26-29

larına yerleşim alanlarının kurulması, dere yataklarının değiştirilmesi, bitki örtüsünün tahrip edilmesi gibi faktörleri bu duruma örnek olarak gösterebiliriz.”³

3. SEL ve TAŞKINLARDAN KORUNMA YOLLARI

“Türkiye’de 2016 yılında meydana gelen sel olayının mevsimsel dağılımı değerlendirildiğinde, en fazla sel olayı yaz mevsiminde gerçekleşmiştir. Yaz mevsiminde meydana gelen sel olayı 58’dir. 2016 yılındaki sel olaylarının %43’i yaz mevsiminde yaşanmıştır. Yıl içerisinde sonbahar mevsiminde meydana gelen sel olayı 28’dir. Sel olaylarının %21’i bu mevsimdedir. Aynı şekilde 2016 yılında sel olaylarının % 22’si ilkbahar mevsimindedir. İlkbaharda meydana gelen sel olayı sayısı 29’dur. En az sel olayının yaşandığı mevsim kış mevsimi olmuştur (19 olay). Toplam sel olaylarının %14’si kış mevsiminde meydana gelmiştir.”⁴

“Sel baskınları ve taşkından korunmak için her şeyden önce, doğal bitki örtüsünün, özellikle de ormanların korunması gerekir. Çünkü ağaçlar, yağmurun hızını keser ve yağmur sularının toprağa sızmasını sağlar. Böylece sular toprağın yüzünde birikmez ve sel oluşumuna yol açmaz. Ayrıca ağaç, gövdeleri, suyun yamaçtan aşağıya hızla akmasını önler. Suyun hızını kesmek için yamaçların teraslandırılması, akarsu yataklarına setler yapılması ve göletler oluşturulması sel baskınlarının yol açacağı zararları büyük ölçüde azaltır.”⁵

Sel riskini belirlemek için havzaların sel geçmişlerinin bilinmesi ve ona göre risk yönetimi yapılması, havzalardaki nehir ve sel

³ Türkiye’de Su Baskınları (Sel ve Taşkınlar) - Coğrafya Bilimi www.cografyabilimi.gen.tr 17.05.2018

⁴ Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, a.g.e. s.61

⁵ Sel ve Su Baskınlarından korunma yolları maddeler halinde www.frmartuklu.org. 17.05.2018

yataklarının belirlenmesi, sel riskini önlemek için toprakta hangi müdahalelerin yapılması gerektiğinin iyi bir şekilde bilinmesi (*teraslama gibi*), sel riskini azaltmak için bitki örtüsü ve biyolojik çeşitliliğin korunması, şehir sellerinde alt yapı çalışmalarına önem verilmesi, mazgalların boyutları ve sayılarının artırılması, sel tahmin ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, sel koruma ve eylem planlarının yapılması gibi hususlar risk yönetimi bağlamında Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün yapılmasını tavsiye ettiği önemli uygulamalar olarak dikkat çekmektedir.

Bunun yanında özellikle taşkın konusunda yapılması gereken diğer hususları maddeler halinde sıralayacak olursak;

“1-4373 sayılı Taşkın Sulara ve Su Basınlarına Karşı Koruma Kanunu kapsamında olan veya olmayan akarsu yatakları içerisinde suyun kabarmasına sebebiyet veren akım rejimini değiştiren bent ve kabartıcı tesis yapılmasının önlenmesi,

2-Taşkın riski taşıyan alanların önceden belirlenmesi ve afet planlarının hazırlanması,

3-Taşkın riski taşıyan sahalardaki alt yapı standartları ile ilgili düzenlemelerin yapılması,

4-Taşkın tesislerinin plan, proje, inşaat ve bakım onarımlarında yerel yönetimlerin ve tesisin hizmet alanında kalacak yerleşim birimlerinde yaşayanların katılımının sağlanması,

5-Taşkın tesislerine her türlü müdahalenin önlenmesi,

6-Dere yataklarında; yatak stabilizelerinin temelini bozacak ve kıyı oyulmalarına meydan verecek şekilde kum ve çakıl ocaklarının açılmasının ve kontrolsüz, aşırı malzeme alımlarının önlenmesi,

7-İmara açılmış veya açılacak alanlarda ve gecekondü bölgelerinde ıslahı henüz yapılmamış akarsu yataklarında taşkın önleyici tesislerin DSİ tarafından projelendirilmesi veya belediyelerce hazırlanan projeler hakkında DSİ'nin görüşünün alınması,

8-Büyükşehir ve diğer belediye sınırları içerisinde yapılmış ve yapılacak olan taşkın kontrol tesislerinin işletilmesi ve akarsu yataklarının korunması, ilgili görev, yetki, denetim esas ve usulleri ile gerekli hizmetlerin kurumlar arası görev dağılımı ile ilgili düzenlemelerin yapılması,

9-Yerel yönetimlerce düzenlenen imar planlarının çeşitli kararnemelerle tespit ve ilan edilen taşkın alanlarını göz önüne alarak hazırlanması, dere yataklarına ve taşkın tesislerine müdahale edecek uygulamaların engellenmesi,

10-Doğal afetlerin zararlarının azaltılması çalışmalarının tüm süreçlerindeki önemli faaliyetlerden birisi, afet yönetimi içerisinde yer alan her aşamadaki yerel ve merkezi yönetim görevlilerinin eğitimi ile halkın bu yönde bilinçlendirilmesini amaçlayan eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması taşkın zararlarının etkilerini azaltacak ve önleyecektir.”⁶

4. SONUÇ

İnsanlık tarih boyunca barınma ihtiyacını karşılayacak ve geçimini idame ettirecek mekân ve ortamlarda bulunmuş, bunu yaparken bulunduğu sosyal çevreye uyum ve kültürel kodlarına uygun bir şekilde hareket etmiştir. Ancak, bazen yöneldiği veya tercih ettiği doğal çevre maalesef yaşam ve iş yapma biçimine risk teşkil eden alanlar olmuş, bazen de yaşam ve iş yapma biçimine uygun olan yaşadığı doğa ve çevreye bilerek veya bilmeyerek zarar verme eğiliminde olmuştur.

⁶ Türkiye Mühendislik Haberleri sayı 420-421-422 / 2002/4-5-6 s.136

Kaliteli bir yaşamın ön koşulu kuşkusuz insanın fitratına uygun hareket etmesi, aynı zamanda kendisiyle olduğu kadar doğal çevresiyle de barışık olmasıdır. Tarihsel süreç içerisinde insanoglunun her zaman doğal afetlere maruz kaldığını görmekteyiz. Günümüzde teknolojinin tüm imkân ve çeşitliliğine rağmen sel ve taşkınlar gibi bu doğal afetler halen yaşanmakta, can ve mal kayıplarına neden olabilmektedir.

Burada yapılması gerekenler; söz konusu bu afetlerden korunmaya uygun yaşamsal ve mekânsal alanların tercih edilmesi, şu an için mevcut olan riskli alanların tahliye edilmesi, şayet kısa vadede bu mümkün değilse riski azaltıcı önlemlerin alınması, kıyı, tarım, orman ve yerleşim alanlarındaki mevzuat düzenlemeleri ve uygulamalarının bu afetleri

önlemeye ve riski yönetmeye yönelik olması, en az bunlar kadar önemli olarak da bu afetlere adeta davetiye çıkaracak doğa ve çevreye zarar verici davranış ve oluşumlardan kaçınılmasıdır.

KAYNAKÇA

www.mgm.gov.tr.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Meteorolojik Karakterli Doğal Afetler 2016 Yılı Değerlendirme Raporu

Türkiye’de Su Baskınları (Sel ve Taşkınlar) - Coğrafya Bilimi www.cografyabilimi.gen.tr

Sel ve Su Baskınlarından korunma yolları maddeler halinde www.frmartuklu.org.

Türkiye Mühendislik Haberleri



Gürkan GÜVEN

*Mühendis
İhale Uzmanı*

YAPIM İŞİ İHALELERİNDE KULLANILMASI ZORUNLU YERLİ MALİ LİSTESİ AÇIKLANDI

1. GİRİŞ

4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yapım işi ihaleleri kapsamında sayılan hususlar aşağıdaki gibi uzun bir listedir: Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işlerinin hepsi yapım işi ihalesi kapsamında değerlendirilmektedir.

Kamu ihalelerinde rekabetin sağlanması açısından, yerli yabancı tüm isteklilere ihalelerin açık olması teorik olarak gerekse de; gelişmekte olan ülkelerin yerli sanayisinin kalkınmanın sağlanabilmesi amacıyla yerli istekliler lehine çeşitli düzenlemeler yapması normaldir.

4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 63 üncü maddesi de yerli istekliler lehine fiyat

avantajının sağlanabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. 7033 sayılı “Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 63 üncü maddesinde değişiklik yapılmış olup, yapılan değişiklik ile yapım işlerinde kullanılacak malzemelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, makinelere ve ekipmanlara ilişkin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen ve Kurum tarafından ilan edilen listede yer alan ve ihale konusu işte kullanılacak makine, malzeme ve ekipmanın yerli malı olması şartı getirilmiştir.

Söz konusu listeler geçtiğimiz ay içerisinde açıklanmış olup makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. YERLİ İSTEKLİLER İLE İLGİLİ 4734 SAYILI KANUNDAKİ DÜZENLEME VE AÇIKLAMASI

Yerli istekliler ile ilgili temel düzenleme 4734 Sayılı Kanunun 63 üncü maddesinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“İhalelere sadece yerli isteklilerin katılımı ile yerli istekliler ve yerli malı teklif eden istekliler lehine fiyat avantajı tanınmasına ilişkin olarak aşağıdaki düzenlemeler esas alınır:

a) Yaklaşık maliyeti eşik değerini altında kalan ihalelerde sadece yerli isteklilerin katılabileceğine ilişkin düzenleme yapılabilir.

b) Hizmet alımı ve yapım işi ihalelerinde yerli istekliler lehine % 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanabilir.

c) Mal alımı ihalelerinde yerli malı teklif eden istekliler lehine, %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanabilir. Ancak Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak orta ve yüksek teknolojili sanayi ürünleri arasından belirlenen ve Kurum tarafından ilan edilen listede yer alan malların ihalelerinde, yerli malı teklif eden istekliler lehine %15 oranında fiyat avantajı sağlanması mecburidir. Yerli yazılım ürünü teklif eden istekliler lehine de %15 oranında fiyat avantajı sağlanması mecburidir.

d) Yapım işlerinde kullanılacak makine, malzeme ve ekipman ile yazılımın tamamının veya belli bir kısmının yerli malı olması şartı getirilebilir. Ancak, malzemelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, makinelere ve ekipmanlara ilişkin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak orta düşük, orta yüksek ve yüksek teknolojili makine, malzeme ve ekipman arasından belirlenen, Kurum tarafından ilan edilen listede yer alan ve ihale konusu işte kullanılacak makine, malzeme ve ekipmanın yerli malı olması şarttır.

e) Yerli malı belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili kurum ve kuruluşların

görüşleri alınarak belirlenir. İsteklilerce teklif edilen malın yerli malı olduğu, bu usul ve esaslara uygun olarak düzenlenen yerli malı belgesi ile belgelendirilir.

f) Ortak girişimlerin yerli istekli sayılması için bütün ortaklarının yerli istekli olması gereklidir.”

Maddedeki düzenleme doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmaktadır;

- Yaklaşık maliyeti eşik değerini altında kalan mal, hizmet ve yapım işi ihalelerinde sadece yerli isteklilerin katılabileceğine ilişkin düzenleme yapılabilir. Ancak, bu husus zorunlu değildir.
- Hizmet alımı ve yapım işi ihalelerinde yerli istekliler lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanabilir. Ancak, bu husus zorunlu değildir.
- Yerli malı teklif eden istekliler lehine % 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanabilir. Ancak, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili her yıl belirlenen orta ve yüksek teknolojili sanayi ürünleri arasından belirlenen malların ihalelerinde yerli malı teklif eden istekliler lehine % 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması zorunludur.
- Yapım işi ihalelerinde de idarenin insiyatifiyle yapım işlerinde kullanılacak makine, malzeme ve ekipman ile yazılımın tamamının veya belli bir kısmının yerli malı olması şartı getirilebileceği belirtilmiş olup yine Kurum tarafından ilan edilen listede yer alan ve ihale konusu işte kullanılacak makine, malzeme ve ekipmanın yerli malı olması şartı getirilmiştir.

- Kanun koyucu yerli malının belirlenmesine ilişkinde usul ve esas yayınlanmış ve yerli malı belgesi ile bu hususun belgelendirilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

3. YERLİ İSTEKLİ LEHİNE FİYAT AVANTAJI NASIL UYGULANIR?

Yerli istekliler lehine fiyat avantajının nasıl uygulanacağına dair bir örneğe aşağıda vermekte fayda bulunmaktadır;

İhale dokümanında yerli istekliler lehine %10 fiyat avantajı uygulanacağı belirtilsin.

A yerli firmanın teklifi: 103 TL olsun,

B yabancı firmanın teklifi: 95 TL ise;
 $95 + 9,5 (\%10) TL = 104,5 TL$ olarak güncellenecek ve fiyat değerlendirmeleri buna göre yapılacaktır.

Eğer buna rağmen en uygun fiyat yabancı firmanın ise o zaman sözleşme güncellenmemiş tutar üzerinden akdedilecektir. (Örneğimizde 95 TL)

4. İHALELERDE YERLİ MALİ KULLANMA ZORUNLULUĞUNA İLİŞKİN BAŞBAKANLIK GENELGELERİ

Yerli malının üretiminin teşvik edilmesi amacıyla zaman zaman Başbakanlık Genelgeleri ile yerli malı kullanma zorunluluğu hakkında düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Yerli malı düzenlemesi ile ilgili en fazla dikkat çeken 2 adet Başbakanlık genelgesine aşağıda yer verilmiştir;

4.1 Yerli Ürün Kullanılması Genelgesi

Yerli malı kullanımının ihalelerde teşvikine ilişkin genelgelerin ilki 06.09.2011 tarihli ve 28046 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Yerli ürün kullanılması" konulu 2011/13 sayılı Başbakanlık genelgesidir.

Söz konusu genelgede mevzuatımızda yerli ürün kullanımına yönelik mevcut hükümlerin uygulanmasına özen gösterilmesine ilave olarak, kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilecek mal alımlarına ilişkin uygulamalarda;

1. Teknik şartnamelerde Türkiye'de üretilen ürünlerin teklif edilmesini engelleyen düzenlemelerin yapılmaması,

2. Kamu ihale mevzuatına aykırı olarak, isteklilerin ithal ürün ya da belirli bir ülkenin malını teklif etmesine yönelik düzenlemelerin yapılmaması,

3. Ürünlere ilişkin olarak yabancı belgelendirme kuruluşları tarafından düzenlenen ve zorunlu olmayan belgelerin ihale dokümanlarında aranmaması,

4. İthal ürün teklif eden isteklilerin yurt dışında mal teslim edebilmelerine imkan tanınması durumunda, teslim yeri, navlun, gümrük ve vergi giderleri gibi unsurların tekliflerin değerlendirilmesinde nasıl dikkate alınacağına dair ihale dokümanlarında düzenlemelerin yapılması,

5. İthal ürün teklif eden isteklilere mal tesliminden önce akreditif açılarak ön ödeme yapılmasına imkan tanınması durumunda, Türkiye'de üretilen ürünleri teklif eden isteklilere de avans ödemesi yapılmasına yönelik ihale dokümanlarında düzenleme yapılması,

hususlarının dikkate alınarak, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki alımlar ile Devlet Malzeme Ofisinden gerçekleştirilecek alımlarda öncelikli olarak Türkiye'de üretilen ürünlerin tercih edilmesini ve kamu kurum ve kuruluşları yöneticilerinin bu konuda gereken duyarlılığı göstermeleri kamu idarelerinden talep edilmiştir.

4.2. Teleferik Ve Şehir İçi Raylı Sistemlerde Yerli Ürün Genelgesi

1 Kasım 2017 tarihli ve 30233 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2017/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile de teleferik ve şehir içi raylı sistemlerde yerli ürün kullanılması ile ilgili düzenlemeye gidildi.

Söz konusu genelgede teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı sistemlerin proje ve şartnamelerin onaylanması ve standartların belirlenmesi görev ve yetkisinin 655 sayılı KHK ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına ait olduğunun belirtildiği genelgede, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri ile bunlara bağlı veya ilgili kurum, kuruluş ve şirketlerin yapacağı metro, hafif raylı sistem, tramvay ile benzeri kullanılan çeken ve çekilen araçların asgari %51 yerli malı olması gerektiği düzenlenmiştir.

Genelge ile ayrıca yerli üretim ve hizmetlerin sunulması engelleyen ikincil mevzuata yer verilmemesi ve yerli üretim ve alımlarla ilgili olarak yapılacak ihale ve diğer tedarik işlerinde yerli üretim ve hizmetlerin kullanımını sağlayacak teknik ve idari düzenlemelerin teşvik edilmesine dönük tedbirler alınması talimatlandırılmıştır.

5. YAPIM İŞİ İHALELERİNDE YERLİ MALI KULLANMA ZORUNLULUĞU

13.12.2017 tarihli ve 30269 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile yapım işi ihalelerinde yerli malı kullanım zorunluluğunun sağlanmasına yönelik ihale mevzuatında düzenlemeler yapılmıştır.

01.01.2017 tarihli ve 30111 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7033 sayılı “Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmün-

de Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 63 üncü maddesinde yapılan değişiklik çerçevesinde Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde;

- İhale dokümanının, zorunlu teknik nedenler dışında malzemelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, makinelere ve ekipmanlara ilişkin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen ve Kamu İhale Kurumu tarafından ilan edilen listede yer alan makine, malzeme ve ekipman dikkate alınarak hazırlanmasının zorunlu olduğu,
- İdarelerin ihale dokümanlarında, ihale konusu iş kapsamında kullanılacak yerli ürünleri ve bunlara ilişkin şartları açıkça belirtmesi gerektiği,
- Yapım sürecinde yerli ürünlerin kullanımına ilişkin kontrollerin yapı denetim görevlileri tarafından yapılması ile yerli malı olması zorunluluğu bulunan makine, malzeme ve ekipman ile yazılıma ilişkin yerli üretimin, doğal afetler, kanuni grev, genel salgın hastalık, kısmi veya genel seferberlik ilanı gibi nedenlerle sona ermesi veya yetersiz hale gelmesi ya da ilgili makine, malzeme ve ekipman ile yazılımın diğer zorunlu nedenlerle yerli malı olarak temin edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, yüklenicinin yazılı başvurusu üzerine idarenin onayıyla, sözleşme konusu işte yerli malı olmayan makine, malzeme ve ekipman ile yazılım kullanılabileceği ve bu gibi durumlarda iş programı dikkate alınarak gerektiğinde yükleniciye ek süre verilebileceği,

Yönünde düzenleme yapılmıştır.

Böylece yapım işi ihalelerinde yeni bir döneme girilmiştir.

Önümüzdeki süreçte

Malzemelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından

Makinelere ve ekipmanlara ilişkin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından bir liste hazırlanacak ve bu liste Kamu İhale Kurumu tarafından ilan edilecek. Ve idareler yapım işi ihalesine çıkarkenki hazırlayacakları ihale dokümanlarında bu ilan edilen liste doğrultusunda hazırlamak zorunda olacaktır. İşte söz konusu liste geçtiğimiz günlerde Kamu İhale Kurulu tarafından açıklanmıştır.

6. YAPIM İŞLERİNDE YERLİ MALİ OLMASI ŞARTI GETİRİLEN MAKİNE, MALZEME VE EKİPMANLAR

Kamu İhale Kurulu yapım işlerinde yerli malı olma şartı getirilen makine, malzeme ve ekipmanlara ilişkin listeyi 17.05.2018 tarihinde açıklamıştır. 2 adet liste açıklamıştır.

a) Yapım işlerinde yerli malı olması şartı getirilen makine ve ekipman listesi

b) Yapım işlerinde yerli malı olması şartı getirilen malzeme listesi

6.1. Yapım işlerinde yerli malı olması şartı getirilen makine ve ekipman listesi

Yapım işlerinde yerli malı olması şartı getirilen makine ve ekipman listesi incelendiğinde Orta-Düşük, Yüksek, Orta- Yüksek teknoloji gerektiren 126 adet makine ve ekipman için yerli malı kullanma zorunluluğunun getirildiğini görmekteyiz.

Özellikle ısıtma tesisatında kullanılan kazanlar, valfler, ocak brülörleri su tesisat malzemeleri, mutfak mazelemeleri, tıbbi cihazlardan önemli derecede malzeme, elektrik tesisatı için gerekli aydınlatma cihazları, projektör, lamba, pompaları kompresörler,

asansör malzemeleri, soğutucu ve dondurucu ekipmanlar, vantilatör, klima cihazları ve parçaları, vantilatörler...

6.2. Yapım işlerinde yerli malı olması şartı getirilen malzeme listesi

Yapım işlerinde yerli malı olması şartı getirilen malzeme listesi incelendiğinde de şu şekilde bir tablo çıkmaktadır. 89 adet malzemenin yerli malı olma şartı getirilmiştir.

Her türlü iç cephe ve dış cephe boyalar, vernikler, boru ve hortumlar, zemin kaplamaları, banyo küvet ve duş tekneleri, plastik pencere ve pervazlar ve pencere eşikleri, çok katlı yalıtım camları, çimento, mermer, taşlar, karolar, taş yünü asma tavan malzemeleri, Merviden ve balkonlar için çelik barlar, çatı yalıtım ve dış cephe yalıtım malzemeleri...

Görülebileceği üzere yapım işlerinde yerli malı kullanılmasına ilişkin olarak, önemli miktardaki malzeme ve ekipman için yerli malı kullanılması zorunluluk haline getirilmiştir.

7. SONUÇ

Kamu ihalelerinde rekabetin sağlanması açısından yerli yabancı tüm isteklilere ihalelerin açık olması teorik olarak gerekse de gelişmekte olan ülkelerin yerli sanayisinin kalkınmanın sağlanabilmesi amacıyla yerli istekliler lehine çeşitli düzenlemeler yapması normaldir.

4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 63 üncü maddesi de yerli istekliler lehine fiyat avantajının sağlanabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. 7033 sayılı "Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 63 üncü maddesinde değişiklik yapılmış olup,

yapılan değişiklik ile yapım işlerinde kullanılacak malzemelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, makinelere ve ekipmanlara ilişkin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen ve Kurum tarafından ilan edilen listede yer alan ve ihale konusu işte kullanılacak makine, malzeme ve ekipmanın yerli malı olması şartı getirilmiştir.

Söz konusu listeler geçtiğimiz ay içerisinde 17.05.2018 tarihinde Kamu İhale Kurulu tarafından açıklanmıştır. Yerli malı kullanılması konusunda ülkemizde oluşan hassa-

siyet de düşünüldüğünde ihaleye çıkarken kamu idarelerinin söz konusu listede yazan ve makalemizde de yer verdiğimiz malzeme ve ekipmanların yerli olmasını sağlamalarının hukuki sorumlulukları olduğunu vurgulamak isteriz.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.mevzuat.gov.tr

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, www.mevzuat.gov.tr



Güven DENİZ

*Bülent Ecevit Üniversitesi
DMY Öğretim Görevlisi*

BELEDİYE TARAFINDAN DÜZENLENEN TAHSİLAT MAKBUZUNUN NİTELİĞİ

1. GİRİŞ

Son yıllarda kentlerde yaşanan hızlı değişim, kentsel hizmetlerden sorumlu olan yerel yönetimleri etkilemiş ve özellikle belediyelerin yükümlülüğünü artırmıştır. Bilindiği üzere, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisine belediye denir. Yerel nitelikteki kamu hizmetlerini yerine getirmek üzere, belediyelerin yasal mevzuattan kaynaklanan gelirleri bulunmaktadır. Söz konusu gelirler kabaca merkezi yönetimden aldıkları paylar ve belediyelerin kendi öz gelirleri olarak sıralanabilir.

Belediyelerden ücret mukabilinde alınan hizmetler (asfalt, kömür vs. satışı) karşılığında belediye tarafından verilen tahsilat makbuzunun fatura yerine kullanılıp kullanılmayacağı ve belediye gelirleri hakkında genel açıklamalarda bulunulması amacıyla işbu yazımız hazırlanmıştır.

2. BELEDİYE GELİRLERİ

5393 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 59 uncu maddesine göre belediyenin gelirleri şunlardır:

- Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları.
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay.
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.
- Belediye Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.
- Faiz ve ceza gelirleri.
- Bağışlar.
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.
- Diğer gelirler.

Belediyelerin öz gelirleri arasında; yerel vergi gelirleri (İlan ve Reklam Vergisi, Eğlence Vergisi, Haberleşme Vergisi, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi, Yangın Sigorta Vergisi ve Çevre Temizlik Vergisi), yerel harçlar (İşgal Harcı, Tatil Günleri Çalışma Harcı, Kaynak Suları Harcı, Tellallık Harcı, Hayvan Kesimi Muayene ve Denetim Harcı, Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı, Bina İnşaat Harcı, Kayıt ve Suret Harcı, İmar ile İlgili Harçlar Parselasyon Harcı, İfraz ve Tehit Harcı, Plan ve Proje Tasdik Harcı, Yapı Kullanma İzni Harcı ve Zemin Açma İzni Harcı, İşyeri Açma İzin Harcı, Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı ve Sağlık Belgesi Harcı), harcamalara katılım payı, ücrete tabi işler ve iştirak gelirleri yer almaktadır.

Bununla birlikte belediyelerin borçlanarak gelir elde etme imkânları da mevcuttur. Borçlanma gelirleri, geri ödenmesi gereken geçici kaynaklardır ve gelecek kuşakları yükümlülük altına sokmaktadır. Bu nedenle, yerel yönetimlerin borçlanmaları ve bu borçlanmaların kullanım alanı konusunda dikkatli davranılmalıdır. Ülkemizde belediyelerin borçlanma koşul ve sınırlamaları 5393 sayılı Belediye Kanununda düzenlenmiştir. 5393 sayılı Kanun'un 68 inci maddesine göre belediyeler borçlanma konusunda aşağıdaki kurallara uymalıdır;¹

- Dış borçlanma ve tahvil ihracı yalnızca belediyenin yatırım programında yer alan projeler için yapılabilir
- İç ve dış borç stoku normal belediyelerde, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının yeniden değerlendirilmesi ile arttırılan miktarını, büyükşehir belediyelerinde bir buçuk katını geçemez

1 Arıkoğlu, Ülke (2016), Türkiye'de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:33, s.285.

- Bütçe gelirlerinin yüzde onunu geçmeyen borçlanma belediye meclisi kararı ile yapılabilir
- Bütçe gelirlerinin yüzde onunu geçen borçlanma belediye meclisinin salt çoğunluğu ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapılır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinde borç almak, belediyenin yetkileri ve imtiyazları arasında sayılmıştır. Belediye meclisi, belediyelerde borçlanmaya karar veren organdır. Aynı Kanunun 68 inci maddesine göre; belediye, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir. Belediyeler, artan hizmet taleplerini, gelirleriyle karşılayamadıklarında borçlanmaya başvurabilmektedirler. Ancak borçlanma, bazı sınırlamalara tabi tutulmaktadır. Anılan Kanunun 68 inci maddesi ile belediyelerin dış borçlanması ve tahvil ihracı sadece yatırım programında yer alan projelerle sınırlandırılmaktadır. Görüldüğü gibi personel giderleri, mal ve hizmet alım giderleri gibi cari giderlerin finansmanı için dış borçlanma yapılamamaktadır. İç borçlanmaya karar verme yetkisi, bir önceki kesinleşmiş bütçe gelirinine bağlanarak; belediye, bağlı kuruluşları ve sermayesinin % 50'den fazlasına sahip olunan şirketlerin bütçe gelirinin % 10'una kadar olan iç borçlanmaların meclis kararı, % 10'ın üzerindeki borçlanmaların ise meclis kararı yanında İçişleri Bakanlığı onayı ile yapılması öngörülmektedir. İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan belediye, ödeme planını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası, hazırlanan geri ödeme planını yeterli görmediği belediyenin kredi isteklerini reddeder. Dış kaynak gerektiren projelerde Hazine Müsteşarlığının görüşü alınır. Belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi

kötüye kullanmaya ilişkin hükümleri uygulanır. Kanunda borçlanma ve tahvil ihracı ayrı ayrı ele alınmıştır. Çünkü belediyeler, diğer belediyelerden, İller Bankasından ve diğer kurumlardan faizli borçlanabilmektedir. Tahvil ihracı ise bir sermaye piyasası aracıdır. 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesine göre; genel yönetim kapsamındaki mahalli idareler ile bağlı kuruluşları ve iktisadi teşebbüslerinin yurtiçi piyasalarda yapacakları tahvil ihraçları Hazine Müsteşarlığının iznine tabidir. Bu iznin verilmesi Hazine garantisi sağlandığı anlamına gelmez. Yani belediyeler tarafından ihraç edilecek yurt içi tahviller, devlet tahvili sayılsa da devlet garantisi altında olmayacaktır. Bu durum, ihraç edilen tahvillerin piyasada fazla ilgi görmemesine neden olabilir.²

3. BELEDİYE TARAFINDAN DÜZENLENEN TAHSİLAT MAKBUZUNUN FAKTURA OLARAK SAYILMASI

Nüshalı olarak düzenlenen, borçlu taraf için parayı ödediğini kanıtlayan belgeye tahsilat makbuzu denir. Bir başka deyişle tahsilat makbuzu; para, mal, kıymetli evrak, vb. kıymetlerin teslim alındığını ispat etmek için düzenlenen makbuzdur. Ödemeler, banka, kredi kartı ve diğer yollardan yapılmayıp elden nakit veya çek ile yapılmış ise, ödeme yapan firmaya bu ödeme belgeleyen bir tahsilat makbuzu düzenlenir.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, iktisadi kamu kuruluşlarının kazançları verginin konusu kapsamına alınmış olup aynı Kanunun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasında da Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup faaliyetleri

devamlı bulunan ve birinci ve ikinci fıkralar dışında kalan ticari, sınai ve zirai işletmelerin iktisadi kamu kuruluşu olduğu; altıncı fıkrasında ise iktisadi kamu kuruluşları ile dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmelerin kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya işyerlerinin bulunmamasının mükellefiyetlerini etkilemeyeceği, mal veya hizmet bedelinin sadece maliyeti karşılayacak kadar olması, kar edilmemesi veya karın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesinin bunların iktisadi niteliğini değiştirmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Anılan Kanunun uygulanmasına ilişkin açıklamalar içeren 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin (2.3.1) bölümünde, iktisadi kamu kuruluşunun ticari, sınai veya zirai bir işletme oluşturup oluşturmadığı hususunda, bu Tebliğin “2.4. Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler” bölümünde yapılan açıklamaların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu Tebliğin (2.4.) bölümünde de, iktisadi işletmenin belirlenmesinde işletmenin belirgin özelliğinin bağlılık, devamlılık ve faaliyetin ticari, sınai veya zirai bir mahiyet arz etmesinin, diğer bir anlamıyla iktisadi işletmenin unsurlarının ticari faaliyetin de temel özelliklerinden olan, bir organizasyona bağlı olarak piyasa ekonomisi içerisinde bedel karşılığı mal alım-satımı, imalatı ya da hizmet ifaları gibi faaliyetler olduğu, Kanunun bu gibi halleri tek tek saymak yerine, dernek veya vakıf tarafından piyasa ekonomisi içerisinde icra edilen tüm iktisadi faaliyetleri kapsamına aldığı, satılan mal veya hizmete ait bedelin sadece maliyeti karşılayacak kadar olmasının, kar edilmemesinin, karın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesinin bunların iktisadi işletme olma vasfını değiştirmeyeceği açıklanmıştır.

2 Ökmen, Mustafa ve Koç, Neslihan (2015), Türkiye’de Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Sayı:2, s.556.

Ayrıca, mezkûr Kanun uygulamasında, Belediyeler tüzel kişilikleri itibarıyla kurumlar vergisi mükellefi olmamakla birlikte, devamlılık arz eden ticari, sınai ve zirai faaliyetleri dolayısıyla Belediyelere bağlı oluşacak iktisadi kamu kuruluşu nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti oluşmaktadır.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 227 nci maddesinde, “*Bu kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsihi mecburidir.*” hükmüne yer verilmiş olup, müteakip maddelerde, vergi mükelleflerinin faaliyetleri ile ilgili kayıtlarının tevsihinde kullanılacak belgeler sayılmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 229 uncu maddesinde faturanın, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesika olduğu hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, mezkûr Kanunun 230 ve müteakip maddelerinde vergi mükellefleri tarafından kullanılacak belgeler sayılmış olup, konuyla ilgili olarak yayımlanan 164 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde; “... Genel ve Katma Bütçeli idarelere, İl Özel İdarelerine, Belediyeler ve Köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde tanımlanan teşebbüs, teşekkül, kuruluş, müessese, bağlı ortaklık, iştirak ve işletmeler tasdik mecburiyetine tabi olmaksızın Vergi Usul Kanununun ilgili hükümlerine göre yukarıda sayılan belgeleri düzenleyeceklerdir. Ancak bu kuruluşlar kullanacakları belgelerin üzerine, “Vergi Usul Kanunu Yönetmelik Hükümleri-

ne Tabi Değildir.” ibaresini kaşe ile basacaklar veya matbaa baskısı ile belirteceklerdir.” hükmü yer almaktadır.

Bu belgelerin düzenlenmesi sırasında Vergi Usul Kanunu Yönetmelik hükümlerine göre anlaşılmalı matbaalara veya 164 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği uyarınca notere tasdik ettirmeleri şartı aranmamakta ancak, düzenlenen belgede bulunması zorunlu asgari bilgilerin yer alması gerekmektedir.

Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılan Belgelerin Basım ve Dağıtım Hakkında Yönetmeliğin verdiği izin gereği bu tür belgeleri kullanan işletmelerden kurumlar vergisinden muaf olanların, kullanacakları belgelere “*Kurumlar Vergisinden Muaftır*” şerhi koymaları gerektiği 206 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde açıklanmıştır.

Buna göre, belediyeler tarafından yürütülen satış faaliyetlerinin bir organizasyona bağlı olarak piyasa ekonomisi içerisinde ve devamlılık arz edecek şekilde yapılması halinde, belediyeler bünyesinde oluşacak iktisadi işletmeler nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyetinin tesis edilmesi, dolayısıyla yapılacak satışlara ilişkin olarak oluşacak iktisadi işletmeler tarafından yukarıda belirtilen usuller çerçevesinde fatura düzenlenmesi gerekmektedir.

Kurumlar vergisi mükellefiyetini gerektirecek bir faaliyetin bulunmaması halinde ise, belediyelerin katma değer vergisine tabi işlemleri ile ilgili olarak fatura düzenlemesi mümkün bulunmakta olup fatura düzenlenmemesi durumunda, bu işlemlerini tabi olduğu ilgili mevzuata göre geçerli olan ve faturada bulunması gerekli asgari bilgileri ihtiva eden bir belge düzenleyerek de tevsih etmesi mümkün bulunmaktadır.

4. SONUÇ

Belediyelerden ücret mukabilinde alınan hizmetler karşılığında mezkûr belediye tarafından ödeme alındığına dair uygulamada tahsilat makbuzu verilmektedir. Bu kapsamda, belediyeler tarafından yürütülen satış faaliyetlerinin bir organizasyona bağlı olarak piyasa ekonomisi içerisinde ve devamlılık arz edecek şekilde yapılması halinde, belediyeler bünyesinde oluşacak iktisadi işletmeler nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyetinin tesis edilmesi, dolayısıyla yapılacak satışlara ilişkin olarak oluşacak iktisadi işletmeler tarafından ilgili mevzuatında belirtilen usuller çerçevesinde fatura düzenlenmesi gerekmektedir. Kurumlar vergisi mükellefiyetini gerektirecek bir faaliyetin bulunmaması halinde ise, belediyelerin katma değer vergisine tabi işlemleri ile ilgili olarak fatura düzenlenmesi mümkün bulunmakta olup, fatura düzenlenmemesi durumunda, bu işlemlerin

tabi olduğu ilgili mevzuata göre geçerli olan ve faturada bulunması gerekli asgari bilgileri ihtiva eden bir belge düzenleyerek de tevsik edilmesi mümkün bulunmaktadır. Dolayısıyla, belediye bünyesinde iktisadi bir işletme oluşturulmuş ise fatura düzenlenmesi zorunlu olup, böyle bir iktisadi işletme yok ise faturada bulunması gerekli asgari bilgileri ihtiva eden bir belge (örneğin tahsilat makbuzu) düzenlenmesi yeterli olacaktır.

KAYNAKÇA

Arıkboğa, Ülke (2016), Türkiye'de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:33.

Ökmen, Mustafa ve Koç, Neslihan (2015), Türkiye'de Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Sayı:2.



Av. Necati TORUN

KAMU İHALE KANUNUNDAKİ SON DEĞİŞİKLİKLER

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri idare ile istekli arasında kuralları 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yer alan ve ihalelerin sonuçlanmasını müteakip 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeler Kanunundaki maddelerin öncelikli olarak uygulandığı ekonomik değeri 130 milyar TL'yi geçen bir alandır.¹

Bu alanın düzenlendiği ana mevzuat 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunudur. Ayrıca, bu Kanunların hizmet, mal, yapım ve danışmanlık için ayrı ayrı ihale uygulama yönetmelikleri ve tebliğleri ile devasa bir alt mevzuatı bulunmaktadır.

Bu mevzuatta zaman zaman Danıştay kararları ile yeni içtihatların oluşması veyahut ihale süreçlerinde yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasıyla değişiklikler olabilmektedir. Bu değişikliklerin sonuncusu geçtiğimiz günlerde, 25.05.2018 tarihinde gerçekleşmiştir.

25.05.2018 tarihli ve 30431 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7144

¹ www.kik.gov.tr/istatistikler/2017

sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunda önemli değişiklikler gerçekleştirilmiş olup, son değişiklikler makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. PAZARLIK USULÜ İLE İHALEDE GERÇEKLEŞEN DEĞİŞİKLİK

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun Pazarlık Usulü ile ihale düzenlemesi olan 21 inci maddesinde önemli bir değişiklik meydana gelmiştir.

2.1. Pazarlık Usulü İhale Nedir?

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 18 inci maddesinde bu kanuna göre uygulanacak ihale usulleri

- Açık ihale usulü.
- Belli istekliler arasında ihale usulü.
- Pazarlık usulü.

Olarak düzenlenmiştir.

Aynı Kanunun "Temel İlkeler" 5 inci maddesinde ise "Bu Kanuna göre yapılacak

ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir.” denilmektedir. Dolayısıyla 18 inci maddede sayılan ihale usullerinden pazarlık usulünün Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabileceği anlaşılmaktadır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununda Pazarlık usulü, “Bu Kanunda belirtilen hallerde kullanılabilen, ihale sürecinin iki aşamalı olarak gerçekleştirildiği ve idarenin ihale konusu işin teknik detayları ile gerçekleştirme yöntemlerini ve belli hallerde fiyatı isteklilerle görüştüğü usul” olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Madde Metninde Gerçekleşen Değişiklik

7144 sayılı Kanunun 11 inci maddesi ile pazarlık usulü ile ihalede aşağıdaki değişiklik gerçekleştirilmiştir;

“4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “beklenmeyen veya” ibaresinden sonra gelmek üzere “yapım tekniği açısından özellik arz eden veya yapı veya can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından ivedilikle yapılması gerekliliği idarece belirlenen hallerde veyahut” ibaresi eklenmiştir.”

2.3. Gerçekleşen Değişiklik Ne Anlama Gelmektedir?

Aynı maddenin eski düzenlemesi aşağıdaki şekildeydi;

b) Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.

Yeni düzenleme sonucunda pazarlık usu-

lü ile ihalenin (b) bendi çerçevesi aşağıdaki şekilde olmuştur;

“b) Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya yapım tekniği açısından özellik arz eden veya yapı veya can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından ivedilikle yapılması gerekliliği idarece belirlenen hallerde veyahut idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.”

Söz konusu değişikliğin gerekçesi TBMM komisyon raporunda aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

“4734 sayılı Kamu İhale Kanun’un “Pazarlık usulü” başlıklı 21 inci maddesinin (b) bendinde yer alan “Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması” hükmü yoruma açık olup, değişiklik ile uygulamaya netlik kazandırılması amaçlanmıştır”

İdarelerin bu bendi uygulamasında en çok sıkıntı yaşadığı husus idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması durumunun tam olarak hangi durumlar olduğudur.

Nitekim, bu konudaki sıkıntıların artmasından ötürü 12.09.2003 tarih ve 25227 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 28.08.2003/UK.2-372 tarih ve sayılı Kamu İhale Kararı ile “ idare tarafından önceden öngörülemez olay ifadesine açıklık getirilmiştir. Buna göre bir olayın idare tarafından önceden öngörülemez olay olarak değerlendirilebilmesi için;

1. Ortaya çıkan olayın ihale yapılmasını gerektiren durumdan önce çıkmış olması,
2. Olayın “anormal” nitelikte olması: hukuk literatüründe anormal mutad ve adet olunmuş olayların dışında gelişen olay demektir.
3. İdarenin iradesinden bağımsız gerçekleşmesi gerektiği
4. Olayın gerçekleşmesine idarenin mani olmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Zaman zaman da Kamu İhale Kurulu tarafından verilen kararlarla da her ihalenin 21/b kapsamında yapılamayacağı doğrultusunda kararlar verilerek, konunun soruşturulması için ilgili idarelere yazılmasına Kamu İhale Kurulu tarafından karar verilmiştir. Bu hususa yönelik bazı kararlara aşağıda yer verilmiştir.

-İhale konusu “Antalya –Manavgat ve Antalya Kemer Yolunda Trafik Güvenliğinin Arttırılmasına Yönelik Olarak Radarlı Hız İkaz Sistemleri: Yapılması İş” ihalesinde pazarlık usulünün uygulanmasına ilişkin olarak idarece gösterilen gerekçelerin 4734 sayılı Kanunun 21/b bendinde aranılan koşulları taşımadığı anlaşılmaktadır. Zira, idare tarafından gösterilen “önceden öngörülemeyen ,can ve mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması” şeklinde ifade edilen gerekçelerin başlaması aniden meydana gelen ve idare tarafından beklenmeyen ve öngörülemeyen olaylar niteliğinde olmadığı dolayısıyla pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesinin koşulları oluşmadığından idare tarafından tesis edilen işlem 4734 sayılı Kanunun temel ilkelere aykırılık teşkil etmektedir. (Karar ta-

rihi: 05.12.2016 Karar No: 2016 UY.Z-3057)

-4734 sayılı Kamu ihale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca ani ve beklenmeyen veya idarece önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması halinde pazarlık usulünün kullanılabilceği hükmü dikkate alındığında;Restorasyon inşaatı için bu nitelikte bir olayın bulunmadığı, idarece söz konusu işlerin aciliyet arz ettiği belirtilse de bu durumun pazarlık usulü ile ihaleye çıkılmasının hukuki dayanağı olamayacağı, söz konusu ihalenin açık ihale usulü ile yapılabileceği hk. (Karar Tarihi : 07.01.2008 Karar No : 2008/UY.Z-107)

-Türkiye'nin neredeyse tamamı deprem coğrafyası içinde bulunmaktadır. Özellikle 17 Ağustos Marmara depremi sonrası olası bir İstanbul depreminin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmaya veya hafifletmeye yönelik vatandaşlar, belediyeler, kamu kurumları ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar tarafından pek çok proje hayata geçirilerek hazırlık yapılmış ve yapılmaktadır. Yakın zamanda İstanbul'da olası bir deprem tehlikesini kuvvetlendiren başkaca bir bilgi veya gelişme de bulunmamaktadır. Bu itibarla, olası bir İstanbul depremine karşı yapılması gereken hazırlıklar uzun bir süreden beri özellikle 1999 Marmara depreminden sonra kamuoyunun gündeminde ilk sıralarda yer aldığından, ani ve öngörülemeyen bir hadise değildir. (Karar Tarihi : 07.01.2008 Karar No 2008/UY.Z-93)

Görülebileceği üzere, Kamu İhale Kurulu kararlarında büyük yapım işlerinin dahi olsa önceden öngörülebileceği ve bu nedenle de pazarlık usulü ile ihalenin (b) bendi doğrultusunda gerçekleştirilemeyeceği doğrultusunda kararlar verilmektedir.

Ayrıca KİK'e itirazın şikayet başvurusu olmayan ancak denetim esnasında 21 (b) ile gerçekleştirilen ihaleler, gerek ihaleye çıkmamasına izin verenler gerekse de ihaleyi gerçekleştirenler ve ihale yetkilileri açısından problemler doğmaktaydı.

Şöyleki; 21/b ile gerçekleştirilen ihalelerde bir üst limit olmadığı ve 3 firma davet edilerek ihale gerçekleştirilebildiği için personellere görevi kötüye kullanma suçu veyahut ihaleye fesat karıştırma suçu isnad edilebilmekte; veyahut disiplin soruşturması açılabilmekteydi.

Gerçekleştirilen değişikliklerle, yapım işlerinde yapım tekniği açısından özellik arz eden veya yapı veya can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından ivedilikle yapılması gerekliliği idarece belirlenen hallerde 21/b ile ihaleye çıkılmasına izin verilerek pazarlık usulü ile ihalenin bu bendindeki uygulama sorunu çözülmeye çalışılmıştır.

3. ELEKTRİK ALIMLARINDA EK FİYAT FARKI DÜZENLEMESİ

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun geçici maddelerinde elektrik alımlarında ödenecek ek fiyat farkına yönelik bir düzenleme gerçekleştirilmiştir.

3.1. Fiyat Farkı Nedir?

Fiyat farkı, öz olarak karşılıklı anlaşılan sözleşme tarihi ile ödemenin gerçekleştiği tarih arasındaki piyasa koşulları nedeniyle oluşan ödeme farkıdır. Sonuçta ihaleyi gerçekleştiren idare ve karşısında yüklenici olan, sözleşme tarihi ile hakediş ödemesi arasında zaman farkları bulunan kamu ihalelerinde de fiyat farkı kavramının bir karşılık bulması doğaldır.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun "Fiyat Farkı Verilebilmesi" başlıklı 8

inci maddesinde Sözleşme türlerine göre fiyat farkı verilebilmesine ilişkin esas ve usulleri tespit eden Kamu İhale Kurumunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Sözleşmelerde yer alan fiyat farkına ilişkin esas ve usullerde sözleşme imzalandıktan sonra değişiklik yapılamaz." hükmü yer almaktadır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun önemli bir bölümü mal alım ihaleleridir. Kamu İhale Kanununda "Satın alınan her türlü ihtiyaç maddeleri ile taşınır ve taşınmaz mal ve hakları," mal tanımı içerisinde yer almaktadır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun yürürlüğe girdiği 2003 yılından itibaren aradan 10 yıl gibi kısa bir süre geçmesine rağmen taşınır ve taşınmaz mallara ilişkin kamu alımları özellikle akaryakıt, elektronik ve tıbbi mal ve malzeme gibi alımlar açısından devlet kurum ve kuruluşlarında yaygınlaşmıştır. Ancak, mal alım ihalelerinin uygulamalarında önemli sorunlar yaşandığı da bir gerçektir. Bu problemleri hususlardan birisi "fiyat farkı ödemeleridir"

3.2. Elektrik Alımlarında Fiyat Farkı Ödenmiyor Muydu?

31.08.2013 tarihli ve 28751 sayılı Resmi Gazete'de Mal Alım İhalelerine yönelik olarak yeni fiyat farkı kararnameyi yayımlanmıştır.

Düzenleme doğrultusunda 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa göre ihale edilen ve Türk Parası üzerinden sözleşmeye bağlanan

- Elektrik,
- Doğalgaz,
- İlaç,
- Petrol ürünleri

- Ve sıvılaştırılmış petrol gaz ürünleri için fiyat farkı ödenebilmektedir.

Görüleceği üzere elektrik alımlarında fiyat farkı ödemesi mümkündür. Söz konusu fiyda farkı hesabı aşağıdaki şekilde yapılmaktadır;

$$F = (M \times B) \times [(A2/A1)-1]$$

Fiyat farkı hesabında;

a) F: Fiyat farkı tutarını (TL),

b) M: Birim fiyat sözleşmelerde idareye teslim edilen mal kalemi miktarını; götürü bedel sözleşmelerde ise toplam teslim yüzdesini,

c) B: Sözleşme fiyatını,

ç) A1;

Elektrik için, ihalenin yapıldığı aya ait Türkiye İstatistik Kurumu tarafından aylık yayımlanan 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Alt Sektörlere Göre Endeks Sonuçları Tablosunun 401 numaralı “Elektrik Üretimi, İletimi ve Dağıtımı” başlıklı sütunundaki sayıyı,

d) A2;

3) Elektrik için, alımın yapılması gereken aya ait Türkiye İstatistik Kurumu tarafından aylık yayımlanan 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Alt Sektörlere Göre Endeks Sonuçları Tablosunun 401 numaralı “Elektrik Üretimi, İletimi ve Dağıtımı” başlıklı sütunundaki sayıyı,

ifade etmektedir.

3.3. Elektrik Alımlarında Ek Fiyat Farkı Düzenlemesi Nedir?

7144 sayılı Kanunun 12 nci maddesi ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Elektrik alımı sözleşmelerinde ek fiyat farkı

GEÇİCİ MADDE 3- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan görevli tedarik şirketlerinin yüklenicisi olduğu sözleşmeler hariç olmak üzere, ilanı veya duyurusu 24/2/2018 tarihinden önce yapılarak 4734 sayılı Kanuna göre ihale edilen ve ihale dokümanında fiyat farkı hesaplanacağına ilişkin hüküm bulunan elektrik alım sözleşmelerinden, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce fesih veya tasfiye edilmeksizin kabulü yapılan veya bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla devam edenlerin 1/1/2016 tarihinden sonra gerçekleştirilen kısımları için ek fiyat farkı ödenebilmesi veya kesilebilmesine ilişkin esas ve usulleri tespate Kurumun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.”

Bu maddenin düzenlenmesinin sebebi; 24/2/2018 tarihinden önce ihale ilanı veya duyurusu yapılan elektrik alım ihale sözleşmelerinde hesaplanan fiyat farkının ilgili dönemin piyasa koşullarını yansıtmaması, tedarikçiler açısından öngörülemeyen maliyet artışlarına neden olmasıdır.

Bu düzenlemeyle sözleşmesi fesih veya tasfiye edilmeksizin 1/1/2016 tarihinden sonra gerçekleştirilen elektrik alımları için ek fiyat farkı ödenebilmesi veya kesilebilmesine ilişkin esas ve usulleri tespit konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir.

4. SONUÇ

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ve bu Kanunların hizmet, mal, yapım ve danışmanlık için ayrı ayrı ihale uygulama yönetmelikleri ve tebliğleri ile devasa bir alt mevzuatı bulunmaktadır.

Bu mevzuatta zaman zaman Danıştay kararları ile yeni içtihatların oluşması veyahut ihale süreçlerinde yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasıyla değişiklikler olabilmektedir. Bu değişikliklerin sonuncusu geçtiğimiz günlerde 25.05.2018 tarihinde gerçekleşmiştir.

25.05.2018 tarihli ve 30431 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7144 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunda önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Ayrıntılarına makalemizde yer verdiğimiz üzere 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Pazarlık Usulü ile ihale” başlıklı 21 inci maddesinin (b) bendinde özellikle yapım işlerinde ihaleye çıkan personelleri zora sokan

düzenleme idarelere biraz daha insiyatif sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, aynı Kanunla elektrik alımlarındaki tedarikçiler açısından öngörülemeyen maliyet artışları nedeniyle Bakanlar Kuruluna elektrik alımlarındaki ödenen fiyat farkı dışından ek fiyat farkı ödenebilmesine ilişkin usul ve esas tespit etme yetkisi verilmiştir.

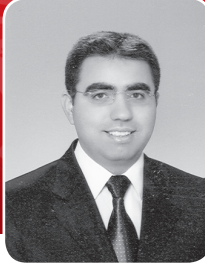
KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, erişim: www.basbakanlik.gov.tr/mevzuat

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, erişim: www.basbakanlik.gov.tr/mevzuat

[www.kik.gov.tr/istatistikler/2017 Yılı İstatistikler](http://www.kik.gov.tr/istatistikler/2017_Yili_Istatistikler)

www.resmigazete.gov.tr



Mustafa YAVUZ

Gümrük ve Ticaret Uzmanı

TİCARET HUKUKU KAPSAMINDA BELEDİYE ŞİRKETLERİNİN HAK VE FİİL EHLİYETİ

1. GİRİŞ

Hukuk düzeni; gerçek kişilerden ayrı olarak, fiziki bir varlığı olmayan, gerçek kişilerin ömür sürelerini aşabilen, sürekli, kalıcı bir organizasyon olan topluluklara da (tüzel kişilere de) kişi sıfatını tanımıştır. Tüzel kişiler genel olarak, kurucularından, üyelerinden/ ortaklarından ve organlarını oluşturan kişilerden ayrı bir kişiliği olan varlıklardır.¹Bir başka ifadeyle tüzel kişiler, hukuk düzeni tarafından kendilerine kişilik tanınmış bulunan ve hak süjesi olarak kabul edilen kişi ya da mal topluluklarıdır. Öncelikle tüzel kişiler, kamu tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişileri olmak üzere ikiye ayrılmakta; özel hukuk tüzel kişileri de kazanç paylaşma amacının bulunup bulunmamasına göre ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu çerçevede, özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul edilen şirketlerin, ehliyeti,²4721 sayılı Türk Medeni Kanunu² (TMK) ve 6102 sayılı Türk Ticaret

Kanunu³ (TTK) hükümlerine göre belirlenmektedir. Kamu tüzel kişilerinin ehliyeti ise bunlara tüzel kişilik tanıyan Kanunlarda düzenlenmektedir.

Özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olan ve kazanç elde edip bunu ortaklarına dağıtmak üzere kurulan ticaret şirketleri, TTK hükümlerine göre faaliyet gösterir. TTK'da sayılan ticaret şirketleri ise kollektif, komandit, anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerdir. Günümüzde birçok büyükşehir belediyesi ve diğer belediyeler, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmekte, kurulu bulunan şirketlere ortak olabilmekte ya da kurulmuş olan şirketleri hibe yoluyla sonradan devralabilmektedir. Belediyelerce kurulan ya da ortak olan şirket türleri ise anonim ve limited şirketlerdir. Sermaye şirketi niteliğini haiz olan bu şirketler, öğretide ve uygulamada “belediye şirketi” olarak isimlendirilmektedir.

1 Ömer Ergün, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010,s.7.

2 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

3 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

İşte bu çalışmada, belediye şirketlerinin hak ve fiil ehliyeti, ilgili mevzuat hükümleri kapsamında ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2. HAK EHLİYETİ (MEDENİ HAKLARDAN YARARLANMA EHLİYETİ)

Gerçek kişilerde olduğu gibi tüzel kişilerin de hak ehliyeti mevcuttur. Hak ehliyetinin kazanımı kişiliğin de kazanımına bağlıdır. Belediye şirketleri, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır (TTK md. 355/1, 588/1). Söz konusu şirketler tüzel kişilik kazandıkları andan itibaren hak ehliyetine de sahip olurlar. Belediye şirketlerinin haiz olduğu hak ehliyetinin sınırlarının anlaşılabilmesi için TTK hükümlerinin, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu⁴ (ETTK) ile karşılaştırılması olarak ele alınması faydalı olacaktır.

Bu kapsamda ETTK'da, ticaret şirketlerinin ve dolayısıyla belediye şirketlerinin, şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusunun çevresi içinde kalmak şartıyla, hakları iktisap edebileceği ve borçları yüklenebileceği kuralı (ultra vires ilkesi⁵) kabul edilmişti (md. 137). Bu hüküm uyarınca, işletme konusu dışında belediye şirketleri hak ehliyetini haiz değildi ve belediye şirketlerinin hak ve borç ehliyeti şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlı nitelikteydi. İşletme konusu dışında yapılan işlemler ise ultra vires olduğu için yok sayılıyordu.

Bununla birlikte, üçüncü kişileri korumak, işlem ve pazar güvenliğini sağlamak amacıyla TTK'da mevcut sınırlar (ultra vires ilkesi) kaldırılmış ve bu bağlamda ticaret şirketlerinin ve dolayısıyla belediye şirket-

lerinin hak ehliyeti yeniden düzenlenmiştir. Ultra vires kuralı kalktığı için artık şirketlerin hak ehliyetinin sınırını işletme konusu çizmemektedir. Bu doğrultuda, anılan Kanunun 125 inci maddesinde; *“Ticaret şirketleri, Türk Medeni Kanununun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır.”* hükmüne yer verilmiştir. O halde, belediye şirketleri kural olarak tüm haklara sahip olabilir ve borçlar edinebilirler.

Söz konusu maddede atıf yapılan TMK'nın 48 inci maddesinde ise tüzel kişilerin, **cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki** bütün haklara ve borçlara ehil olduğu ifade edilmiştir. Bu hüküm bağlamında, sadece gerçek kişilere özgü olan seçme ve seçilme hakkı, nişan, evlenme, boşanma, evlat edinme gibi haklardan tüzel kişiler, ticaret şirketleri ve bu bağlamda belediye şirketleri yararlanamazlar. Gerçek kişilere ilişkin ölüm, doğum, temyiz kudreti, rüş, gaiplik gibi hükümler de belediye şirketleri hakkında uygulanamaz. Bununla birlikte, isim (unvan), ikametgâh, malvarlığı gibi haklar tüzel kişilerin ve dolayısıyla belediye şirketlerinin hak ehliyetinin kapsamı içinde yer alır. *Bu çerçevede, belediye şirketleri, borçlandırıcı ve kazandırıcı işlemleri yapabilir, taşınır ve taşınmaz elde edebilir, kiraya veren veya kiracı sıfatına sahip olabilir, hukuki işlem ya da sözleşme yapabilir.* Ayrıca, belediye şirketleri bir kişiliğe sahip olduklarından kişiliği koruyucu haklardan da yararlanırlar.⁶ Öğretide genel kabul gören görüş, şirketlerin ehliyetinin nitelikleri gereği sadece gerçek kişilere hasredilen hak ve borçlarla sınırlı olduğunun, müşterek gaye kapsamında bulunmasa ve şirket sözleşmesinde belirtilen işletme konusundan farklı olsa bile bunların dışında ka-

4 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu, TTK'nın 1533. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

5 Tüzel kişilerin sözleşmelerinde veya tüzüklerinde belirlenen konular dışında hak ehliyetinin bulunmayacağı kuralına “ultra vires” adı verilmektedir. Bir başka deyişle ultra vires, ticaret şirketleri açısından, şirketin ehliyetinin şirket sözleşmesinde yazılı olan işletme konusu ile sınırlı olması demektir.

6 Burcu Muynak, Anonim Ortaklıklarda Temsil, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2005, s.40-41.

lan tüm işlemlerin, hatta şirkete zarar verdiği açık olsa dahi, şirketin ehliyeti kapsamında olduğunun ve şirketi bağladığının kabul edilmesi yönündedir.⁷ Sözün kısası, belediye şirketleri **işletme konusuyla ilgili olsun veya olmasın**, bünyelerine ters düşmeyen tüm mal varlığı haklarından yararlanabilir.

Şirket sözleşmesinde belirtilen işletme konusu, sadece temsil yetkisinin sınırlarını çizmekte, buna karşın şirketin ehliyetinin kapsamını belirleme hususunda herhangi bir etkiye sahip bulunmamaktadır. Örneğin, belediye şirketlerinde yöneticilerin temsil yetkisinin kapsamını ve sınırlarını düzenleyen TTK'nın 371 inci maddesinin⁸ birinci fıkrasına göre; temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilir. Anılan hüküm kapsamında, belediye şirketlerinde yönetim organı⁹ üyelerinin temsil yetkisinin sınırlarını şirketin işletme konusu kapsamaktadır.

Buna göre; belediye şirketlerinde, yönetim organı üyeleri işlem yaparken, şirketin işletme konusuna dikkat etmesi ve şirket adına yaptığı işlemlerin, işletme konusu içinde kalmasına özen göstermesi gerekir. Yönetim organı üyeleri söz konusu yükümlülüğe uymaz ve şirketin işletme konusu dışında kalan bir işlemi yaparsa; bahsi geçen işlem, belediye şirketinin hak ehliyeti kapsamında, ancak yönetim organı üyelerinin temsil yetkisinin

7 Burçak Yıldız, TTK Tasarısında Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK md. 137 Hükmündeki "Ultra Vires" Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi, AÜHFĐ, Y.2006, C.55, S.1 s.345.

8 TTK'nın 371 inci maddesi, esas itibarıyla anonim şirket (şeklinde kurulan belediye şirketleri) için geçerli olmakla birlikte, aynı Kanununun 629/1 inci maddesinde yapılan atıf dolayısıyla bahsi geçen hüküm limited şirket (şeklinde kurulan belediye şirketleri) için de geçerlidir.

9 Bu çalışmada geçen "yönetim organı" ibaresiyle, anonim şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde yönetim kurulu, limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde ise müdür/müdürler kurulu kastedilmiştir.

dışında kalmış olur. Bu nitelikteki işlemlere Kanunda iki önemli sonuç bağlanmıştır. **Bunlardan ilki**; yetkisiz işlem nedeniyle şirket zarara uğramışsa şirketin, zararı için bu işlemi yapan temsilcisine iç ilişki kapsamında rücu edebilmesidir. **İkinci sonuç ise**, temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemlerin kural olarak şirketi bağlamasıdır. Bunun istisnası ise üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilmesidir. Kötü niyetli üçüncü kişilere, işlemin şirketi bağlamadığı iddiasının ileri sürülebilmesinin hukuki gerekçesi, işlemin ultra vires olması, bir başka deyişle şirketin ehliyeti kapsamı dışında kalması değil, sadece işlemin yöneticinin temsil yetkisinin dışında kalmasıdır.¹⁰

Öte yandan, tasfiyeye giren şirketlerin ve bu bağlamda belediye şirketlerinin ehliyetini düzenleyen ETTK'nın 439 uncu maddesi, ifade tarzı ve kaleme alınmış şekli itibarıyla doktrinde tartışmalara neden olmuştu. Bahsi geçen hükme göre tasfiyeye giren belediye şirketinin ehliyeti, tasfiye sonuna kadar tasfiye gayesiyle sınırlı idi. Tartışma, sınırlanmış ehliyetin hak ehliyeti mi yoksa fiil ehliyeti mi olduğu noktasında yoğunlaşmış ve çoğunluk hak ehliyetinin sınırlandığı görüşünü savunmuştu. TTK md. 533/2'de¹¹ yapılan düzenleme ile bu tartışmalara son verilmiş, tasfiye haline girilmesiyle birlikte değişikliğe uğrayan ve sınırlanan şirketin ehliyetinin değil, organların yetkileri olduğu vurgulanmıştır. Bu meyanda, tasfiye halindeki belediye şirketleri de TMK md. 48 çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir

10 Burçak Yıldız, agm, s.341-342.

11 TTK md. 533/2'de, "Tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır." denilmektedir.

ve borçları üstlenebilir. Diğer bir ifadeyle TTK'nın 125/2 nci maddesi hükmü, tasfiye döneminde de belediye şirketinin hak ehliyeti bakımından geçerli olmaya devam eder. Şirket organlarının yetkileri ise tasfiye amacıyla sınırlanır.

3. FİİL EHLİYETİ (MEDENİ HAKLARI KULLANMA EHLİYETİ)

Fiil ehliyeti, kişinin kendi fiil ve işlemleri ile haklara sahip olabilme ve borç altına girebilme ehliyetidir. Fiil ehliyeti, hak ehliyetinden farklı olarak, kendiliğinden sahip olunan bir ehliyet türü değil, ancak kanunun öngördüğü şartların varlığı halinde sahip olunabilecek bir ehliyet türüdür.

Ticaret şirketlerinde fiil ehliyetinin şartları, gerçek kişilerin fiil ehliyetine sahip olma şartlarından farklıdır. TMK'nın 10 uncu ve devamı maddelerinde gerçek kişilerin fiil ehliyetine sahip olabilmesi için ayırt etme gücüne sahip olma, kısıtlı olmama ve ergin olma koşulları aranmaktadır. Tüzel kişilerin yapıları gereği bu şartların aranması olanak dışıdır.¹² Buna karşın, TMK'nın 49 uncu maddesinde “Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar.” hükmü yer almaktadır. Aynı Kanunun 50 nci maddesinde de, “Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Organlar, kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak sorumludurlar.” denilmektedir.

Bu hükümlere göre, belediye şirketlerinin fiil ehliyetini kullanabilmeleri için Kanunun öngördüğü zorunlu organlara sahip olması şarttır. Tüzel kişilerin zorunlu organları kanunla belirlenir. Anonim şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinin organları ge-

nel kurul ve yönetim kurulu; limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinin organları ise genel kurul ve müdür/müdürler kuruludur. **Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle belediye şirketini borç altına sokarlar.**

Diğer taraftan, tüzel kişilerin ve dolayısıyla belediye şirketlerinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Zira, tüzel kişiler canlı varlıklar gibi doğal bir iradeye sahip değildir. Bu bağlamda, belediye şirketlerinin iradesi, yönetim organı aracılığıyla açıklanır. Dolayısıyla yönetim organı, belediye şirketinin aracı olarak davranışta bulunurken belediye şirketinin bir temsilcisi değildir. Yönetim organının faaliyette bulunurken açıkladığı irade, belediye şirketinin iradesidir. **Belediye şirketinin iradesi, organının davranışıyla açığa vurulmaktadır.** Öte yandan, geçici veya sürekli olarak organsız kalan tüzel kişilik, fiil ehliyetinden de mahrum kalır. Öyle ki, TTK'nın 530 ve 636/2 nci maddelerinde, anonim ve limited şirketlerin ve dolayısıyla belediye şirketlerinin kanunen gerekli olan organlarından birinin uzun süreden beri mevcut olmaması bu şirketler için fesih sebebi sayılmıştır.

4. SONUÇ

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile ticaret şirketlerinin ve dolayısıyla belediye şirketlerinin hak ehliyetini kendi esas sözleşmelerinde yazılı işletme konusu çevreleri ile sınırlandıran ultra vires ilkesi kaldırılmıştır. Artık ticaret şirketleri (kollektif, komandit, anonim ve limited şirketler ile kooperatifler) ve dolayısıyla belediye şirketleri, Türk Medeni Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir. Bu çerçevede, belediye şirketleri cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehil olabilir. Bir başka

¹² Burcu Muynak, agt, s.41.

deyişle, belediye şirketlerinin işletme konusuyla ilgili olsun veya olmasın, bünyelerine ters düşmeyen tüm mal varlığı haklarından yararlanabilmeleri mümkündür. Şirket sözleşmelerindeki bu kurala aykırı hükümler ise yok hükmündedir.

Belediye şirketleri, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar. **Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle belediye şirketini borç altına sokarlar. Geçici veya sürekli olarak organsız kalan belediye şirketleri, fiil ehliyetinden de mahrum kalır. Dolayısıyla, anonim şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde yönetim kurulunun, limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde de müdürün/müdürler kurulunun, bu durumun bilincinde olarak şirkete ait işlem ve faaliyetleri yürütmeleri ve şirket unvanı altında imzaladıkları belgelerin şirketi hak sahibi yaptığı gibi borç**

altına da soktuğunu bilmeleri önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

6762 sayılı Mülga Türk Ticaret Kanunu (09.07.1956 tarihli ve 9353 sayılı R.G.).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

Ergün, Ömer, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010.

Muynak,Burcu, Anonim Ortaklıklarda Temsil, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2005.

Yıldız,Burçak, TTK Tasarısında Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK md. 137 Hükümündeki “Ultra Vires” Sınırlamasının Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi, AÜHFĐ, Y.2006, C.55, S.1.



Cumhur Sinan ÖZDEMİR

*Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Başmüfettişi*

GÖZALTINA ALINAN VEYA TUTUKLANAN İŞÇİNİN İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

1. GİRİŞ

4857 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinde; **işverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı** düzenlenmiştir. Süresi belirli olsun veya olmasın işveren, madde de öngörülen hallerden biri ya da birkaçının vuku bulması halinde işçinin iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeksizin feshedebilecektir. Aynı Kanunun 17 nci maddesi ile ihbar öneleri süresi hüküm altına alınmış; işi altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra, işi altı aydan bir buçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra, işi bir buçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra, işi üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra feshedilmiş sayılacağı, bu sürelerin asgari olduğu, sözleşmeler ile artırılabilceği belirtilmiştir. Çalışma yaşamında çeşitli eylemlerinden dolayı işçilerin, herhangi bir suç işledikleri iddiası

ile gözaltına alınmaları veya tutuklanmaları durumunda devamsızlığının önel süresini aşması halinde, işveren; kıdem tazminatını ödeyerek işçinin haklı nedenle iş sözleşmesini feshetme yetkisine sahiptir. Uygulamada yapılan hatalardan birisi işçinin tutuklandığı hallerde önel süresinin dolması beklenmeden iş sözleşmesinin feshedilmesi ve kıdem tazminatının ödenmemesidir. Diğer bir hata ise işverenlerin işçinin gözaltına alındığını duydukları gün iş sözleşmesini feshetmesidir. Her iki halde de işverenler ihbar tazminatı ödemek zorunda kaldıkları gibi, kıdem tazminatını da faizi ile birlikte ödemek zorunda kalmalarıdır.

2. İŞÇİNİN GÖZALTINA ALINMASI VEYA TUTUKLANMASI

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesine göre; gözaltına alma, kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı ve zorunluluk arz etmesi nedeniyle hakim önüne çıkarılınca-ya kadar özgürlüğünün kolluk tarafından kısıtlanmasıdır. Gözaltı, esasen kişi serbest hareket etme hürriyetinin devlet tarafından

sınırlandığı anda başlar. Uygulamada kolluk tarafından bir suç nedeniyle yakalanıp hakim huzuruna çıkarılincaya kadar kollukta (jandarma, polis vb.) nezarethanede bekletilen kişi gözaltına alınan kişi olarak kabul edilmektedir. Gözaltına alınan şüphelinin, gözaltına alma kararına karşı sulh ceza hakimliğine itiraz etme hakkı vardır. Aynı Kanununun 100 üncü maddesine göre; tutuklama, kişi özgürlüğüne sınırlama getiren en ağır yargılama tedbiridir. Hakkındaki soruşturma veya kovuşturma devam etmekle birlikte, kaçma veya delilleri karatma şüphesi gibi nedenlerle tutukevine konularak hürriyeti kısıtlanan kişiye tutuklu denir. Tutukluluk, soruşturma aşamasında şüpheli veya kovuşturma aşamasında sanık hakkında uygulanan geçici bir tedbirdir. Şüpheli veya sanık, hakkında kesin hüküm olmayan, yani yargılama prosedürü devam eden kişilere denilmektedir. Hükümlü ise mahkemede yapılan yargılama neticesinde hakkında verilen mahkumiyet hükmü kesinleşen kişidir. Tutuklu ile hükümlü arasındaki temel fark, hükümlü hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkumiyeti kararı olması nedeniyle hükümün infazı aşamasına geçilmiş olmasıdır.

3. GÖZALTINA ALINAN VEYA TUTUKLANANAN İŞÇİNİN İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHEDİLMESİ

İşveren, işçinin iş sözleşmesini 4857 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre işçinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde devamsızlığın 17 nci maddedeki bildirim süresini aşması halinde haklı olarak feshedebilir. Tutuklanan işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi işçinin çalışma süresi ile ilişkilendirilmiştir. Bir işçinin tutuklanma nedeniyle iş sözleşmesi aşağıdaki sürelerinin bitiminden itibaren işveren tarafından feshedilebilir. İş sözleşmesinde ihbar öneleri artırılmış ise, işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi artırılan ihbar süresinin aşılması ile doğmaktadır.

- İş altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra.
- İş altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra.
- İş birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra.
- İş üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra.

Örnek: İşyerinde 01.06.2016 tarihinden itibaren çalışan işçi bir suç işlediği iddiası ile 11.06.2018 tarihinde tutuklanmıştır. İşveren işçinin iş sözleşmesini ne zaman feshedebilecektir? İşçinin ihbar süresi 6 hafta olduğu için tutukluluk süresi 6 haftanın dolmasından itibaren yani, 23.07.2018 tarihinden itibaren işveren tarafından feshedilebilecektir. İş sözleşmesinin feshedilmesi için beklenmesi gereken sürede (askı döneminde) işçinin sigortalılığı sona erdirilmeyecek, ücret bordrosundan, Eksik Gün Bildiriminden ve Aylık Prim ve Hizmet Belgesinden çıkarılmayacak, sıfır primle bildirim ve tahakkuklara devam edilecektir.

Önel verilerek yapılan fesih, işçinin, işyerinde çalışma süresi ile orantılı olarak iş sözleşmesinin fesh edildikten sonra belirli bir süre daha çalışmasını gerektiren fesihdir. İş güvencesi kapsamında olsun veya olmasın işçinin, önel verilerek iş sözleşmesinin işveren tarafından feshinde, işçiye verilmesi gerekene önel sürelerinin bazı işverenler tarafından yanlış hesaplandığı görülmektedir. Kanunda belirtilen bu sürelerin altında önel verilmesi mümkün değildir. Ancak, bireysel iş veya toplu iş sözleşmeleri ile bu sürelerin

artırılması mümkündür. İşçinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde devamsızlığının önel süresini aşması halinde, işverenin kıdem tazminatını ödeyerek işçinin haklı nedenle iş sözleşmesini feshetme yetkisine sahiptir. Uygulamada yapılan hata, işçinin tutuklandığı hallerde önel süresinin dolması beklenmeden iş sözleşmesinin feshedilmesi ve kıdem tazminatının ödenmemesidir. Bazı işverenler ise işçinin gözaltına alındığını duydukları gün iş sözleşmesini feshetmektedir. Her iki halde de işverenler ihbar tazminatı ödemek zorunda kaldıkları gibi, kıdem tazminatını ödemeyen işverenlerin kıdem tazminatını da faizi ile birlikte ödemek zorunda kalmalarıdır. İşçinin tutuklanması işyerini olumsuz olarak etkiliyor ise işveren, geçerli sebeple işçinin iş sözleşmesini feshedebilecektir. Ancak, önel süresi dolmadan tutukluluk hali sona eren işçi işe iadesini isteyebilecektir. Nitekim, Yargıtay¹ konuya ilişkin bir kararında "...fesih tarihinde yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmesinin... maddesinde ihbar önelleri arttırılmış olup, davacının çalışma süresine göre ihbar öneli 12 haftadır. Buna göre işverenin İş Kanununun 25/IV.maddesi gereğince fesih hakkı tutukluluğun 12 haftayı aşması halinde mümkündür. Bu bağlamda toplu iş sözleşmesinin... maddesinde öngörülen hüküm geçersiz ise de, süre koşulu yerine gelmeden yapılan feshin aynı zamanda geçerli sebebe de dayanmadığı şeklinde peşin bir yargı doğru değildir. Gerçekten haklı sebep teşkil etmeyen davranışlar fesih için geçerli sebep olabilir. Davacının tutukluluk süresi toplu iş sözleşmesinde öngörülen bildirim süresi kadar olmadığından fesih haklı nedene dayanmamakta ise de, işin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyebilecek niteliktedir. Bu nedenle tutukluluğa dayalı söz konusu devamsızlığın fesih için geçerli sebep kabul edilme-

si gerekir. Davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle kabulü hatalı olmuştur..." kararında da belirtildiği üzere işçinin tutuklanması işyerini olumsuz olarak etkiliyor ise işveren, geçerli sebeple işçinin iş sözleşmesini feshedebilecektir.

İşçinin gözaltına alınma ya da tutuklanma nedeniyle işine devam edememesi durumunda konunun değerlendirilmesinin yapılması hem işçi hem de işveren açısından önem arz etmektedir. İşçinin gözaltına alınma ya da tutuklanma nedeniyle işe devamsızlığı halinde işverenin devamsızlığın gözaltına alınma ya da tutuklanma nedeniyle olduğunu bilmediği gerekçesiyle iş sözleşmesini İş Kanununun 25/II-g maddesi hükmü uyarınca feshetmesi halinde, söz konusu feshin hukuken geçerli olup olmadığı, aynı maddenin II-f fıkrası hükmü ile IV.bendi hükümleri arasındaki ayrımın ne olduğu ve işverenin tutuklanma ya da gözaltına alınma nedeniyle yapmış olduğu feshin Kanunda öngörülen sebeplere uygun olmadığını belirterek aynı Kanunun 18, 20 ve 21 inci madde hükümleri çerçevesinde işçinin yargı yoluna başvurması halinde işçi ve işveren açısından hukuki sonuçların ne olduğu hususlarının değerlendirilmesi gerekir. Bu kapsamda;

(a) İş Kanununun 25/II-f maddesi; işçinin, işyerinde, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen bir suç işlemesi, hükmü uyarınca işçinin iş sözleşmesinin feshedilebilmesi için, işçinin işlemiş olduğu suç işyerinde olmalı, yedi günden fazla hapisle cezalandırılmalı ve cezası ertelenmemeli şartlarının bir arada olması gerekmektedir. Bu şartların mevcudiyeti halinde, işveren işçinin süresi belirli olsun veya olmasın iş sözleşmesini haklı nedenle derhal feshedebilecektir. Bu fesih nedeniyle işçi ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanamayacaktır. İş Kanununa göre araçlar da işyerinden sayıldığından araçta işlenen suç örneğin,

1 Yargıtay 9.HD-E:2009/16143-K:2010/3391-T:15.02.2010

trafik suçu da hükmün kapsamına girer. İşçinin işlediği suçtan dolayı yedi günden fazla hapis cezasına mahkum olması ve mahkumiyet hükmünün de kesinleşmiş bulunması, haklı nedenin oluşması için şarttır. Bu nedenle, kovuşturma aşamasında veya hüküm kesinleşmeden yapılan fesih haklı sayılamaz. Haklı nedenin oluşması bakımından, işçinin yedi günden fazla hapisle cezalandırılan bir suç işlemesi gerekmekte ise de, bununla kastedilen mahkemece suç için tayin edilen hapis cezasının yedi günden fazla olmasıdır.

(b) İş Kanununun 25/II-g maddesi; işçinin, işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki işgünü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki işgünü, yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi, hükmü uyarınca işçinin iş sözleşmesini feshedebilmesi için, işçinin izin almaksızın ya da haklı bir sebebe dayanmaksızın, örneğin ardı ardına iki işgünü işe gelmemesi halinde devamsızlığını şüpheye mahal vermeyecek şekilde delillerle destekleyerek işçinin iş sözleşmesini haklı nedenle ve derhal feshedebilecektir. Bu fesih nedeniyle işçi ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanamayacaktır.

(c) İş Kanununun 25/IV. maddesi; işçinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde devamsızlığının 17 nci maddedeki bildirim süresini aşması hükmü uyarınca işveren; işçinin iş sözleşmesini ancak işçinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde devamsızlığının aynı Kanunun 17 nci maddesindeki bildirim sürelerini aşması durumunda haklı nedenle derhal feshedilecektir. Bu fesih sonucunda işçinin çalışma süresi bir yılı bulmuşsa, işverence işçiye kıdem tazminatı ödenecektir. Kıdem tazminatına esas sürenin hesaplanmasına işçinin ihbar süreleri de eklenmelidir. İş sözleşmesi işveren tarafından feshedilmediği sürece askı süresi devam eder. İşçinin tutuklanması bir

zorunluluğun sonucu olması nedeniyle tarafların birbirlerine ihbar tazminatı ödemesi söz konusu değildir.

(d) Gözaltına alınma ve tutuklanma nedeniyle işçinin iş sözleşmesi işverence İş Kanununun 25/IV. maddesi; uyarınca feshedilmediği sürece, iş sözleşmesi askıda kalmış olacaktır. Askı döneminde işçinin sigortalılığı sona erdirilmeyecek, ücret bordrosundan, eksik gün bildiriminden ve aylık prim ve hizmet belgesinden çıkarılmayacak, sıfır primle bildirim ve tahakkuklara devam edilecektir. Ancak, tutukluluk nedeniyle işçi, şartlarını taşıyorsa kıdem tazminatı hak edili olarak işverence haklı fesih işleminin tamamlandığı süreç sonunda sigortalının işten çıkışı yapılacak ve 10 gün içerisinde e-Sigorta yoluyla işten ayrılma bildirimi verilecektir.

4. TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN SİGORTALILIĞI

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 5/a. maddesine göre hizmet akdi ile çalışmamakla birlikte, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutuklular hakkında, iş kazası ve meslek hastalığı ile analık sigortası uygulanır. Aynı Kanunun 4/1-a. maddesi kapsamında da sigortalı sayılırlar. Diğer bir ifadeyle, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutuklular fiilen çalışmaları halinde başkaca şart (ücret alma) aranmaksızın iş kazası ve meslek hastalığı ile analık sigortası açısından zorunlu sigortalı sayılacaklardır. Ancak, aynı Kanunun 60 ıncı maddesine göre, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde bulunan hükümlü ve tutuklular genel sağlık sigortalısı ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi sayılmazlar. Aynı Kanunun 12 nci maddesine

göre, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutukluların işverenleri, hükümlü veya tutuklunun bulunduğu Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu, işveren ve-killeri ise Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunun sorumlu müdür ve amirleridir.12.05.2010 tarih ve 27579 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 14 üncü maddesine göre ise, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutukluların sigortalılığı çalışmalarının sona erdiği veya işlerine son verildiği tarihten itibaren sona erer ve bu tarih, Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunca 10 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir.

5. GÖZALTINA ALINAN VEYA TUTUKLANANAN İŞÇİNİN İŞ SÖZLEŞMESİ FESHİNİN SONUÇLARI

- İşçinin tutukluluk süresi, çalışma süresine göre verilmesi gereken ihbar önelerini aşması durumunda işveren tarafından işçinin iş sözleşmesi haklı olarak feshedilebilir. İşveren bu fesih sonucunda işçinin çalışma süresi bir yılı bulmuşsa kıdem tazminatı öder. Kıdem tazminatına esas sürenin hesaplanmasına işçinin ihbar süreleri de eklenmelidir. Çünkü ihbar süresi işveren yönünden bekleme süresidir. Dolayısıyla, bu sürenin eklenmesi gerekir. İş sözleşmesi işveren tarafından feshedilmediği sürece iş sözleşmesinin askı hali devam eder.
- İşçinin tutuklanması bir zorunluluğun sonucu olduğu için tarafların birbirlerine ihbar süresi vermeleri mümkün değildir. İşçinin tutuk-

lanması işçi yönünden iradi olarak başvurulabilecek bir durum olmadığından işçinin işverene veya işverenin işçiye ihbar tazminatı ödemesi söz konusu değildir.

- İş sözleşmesinin tutukluluk nedeniyle sona ermesi durumunda iş sözleşmesinin belirli süreli veya belirsiz süreli olmasının önemi yoktur. Her iki sözleşme türünde de işçilerin bir yıl ve üzerinde çalışmaları var ise kıdem tazminatı ödenmesi gerekir.
- Tutukluluk nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen işçinin daha sonra suçsuz olduğu kanaatine varılıp beraat etmesi durumu, işçi lehine sonuçlar doğurmaz. İşçinin beraat etmesi veya ceza alması iş sözleşmesinin feshedilmesinin sonuçları üzerinde etkisi yoktur.
- İhbar sürelerinin aşıldığı tarihten sonra işveren iş sözleşmesini feshetmek isterse, fesih tarihinden itibaren 10 gün içinde e-bildirge yolu ile işçinin işten çıkışını Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirecektir.

6. SONUÇ

4857 sayılı İş Kanununun 25/II-f maddesi hükmü uyarınca işçinin işyerinde 7 günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen bir suç işlemesi halinde işveren işçinin iş sözleşmesi feshedilebilecektir. Bu fesih işverenin bekleme süresi yoktur. Bu fesih nedeniyle işçi herhangi bir tazminatta hak kazanamayacaktır. Diğer bir ifadeyle, işçi işyeri ile ilgili bir suçtan tutuklanmış örneğin; işyerinde arkadaşı ile kavga etmiş ve arkadaşını yaralamış, cezası ertelenmemiş, yedi günden fazla hapisle cezalandırılmış ise İş Kanununun 25/II-f maddesi gereği iş sözleşmesi son bulacak ve kıdem tazminatı-

na hak kazanmayacaktır. İşverenin işyeri ile ilgili bir suçtan tutuklanan işçiyi derhal işten çıkarabilecektir. Önel süresini beklemesine gerek yoktur.

İş Kanununun 25/IV. maddesi hükmü uyarınca işveren; işçinin iş sözleşmesini ancak işçinin gözetimine alınması veya tutuklanması halinde devamsızlığının aynı Kanunun 17 nci maddesindeki bildirim sürelerini aşması durumunda haklı nedenle derhal feshedebilecektir. Diğer bir ifadeyle, işçinin işyeri ile ilgisi bulunmayan bir fiilden dolayı işyerinde veya dışarıda gözetimine alınması veya tutuklanması, işverenin de konu hakkında bilgi sahibi olması ve işçinin devamsızlığının da işyerindeki toplam hizmet süresine göre 2 hafta, 4 hafta, 6 hafta ve 8 hafta ihbar önel sürelerini aşması durumlarında işçinin iş sözleşmesini haklı nedenle derhal feshedebilecektir. Bu fesih nedeniyle işçiye kıdem tazminatı ödenmesi için gerekli diğer şartlarında bulunması halinde kıdem tazminatı ödenecek, ancak, ihbar tazminatı ödenmeyecektir. İşverenlerin, işçinin gözetimine alınma veya tutuklanma nedeniyle devamsızlığının ihbar önel sürelerini aşması şartının gerçekleşmesine dikkat etmesi gerekmektedir. İhbar önel sürelerini aşmayan devamsızlık durumunda işverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı bulunmamaktadır. Ancak, işçinin gözetimine alınması veya tutuklanması nedeniyle devamsızlığının ihbar önel sürelerini aşması da işyerinde olumsuzluğa yol açacak ve işyeri düzenini bozacak şekilde ise işçinin iş sözleşmesi işverenlikçe geçerli nedenle feshedilebilecektir. Bu fesih nedeniyle işçi kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanacaktır. Kıdem tazminatına esas sürenin hesaplanmasına işçinin ihbar süreleri de eklenmelidir. İş sözleşmesi işveren tarafından feshedilmediği sürece askı süresi devam eder. İşçinin tutuklanması bir zorunluluğun sonucu olması nedeniyle tarafların birbirlerine ihbar tazminatı ödemesi söz konusu değildir. İşveren, bekleme süresine

uyumadan işçinin iş sözleşmesini feshederse bu tür bir fesih usulsüz fesih olacağından işçinin ihbar tazminatına kazanması yanında, işe iade davası açma veya kötü niyet tazminatı talep etme hakkı doğabilir.

Gözetimine alınma ve tutuklanma nedeniyle işçinin iş sözleşmesi işverence İş Kanununun 25/IV. maddesi; uyarınca feshedilmediği sürece, iş sözleşmesi askıda kalmış olacaktır. Askı döneminde işçinin sigortalılığı sona erdirilmeyecek, ücret bordrosundan, eksik gün bildiriminden ve aylık prim ve hizmet belgesinden çıkarılmayacak, sıfır primle bildirim ve tahakkuklara devam edilecektir. Ancak, tutukluluk nedeniyle işçi, şartlarını taşıyorsa kıdem tazminatı hak edili olarak işverence haklı fesih işleminin tamamlandığı süreç sonunda sigortalının işten çıkışı yapılacaktır ve 10 gün içerisinde e-Sigorta yoluyla işten ayrılma bildirimi verilecektir.

KAYNAKÇA

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Soru-Cevap ve İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, Mayıs-2018

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, İş Yaşamında Özel Güvenlik Personeli – Özel Güvenlik İşverenleri Uygulama Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, Mayıs-2018

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Soru-Cevap ve İçtihatlı İş Kanunu Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, Haziran-2015

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Uygulama Rehberi, Ankara, Maliye Postası Yayınları, Mart-2013

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Yargıtay Karar İçtihatlı ve Açıklamalı İş Kanunu, Ankara, Maliye Postası Yayınları, Mart-2012

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Açıklamalı ve İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, İstanbul, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, Mayıs-2011



Erdoğan DEDEOĞLU

*Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı*

HARCIRAH KANUNUNDA YER ALAN MEMURİYET MAHALLİ KONUSUNDA YAPILAN SON DÜZENLEMELER

1. GİRİŞ

6245 sayılı Harcırah Kanununa göre harcırah, “Bu kânuna göre ödenmesi gereken yol masrafı, gündelik, aile masrafı ve yer değiştirme masrafından birini, birkaçını veya tamamını” ifade etmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personele, personel kanununa göre aylık alan kimselere, özel kanunlarla kurulmuş banka ve teşekküllerde çalışan ve Harcırah Kânununda zikredilen personele hangi şartlarda harcırah verileceği, verilecek harcırahın miktarının nasıl hesaplanacağı, verilecek harcırahın unsurları ve diğer özellikleri kanunla düzenlenmiştir.

Harcırah Kanununa göre bir memura harcırah olarak, yol masrafı, yevmiye, aile masrafı ve yer değiştirme gibi masraflardan biri, bir kaç veya tamamı ödenebilir. Memurlara ödenecek harcırah geçici görev harcırahı ve sürekli görev harcırahı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Memurlara geçici ve sürekli görev harcırahı ödenebilmesi için söz konusu persone-

lin memuriyet mahallinden ayrılması gerekmektedir. Bu nedenle, geçici ve sürekli görev harcırahı ödenmesinde memuriyet mahalli önem taşımaktadır.

Bu makalemizde memuriyet mahallinden ve bu konuda yapılan son düzenlemelerden bahsedilecektir.

2. MEMURİYET MAHALLİ

Bilindiği üzere 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile ilk mahalli idareler genel seçimlerinden (30/03/2014) itibaren yürürlüğe girmek üzere, büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırı olarak belirlenerek sayıları otuza çıkarılmış, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerdeki köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür.

Bu düzenlemeler sonucu 30 Mart 2014 tarihinden sonra Büyükşehir Belediyesi olan illerde il içinde yapılan naklen atamalar il geçici görevlendirmelerde sürekli görev yol-

luğu veya geçici görev yolluğu ödenmesi konusunda tereddütler oluşmuştur.

Yaşanan tereddütleri gidermek amacıyla 6245 sayılı Harcırah Kanununun “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinin (g) bendinde tanımlanan “Memuriyet Mahalli” 6552 sayılı Torba Kanun ile değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik ile 6245 sayılı Harcırah Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi;

“g. Memuriyet mahalli: Memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu şehir ve kasabaların belediye sınırları içinde bulunan mahaller ile bu mahallerin dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu şehir ve kasabaların devamı niteliğinde bulunup belediye hizmetlerinin götürüldüğü, büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde ise il mülki sınırları içinde kalmak kaydıyla memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu ilçe belediye sınırları içinde kalan ve yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler ile belediye sınırları dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu yerlerin devamı niteliğindeki mahaller ve kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerleri ifade eder.” şeklinde yeniden belirlenmiştir.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde düzenlenen memuriyet mahalli ile ilgili değişiklik 31/3/2014 tarihinden geçerli olmak üzere Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yapılan değişikliğe göre memuriyet mahalli büyükşehir belediyelerinin olduğu iller ve diğer iller için iki farklı şekilde belirlenmiştir.

Yapılan düzenleme ile büyükşehir belediyeleri dışında kalan belediyelerde eski

uygulamanın devamı sağlanmış, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde görev yapan memur ve hizmetliler için yeni bir memuriyet mahalli tanımı yapılmıştır.

a) Büyükşehir Belediyelerinin olduğu illerde memuriyet mahalli:

Büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde memuriyet mahalli; il mülki sınırları içinde kalmak kaydıyla memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu ilçe belediye sınırları içinde kalan ve yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler ile belediye sınırları dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu yerlerin devamı niteliğindeki mahaller ve kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerleri ifade etmektedir.

Büyükşehir belediyesi bulunan iller açısından memuriyet mahalli ilk defa özel olarak tanımlanmıştır.

Yapılan yeni tanımlamaya göre büyükşehir belediyesi bulunan iller açısından memuriyet mahalli, il mülki sınırları içinde kalmak kaydıyla;

1- Memur ve hizmetlinin

- Asıl görevli olduğu veya
- İkametgâhının bulunduğu

İlçe belediye sınırları içinde kalan ve yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler;

2- İlçe belediye sınırları dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu yerlerin devamı niteliğindeki mahaller;

3- Kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler;

Memuriyet mahalli olarak belirlenmiştir.

b) Büyükşehir belediyesi bulunmayan illerde memuriyet mahalli:

Büyükşehir belediyesi bulunmayan illerde memuriyet mahalli; memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu şehir ve kasabaların belediye sınırları içinde bulunan mahaller ile bu mahallerin dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu şehir ve kasabaların devamı niteliğinde bulunup belediye hizmetlerinin götürüldüğü yerleri ifade etmektedir.

Görüleceği üzere büyükşehir belediyesi bulunmayan iller açısından memuriyet mahallinin tanımında bir değişiklik söz konusu değildir. Büyükşehir belediyesi bulunmayan iller açısından memuriyet mahalli, memur ve hizmetlinin;

- Asıl görevli olduğu şehir ve kasabanın,
- İkametgâhının bulunduğu şehir ve kasabanın,

belediye sınırları içinde bulunan yerlerdir.

Memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu şehir ve kasaba ile ikametgâhının bulunduğu şehir ve kasabanın dışında kalmalarına rağmen yerleşim özellikleri bakımından bu şehir ve kasabaların devamı niteliğinde bulunan ve belediye hizmetlerinin götürüldüğü yerler de memuriyet mahalli sayılacaktır.

Ayrıca, memur ve hizmetlinin çalıştıkları kurumlarınca temin edilen taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler de memuriyet mahalli olarak kabul edileceklerdir.

Yapılan düzenleme ile büyükşehir olan illerde; ilçe sınırları içinde ilçe belediye merkezleri ile yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler memuriyet mahalli olarak kabul edilmiş, aynı ilçe sınırları için-

de belediye merkezi ile yerleşim özellikleri itibariyle bütünlük arz etmeyen yerler ise memuriyet mahalli dışı kabul edilerek harcırah ödenmesi imkanı getirilmiş, ayrıca ilçe belediyelerinin yerleşim yerlerinin birbirlerine yaklaşması hatta birbirleri ile sınır oluşturacak şekilde iç içe girmesi nedeniyle ilçe sınırları dışına çıkmakla birlikte birinci fıkrada belirtilen yerler ile bütünlük arz eden ve aralarında yerleşim özellikleri bakımından ayırım bulunmayan yerler de memuriyet mahalli olarak kabul edilmiştir.

Bu düzenlemede memuriyet mahallinin belirlenmesinde temel husus olan “bütünlük arzeden yerlerle buraların devamı niteliğinde bulunan yerler” Kanunda açıkça belirlenmemiştir. Ancak, Kanunda yer alan bu belirsizlik Maliye Bakanlığınca hazırlanan 39 seri nolu Harcırah Kanunu Genel Tebliği¹ ile giderilmeye çalışılmıştır.

Anılan Tebliğde bu konu ile ilgili olarak yerleşim özellikleri bakımından konut, işyeri, meydan, okul, kamu binaları gibi resmi ve özel bütün yapıların topluca bulunduğu ve insanların yerleşmek amacıyla bir arada yaşadığı aralarında boşluk bulunmayan yerler ile bu bütünlüğün kesintisiz olarak devam ettiği yerlerin büyükşehirlerde memuriyet mahallinin belirlenmesinde esas alınması gerektiği ifade edilmiştir.

3. BÜYÜKŞEHİRLERDE MEMURİYET MAHALLİNİN BELİRLENMESİ İLE İLGİLİ 39 SERİ NOLU HARCIRAH KANUNU GENEL TEBLİĞİ

Konu ile ilgili olarak Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve 27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 39 seri nolu Harcırah Kanunu Genel Tebliği hükümleri şöyledir.

¹ Söz konusu Tebliğ 27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

".....

6245 sayılı Harcırah Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan "memuriyet mahalli" tanımı 11/9/2014 tarihli ve 29116 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6552 sayılı "İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun"un 89 uncu maddesi ile;

"Memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu şehir ve kasabaların belediye sınırları içinde bulunan mahaller ile bu mahallerin dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu şehir ve kasabaların devamı niteliğinde bulunup belediye hizmetlerinin götürüldüğü, büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde ise il mülki sınırları içinde kalmak kaydıyla memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu ilçe belediye sınırları içinde kalan ve yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler ile belediye sınırları dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu yerlerin devamı niteliğindeki mahaller ve kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerleri,"

şeklinde değiştirilmiş, 144 üncü maddesinin (b) fıkrası ile 6245 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmış ve 145 inci maddesinin (e) fıkrasında da maddenin 31/3/2014 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan düzenleme ile büyükşehir belediyeleri dışında kalan belediyelerde eski uygulamanın devamı sağlanmış, büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde görev yapan memur ve hizmetliler için yeni bir memuriyet mahalli tanımı yapılmıştır.

Söz konusu düzenleme ile büyükşehir belediyelerinde il mülki sınırları içinde kalmak kaydıyla;

1. Memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu ilçe belediye sınırları içinde kalan ve yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler,

2. İlçe belediye sınırları dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu yerlerin devamı niteliğindeki mahaller,

3. Kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler,

memuriyet mahalli olarak belirlenmiştir.

Böylece büyükşehir olan illerde; ilçe sınırları içinde ilçe belediye merkezi ile yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler memuriyet mahalli olarak kabul edilmiş, aynı ilçe sınırları içinde belediye merkezi ile yerleşim özellikleri itibarıyla bütünlük arz etmeyen yerler ise memuriyet mahalli dışı kabul edilerek harcırah ödenmesi imkanı getirilmiş, ayrıca ilçe belediyelerinin yerleşim yerlerinin birbirlerine yaklaşması hatta birbirleri ile sınır oluşturacak şekilde iç içe girmesi nedeniyle ilçe sınırları dışına çıkmakla birlikte birinci fıkrada belirtilen yerler ile bütünlük arz eden ve aralarında yerleşim özellikleri bakımından ayırım bulunmayan yerler de memuriyet mahalli olarak kabul edilmiştir.

Bu nedenle; 30/3/2014 tarihinden sonra yapılan görevlendirmelere ilişkin olarak, idarelerce yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler ile bu yerlerin devamı niteliğinde olan yerlerin belirlenmesinde; yerleşim özellikleri bakımından konut, işyeri, meydan, okul, kamu binaları gibi resmi ve özel bütün yapıların topluca bulunduğu ve insanların yerleşmek amacıyla bir arada yaşadığı aralarında boşluk bulunmayan yerler

ile bu bütünlüğün kesintisiz olarak devam ettiği yerlerin dikkate alınması ayrıca bu yerlerin dışında kalmakla birlikte kurumlarınca sağlanan servis araçları veya bu mahiyetteki taşıt araçları ile ulaşım sağlanan (her gün gidip dönüş olmak üzere) yerlerin de memuriyet mahalli olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Buna göre idareler harcırah verilmesi veya verilmemesini icap ettirecek olan çeşitli illere ait uygulama örneklerini de göz önünde bulundurarak yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda uygulamalarına devam edecekler, ihtiyaç duyulması halinde o il genelinde farklı uygulamaların önüne geçilebilmesi amacıyla defterdarlıklardan yol gösterici mahiyette görüş alacaklardır. Tebliğ olunur.”

Kanunda "bütünlük arzeden yerler" ifadesine karşılık olarak Tebliğde "bütün yapıların topluca bulunduğu yerler", "devamı niteliğindeki yerler" ifadesine karşılık olarak da "bütünlüğün kesintisiz devam ettiği yerler" ifadelerine yer verilmiştir.

Ancak, "bütünlük arzeden yerler" ve "devamı niteliğindeki yerler" ifadesini açıklamaya çalışırken yine açık olmayan, anlaşılmasında zorlukları ortadan kaldırmayan "bütünlüğün kesintisiz devam ettiği yerler" ve "bütün yapıların topluca bulunduğu yerler" ifadelerinin kullanılması, bütünlüğün ne kadar kesintisiz olacağına ve bütün yapıların topluca bulunmasına ilişkin olarak kamu idarelerinde harcırah konusundaki uygulayıcıları Tebliğe ekli örneklere yönlendirmektedir.

Örneklere aynı ilçe içerisinde görevlendirme ve farklı ilçeler arasında görevlendirme olarak iki kısımda verilmiş olup, örnekleri diğer büyükşehir bulunan il uygulamalarına teşmil etmek gerekmektedir.

4- BÜYÜKŞEHİRLERDE MEMURİYET MAHALLİNİN BELİRLENMESİ İLE İLGİLİ 39 SERİ NOLU HARCIRAH KANUNU GENEL TEBLİĞİNDE YER ALAN UYGULAMA ÖRNEKLERİ

a) Farklı ilçeler arasında görevlendirme yapılması:

Örnek 1. Ankara'nın Çankaya İlçesinin İlker Mahallesi'nde görev yapan memura; Yenimahalle İlçesinin Ostim Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin yerleşim özellikleri bakımından İlker mahallesi ile bütünlük arz etmesi ve bu yerin devamı niteliğinde olması nedeniyle kendisine harcırah ödenmemesi, aynı memurun yerleşim özellikleri bakımından İlker Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen Yenimahalle İlçesinin Karacakaya Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekten, Ostim Mahallesi ile İlker Mahallesi arasındaki yer alan ve bütünlüğü kesen Atatürk Orman Çiftliğinin memuriyet mahalli uygulamasına engel teşkil etmediği, 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen Karacakaya Mahallesi'nin ise memuriyet mahalli dışında kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Örnek 2. Adana'nın Seyhan İlçesinin Yeşiloba Mahallesi'nde görev yapan memura; Sarıçam İlçesinin Balcalı Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin yerleşim özellikleri bakımından Yeşiloba mahallesi ile bütünlük arz etmesi ve bu yerin devamı niteliğinde olması nedeniyle kendisine harcırah ödenmemesi, aynı memurun yerleşim özellikleri bakımından Yeşiloba Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen Sarıçam İlçesinin Kılıçlı Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekten, Yeşiloba Mahallesi ile Balcalı Mahallesi arasında yer alan ve bütünlüğü kesen DSİ ve Çukurova Üniversitesi kampus alanlarının memuriyet mahalli uygulamasına engel teşkil etmediği, 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen Kılıçlı Mahallesi'nin ise memuriyet mahalli dışında kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Örnek 3. İstanbul'un Tuzla İlçesinin Yayla Mahallesi'nde görev yapan memura; Başakşehir İlçesinin Altınşehir, Başak Mahallelerinde bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin yerleşim özellikleri bakımından Yayla mahallesi ile bütünlük arz etmesi ve bu yerin devamı niteliğinde olması nedeniyle kendisine harcırah ödenmemesi, aynı memurun yerleşim özellikleri bakımından Yayla Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen Başakşehir İlçesinin Şamlar Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekten, Yayla Mahallesi ile Altınşehir Başak Mahalleleri arasında yer alan ve bütünlüğü kesen İstanbul Boğazı ile bu yerler arasındaki uzaklığın memuriyet mahalli uygulamasına engel teşkil etmediği, 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen Şamlar Mahallesi'nin ise memuriyet mahalli dışında kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Örnek 4. Balıkesir'in Altıeylül İlçesinin Bahçelievler Mahallesi'nde görev yapan memura; Karesi İlçesinin Paşaalani Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin yerleşim özellikleri bakımından Bahçelievler Mahallesi ile bütünlük arz etmesi ve bu yerin devamı niteliğinde olması nedeniyle kendisine harcırah ödenmemesi, aynı memurun yerleşim özellikleri bakımından Bahçelievler Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen,

Karesi İlçesinin Kocaavşar Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Bahçelievler Mahallesi, hem de Paşaalani Mahallesi şehrin bütünlüğü içinde yer almakta Kocaavşar Mahallesi ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen bir yer olmaktadır.

Örnek 5. Samsun'un İlkadım İlçesinin Kale Mahallesi'nde görev yapan memura; Canik İlçesinin Gazi Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin yerleşim özellikleri bakımından Kale Mahallesi ile bütünlük arz etmesi ve bu yerin devamı niteliğinde olması nedeniyle kendisine harcırah ödenmemesi, aynı memurun yerleşim özellikleri bakımından Kale Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen Canik İlçesinin Gökçeşinar Mahallesi'nde bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Kale Mahallesi, hem de Gazi Mahallesi şehrin bütünlüğü içinde yer almakta, Gökçeşinar Mahallesi ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen bir yer olmaktadır.

b) Aynı ilçe içerisinde görevlendirme yapılması:

Örnek 1. Ankara'nın Altındağ İlçesinin Aydınlikevler Mahallesi'nde görev yapan memura; yine Altındağ İlçesinin Siteler, Karapürçek gibi yerleşim özellikleri bakımından Aydınlikevler Mahallesi ile bütünlük arz eden bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin memuriyet mahalli kapsamı içerisinde kalması nedeniyle harcırah ödenmemesi, aynı memurun Kavaklı, Peçenek gibi yerleşim özellikleri bakımından Aydınlikevler Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Aydınlikevler Mahallesi, hem de Siteler ve Karapürçek Mahalleleri şehrin bütünlüğü içinde yer almakta, Kavaklı ve Peçenek Mahalleleri ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen yerler olmaktadır.

Örnek 2. Adana'nın Pozantı İlçesinin Cumhuriyet Mahallesi görev yapan memura; yine Pozantı İlçesinde İstiklal, Kurtuluş, Gökbez gibi yerleşim özellikleri bakımından Cumhuriyet Mahallesi ile bütünlük arz eden bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin memuriyet mahalli kapsamı içerisinde kalması nedeniyle harcırah ödenmemesi, aynı memurun Alpu, Fındıklı gibi yerleşim özellikleri bakımından Cumhuriyet Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Cumhuriyet Mahallesi, hem de istiklal, Kurtuluş ve Gökbez Mahalleleri şehrin bütünlüğü içinde yer almakta, Alpu ve Fındıklı Mahalleleri ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen yerler olmaktadır.

Örnek 3. İstanbul'un Beykoz İlçesinin Kanlıca Mahallesi görev yapan memura; yine Beykoz İlçesinde Gümüşsuyu, Yalıköy gibi yerleşim özellikleri bakımından Kanlıca Mahallesi ile bütünlük arz eden bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin memuriyet mahalli kapsamı içerisinde kalması nedeniyle harcırah ödenmemesi, aynı memurun Poyraz, Göllü, Paşamandıra gibi yerleşim özellikleri bakımından Kanlıca Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Kanlıca Mahallesi, hem de Gümüşsüyü ve Yalıköy Mahalleleri şehrin bütünlüğü içinde yer almakta, Poyraz, Göllü

ve Paşamandıra Mahalleleri ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen yerler olmaktadır.

Örnek 4. Balıkesir'in Altıeylül İlçesinin Gümüşçeşme Mahallesi görev yapan memura; yine Altıeylül İlçesinde Gaziosmanpaşa gibi yerleşim özellikleri bakımından Gümüşçeşme Mahallesi ile bütünlük arz eden bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin memuriyet mahalli kapsamı içerisinde kalması nedeniyle harcırah ödenmemesi, aynı memurun Pamukçu, Selimiye gibi yerleşim özellikleri bakımından Gümüşçeşme Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Gümüşçeşme hem de Gaziosmanpaşa Mahallesi şehrin bütünlüğü içinde yer almakta Pamukçu ve Selimiye Mahalleleri ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen yerler olmaktadır.

Örnek 5. Samsun'un Alaçam İlçesinin Yenicami Mahallesi görev yapan memura; yine Alaçam İlçesinde Çeşme gibi yerleşim özellikleri bakımından Yenicami Mahallesi ile bütünlük arz eden bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin memuriyet mahalli kapsamı içerisinde kalması nedeniyle harcırah ödenmemesi, aynı memurun Soğukçam gibi yerleşim özellikleri bakımından Yenicami Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Yenicami hem de Çeşme Mahalleleri şehrin bütünlüğü içinde yer almakta, Soğukçam Mahallesi ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen yerler olmaktadır.

Örnek 6. Mardin'in Onüçmart Mahallesi'nde görev yapan memura; Artuklu İlçesinde Yalım gibi yerleşim özellikleri bakımından Onüçmart Mahallesi ile bütünlük arz eden bir yerde görevlendirilmesi halinde bu yerin memuriyet mahalli kapsamında içerisinde kalması nedeniyle harcırah ödenmemesi, aynı memurun Gökçe gibi yerleşim özellikleri bakımından Onüçmart Mahallesi ile bütünlük arz etmeyen bir yerde görevlendirilmesi halinde ise harcırah ödenmesi,

Bu örnekte, hem Onüçmart hem de Yalım Mahalleleri şehrin bütünlüğü içinde yer almakta, Gökçe Mahallesi ise 6360 sayılı Kanunla köy statüsünden mahalle statüsüne geçirilen ve şehirle bütünlük arzetmeyen yerler olmaktadır.

5- MEMURİYET MAHALLİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK 41 SERİ NOLU HARCIRAH KANUNU GENEL TEBLİĞİ

Maliye Bakanlığınca yayımlanan 39 seri nolu Harcırah Kanunu Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara rağmen memuriyet mahallinin tanımına ilişkin uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin devam etmesi üzerine söz konusu tereddütleri gidermek ve uygulama birliğini sağlamak amacıyla yeni bir genel tebliğ hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur.

Bu yeni tebliğ 41 seri nolu Harcırah Kanunu Genel Tebliği'dir². 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 10 uncu maddesine dayanılarak hazırlanan bu tebliğde memuriyet mahalli büyükşehir belediyesi olan ve olmayan iller açısından yeniden değerlendirilmiştir.

² Söz konusu Tebliğ 13.01.2018 tarih ve 30300 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

A) Büyükşehir belediyesi olmayan illerde memuriyet mahalli

Büyükşehir belediyesi olmayan illerde;

a) Memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu şehir ve kasabaların belediye sınırları içinde bulunan mahaller,

b) (a) bendinde belirtilen mahallerin dışında kalmakla birlikte, yerleşim özellikleri bakımından bu şehir ve kasabaların devamı niteliğinde bulunup belediye hizmetlerinin götürüldüğü yerler,

c) Kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler,

Memuriyet mahalli olarak kabul edilir.

B) Büyükşehir belediyesinin olduğu illerde memuriyet mahalli

İl mülki sınırları içinde kalmak kaydıyla;

a) Memur ve hizmetlinin asıl görevli olduğu veya ikametgâhının bulunduğu yerleşim birimlerinin bağlı olduğu ilçe belediye sınırları içinde kalan ve aynı zamanda yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler,

b) Söz konusu ilçe belediye sınırları dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu yerlerin devamı niteliğindeki mahaller,

Memuriyet mahalli olarak kabul edilir.

Ayrıca, kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler de memuriyet mahalli olarak kabul edilecektir.

C) Kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler

Ulaşımı düzenli olarak kurumlarınca sağlanan servis araçları veya bu mahiyetteki taşıt araçları ile her gün gidiş ve dönüş olmak üzere ulaşım sağlanan yerler, memuriyet mahalli kapsamında değerlendirilir.

Ulaşımı düzenli olarak sağlanmayıp arızı olarak kurumlara ait taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerler ise memuriyet mahalli dışı olarak değerlendirilir.

6. SONUÇ

Sonuç olarak; 30 Mart 2014 tarihinden itibaren Büyükşehir Belediyelerinin sınırları il mülki sınırı olmasından dolayı büyükşehir belediyesi olan illerde memuriyet mahalli il mülki sınırları olarak belirlenmiş ve bu tarihten sonra büyükşehir belediyesi olan illerde il içinde yapılan naklen atamalar ile geçici görevlendirmelerde sürekli görev yoluğu veya geçici görev yoluğu ödenmesi konusunda tereddütler oluşmuştur.

Söz konusu tereddütlerin giderilmesi, kamuoyunda Torba Kanun olara bilinen 10.09.2014 Tarihli ve 6552 Sayılı “İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun”³ ile gerçekleşmiştir.

6552 sayılı Torba Kanun ile 6245 Sayılı Harcırh Kanununda iki önemli düzenleme yapılmıştır. Yapılan ilk düzenleme ile Harcırh Kanununda yer alan “Memuriyet Mahalli”nin tanımı değiştirilmiş, yapılan ikinci düzenleme ile de aynı Kanunun geçici 4 üncü maddesinde yer alan “Memuriyet mahalli tanımının büyükşehir belediyesi açısından uygulanması” ile ilgili düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

Yapılan bu düzenlemeler ile büyükşehir belediyesi olan illerde; ilçe sınırları içinde ilçe belediye merkezleri ile yerleşim özellikleri bakımından bütünlük arz eden yerler

memuriyet mahalli olarak kabul edilmiş, aynı ilçe sınırları içinde belediye merkezi ile yerleşim özellikleri itibariyle bütünlük arz etmeyen yerler ise memuriyet mahalli dışı kabul edilerek harcırh ödenmesi imkanı getirilmiştir.

Ayrıca, ilçe belediyelerinin yerleşim yerlerinin birbirlerine yaklaşması hatta birbirleri ile sınır oluşturacak şekilde iç içe girmesi nedeniyle ilçe sınırları dışına çıkmakla birlikte belirtilen yerler ile bütünlük arz eden ve aralarında yerleşim özellikleri bakımından ayırım bulunmayan yerler de memuriyet mahalli olarak kabul edilmiştir.

Bu düzenlemede memuriyet mahallinin belirlenmesinde temel husus olan “bütünlük arzeden yerlerle buraların devamı niteliğinde bulunan yerler” Kanunda açıkça belirlenmemiş, ancak kanunda yer alan bu belirsizlik Maliye Bakanlığınca hazırlanan 39 seri nolu Harcırh Kanunu Genel Tebliği ile giderilmeye çalışılmıştır.

Maliye Bakanlığınca yayımlanan 39 seri nolu Harcırh Kanunu Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara rağmen memuriyet mahallinin tanımına ilişkin uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin devam etmesi üzerine söz konusu tereddütleri gidermek ve uygulama birliğini sağlamak amacıyla 13 Ocak 2018 tarihinde 41 seri nolu Harcırh Kanunu Genel Tebliği hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur.

Böylece büyükşehir belediyesi bulunan ve bulunmayan illerde harcırh ödenmesine ilişkin memuriyet mahallinin belirlenmesinden kaynaklanan sorunlar ve ortaya çıkan tereddütler yapılan düzenlemeler ile giderilmeye çalışılmıştır.

³ Bu Kanun 11.09.2014 tarihli ve 29116 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.



Salih KAN

Sayıştay Denetçisi

BELEDİYELERDE TRAFİK ELEKTRONİK DENETLEME SİSTEMLERİNİN İŞLETİLMESİ

1. GİRİŞ

Belediyeler sınırları belirli bir alanda mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasında görev yapan kamu hukukuna tabi kamu tüzel kişileridir. Bu ihtiyaçların karşılanmasında dayanak olan gerek 5393 sayılı Belediye Kanunu gerek 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda da belirtildiği üzere belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında kentsel alt yapının önemli bir parçası olan ulaşım konusu da önemli bir yer teşkil etmektedir. Bilindiği gibi 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun ek 16 ncı maddesi gereği karayollarında can ve mal güvenliğinin ve trafik düzenini sağlama adına kurulacak elektronik denetleme sistemlerini kurulması hizmetinin belediyelerin veya sermayesinin tamamının belediyelere ait olan belediye şirketlerinin kendi bütçeleri kullanılarak yapılması gerekliliği doğmuş ve bu kapsamda yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Makalemizde mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaç sebebiyle belediyeler tarafından kurulacak trafik elektronik denetleme sistemlerinin işletilmesi hizmeti konusu mevzuat hükümleri çerçevesinde ve Belediye şirketleri yönüyle detaylı olarak açıklanacaktır.

2. MEVZUAT VE AÇIKLAMALAR

2.1 Elektronik Denetleme Sistemi Tanımı ve Yasal Çerçevesi

Elektronik Denetleme Sistemi, belediyelerce veya sermayesinin tamamı belediyelere ait şirketler tarafından kendi bütçe kaynakları kullanılarak ya da belediyeler tarafından hasılat paylaşımı yoluyla, karayollarında can ve mal güvenliğini sağlamak, düzenli ve güvenli trafik akışını temin etmek amaçlarına hizmet etmek üzere kurulmuş veya kurulacak sistemlerle trafik kural ihlallerinin izlenerek görüntülediği ve tespit edildiği, bilgilerin toplandığı, trafik idari para cezası karar tutanağına dönüştürüldüğü ana izleme ve görüntüleme sistemini ifade etmektedir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun ek 16 ncı maddesinde;

(Ek: 13/2/2011-6111/60 md.) (1) (2) Belediyelerce veya sermayesinin tamamı belediyelere ait şirketler tarafından kendi bütçe kaynakları kullanılarak, karayollarında can ve mal güvenliğini sağlamak, düzenli ve güvenli trafik akışını temin etmek amaçlarına hizmet etmek üzere kurulmuş veya kurulacak elektro-

nik sistemlerin Emniyet Genel Müdürlüğüne trafik ihlallerinin tespiti amacıyla kullanılma- sı durumunda, aylık dönemler halinde yapı- lan tespitlere dayanılarak düzenlenen trafik idari yaptırım karar tutanaklarında yer alan trafik idari para cezasının % 30'u oranındaki tutar, izleyen ayın sonuna kadar Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden ilgili belediyelere sistem kullanımı hizmet bedeli olarak ödenir.

(Ek cümle: 20/8/2016-6745/30 md.) Elektronik sistemlerin belediyeler tarafından hasılat paylaşımı yoluyla kurdurulması ve işlettirilmesi hâlinde belediyelere ödenecek tutar, elektronik sistemlerin yatırım maliye- tine ulaşıncaya kadar %30, sonrasında %15 olarak uygulanır. (2) Bu madde kapsamında hizmetinden yararlanılacak elektronik sistem- lerin taşınması gereken teknik özellikler, kurul- ması gereken yerler ve belediyelerle yapılacak protokollere ilişkin diğer şartlar ile maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca (Emniyet Genel Müdürlüğü) müştereken belirlenir. de- nilmektedir.

Madde hükmünde belediyeler veya be- lediyelerin sermayesinin tamamının belediye- ye ait olduğu şirketler tarafından kendi bütçe kaynaklarıyla trafik güvenliği ve düzeni için yapılacak elektronik sistemlerinin Emniyet Genel Müdürlüğüne trafik ihlalleri için kul- lanılması durumunda; trafik idari yaptırım karar tutanaklarında yer alan trafik idari para cezasının % 30'u oranındaki tutar, izleyen ayın sonuna kadar Emniyet Genel Müdü- rlüğü bütçesinden ilgili belediyelere sistem kullanımı hizmet bedeli olarak ödeneceği belirtilmiştir. Madde hükmüne 2016 yılında eklenen cümlede elektronik sistemlerin be- lediyeler tarafından hasılat paylaşımı yoluyla kurdurulması ve işlettirilmesi hâlinde be- lediyelere ödenecek tutar, elektronik sistemle- rin yatırım maliyetine ulaşıncaya kadar %30, sonrasında %15 olarak uygulanacağı ifade edilmiştir. Yatırım maliyeti EDS'lerin kuru- lumu için, belediye ile EDS'lerin kurulumu-

nu yapan yüklenici arasında yapılan ihale sözleşmesinde belirtilen işin Türk Lirası cin- sinden tutarı olarak anlaşılmaktadır.

2.2 Elektronik Denetleme Sisteminin Kapsamı

2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu- nun Ek 16 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslarda; EDS, polis trafik sorumluluk bölgesinde, *belediye teşkilatı bu- lunan ve belediyenin hizmet götürdüğü sınırlar içerisindeki yerlerde kurulabileceği ifade edilmiştir.* Bu sistemlerin kurulacağı il, ilçe ve beldelerin belirlenmesinde kayıtlı sürücü ve araç sayıları, trafik kazaları ve sonuçları ile karayollarından geçen yıllık ortalama araç sayıları esas alınacak olup nüfusu 10.000'in altında bulunan ilçe ve belde belediyele- rinin EDS kurmak istemeleri durumunda yukarıda belirtilen trafik değerleri dikkate alınarak mevzuatta belirtilen komisyonlarca karara bağlanacaktır. Büyükşehirlerde bağlı ilçelerin tamamı büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer aldığından, bu illerde EDS'lerle ilgili iş ve işlemler ilgili büyükşe- hir belediyesi tarafından yapılır. Büyükşehir belediyelerinin EDS çalışması yapmak iste- memesi, ilçe belediyelerinin ayrı ayrı EDS çalışması yapmak istemesi vb. tüm hususlar belediyeler açısından UKOME'lerde (Ulaşım Koordinasyon Merkezi) değerlendirilerek kararlaştırılacaktır.

2.3 Elektronik Denetleme Sistemi Gi- derleri

EDS için gerekli olan bina temini ile ku- rulum, işletim, tadilat, kira, ısınma, elektrik, su, temizlik hizmetleri, periyodik muayene ve doğrulama testi işlemleri vb. (trafik ida- ri para cezası karar tutanaklarının ilgililere tebliği esnasında yapılacak posta masrafları hariç) giderleri ilgili belediye tarafından karşılanacaktır. EDS için gerekli olan tüm donanım, yazılım, teknik altyapı, her türlü büro malzemesi ve tefrişat ve sarf malzemesi ihtiyacı, sistemler arasında gerek duyulacak entegrasyon işi ve işlemleri, sistemin kesin-

tisiz çalışmasını sağlayacak bakım, onarım ve kontrolü ile gereksinimlerin temini (veri iletişim hatlarının sağlıklı çalışması, kesintiye uğramaması, sistemi besleyen enerji hatlarının kesintisiz çalışması, sistemden alınacak görüntü kayıtlarının yazıcı cihazından çıktısının yeterli kalitede olması, tutanaklar için gerekecek yazıcı ve sarf malzemelerinin temini vb. dahil olmak üzere) ilgili belediyenin sorumluluğunda olur ve bunlara ilişkin tüm masraflar belediye tarafından karşılanır.

2.4. Elektronik Denetleme Sistemi Kullanımı Hizmet Bedeli

Elektronik Denetleme Sistemi üzerinden tespit edilen trafik kural ihlalleri, (trafik idari para cezası karar tutanaklarında belirtilen tutarlar) aylık olarak tarih ve saat sırasını takip edecek şekilde Trafik İhlalleri Tespit Listesine kaydedilir ve görevlilerce onaylanır. Onaylanan tespit listesi Emniyet Genel Müdürlüğü EDS Komisyonu sekreteryasına gönderilir

Belediyelerce veya sermayesinin tamamı belediyelere ait şirketler tarafından kendi bütçe kaynakları kullanılarak kurulan EDS'ler için oluşturulacak Trafik İhlalleri Tespit Listesinde yer alan trafik idari para cezaları toplamının % 30'u oranındaki tutar belediyeye ödenmek üzere ilgili emniyet teşkilatı biriminin emvaline gönderilir.

Belediyeler tarafından hasılat paylaşımı yoluyla kurdurulan ve işlettilen EDS'lerin ihale sözleşmesinde Türk Lirası cinsinden belirtilen yatırım maliyetine ulaşınca kadar, Trafik İhlalleri Tespit Listesinde yer alan trafik idari para cezaları toplamının %30'u, yatırım maliyetine ulaşıldıktan sonra ise %15'i oranındaki tutar belediyeye ödenmek üzere ilgili emniyet teşkilatı biriminin emvaline gönderilir. İhale sözleşmesinde Türk Lirası cinsinden belirtilen yatırım maliyeti, yeniden değerlendirme, TÜFE/ÜFE vb. oranlar ile hiçbir surette güncellenemez. İlgili emniyet teşkilatı birimi tespit listesinde belirtilen

trafik idari para cezalarına göre belirlenen tutarı belediyeye sistem kullanımı hizmet bedeli olarak öder.

Yetkili mahkemelerce iptal edilen cezalar olduğunda bu cezalar için ayrı bir tespit listesi düzenlenir. İptal edilen cezalar ile ilgili ödenen hizmet bedelleri, ilgili belediye ile yapılan protokolün devam etmesi durumunda takip eden aylardaki ödeme tutarından düşülür. İlgili belediye ile yapılan protokolün devam etmemesi durumunda ise söz konusu tutarlar ilgili belediye tarafından İçişleri Bakanlığı merkez muhasebe birimi hesabına yatırılarak genel bütçeye gelir olarak kaydedilir.

2.5. Elektronik Denetleme Sisteminin Belediyeye İşletilmesi ve İşlettirilmesi

Elektronik Denetleme Sisteminin belediyelerce işletilmesinin iki şekli bulunmaktadır. Birinci şekilde belediyeler veya belediyelerin sermayesinin tamamına sahip olduğu şirketler tarafından bütçe kaynakları kullanılarak kurulması ve işletilmesi ikinci şekil ise 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında üçüncü şahıslara hasılat paylaşımı yoluyla kurdurulma ve işletirme olarak sınıflandırabiliriz. Ancak, ikinci şekil kapsamına belediye şirketlerinin de girdiği kanaatindeyiz.

İlk durumda Belediyelerce 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yaklaşık maliyet belirlenerek hizmet alımı yoluyla bu sistemlerin kurulması sağlanacaktır. Böylece, EDS'ler için Trafik İhlalleri Tespit Listesinde yer alan trafik idari para cezaları toplamının % 30'u oranındaki tutar gelir olarak elde edilecektir. İkinci durumda ise belediyelerce bu sistemin işletilmesi 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa istinaden üçüncü şahıslara hasılat paylaşımı yoluyla ihale edilecektir. Bu durumda EDS'ler için oluşturulacak Trafik İhlalleri Tespit Listesinde yer alan trafik idari para cezaları toplamının %30'u, yatırım maliyetine ulaşıldıktan sonra ise %15'i oranındaki tutar belediyeye ödenecektir.

Ancak, burada bir husus dikkatlerden kaçmamalıdır. Belediyelerin sermayesinin tamamına sahip olduğu şirketlerin bütçe imkanlarıyla kurulacak EDS'lerin hangi kapsamda belediye şirketine verileceği tam olarak belirtilmemiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 26 ncı maddesinde "... Büyükşehir belediyesi, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir. (Ek cümle: 12/11/2012-6360/10 md.) Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerince üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabidir." denilmektedir.

Yukarıdaki madde hükmüne göre büyükşehir belediyelerin şirketlerine mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir denilmektedir. Ancak elektronik denetleme sisteminin bu kapsamda bulunmadığı düşünüldüğünde belediye şirketlerinin bu hizmeti ihalesiz olarak işletmesi mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple belediyelerin sermayesinin tamamına sahip olduğu şirketlerince bu gelirin toplanması için bu hizmetin ihale kapsamında ilgili şirkete verilmesi gerekmektedir.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasında sorumluluğu olan belediyelerin gün geçtikçe artan görev ve yükümlülükleri daha fazla harcama yapmasına sebep olmaktadır. Bu artan harcamalar belediyelerin gelirlerinin artırılması gerekliliğini doğurmakta ve yeni gelir unsurlarının yaratılmasını zorunlu kıl-

maktadır. Bu kapsamda bakıldığında Elektronik Denetleme Sistemlerinin belediyelerde işletilmesi veya işlettilmesi gelir açısından oldukça önemli husustur. Diğer taraftan, bu sistem karayollarında güvenliğin sağlanması açısından da büyük bir gereklilik olarak toplumsal hayata katkı sağlayacaktır.

Belediyelerin bu sistemi kendi tüzel kişiliğince işletmesi durumunda, belediyece bu sistemin kurulumu için bir maliyete katlanılacak olup bu sistem kurulumundan sonra kesilen cezaların % 30 u gelir olarak elde edilecektir. Belediyelerce bu sistemin belediye şirketlerince işlettilmesi konusunda güncel belediye mevzuatı uyarınca ihalesiz bir devir mümkün değildir. Şahsi kanaatimiz bu konuda 5216 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinde yapılacak değişikliklerle elektronik denetleme sisteminin belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesinin, yani belediye şirketlerine ihalesiz olarak devredebilmesinin önü açılmalı ve belediyelerin önemli bir gelir kaleminin üçüncü kişilerle paylaşılması engellenmelidir. Bu sistemin üçüncü kişilere gelir paylaşımı yoluyla ihale edilmesinde ise yine 2886 sayılı Kanun hükümleri geçerli olacaktır. Bu durumda sistem tarafından kesilen cezaların % 30 u, yatırım maliyetine ulaşıldıktan sonra ise %15'i gelir olarak yüklenici ile paylaşılacaktır.

Sonuç olarak, belirtilen üç durumda da belediyelerin gelir elde edeceği düşünüldüğünde yapılacak analiz sonucunda en karlı yöntem belirlenerek bu sistemin işletilmesi belediyeler açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun Ek 16 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar



Mehmet Zeki KARADAĞ

Sayıştay Denetçisi

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNDE ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

1. GİRİŞ

Belediyeler, belirli bir coğrafi alanda yaşayan halkın ortak ve yerel nitelikli ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik görev yapan kamu hukukuna tabi kamu tüzel kişileridir. Bu ihtiyaçların karşılanmasına dayanak olan gerek 5393 sayılı Belediye gerekse 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda çevre ve çevre sağlığı ile katı atık hizmetlerinin belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında sayılmış olup bu hizmetlerin belediyelerce yerine getirileceği açık olarak hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği üzere yerel yönetimlerin gelir gider dengesizliği geçmişten günümüze kadar belediyelerin en önemli problemlerinden olmuş, belediyeler ilgili Kanunlarla kendilerine verilmiş olan görevleri yerine getirmeye çalışırken kaynak sorunlarıyla sık sık karşılaşmışlardır. Ülkemizde şehir nüfusunun artışıyla beraber gün geçtikçe artan bu görev ve sorumlulukların miktarı belediyelerin daha fazla gelire ihtiyaç duymasına sebep olmaktadır. Bu sebeple belediyelere tanınan gelirlerinin tahakkuk ve tahsilat miktarları önemli hale gelmektedir. Belediye gelirleri içinde en büyük paya sahip olan vergiler; kamu hizmet-

lerinde harcanmak üzere doğrudan doğruya ya da bazı hizmetlerin fiyatlarına ekleyerek dolaylı yoldan yurttaşlardan toplanan kaynak olduğu göz önünde bulundurulduğunda; büyükşehir ilçe belediyelerinde hem doğrudan hem de dolaylı, tüketilen su hizmet bedellerine eklenerek, alınan çevre temizlik vergisinin uygulamaları makalemizde mevzuat hükümleri çerçevesinde detaylı olarak açıklanacaktır.

2. MEVZUAT VE AÇIKLAMALAR

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Çevre Temizlik Vergisini düzenlediği mükerrer 44 üncü maddesinde;

“Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir.

...

Verginin mükellefi, binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlar.

Konutlara ait çevre temizlik vergisi, su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına büyükşehirlerde 15 YKr, diğer yerlerde 12 YKr olarak hesaplanır.

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait Çevre Temizlik Vergisi, aşağıdaki tarifeye göre alınır ve büyükşehirlerde % 25 artırımlı uygulanır.

...

Su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan çevre temizlik vergisi, su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılır. Bu suretle tahakkuk eden vergi, su tüketim bedeli ile birlikte belediyelerce tahsil edilir. Su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlardaki çevre temizlik vergisi ise 20.11.1981 tarihli ve 2560 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilir...” denilmektedir.

Yukarıdaki madde hükmünde değinildiği üzere büyükşehir belediye sınırları içerisinde mesken olarak kullanılan binalardan çevre temizlik vergisi tüketilen su miktarına bağlı olarak dolaylı bir şekilde, su faturaları üzerine eklenerek, su ve kanalizasyon idareleri tarafından toplanmaktadır.

Maddenin devamında;

“...İş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi, belediyelerce binaların tarifedeki derecelere intibak ettirilmesi üzerine her yılın Ocak ayında yıllık tutarı itibarıyla tahakkuk etmiş sayılır. Tahakkuk eden vergi, bir defaya mahsus olmak üzere, belediyelerin ilan mahallerinde bir ay süreyle topluca ilan edilir. İş yeri ve diğer şekilde kullanılan binalarla ilgili olarak tahakkuk eden bu vergi, her yıl, emlak vergisinin taksit sürelerinde ödenir

...” Hükümüne yer verilmiştir.

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergileri meskenlerin aksine su tüketim miktarları esas alınarak değil, ilçe belediyelerince kanundaki tarifelere uygun olarak tahakkuk ettirilerek ilan edilecektir.

Bu sebeple ilgili belediyelerin sınırları içerisinde bulunan binaların, hangi amaçla

kullanıldığıının bilinmesi önem arz etmektedir. Belediyeler emlak müdürlüğü ile ruhsat müdürlüğü aracılığıyla binalarının kullanılma şekillerini tespit etmekte ve söz konusu mükellefiyetleri bu bilgilere istinaden tahakkuk ettirmektedir.

Ancak İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanununun 2 nci maddesi;

“ Bu Kanun hükümleri;

a) 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 268-275 inci maddeleri kapsamına giren 1 inci sınıf gayrisihhi müesseselere,

b) Nerede açılırsa açılınsın, yakıcı, parlayıcı, patlayıcı ve tehlikeli maddelerle çalışılan işlerle oksijen LPG dolum ve depoları, bunlara ait dağıtım merkezleri, perakende satış yerleri, taşocakları, akaryakıt istasyonları ve benzeri yerlere,

c) 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamına giren turizm işletmelerine,

d) (Mülga: 24/11/2004 – 5259/8 md.)

e) (Ek: 24/6/1995 - KHK - 560/21 md.) 1 inci, 2 nci ve 3 üncü sınıf gıda maddesi üreten gayri sıhhi müesseselere.(3)

f) (Ek: 13/2/2011-6111/201 md.) 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca açılan avukatlık bürolarına,

g) (Ek: 13/2/2011-6111/201 md.) 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca meslek mensuplarınca açılan bürolara,

h) (Ek: 8/8/2011 - KHK- 650/23 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/23 md.) 1512 sayılı Noterlik Kanununa göre kurulan noterlik dairelerine,

ı) (Ek: 4/4/2015-6645/78 md.) 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar

Odaları Birliği Kanunu uyarınca mühendis ve mimar meslek mensuplarının açılan bürolara,

i) (Ek: 4/4/2015-6645/78 md.) 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanâtlarının Tarzı İcrasına Dair Kanuna göre açılan muayenehane ve müşterek muayenehanelere,

Uygulanmaz.” denilerek maddede belirtilen yerlere iş yeri açma ve çalıştırma ruhsatı alma muafiyeti tanınmıştır. Yani yukarıda sayılan yerlerin işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı, yetkili kılınan belediyelerce verilmemekte mevzuat gereği ilgili odalardan veya kurumlardan alacakları izinlerle doğrudan faaliyet göstermektedirler.

Su ve kanalizasyon idarelerinin sayaç okuma elemanları tarafından tapuda mesken olarak kayıtlı olduğu halde belirtilen şekillerde ticari faaliyet gösteren işyerlerinin tespit edilmesi durumunda ise, bu husus bir tutanağa bağlanmakta ve işyerinin tarife tipi mesken aboneliğinden işyeri aboneliğine döndürülmekte ve böylece çevre temizlik vergisi toplanma kabiliyeti kalmamaktadır. Yine işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı alınmadığı için belediye kayıtlarında mesken olarak görünmeye devam eden bu yerlere ilçe belediyelerince çevre temizlik vergisi mükellefiyeti tesis edilmemekte ve verginin tahakkuk ve tahsilatı yapılmamaktadır.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun amacının her türlü işletmelerin işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesi işlerinin kolaylaştırılması olarak belirlenmiş ve işyeri açma ve çalışma ruhsatlarını vermeye yetkili olanlar açıklanmıştır. Yine hangi işyerlerinin bu Kanundan muaf olduğu ayrıca düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeler ile avukatlık büroları, serbest muhasebeci ve mali müşavirlik, tabipler gibi bazı meslek grupları bu Kanundan muaf tu-

tulmuştur. Belediyenin çevre temizlik vergisi mükellefiyeti için bir yapının işyeri veya mesken olarak ayrımı yapılırken idarenin ruhsat ile emlak birimi veri tabanının kullanıldığı, vergi mükellefiyetinde bu ruhsatlar esas alındığı göz önünde bulundurulduğunda bu yerler ilçe belediyeleri nezdinde mesken olarak, su ve kanalizasyon idarelerince iş yeri olarak değerlendirilmektedir. **Dolayısıyla, büyükşehir belediyelerinde hem su idarelerince bu yerlerden dolayı olarak yani tüketilen su bedelleri üzerine ilave edilerek hem de ilçe belediyelerince mükellefiyet tesis edilip ilan edilerek herhangi bir çevre temizlik vergisi tahsilatı yapılmamaktadır. Bu sebeple işyeri açma ruhsatı almaktan muaf tutulan ve sayıları her geçen gün artan birçok işyeri vergi dışı kalmakta ve ilçe belediyelerin büyük bir gelirden mahrum kalmasına sebep olmaktadır.**

Sonuç olarak büyükşehir ilçe belediyelerince yukarıda değinilen yasal düzenlemeler ve açıklamalar doğrultusunda ruhsat almayıp izinle çalışan ve vergi dışı kalan bu işyerleri için yeni bir sistem tesis edilmeli ve sistemde bu meslek gruplarının da iş yeri olarak yer alması sağlanmalıdır. Ya da ilgili meslek kuruluşları ile gerekli yazışmalar yapılarak bu yerlerin bildirimini sağlanmalı ve iş yeri statüsünde çevre temizlik vergi mükellefiyeti tesis edilerek vergi tahsilatına gidilmesi belediyelerin gelirlerinin artışı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun

3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun



Serkan ŞAKAR

Maliye Uzmanı

(e. Milli Emlak Kontrolörü)

MERA KANUNU GEÇİCİ 3. MADDE (Yapı/Yapı Sahipleri-Yerleşik Alan)

1. GİRİŞ

4342 sayılı Mera Kanunu mera, yaylak, kışlak ve kamuya ait otlak ve çayırların tespiti, tahdidi ile köy veya belediye tüzel kişilikleri adına tahsislerinin yapılması, belirlenecek kurallara uygun bir şekilde kullanılabilmesi, bakım ve ıslahının yapılarak verimliliklerinin artırılması ve sürdürülmesi, kullanımlarının sürekli olarak denetlenmesi, korunması ve gerektiğinde kullanım amacının değiştirilmesi amacıyla çıkartılmıştır. Mera Kanununa 2004 yılında eklenen geçici 3. madde¹ ile belli koşulların varlığı halinde mera, yaylak ve kışlakların tahsis

1 08.06.2004 tarih ve 25486 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Geçici 3. madde, "Belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde kalan ve 1.1.2003 tarihinden önce kesinleşen imar planları içerisinde yerleşim yeri olarak işgal edilerek mera olarak kullanımı teknik olarak mümkün olmayan yerlerin tahsis amacı değiştirilerek Hazine adına tescilli yapılır. Ancak ilgili belediye veya kamu kurum ve kuruluşları adına tescil edilmiş olanların dava konusu olup olmadığına bakılmaksızın ücretsiz olarak tescilli aynen ibka edilir. Hazine adına tescil edilmesi gerekirken gerçek veya tüzel kişilere tescil edilmiş taşınmazlara ilişkin açılan davalardan, emlak ve rayiç bedellerinin toplamının yarısı üzerinden taşınmazların halen maliki olan kişilerce Hazineye bedelinin ödenmesi kaydıyla vazgeçilir. Evvelce açılan davalarda Hazine lehine kesinleşen kararlara konu taşınmazların tapuları aynı esaslara göre önceki maliklerine veya kanuni mirasçılara devredilir."

amacı değiştirilerek Hazine, ilgili belediyeler veya kamu kurum ve kuruluşları adına tesciline dönük düzenlemeler yapılmıştır. Geçici 3. maddeye sonraki yıllarda yeni maddeler eklenmiş, son olarak 6824 sayılı Kanunun 8. maddesi ile "ek fıkra" eklenmiş, ek fıkraya istinaden de 381 sayılı Milli Emlak Genel Tebliği yayımlanmıştır.

Mera Kanununun geçici 3. maddesi, kökü mera, yaylak, kışlak olmakla birlikte, bir şekilde özel mülkiyete konu olan alanlarda, özellikle belediyeler² ile Hazine (Maliye Bakanlığı) arasında ortaya çıkan çok sayıda soruna ve davaya neden olan anlaşmazlıkların çözümüne dönük olarak çıkartılmıştır.

Bu çalışmada, Mera Kanununun geçici 3. maddesine 6824 sayılı Kanunun 8. maddesi ile eklenen ek fıkraya istinaden yayımlanan 381 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinde yer alan "**yapı/yapı sahipleri-yerleşik alan**" kavramları, ilgili Kanun ve Tebliğ çerçevesinde incelenecek, ayrıca geçici 3. maddenin

2 Diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri ile de aynı sorunlar yaşanmakta birlikte, mera yaylak ve kışlaklardaki mülkiyet kökenli en büyük sorun Hazine ile Belediyeler arasında yaşanmaktadır.

uygulanmasında ortaya çıkan aksaklıklara dönük olarak çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

2. 381 SAYILI TEBLİĞ İLE DÜZENLENEN YAPI/YAPI SAHİPLERİ-YERLEŞİK ALAN KAVRAMLARI

6824 sayılı Kanununun 8. maddesi³ ile Mera Kanununun geçici 3. maddesine “ek fıkra” eklenmiştir. İlgili ek fıkraya istinaden çıkarılan 381 sayılı Milli Emlak Genel Tebliği⁴ ile 4342 sayılı Mera Kanununun geçici 3. maddesinin uygulanmasına ilişkin çıkartılmış olan 314 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinde değişiklik yapılmıştır. Söz konusu değişiklik, temel olarak 6824 sayılı Kanun ile getirilen “Mera Kanununun geçici 3. maddesi kapsamındaki taşınmazları, kamu kurum ve kuruluşlarından bedeli karşılığında satın alan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri ile bunların kanuni ve akdi haleflerinden bedel istenilmeyeceği” hususu 314 sayılı Tebliğe eklenmiştir. Bununla birlikte 6824 sayılı Kanunda yer almayan, “yapı/yapı sahipleri-yerleşik alan” ibareleri de, 314 sayılı Tebliğin ilgili kısımlarına eklenmiştir.

381 sayılı Tebliğin yapı/yapı sahipleri ve yerleşik alana ilişkin düzenlemeleri, “Madde 2: Aynı Tebliğin A- Maddenin uygulanacağı

3 08.03.2017 tarih ve 30001 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. **Ek fıkra**, “Birinci fıkrada nitelikleri belirtilen taşınmazları belediyeler, il özel idareleri veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarından bedeli karşılığında satın alan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri ile bunların kanuni ve akdi haleflerinden bedel istenilmez, bu taşınmazlar hakkında dava açılmaz, açılan davalardan vazgeçilir. Açılan davalar sonucunda Hazine adına tesciline veya mera, yaylak ve kışlak olarak sınırlandırılmasına ve özel siciline yazılmasına karar verilen, kesinleşen ve henüz tapuda infaz edilmeyen kararlar tapuda infaz edilmez. Kesinleşen kararlar gereğince doğrudan tapuda Hazine adına tescil edilen veya mera özel siciline yazılan fakat daha sonra bu Kanun hükümlerine göre meralık vasfı değiştirilerek Hazine adına tescil edilen taşınmazlardan herhangi bir kamu hizmeti için gerekli olmayan, Hazinece herhangi bir tasarrufa konu edilmeyen ve hâlen tapuda Hazine adına kayıtlı olanların tapuları da talep etmeleri hâlinde bedelsiz olarak önceki kayıt maliklerine veya kanuni mirasçılara devredilir.”

4 6 Şubat 2018 tarihli ve 30324 sayılı Resmî Gazete ile yayımlanmıştır.

mera, yaylak ve kışlaklar başlıklı bölümünün birinci fıkrasının (c) bendinin sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir. **Yerleşik alan** içinde kalan ancak üzerinde **yapılaşma olmayan** parseller de bu kapsamda değerlendirilir. Madde 3: Aynı Tebliğin C- Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri hakkında yapılacak işlemler başlıklı bölümünün b) Devredilebilecek kişiler başlıklı alt bölümünde geçen **yapı sahibi** ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve bölümün sonuna başlığıyla birlikte aşağıdaki alt bölüm eklenmiştir.” şeklindedir.

381 sayılı Tebliğ ile 314 sayılı Tebliğde yapılan değişiklikler uyarınca, 314 sayılı Tebliğin ilgili maddelerinin son hali şu şekilde olmuştur: A Başlığının c bendi, “c) Mera, yaylak ve kışlakların, yerleşim yeri olarak işgal edilmesi, yani bu şekilde kullanılması, yerleşim ve işgal durumunun da 01.01.2003 tarihinden önce olması gereklidir. Bu tarihten sonra işgal edilerek yerleşim yeri olarak kullanılan mera, yaylak ve kışlaklarda, bu madde hükmü uygulanmayacaktır. Bu maddenin uygulanmasında “yerleşim yeri” kavramı; konut, konaklama, turizm, sanayi, askeri ve benzeri amaçlar için kullanılmak üzere planlanarak yapılaşmış veya eskiden beri bu amaçlarla kullanılan şehir, kasaba ve beldelerin üzerinde yapılaşma bulunan yerleşik alanlarını ifade etmektedir. **Yerleşik alan içinde kalan ancak üzerinde yapılaşma olmayan parseller de bu kapsamda değerlendirilir**”⁵; C başlığının (b) bendi, “b) Bu nitelikteki taşınmazlar; geçerli bir hukuki işlemle bu taşınmazları edinen (j)⁶ gerçek kişilere, bunların kanuni mirasçılara ve özel hukuk tüzel kişilerine bedeli karşılığında devredilebilecektir. Mera Kanununun değişik geçici 3 üncü maddesinde akdi mirasçılardan söz edilmediği için, bunlara taşınmaz devri yapılmayacaktır.”

5 381 sayılı Tebliğ ile eklenen ibare.

6 “Yapı sahibi” ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

Yapı/yapı sahibi ve yerleşik alan hususunda ilişkin yapılan son düzenleme neticesinde Mera Kanununun geçici 3. maddesinin iki asli unsurundan “kesinleşen imar plânı ve yerleşim yeri olarak işgal edilme” koşulları **zımnen** ortadan kaldırılmıştır. Açık ki, geçici 3. maddenin çıkartılmasındaki temel unsur, kökü mera/yaylak/kışlak olmakla birlikte şehirlerin yerleşim alanları içerisinde kalan ve yapı yapılmak koşulu ile işgal edilmek suretiyle vasfını yitiren alanlarda ortaya çıkan **mülkiyet sorunlarının çözümüdür**. Buradaki temel konu mevcut yapılar ve çoğunlukla da yapıların sahibi konumundaki gerçek kişilerdir. Ülke genelinde bu durumda on binlerce yapı sahibinin olduğu dikkate alındığında, bu kişilere dönük mülkiyet sorununun giderilmesinin elzem olduğu ve bu çerçevede geçici 3. madde ile sorunun çözümlenmesinin hedeflendiği açıktır. Ayrıca yapı sahiplerinin birçoğunun tapu siciline güven ilkesi gereği, söz konusu taşınmazları kamu kurumlarından ya da bu kurumlardan satın alanlardan edindikleri dikkate alındığında, konunun önemi daha da artmaktadır.

381 sayılı Tebliğ ile yapılan son düzenleme ile “yerleşik alan” içerisinde kalan ve “üzerinde yapı bulunmayan” parseller ibareleri 314 sayılı Tebliğe eklenmiş, “yapı sahibi” ibaresi ise Tebliğden çıkartılmıştır. Yapılan değişiklikler aşağıda değerlendirilmiştir.

2.1. “Üzerinde Yapı Bulunmayan” İbaresinin Değerlendirilmesi

314 sayılı Tebliğin A-c bendine eklenen “üzerinde yapı bulunmayan” parseller ibaresi öncelikle Tebliğde eklendiği c bendi ile çelişmektedir. İlgili c bendinde, işgalin hangi tarihten önce başlamış olması gerektiği ve yerleşim yeri olarak işgalin ne şekilde (konut, askeri, turizm...) olabileceği anlatılmaktadır.

Yapılan değişiklik ile, hangi yapıların yerleşim yeri olarak sayılacağından bahsedil-

dikten sonra, yapı bulunmayan parsellerin de bu kapsamda değerlendirileceği belirtilmiştir. Yapı olmadan işgalin nasıl gerçekleşeceği ise muammadır. Bu durumda, öncelikle hangi yapıların bu kapsamda değerlendirileceğini açıklayıp, sonrasında ise yapı bulunmayan parsellerin de bu kapsamda olduğunu belirtmek açıkça tutarsız olup, c bendi kendi içerisinde bile çelişkili bir maddeye dönüşmüştür.

2.2. “Yerleşik Alan” İbaresinin Değerlendirilmesi

Tebliğe eklenen “Yerleşik Alan” ibaresinin tanımı sadece “Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinde” vardır. Bu tanıma göre yerleşik alan, “Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki imar plânı bulunmayan mevcut yerleşmelerin (mahalle, köy ve mezarlar) müstakbel gelişme alanlarını da içine alan ve sınırları Belediye Meclislerince karara bağlanan alanlardır.” Tanımdan da açıkça anlaşıldığı gibi, **“belediye sınırları içerisinde olup, imar planı bulunmayan” alanlar yerleşik alan** olarak kabul edilmektedir. Yerleşik alan tanımı söz konusu Yönetmelikten de açıkça anlaşıldığı üzere, imar planı bulunmayan alanlardaki yerleşimi ifade etmekte olup, bu yapılaşmanın/yerleşim şeklinin de geçkondü olarak bilinen kaçak yapılaşma olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda yerleşik alan içerisinde kalan meralara ilişkin, Mera Kanununun geçici 3. maddesi ile 314 sayılı Tebliğde yer alan “1.1.2003 tarihinden önce kesinleşen imar plânları içerisinde kalma” koşulunun bir hükmü kalmamaktadır.

“Yerleşik alan” ibaresinin 314 sayılı Tebliğe eklenmesi ile birlikte, belediye sınırları içerisinde kalmakla birlikte, imar planı bulunmayan alanların da madde kapsamında değerlendirilmesi (yani hak sahiplerine devri) mümkün hale gelmiştir ki, bu durum 314 sayılı Tebliğin, imar planlarını açıklayan

maddesi ile çelişmekte, daha doğru tabir ile bu maddeyi hükümsüz hale getirmektedir.

2.3. “Üzerinde Yapı Bulunmayan” ve “Yerleşik Alan” İbarelerinin Doğurduğu Sonuç

381 sayılı Tebliğ ile 314 sayılı Tebliğe yapılan eklemeler neticesinde, mera, yaylak ve kışlakların, Kanunun geçici 3. maddesi kapsamında değerlendirilmesi için sadece iki koşulun kaldığı sonucuna varılmaktadır. Değişiklikten önce, a- Belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde kalan, b- 1.1.2003 tarihinden önce kesinleşen imar plânları içerisinde, c- Yerleşim yeri olarak işgal edilerek, d- Mera olarak kullanımı teknik olarak mümkün olmayan, olmak üzere dört koşul mevcuttur. “Üzerinde yapı bulunmayan” ibaresi uyarınca “yerleşim yeri olarak işgal edilme” koşulunun, “yerleşik alan” ibaresi uyarınca da, “1.1.2003 tarihinden önce kesinleşen imar planları içerisinde kalma” koşulunun “zımnen” ortadan kalktığı değerlendirilmiştir. Bu durumda mevcut düzenleme sonrasında geriye iki koşul kalmış olup, buna göre a- Meraların 03.05.2005 tarihi, yaylak ve kışlakların ise 20.06.2007 tarihi itibarıyla belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde bulunması, b- Bu nitelikteki taşınmazların mera, yaylak ve kışlak olarak kullanımının teknik açıdan mümkün olmamasının mera komisyonunca tespiti halinde, Hazinece Mera Kanunu geçici 3. madde uyarınca hak sahiplerine dönük herhangi bir işlem yapılmaması (tapu iptal, tazminat vs.) gerekmektedir.

2.4. Normlar Hiyerarşisi Bakımından Değerlendirme

Normlar hiyerarşisine göre açıktır ki, herhangi bir tebliğ dayandığı kanuna aykırı olamaz. 381 sayılı Tebliğ ile getirilen “yapı/yapı sahibi ve yerleşik alan” ibarelerine ilişkin değişiklikler normlar hiyerarşisi bakımından değerlendirildiğinde, 381 sayılı Tebliğ

ile yapılan düzenlemelerin açıkça Mera Kanununda dayanağının olmadığı, ayrıca Kanunun bazı maddelerini de zımnen ilga ettiği görülmektedir.

Yapı/yapı sahipleri ibaresi Kanunda yoktur ve bu haliyle ilgili ibareler açıkça Kanunun lafzına da ruhuna da aykırıdır. Geçici 3. maddenin çıkartılmasının temel gerekçesinin, bu alanlara yapılan yapılara ilişkin mülkiyet sorununun çözümü olduğu açıkken, yapı koşulunun kaldırılması, ilgili maddeyi zımnen mülga etmek anlamına gelmektedir.

Yine **yerleşik alan** ibaresinin, “belediye ve mücavir alan sınırları içindeki imar plânı bulunmayan mevcut yerleşmeleri” ifade eden açık tanımından da anlaşıldığı üzere, söz konusu tabir Kanunun “1.1.2003 tarihinden önce kesinleşen imar plânları içerisinde kalma” koşulunu zımnen ortadan kaldırmaktadır. Bu durumda, hem yapılaşma olmadan işgalin mümkün olması, hem de kesinleşmiş imar planları koşulunun zımnen ortadan kaldırılması, Mera Kanununun geçici 3. maddesini hükümsüz ve uygulanamaz bir biçime dönüştürmektedir.

Söz konusu değişikliklerin uygulamada büyük sorunlara yol açacağı açıktır. “Yapılaşma suretiyle işgal” koşulu aranmaksızın, ayrıca “imar planı bulunup bulunmadığına bakılmaksızın” geçici 3. madde kapsamında yapılacak değerlendirmelerde, nasıl bir yöntem uygulanacağı, Mera Kanununa mı 314 sayılı Tebliğ mi uyulacağı ve nasıl bir sonuç varılacağı muallaktır.

2.5. Genel Değerlendirme ve Öneriler

Mera, yaylak ve kışlakların hukuki statüsü ve bugün için yaşamsal ve ekonomik gerekliliği dikkate alındığında, bu gibi milli servetlerin korunmasının zorunlu olduğu açıktır. Kanun koyucu da söz konusu milli servetin korunması için Mera Kanununu çı-

kartmış ve istisnai hallerde meraların vasıflarının değiştirilmesine izin vermiştir. Mera Kanununun amacının meraların korunması olduğu, Kanunun 14. maddesi veya geçici 3. maddesinde düzenlendiği gibi kamu yararı, ekonomik nedenler, güvenlik nedenleri ile şehirlerin yerleşim alanlarında kalma gibi istisnai hallerde ise mera varlığına sınırlama getirilebildiği, bununla birlikte mera varlığının azalmasına neden olacak her türlü hukuksal düzenlemenin kanunla yapılması ve bu durumda bile yapılan değişikliğin zorunluluk arz etmesi, fayda maliyet analizinin çok iyi yapılmasının gerektiği açıktır. Geçici 3. maddenin şehirlerin yerleşim alanlarında kalan mera, yaylak ve kışlaklarda ortaya çıkan mevcut sorunların giderilmesi için zorunluluk üzerine çıkartıldığı dikkate alındığında, maddeye ilişkin yapılacak yeni düzenlemelerin de maddenin temel amacına uygun olması gerekmektedir.

Bugün için Mera Kanununun geçici 3. maddesine istinaden açılan davalarda, Yargıtay tarafından istikrarlı şekilde benzer kararlar verilmektedir. Örneğin Yargıtay'ın 2013 tarihli kararında "...Belediye adına tescili gerekmeyen yerler belediye veya gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri adına tescil edilmiş ise 'Yolsuz Tescil' olacağından Hazine her zaman bu iddiayla dava açabilir. Ne var ki, başlangıçtaki tescil işlemi yolsuz tescil olsa da 4342 Sayılı Mera Kanununun geçici 3. maddesi hükmü koşulların oluşması halinde tescilin belediye veya gerçek ya da özel hukuk tüzel kişileri adına devam etmesi olanağı sağladığından, artık burada 4342 Sayılı Mera Kanununun geçici 3. maddesi şartları üzerinde durulması gerekir..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Başka bir kararda ise, "...Eldeki davayla ilgili yapılan keşif sonucu alınan ziraatçı bilirkişi raporunda her ne kadar taşınmazın mera vasfını yitirdiği ve teknik olarak

mera niteliği ile kullanma olanağı kalmadığı bildirilmiş ise de, incelenen paftasından dava konusu 1314 ada 718 parsel üzerinde yasanın aradığı diğer bir koşul olan 'yerleşim yeri olarak işgal edilme' şartının bulunmadığı, açıkça üzerinde yapılaşma olmadığı görülmektedir. Hal böyle olunca; öncesi mera olan bir taşınmazın şartları yerine gelmeden imar planları kapsamına alınması ve imar işlemi sonucu belediye adına tapu kaydı tesis edilmesi eksik ve yetersiz işlemlerle meydana getirilen yolsuz tescildir. Hazinesinin mera iddiası ile açtığı davanın kabulü gerekir. Karar açıklanan bu nedenlerle bozulmalıdır..."⁸ denilmiştir. Diğer birçok Yargıtay kararında da aynı hususlar tekrar edilmiştir.⁹

Mera Kanunu geçici 3. madde kapsamında açılan davalarda Yargıtay istikrarlı olarak, maddede belirtilen dört koşulun gerçekleşip gerçekleşmediğinin titizlikle araştırılması gerektiğini belirtmiştir. Kararların geneli üzerinde bir değerlendirme yapıldığında, çoğunlukla geçici 3. maddede belirtilen üç koşulun mevcudiyetine rağmen, dördüncü koşul olan parsel üzerinde "yapılaşma koşulunun" sağlanamaması nedeniyle maddenin uygulanamadığı görülmüştür.

Geçici 3. madde uygulamasında beklenen sonuca ulaşamamanın temel nedeni, diğer üç koşul genelde mevcut olmasına rağmen, yargı kararlarında da görüldü üzere, çoğunlukla yapılaşma koşulunun gerçekleşmemesidir. Birçok parsel ilgili tarihte belediye sınırları içerisinde, imarlı olması ve meralık vasfını yitirmesine rağmen, üzerinde maddede belirtilen tarihten önce yapı bulunmaması nedeniyle bu kapsamda değerlendirilmemektedir.

8 Y.14HD, 12.2.2007, E.2007/74, K.2007/1185

9 Y.14HD, 17.4.2012, E.2012/4134, K.2012/5609; Y.14HD, 19.2.2007, E.2007/534, K.2007/1471; Y.14HD, 16.11.2006, E.2006/13198, K.2006/13146; Y.14HD, 13.4.2006, E.2005/10664, K.2006/4415; Y.14HD, 12.1.2005, E.2004/5879, K.2005/103

Bazı hallerde ise kanun koyucunun hedeflediği amaçlar “imkânsızlık hali” nedeniyle gerçekleşemediğinden farklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Mera Kanununun geçici 3. maddesinin “yapı/yapı sahipliği” konusu da bunlardan biridir ve yeni bir düzenleme ile düzeltilmesi gereken konuların başında burası gelmektedir. Esasında kanun koyucu diğer üç koşulla birlikte yapı sahipliğini de zorunlu koşmuş, ancak bazı hallerde aşağıda örneklemediği gibi ilgililer (belediyeler) tarafından üzerlerine düşen sorumluluklar tamamen yerine getirilmesine rağmen, kanundan beklenen amaca ulaşmak mümkün olmamıştır.

Özellikle belediyeler¹⁰ tarafından mera kapsamındaki parsellerin satışı sonucu mülkiyeti gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine geçen parsellerin sahiplerince parsel üzerine **yapı yapılmama** hali bu duruma iyi bir örnektir. Kanunda sayılan diğer 3 koşul mevcuttur, yani baz tarihlerden önce parseller belediye sınırı içerisinde ve imar planı mevcuttur, ayrıca mera/yaylak/kışlak vasfını yitirmiştir. Belediyece bu parseller satılmış ve satın alanlardan bir kısmı belirtilen baz tarihinden önce parsel üzerine yapı yapmış, bir kısmı ise parsel üzerine yapı yapmamıştır. Bu durumda yapı yapılan parseller için 4

10 Kökü mera, yaylak ve kışlak olan yerlerin belediyeler adına tescilli temelde iki kanuna dayanmaktadır. İlki 3194 sayılı İmar Kanunudur. Kanunun 11. maddesinin ilk hali, “Hazırlanan imar planı sınırları içindeki kadastral yollar ile meydanlar, imar planının onayı ile bu vasıflarını kendiliğinden kaybederek, onaylanmış imar planı kararı ile getirilen kullanma amacına konu ve tabi olurlar. Hazırlanan imar planı sınırları içindeki kadastral yollar, meydanlar ile **meralar**, imar planının onayı ile bu vasıflarını kendiliğinden kaybederek onaylanmış imar planı kararı ile getirilen kullanım amacına konu ve tabi olurlar.” şeklindedir. Maddede yer alan “mera” tabirinden dolayı, 25.2.1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanununun 35. maddesi ile İmar Kanununun 11. maddesinde yer alan “mera” ibaresi madde metninden çıkartılana kadar, belediyeler tarafından yapılan imar planlarında, mera vasıflı taşınmazlar ilgili belediyeler adına tescil edilmiştir. İkinci kanun ise 3402 sayılı Kadastro Kanunu uyarınca yapılan “tapulama” çalışmalarında, meraların belediyeler adına tescil edildiği çok sayıda örnek mevcuttur.

koşul da mevcuttur ve Hazinece bu parsellerin geri alınmasına/bedelini talep etmeye ilişkin herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

Belediyeler tarafından satılan ve diğer üç koşulun mevcut olmasına rağmen üzerine yapı yapılmayan parsellerde ise yapı koşulu gerçekleşmediği için Hazinece bu parsellere dönük talepte bulunma hakkı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda açıktır ki, belediyelerin, kendi fiilleri dışında ortaya çıkan durumlara göre yaptırımla karşılaşması söz konusudur. Belediyelerce parselleri satın alanlara, bu parsellerin üzerine yapı yapılması ya da yapılmamasına dönük herhangi bir zorlama yapılması mümkün değildir. Parsel sahiplerine bu parseller üzerine yapı yapılmasının zorunlu olduğu söylenemez. Kaldı ki Mera Kanununun geçici 3. maddesinin çıktığı tarihte zaten bu koşulların mevcut olması gerektiği de dikkate alındığında, bu gibi parsellerde yapılaşma koşulunun eksikliğinden dolayı Hazinece ilgili belediyeleri sorumlu tutmak, bu koşulun da gerçekleşmiş olmasını beklemek mantıklı değildir.

Bu örnekte de olduğu gibi, üçüncü kişilerin fiili ile (yapmama şeklinde) belediyeler sorumlu hale gelmektedir ki, bu durumun da hukukta karşılığı yoktur. Yukarıda da vurgulandığı gibi kanun koyucunun hedeflediği amaç bazı durumlarda imkânsızlık halinden dolayı gerçekleşemekte olup, Mera Kanununun geçici 3. maddesinde yapılacak değişikliklerle, bu konunun dikkate alınarak bir çözüm üretilmesinin daha doğru bir yaklaşım olduğu değerlendirilmiştir.

Ayrıca geçici 3. maddeye ilişkin mahkemelerce¹¹ verilen kararlarda “**yoğun yerleşim amaçlı yapılaşma**” kavramına yer verilmektedir. Esasında bu kavram da, yapılaşma koşuluna ilişkin sorunları çözmek için kanun koyucuya yeni imkânlar sunmaktadır. Örne-

11 Y.14HD, 10.3.2008, E.2008/1750, K.2008/2915

ğın diğer koşulların varlığı halinde, bu alanlarda yapılan imar uygulamalarında, imara giren tüm alanlar veya oluşturulan imar adaları düzeyinde yoğun yerleşim kıstası belirlererek, belli bir oranda yapılaşmanın yeterli olacağı düzenlenebilir. Belirlenecek kıstaslarda, imar uygulamasına giren tüm alan, parsel sayısı, bu parsellerden kaç âdetinde yapılaşma olduğu, yapılaşma olan parsellerin imar uygulaması ya da imar adası düzeyinde sayısal ya da yüzölçüm olarak oranı gibi objektif ölçütler belirlenmesi yoluna gidilebilir. Belirlenecek bu kıstaslar ile parsel düzeyinde yapılaşma olup olmadığını incelemek yerine, alanın tamamı üzerinden bir değerlendirme yapmak daha adil sonuçlar ortaya çıkarabilir.

3. SONUÇ

381 sayılı Milli Emlak Genel Tebliği ile 314 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğine getirilen “yapı/yapı sahibi ve yerleşik alan” ibarelerinin öncelikle 314 sayılı Tebliğe aykırı olduğu, Tebliğin diğer maddeleri ile çeliştiği ve Tebliğin bazı maddelerini hükümsüz kıl-

dığı değerlendirilmiştir. Ayrıca söz konusu Tebliğ ile getirilen değişikliklerin dayanağı olan ve Mera Kanununun geçici 3. maddesine ekleme yapan 6824 sayılı Kanunun 8. maddesinde de “yapı/yapı sahibi ve yerleşik alan” ibarelerine ilişkin herhangi bir düzenleme olmadığından, ilgili Tebliğin Mera Kanununa da aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte geçici 3. maddede yer alan “yapı/yapı sahipleri”ne ilişkin olarak ortaya çıkan sorunların çözümüne dönük olarak, söz konusu parsellerin belediyelerce satışa konu edilmesinden sonra, diğer koşulların varlığı halinde “yapı koşulunun aranmamasına” dönük bir düzenlemenin daha gerekli olduğu değerlendirilmiştir.

Ayrıca mahkeme kararlarında rastlanan “yoğun yerleşim amaçlı yapılaşma” kavramı da dikkate alınmak suretiyle, bu kapsamda objektif ölçütler belirlenerek geçici 3. maddenin daha işlevsel hale dönüşmesi sağlanabilir.



S. Tunahan BAYKARA

Sayıştay Başkanetçisi

MEVZUAT GEREĞİ ZORUNLU OLAN İMALATLARIN PROJE DEĞİŞİKLİĞİNE KONU EDİLMESİNİN OLASI HUKUKİ SONUÇLARI

1. GİRİŞ

Yapım İşleri Genel Şartnamesi hükümlerine göre bir yapım işinde proje değişikliği için temel şart “değişiklik yapılmaksızın işin tamamlanmasının fiilen imkansız olması” halinin varlığıdır. 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun¹ “Sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işler, iş eksilişi ve işin tasfiyesi” başlıklı 24 üncü maddesinde düzenlenen “iş artışı müessesesi”, *yapım sözleşmelerinde, öngörülemez durumlar nedeniyle bir iş artışının zorunlu olması, bu artış nedeniyle yapılacak imalatların sözleşmeye esas proje içinde gerçekleştirilmesi ve yine bu imalatların idareyi külfete sokmaksızın asıl işten ayrılmasının teknik veya ekonomik olarak mümkün olmaması şartlarının tamamının birlikte gerçekleşmesi halinde başvurulabilecek bir müessesedir. Kısacası mevzuatın açık ifadesi ile iş artışlarında öncelikle “öngörülemez ve zorunlu hal” şartına riayet edilmesi gerekmektedir. Onun dışında iş artışına*

¹ 22.01.2002 tarih ve 24648 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

veya proje değişikliğine gidilmesinin bir de 4735 sayılı Kanun ile diğer meri mevzuatın birlikte değerlendirilmesi halindeki hukuki durumunu ele almak gerekir ki, buradan çıkacak sonuç bazen proje değişikliğinin daha çok “kapsamını” sınırlayıcı bir etken olarak karşımıza çıkabilmektedir. Makalemizde diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde zorunlu kılınmış imalatların önce iş eksilişine gidilerek daha sonra bu imalatların yerine ve söz konusu işte ayrıca iş artışına da gidilmek suretiyle proje değişikliğinin yapılabilirliği ve olası hukuki sonuçları ele alınacaktır.

2. PROJE DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN MEVZUAT

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği² Yapım İşleri Tip Sözleşmenin 27 nci maddesinde “sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işler, iş eksilişi ve işin tasfiyesine ilişkin hususlarda Yapım İşleri Genel Şartnamesi hükümleri uygulanır.” denilmiştir.

² 04.03.2009 tarih ve 27159 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi 12 nci maddesi 1 nolu fıkrasında, “Sözleşme konusu işler, idare tarafından yükleniciye verilen veya yüklenici tarafından hazırlanıp idarece onaylanan uygulama projelerine uygun olarak yapılır.” denildikten sonra 4 nolu fıkrasında, “

“(4) İdare, sözleşme konusu işlerle ilgili proje v.b. teknik belgelerde, **değişiklik yapılmaksızın işin tamamlanmasının fiilen imkansız olduğu hallerde**, işin sözleşmede belirtilen niteliğine uygun bir şekilde tamamlanmasını sağlayacak şekilde gerekli değişiklikleri yapmaya yetkilidir. Yüklenici, işlerin devamı sırasında gerekli görülecek bu değişikliklere uygun olarak işe devam etmek zorundadır. Proje değişiklikleri, ilk projeye göre hazırlanmış malzemenin terk edilmesini veya değiştirilmesini veya başka yerde kullanılmasını gerektirirse, bu yüzden doğacak fazla işçilik ve giderleri idare yükleniciye öder. Proje değişiklikleri işin süresini etkileyecek nitelikte ise yüklenicinin bu husustaki süre talebi de idare tarafından dikkate alınır.” denilmektedir. Görüldüğü üzere, yapım işinde bir proje değişikliğine gidilebilmesi, bu değişikliğin yapılmaması halinde “işin tamamlanmasının fiilen imkansız olması” şartına bağlıdır.

İdareler proje değişikliğine ilişkin mevzuatın verdiği bu yetkiyi iş eksilişi veya iş artışı veya her ikisini birlikte yapmak ve mukayeseli keşif uygulamak suretiyle yerine getirmektedirler. 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun “Sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işler, iş eksilişi ve işin tasfiyesi” başlıklı ilgili maddesinde iş artışı veya iş eksilişinin gerçekleşmesi için;

“Mal ve hizmet alımlarıyla yapım sözleşmelerinde, öngörülemeyen durumlar nedeniyle bir iş artışının zorunlu olması halinde, artışa konu olan iş;

a) Sözleşmeye esas proje içinde kalması,

b) İdareyi külfete sokmaksızın asıl işten ayrılmasının teknik veya ekonomik olarak mümkün olmaması,

.....” şartlarının bir arada olması aranmıştır. Maddenin devamında

Bu şartların gerçekleşmesi halinde “anahtar teslimi götürü bedel ihale edilen işlerinde sözleşme bedelinin % 10’una, birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilen mal ve hizmet alımlarıyla yapım işleri sözleşmelerinde ise % 20 ‘sine kadar oran dahilinde, süre hariç sözleşme ve ihale dokümanındaki hükümler çerçevesinde aynı yükleniciye yaptırılabilir.” denilmekte ve birim fiyat sözleşme ile yürütülen yapım işlerinde, Bakanlar Kurulunun bu oranı sözleşme bazında % 40 ‘a kadar artırmaya yetkili olduğu belirtilmektedir.

İşin bu şartlar dahilinde tamamlanamayacağına anlaşılması durumunda yani iş artışı yapılması halinde dahi işin tamamlanamayacağına anlaşılması halinde söz konusu işin iş artış yapılmaksızın hesabının genel hükümlere göre tasfiye edileceği ancak bu durumda dahi, işin tamamının ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesinin zorunlu olduğu madde metninde yer alan hükümler arasındadır.

Madde metninde son olarak “Sözleşme bedelinin % 80’inden daha düşük bedelle tamamlanacağı anlaşılan işlerde, yüklenici işi bitirmek zorundadır. Bu durumda yükleniciye, yapmış olduğu gerçek giderleri ve yüklenici kârına karşılık olarak, sözleşme bedelinin % 80’i ile sözleşme fiyatlarıyla yaptığı işin tutarı arasındaki bedel farkının % 5’i geçici kabul tarihindeki fiyatlar üzerinden ödenir.” denilmektedir.

Yukarıda yapım işlerinde proje değişikliği, iş artışı ve iş eksilişi imkanlarının kullanılması için gerekli olan şartlar genel olarak bu şekilde sayılmıştır. Proje değişikliği yapma yetkisi idarede olup YİĞŞ’nin 23

üncü maddesinde de vurgulandığı üzere “Yüklenici projelerde kendiliğinden hiç bir değişiklik yapamaz.”Peki idare bu şartlara uymakla birlikte diğer mevzuatta yapım işlerine dair gerekliliklere aykırılıklar içeren bir proje değişikliğine gitmesi halinde durum ne olacak? Örneğin, inşa edilen binaların otopark zorunluluğu, engelliler için mevzuatta yer alan erişilebilirlik kriterlerini sağlama zorunluluğu, binaların yangına karşı korunması veya ısı yalıtımı gibi konularda kullanılması gereken malzeme sınıfı zorunluluğu gibi gereklilikler proje değişikliklerine konu edilebilecek mi? Böyle bir proje değişikliğine gidilirse genel olarak hukuki veya cezai sorumluluk yönüyle sonuçları neler olabilir? Makalemizin devamında bu hususlara yine bu örnekler esas alınarak değinilerek izah edilmeye çalışılacaktır.

3. DİĞER MEVZUATTA SAYILAN BAZI ZORUNLU İMALATLARA İLİŞKİN HUSUSLAR

Aşağıda diğer mevzuatımızda yer alan ve bir bütün olarak bazı imalatların veya imalat malzemelerinin sınıf ve standart olarak zorunlu kılındığı alanlar örnek bazlı yer verilmiştir. Bunların dışında pek çok ana mevzuatımızda ve ikincil mevzuatımızda düzenlemeler bulunduğu gibi yerel mevzuatlarda da verilen yasal yetkiler çerçevesinde ayrıca özel düzenlemeler olabilecektir. Proje hazırlanmasında ve proje değişikliklerinde tüm bunların göz önünde bulundurulmasının bir zorunluluk (bazen de yaptırıma bağlanmış) olduğu unutulmamalıdır.

3.1.Engelli Vatandaşlarımız için Erişilebilirlik Kriterlerinin Sağlanması Zorunluluğu

5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanunun³ “tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinde erişilebilirlik, “ *Binaların, açık alanların,*

ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını;”, umuma açık hizmet veren yapı, “*Kamu hizmeti için kullanılan resmî binalar, ibadet yerleri, özel eğitim ve özel sağlık tesisleri; sinema, tiyatro, opera, müze, kütüphane, konferans salonu gibi kültürel binalar ile gazino, düğün salonu gibi eğlence yapıları; otel, özel yurt, iş hanı, büro, pasaj, çarşı gibi ticari yapılar; spor tesisleri, genel otopark ve buna benzer umuma ait binaları,*” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Aynı Kanunun “Genel esaslar” başlıklı 4 üncü maddesinde;

“c) Engellilerin tüm hak ve hizmetlerden yararlanması için fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

d) Engellilerin bağımsız yaşayabilmeleri ve topluma tam ve etkin katılımları için erişilebilirliğin sağlanması esastır.” hükümleri bulunmaktadır. Kanunun “Erişilebilirlik” başlıklı 7 nci maddesinde;“*Madde 7-Yapılı çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır...*

Bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler için erişilebilir olması sağlanır.” denilmektedir.

Erişilebilirlik İzleme Ve Denetleme Yönetmeliğinin⁴ “İdari Para Cezasının Uygulanması” başlıklı 18 inci maddesinde; “*Madde 18 – (1) Umuma açık hizmet veren her türlü yapı ve açık alan ile toplu taşıma araçlarının sahibi olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine her bir tespit için bin Türk Lirasından beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı ellibin lirayı geçemez. Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına her*

3 07.07.2005 tarih ve 25868 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

4 20.07.2013 tarih ve 28713 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

bir tespit için beşbin Türk Lirasından yirmibeş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı beşyüz bin lirayı geçemez.”hükmüne yer verilmektedir.

Engelli vatandaşlarımızın kamu kurumlarının sunmuş olduğu hizmet ve imkanlardan yararlanmasında erişilebilirliğin sağlanması sosyal bir sorumluluk olmakla birlikte yukarıdaki mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere (aynı zamanda Yönetmelikle idari para cezası ile yaptırıma bağlanmış) yasal bir zorunluluktur. Buradan hareketle kamu kurumlarının uygulama projelerinin hazırlanmasında ve projede yapacakları değişikliklerde bu zorunluluğa aykırı işlem tesis etmemeleri gerekmektedir. Aksi durum mevzuatta zorunluluğu bulunan bir imalatın yapılmaması/yaptırılmaması/proje kapsamında çıkarılmasına sebep olanların olası idari para cezalarından sorumluluğu gündeme gelebilecektir.

3.2. Otopark Zorunluluğu

3194 sayılı İmar Kanununun⁵ “kapsam” başlıklı 2 nci maddesine göre belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir. Kanun’un 21 inci maddesi uyarınca Kanun kapsamına giren bütün yapılar için yapı ruhsatı alınması zorunlu tutulmuş olup yapı ruhsatı alabilmek için aynı Kanunun 22 nci maddesinde belirtilen; tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge), mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa, ebatlı krokilerin de başvuru sırasında hazır bulundurulmaları gerekmektedir. Ancak, Kanun Kamuya ait yapı ve tesisler ile sanayi tesislerinde ruhsat için istisnai düzenleme getirmiştir. Kanunun 26 ncı maddesinde yer alan “Kamu kurum ve

kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmak üzere mimari, statik, tesisat ve her türlü fenni mesuliyeti bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verilir. Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin hareket ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılara; belediyeden alınan imar durumuna, kat nizamı, cephe hattı, inşaat derinliği ve toplam inşaat metrekaresine uyularak projelerinin kurumlarınca tasdik edildiği, statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğunun ilgili belediyesine veya valiliklere yazı ile bildirdiği takdirde, 22 nci maddede sayılan belgeler aranmadan yapı ruhsatı verilir” hükmüne istinaden diğer yapı ruhsatları için aranması gereken belgeler olmadan sorumluluk idareye ait olmak üzere avan proje üzerinden ruhsat verilebilmektedir. İmar Kanununun “Otoparklar başlıklı” 37 nci maddesinde yer alan; “İmar planlarının tanziminde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçlar göz önünde tutularak lüzumlu otopark yerleri ayrılır.

Otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere lüzumlu otopark yeri tefrیک edilmedikçe yapı izni, otopark tesis edilmedikçe de kullanma izni verilmez.

Kullanma izni alındıktan sonra otopark yeri, plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edildiği takdirde ilgili idarece yapılacak tebligat üzerine en geç üç ay içerisinde bu aykırılık giderilir. Mülk sahibi tebligata rağmen müddeti içerisinde gerekli düzeltmeyi yapmaz ise, belediye encümeni veya il idare kurulu kararı ile bu hizmet ilgili idarece yapılır ve masrafı mal sahibinden tahsil edilir.” hükmü ile otopark yeri tefrیک edilmedikçe yapı ruhsatı, otopark tesis edilmedikçe de yapı kullanım izni verilmeyeceği öngörülmektedir. İmar Kanununa istinaden

5 09.05.1985 tarih ve 18749 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

çıkarılan, Otopark Yönetmeliğinin⁶ 8 inci maddesinde “Otopark aranması gereken kullanımlar ve miktarları Ek-1’de yer almaktadır” denilmiş ve Ek-1 deki bilgilere göre kamu kurum ve kuruluşları ile Kamuya Yararlı Diğer Kuruluşlar için her 75 m² için en az 1 otopark yeri ayrılacaktır.⁷ Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde ise; “(1) Yapılacak yapılara bu Yönetmelikte belirtilen esaslara göre otopark yerleri ayrılmadıkça yapı ruhsatı, bu otoparklar inşa edilip hazır hale getirilmedikçe de yapı kullanma izni verilemez.

(2) Otopark miktarının, engellilere ayrılanlar da dâhil, araçların park etme düzeni ve tefrişinin, varsa parsel sınırından itibaren otopark rampasının, trafik akışının ve tesis kapasitesinin yapının **onaylı mimari projesinde** sayısal değerleri ile birlikte gösterilmesi zorunludur.” denilmiştir.

Yukarıda yer verilen İmar Kanunu ve Otopark Yönetmeliği hükümlerine göre kamu kurum kuruluşları dahil bütün yapım işlerinde otopark yönetmeliğinde belirlenen otopark alanı kadar otopark alanını projelendirmek zorunludur.

3.3. Binalarda Enerji Performansı/ Enerji Verimliliği Kapsamında Zorunlu İmalatlar

18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (d) bentleri ile 13/12/1983 tarihli ve 180 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 30/A numaralı maddesine dayanılarak hazırlanan Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği⁸ nin amaç maddesinde “Bu Yönetmeliğin amacı, binalarda enerjinin ve enerji

kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasına, enerji israfının önlenmesine ve çevrenin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” denilmiş ve kapsam başlıklı 2 nci maddesinde

“(1) Bu Yönetmelik mevcut ve yeni yapılacak binalarda;

a) Mimari tasarım, mekanik tesisat, aydınlatma, elektrik tesisatı gibi binanın enerji kullanımını ilgilendiren konularda bina projelerinin ve enerji kimlik belgesinin hazırlanmasına ve uygulanmasına ilişkin hesaplama metodlarına, standartlara, yöntemlere ve asgari performans kriterlerine,

b) Enerji kimlik belgesi düzenlenmesi, bina kontrolleri ve denetim faaliyetleri için yetkilendirmelere,

c) Enerji ihtiyacının, kojenerasyon sistemi ve yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanmasına,

ç) Ülke genelindeki bina envanterinin oluşturulmasına ve güncel tutulmasına, toplumdaki enerji kültürü ve verimlilik bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine,

d) Korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen binalarda, enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik önlemler ve uygulamalar ile ilgili, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun görüşünün alınarak bu görüş doğrultusunda yapının özelliğini ve dış görüntüsünü etkilemeyecek biçimde enerji verimliliğini arttırıcı uygulamaların yapılmasına

ilişkin iş ve işlemleri kapsar.” denildikten sonra Yönetmelik kapsamı dışında olanlar sayılmıştır. Kamu kurumları genel olarak bu mevzuat kapsamındadır. Yönetmeliğin “ilkelere” başlıklı 5 inci maddesinde;

“(1) (Değişik:RG-1/4/2010-27539) Yeni bina tasarımında, mevcut binaların proje de-

6 22.02.2018 tarih ve 30340 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. (01.06.2018 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.)

7 1993 tarihli Otopark Yönetmeliğinde bu oran 100 m²’ye 1 adet otopark idi.

8 05.12.2008 tarih ve 27075 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

ğişikliği gerektiren önemli tadilat projelerinde, mekanik ve elektrik tesisat değişikliklerinde binanın özelliklerine göre bu Yönetmelikte öngörülen esaslar göz önüne alınır.

(2) Binanın mimari, mekanik ve elektrik projeleri, diğer yasal düzenlemeler yanında, enerji ekonomisi bakımından bu Yönetmelikte öngörülen şartlara uygun değil ise, ilgili idare tarafından yapı ruhsatı verilmez.

(3) Bu Yönetmelik esaslarına uygun projesine göre uygulama yapılmadığının tespiti halinde, tesbit edilen eksiklikler giderilinceye kadar binaya, ilgili idare tarafından yapı kullanım izin belgesi verilmez.

...

(6) (Ek:RG-1/4/2010-27539) Mevcut binaların, dış cephe duvarlarında ısı yalıtımı, ısıtma sisteminde kazan değişikliği, ferdi ve merkezi ısıtma sistemleri arasında dönüşüm yapılması, merkezi soğutma sistemi kurulması, kojenerasyon sistemi kurulması veya yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretilmesi ile ilgili konularda tadilat yapılması halinde, bu Yönetmelik hükümleri doğrultusunda uygulama projesi hazırlanır ve yapı kullanım izni veren ilgili idare tarafından onaylanır ve uygulanması sağlanır” hükümlerine yer verilmiştir. Görev, yetki ve sorumlulukların anlatıldığı 6 ncı maddede ise bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasından kimlerin sorumlu olduğu sayılmıştır. Buna göre yapım işlerinde projelerin hazırlanmasında ve proje değişikliklerinde buradaki ilke ve standartların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Yapım işlerinde projelerde ısı yalıtım esasları ve sistemleri, havalandırma ve iklimlendirme sistemleri gibi Yönetmelikte sayılan pek çok sistemin asgari esaslarına dikkat etmek gerekmektedir. Mesela Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde

“Yapı ve yalıtım malzemelerinin ısı iletkenlik hesap değerleri TS 825 Ek-E’de verilmiş olup, ısı yalıtım projesi burada verilen değerlere göre hesaplanır. Bina yapımında kullanılacak yapı ve yalıtım malzemeleri için 8/9/2002 tarihli ve 24870 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Yapı Malzemeleri Yönetmeliği çerçevesinde, Yapı ve Yalıtım Malzemelerinin CE veya G uygunluk işareti ve uygunluk beyanı veya belgesi alması zorunludur.” denilmiş olup, kullanılacak malzemelerin yapım işlerinde poz yazılımında bu hususlara dikkat etmek gerekecektir.

3.4. Yangın Yönetmeliği Kapsamında Zorunlu İmalatlar

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte⁹ binaların duvar, döşeme ve cepheler başta olmak üzere tüm yapıda hangi malzemelerin kullanılması gerektiği yangına dayanıklılık yönüyle sınıflandırma esaslarına yer verilmiştir. Örneğin, 27 nci maddesinde “(1) Dış cephelerin, bina yüksekliği 28.50 m’den fazla olan binalarda zor yanıcı malzemeden ve diğer binalarda ise en az zor alevlenici malzemeden olması gerekir.” denilmiş çatılar ile ilgili olarak 28 inci maddesinde ise “Çatı kaplamalarının Broof sınıfı malzemelerden, çatı kaplamaları altında yer alan yüzeyin veya yalıtımın en az zor alevlenici malzemelerden olması gerekir. Ancak, çatı kaplaması olarak yanmaz malzemelerin kullanılması durumunda üzerine çatı kaplaması uygulanan yüzeyin en az normal alevlenen malzemelerden olmasına izin verilir.”denilerek pek çok şart ve kriter Yönetmelik kapsamındaki zorunluluk ihtiva edecek şekilde sayılmıştır.

Yapım işlerinde proje değişiklikleri neticesinde veya projenin daha ilk aşamasında bu zorunluluklara uyulması idarecilerin sorumlulukları arasındadır.

9 19.12.2007 tarih ve 26735 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

4. MEVZUATA AYKIRI OLARAK PROJELENDİRİLEN veya PROJE DEĞİŞİKLİĞİNE GİDİLEN YAPIM İŞLERİNDE OLASI HUKUKİ SONUÇLAR

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Kamu Zararı” başlıklı 71 inci maddesinde; “Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.” denildikten sonra kamu zararının belirlenmesinde nelerin esas alınacağı sayılmıştır. Diğer taraftan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Kişisel sorumluluk ve zarar” başlıklı 12 nci maddesinde de “Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmâl veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.” hükmü bulunmaktadır. Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde aynen; “Kamu zararının belirlenmesinde; ...g) Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi, ...esas alınır.” denilmektedir. Söz konusu hükümde de açıkça belirtildiği gibi kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi kamu zararıdır. Dolayısıyla, idari para cezası ödenmesine sebebiyet veren ilgili personele söz konusu para cezasını rücu edilmesi gerekmektedir. Buna ilişkin Sayıştay Dairesi Kararı ile¹⁰ bu karara ilişkin

10 Sayıştay 6 ncı Dairesinin 2013/84 İlam numaralı Kararı

2017 tarihli Sayıştay Temyiz Kurulu Kararına¹¹ ayrıca bakılabilir.

Buradaki sorumluluk sadece idari para cezaları ile sınırlı olmayıp 6098 sayılı Borçlar Kanunu çerçevesinde idareye “hizmet kusuru” çerçevesinde açılmış davaların konusu olan somut olaylara “kişisel kusurları” ile sebep olanların ödenecek tazminatlardan kendisine rücu edilmek suretiyle sorumluluğu doğacaktır.

Anayasamızın 40 ıncı maddesinin 2 nci fıkrası ve 129 uncu maddesinin 5 inci fıkrası bu gibi kişisel kusurun var olduğu durumlarda idarenin bundan aslen sorumlu olduğunu, idarenin her halükarda ortaya çıkan zarardan tazminle yükümlü olduğunu, idarenin bu tazminatı ödedikten sonra sorumlu personele rücu etmek zorunda olduğunu söylüyor.¹²

Yukarıda bahsedilen husus idari para cezası ile sınırlı olan olaylar için geçerlidir. Söz konusu durum Türk Ceza Kanunu kapsamında suç teşkil etmesi durumunda ceza soruşturması ve akabinde ceza kovuşturması ayrıca gündeme gelebilecektir. Bu durumda özellikle binaların yangın, yalıtım, statik dayanıklılık ve uygun makine ve malzeme kullanımı gibi konularda gerekli özenin gösterilmesi mecburiyeti mali sorumluluk yanında ceza sorumluluğuna da sebebiyet verebilecek bir husustur.

5. SONUÇ

İdarelerin iş artışı veya iş eksilişi yapmak suretiyle yapım işlerinde yapacakları proje değişikliklerinde yukarıda bir kısmına yer verdiğimiz ve diğer mevzuat çerçevesinde zorunlu olan imalatları ve bu imalatlarda kullanılacak malzemeleri sayılan sınıf ve kri-

11 29.11.2017 tarih ve 43794 tutanak sayılı Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı

12 AKYILMAZ, Bahtiyar (2015) “Kamu Zararı Ve Sorumluluk Çalıştayı” Sayıştay Başkanlığı Yayınları, Sayfa 46, Ekim-2015, ANKARA

terler yönüyle proje değişikliğine konu etmemeleri sorumlulukları açısından daha isabetli olacaktır. Mevzuatta zorunlu olarak sayılan ve yapılmaması halinde idari para cezaları öngörülen imalatların projelendirilmemesi veya proje değişikliğine gidilerek yapım işinin kapsamında çıkarılması olası cezai müeyyidelerden bu işlemleri tesis edenlerin mali olarak sorumlu tutulabileceği, yangın ve yangın başta olmak üzere mevzuat çerçevesinde zorunlu kılınan malzeme sınıflarının proje değişikliği ile gerekli kriteri sağlamayan daha alt sınıf malzemeler ile değiştirilmesi sonrasında ise binaların kullanımı veya inşaat esnasındaki örneğin bir yangın çıkması halinde malzeme sınıfından kaynaklı olası can ve mal kaybından hem mali hem de cezai sorumlulukları gündeme gelebilecektir. Dolayısıyla, daha işin başında yapım işlerinin projelendirme safhasında diğer mevzuatta zorunlu olan imalat kalemi veya imalat malzemesi kriterlerinin gözetilmesi elzem olup, proje değişikliği yapılarak imalatın komple çıkarılması halinde en azından yapım konusu eserlerin kullanılmaya başlanmadan önce yaptırılması önem arz etmektedir. Yapım İşleri Genel Şartnamesinin “Sözleşmede bulunmayan işlerin fiyatının tespiti” başlıklı 22 nci maddesinin 6 nolu fıkrasında “6) İdare istediği taktirde; bir işte, sözleşmeye esas projede içinde kalan ancak öngörülemeyen durumlar nedeniyle bir iş artışının zorunlu olduğu hallerde, ayrıca bir yükleniciye yaptırılması mümkün olan bir işi başkasına da yaptırabilir, bundan dolayı yüklenici herhangi bir hak talebinde bulunamaz.” denilmekle ayrıca bir yükleniciye yaptırılması mümkün olan ve iş artışı hükümleri kapsamındaki imalatların bir başka yükleniciye yaptırılabilirliği belirtilmiştir. Buna göre bu tip diğer mevzuatta zorunluluk getirilen imalatların proje değişikliği çerçevesinde mevcut işten ayrı olarak bir başka yükleniciye yaptırılabilmesi imkanı da vardır. Ancak, burada da açıkça zikredildiği üzere öncelikle iş artışı için mevzuatta

gereklilik olan şartların varlığı gereklidir. Yine burada şu hususu tekrar vurgulamak gerekir ki en doğru yolun; imalatın ayrılmaz parçası olan veya malzeme sınıfını değiştiren imalatların bu kapsamda değerlendirilmemesi ve mevcut yükleniciye meri mevzuatta imalat ve malzeme sınıfı olarak zorunluluk içeren tüm imalatın yaptırılmasına özen gösterilmesi, ancak proje değişikliğinin yine de kaçınılmaz olan durumlarda ise bu değişikliğin sınırının sadece ihale mevzuatı değil diğer mevzuat tarafından da çizildiğinin unutulmadan işlem tesis edilmesi olduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Sayıştay Başkanlığı İnternet Sitesi Kararlar Linki <https://www.sayistay.gov.tr/tr/kararlar/dk/?krr=9020> (Erişim Tarihi 15.04.2018)

AKYILMAZ, Bahtiyar (2015) “Kamu Zararı Ve Sorumluluk Çalıştayı” Sayıştay Başkanlığı Yayınları, Sayfa 46, Ekim-2015, ANKARA

Başbakanlık Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, mevzuat bilgi sistemi, <http://www.mevzuat.gov.tr/> (Erişim Tarihi 13.04.2018)

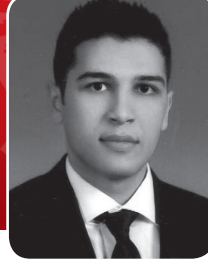
Resmi Gazete, Başbakanlık Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (Resmi Gazete Tarihi: 23.07.1965, Sayısı: 12056)

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (Resmi Gazete Tarihi: 24.12.2003, Sayısı: 25326)

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 19.10.2006, Sayısı: 26324)

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun (Resmi Gazete Tarihi:22.01.2002, Sayısı: 24648)



Ufuk ÜNLÜ

Başbakanlık Müfettişi

BELEDİYELERE GIDA BANKACILIĞI KAPSAMINDA YAPILAN BAĞIŞ VE YARDIMLARIN İNDİRİM KONUSU YAPILMASI

1. GİRİŞ

Gıda bankacılığı, tıpkı bankalara yatırılan mevduat gibi, fazla gelen gıdanın saklanması amacıyla ortaya çıkmıştır. Gıda bankacılığı, fazla gelen veya son kullanma tarihi yaklaşmış gıdaların yardım kuruluşları aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine dağıtılmasını hedefleyen bir sistemdir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinde belediyelerin gıda bankacılığı yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda bazı belediyelerde, anılan hükme istinaden gıda, temizlik, giyecek, ev eşyası ve yakacak maddelerini doğrudan ihtiyaç sahiplerine ve doğal afetlerden etkilenenlere ulaştırmak üzere gıda bankası birimleri kurulmuştur.

Çalışmamızda, gıda bankacılığı sistemi ve belediyelerin bu sistemdeki rolü üzerinde durulduktan sonra belediyelere gıda bankacılığı kapsamında yapılan bağış ve yardımların tamamının vergiye tabi kazancın tespitinde gider kaydedilebilmesi imkânı hakkında bilgi verilecektir.

2. GIDA BANKACILIĞI SİSTEMİ

Genel olarak gıda bankacılığı, bağışlanan veya üretim fazlası sağlığa uygun her türlü gıdayı tedarik eden uygun şartlarda depolayan ve bu ürünleri doğrudan veya değişik yardım kuruluşları aracılığıyla fakirlere ve doğal afetlerden etkilenenlere ulaştıran ve kar amacı gütmeyen dernek ve vakıfların oluşturduğu organizasyonlar şeklinde tanımlanmaktadır.

İlk olarak 1967 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde çok küçük bir organizasyon olarak başlayan bu sistemde, son kullanma tarihi yaklaşmış, paketleme hatası, üretim, ihracat veya ihtiyaç fazlası gibi nedenlerle değerini kaybetmiş ya da satışa çıkamayacak duruma gelmiş ürünlerin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması amaçlanmıştır. Gıda bankacılığı sisteminde, ekonomik açıdan durumu iyi olmayan vatandaşlar ile ellerinde çeşitli nedenlerle piyasaya sürülemeyen veya pazarlanması verimli olmayan ihtiyaç fazlası gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddeleri bulunan üretici, imalatçı, perakendeci vb. gerçek

ve tüzel kişiler arasında köprü vazifesi göreyerek israfın önlenmesi hususunda toplumsal şuurun oluşmasına katkıda bulunarak sosyal adaletin sağlanması yolunda önemli bir adım atmaktadır.¹

Bu sistemin işleyebilmesi için ortada bir ihtiyaç, ihtiyacı giderebilmek için ürünler, elinde ürün fazlası olan taraf ve aracı kurumlar olan ki bunlar devlet, diğer kişi ve kurumlar tarafından kurulan yardım kurumları bulunmaktadır. Bu yardımların toplanması, aracı kurumların oluşturulması, kimlerin aracı kurum olabileceği, gıda bankacılığına konu olan ürünlerin belirlenmesi, yardım yapanların durumu ülkeden ülkeye, ülkelerin ekonomik düzeylerine, kültürlerine, kanunlarına göre farklılık göstermektedir.²

Gıda bankacılığı yapabilmesi için tüzüğünde veya senedinde; ihtiyacı olan kişilere gıda, temizlik, giyecek ve yakacak yardımı yapılabilmesine ilişkin hükümler bulunan kâr amacı gütmeyen dernek ve vakıfların özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:³

- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıfların, gıda maddelerinin güvenli, etkili ve uygun bir şekilde nakli, depolanması ve muhtaçlara dağıtılması için gerekli olan düzenleme yeteneği, teknik kapasite ve elemana sahip olması,
- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıfların, gıda maddelerinin ücret karşılığı dağıtılmaması, üçüncü kişilere satılmaması

ve dağıtımı için kar, komisyon vb. talep edememesi,

- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıfların, son kullanma tarihi geçmiş, insan sağlığına zararlı ve standartlara uygun olmayan ürünler dağıtamaz olması,
- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıfların başka alanlarda faaliyet gösteriyor olması, kamuya yararlı dernek veya vergiden muaf vakıf olup olmaması gıda bankacılığı faaliyetinde bulunmasına bir engel teşkil etmemiş olması,
- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara yapılacak bağışların şartlı olarak (bedelsiz olarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere) yapılmış olması,
- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıfların, ürünlerin depolanması, tasnifi, muhafazası ve dağıtımı için uygun depo alanları tahsis edilmiş olması,
- Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıfların, ürünleri yönetici, üye ve yakınlarına dağıtamaması olması,
- Gıda bankacılığı faaliyetlerinde bulunan dernek ve vakıflar, dağıtım organizasyonu kargaşa, kaos ve kişilerin mağdur olmasına sebep olabilecek şekilde planlamış ve gerekli güvenlik önlemlerini almış olmasıdır.

Yukarıda belirtildiği üzere, Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin (b) bendine istinaden gıda, temizlik, giyecek, ev eşyası ve yakacak maddelerini doğrudan ihtiyaç

1 <http://www.beyoglusosyalyardim.com/gida-bankaciligi/de-tay/GIDA-BANKACILIGI/13/100/0>

2 Akarçay, Çağatay ve Ögüz, A., Ayça (2015), Türkiye'de Uygulanan Gıda Bankacılığı Sisteminin İşleyişi Ve Vergisel Avantajlarının Diğer Ülkelerle Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt 11, Sayı 44, ISSN 1300-0845, s.4.

3 Sürmen, Y. & Aygün, D. (2009). Türkiye'de Gıda Bankacılığı ve Muhasebe İşlemleri. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 16 (1)1, aktaran; Akarçay ve Ögüz, a.g.m., s.4-5.

sahiplerine ve doğal afetlerden etkilenenlere ulaştırmak üzere belediyelere bağlı olarak gıda bankacılığı kurulabilir. Belediyeler bünyesinde kurulan gıda bankalarının işleyişi kabaca şu şekildedir;

- Gönderilen gıda, temizlik, giyim, ev eşyası ve yakacak maddeleri, aynı şekilde, fatura bedelleri üzerinden fatura yok ise tutanak marifetiyle, aynıısının veya benzer özelliklerini taşıyan maddeleri satan toptancısından günün rayiç değerlerinden kayıt altına almak ve ilgililerine makbuz vermek ve tahsis edilen bağışı, bağış şeklinde ve giriş fiyatları üzerinden çıkışını yapmak,
- Bağışı yapılan gıda ve diğer maddelerin sağlığa uygun ve kaliteli olmasına, kullanım tarihlerinin geçmemiş olmasına dikkat edilir ve gerektiğinde ilgili ürün teslim alınmayarak bağış yapana iade edilir.
- Temin edilen gıda, temizlik, giyecek, ev eşyası ve yakacak maddelerinin saklanması ilişkin Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklere uygun hareket edilir.
- Gıda Bankasındaki ürünlerin giriş ve çıkış işlemlerinde barkot sistemi kullanılarak kayıt altına alınır.
- Gerek görüldüğü takdirde, gıda zehirlenmesine yol açabilecek et, süt ve benzeri ürünlerin ilgili kurumlarda tetkik ve tahlili yaptırılarak gerekli tedbirler alınır.
- Gıda zehirlenmesine yol açabilecek son kullanım tarihini geçmiş veya bozulmuş her türlü gıda malzemesinin tespiti halinde görevlilerce listelenir, kayıtlardan düşülerek tutanak tutulur ve imha edilir.

- İhtiyaç sahiplerine kolaylıkla ulaşılması hedeflendiğinden, bu hizmetten faydalanacak her ihtiyaç sahibine Gıda Bankacılığı yapılan yerden malzemenin teslimi yapılır veya kimsesiz yaşlı, yatalak, ağır engellilere Müdürlük personeli tarafından malzeme adresinde teslim edilir,
- Belediye, bünyesindeki ilgili birimler ile Bakanlıklarca yetkili kılınmış yardım kuruluşlarına veya doğal afet yaşanan bölgelerdeki kamu kurum ve kuruluşlarına bedelsiz olarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılması koşuluyla gıda, giyecek, ev eşyası, temizlik, yakacak maddeleri tahsis edebilir.
- Gıda, temizlik, giyim, ev eşyası ve yakacak maddeleri teslim alınırken, verilecek makbuzda miktar ve kalemli ifade edilecek, depo sorumlusunun ve teslim edenin imzasını taşıyacaktır. Gıda, temizlik, giyim, ev eşyası ve yakacak maddeleri teslim alınırken, saklamaya, standartlara uygun olup olmadıkları, son kullanma tarihleri, yırtık, sökük olup olmadıkları, depo sorumlusu tarafından gözlemlenir. Bir sorun olduğu kanaati var ise makbuza çekincisini ekler ve durumu teslim edene bildirir. Teslim işlemlerinden sonra ortaya çıkacak gıda, temizlik, giyim, ev eşyası ve yakacak maddelerinin doğasından kaynaklanmayan ziyan ve kayıplardan depo sorumlusu sorumludur. Sorumluluk tespitinde çekinceler göz önünde bulundurulur.

Öte yandan, gıda bankasına bağış ve yardımda bulunacaklara sağlanan avantajlar ise şu şekilde sıralanabilir;

- Gelir Vergisi Mükellefleri (gerçek kişiler) yaptıkları gıda bağış ve yardımlarını maliyet bedeli üzerinden giderleştirecek, bunun için herhangi bir belge düzenlemeyecekler fakat varsa bağış yapılan mala ait alış belgelerini (fatura, fiş vs.) muhafaza edeceklerdir.
- Ticari işletmeye dâhil malzemelerin bağışlanması durumunda bu malların maliyet bedeli gider kaydedilir. Bu işlem, faturanın bir yandan gelir bir yandan da gider kaydedilmesi suretiyle gerçekleştirilir.
- Gıda bankacılığı kapsamında yapılan bağışlar katma değer vergisinden müstesnadır. Mükellefler maliyet bedeli üzerinden dernek veya vakıf adına düzenleyecekleri faturada Katma değer vergisi hesaplamayacaklar ve faturanın üzerine “İhtiyaç sahiplerine yardım şartıyla bağışlandığından KDV hesaplanmamıştır.” ibaresini yazacaklardır. Fakat bağışladıkları gıda maddelerinin alımında indirim konusu yaptıkları KDV’yi bağışın yapıldığı dönemde katma değer vergisi beyannamesinin 20 nci satırına dâhil edilmesi, aynı tutarın defter kayıtlarında “indirim KDV” hesaplarından çıkarılarak, gider hesaplarına aktarılması gerekmektedir.
- Bağışlanan gıda maddelerinin işletmeye dâhil olmaması halinde ise, söz konusu malın maliyet bedeli (KDV dâhil) yıllık gelir vergisi beyannamesinin bağış ve yardımlara ilişkin bölümüne yazılarak gelir vergisi matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

3. GIDA BANKACILIĞI KAPSAMINDA BELEDİYELERE YAPILAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 37 nci maddesinin birinci fıkrasında her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır hükmüne yer verilmiş, aynı Kanunun 40 ıncı maddesinde safi ticari kazancın tespitinde indirilecek giderler sayılmıştır. Diğer taraftan, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinde kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı ve safi kurum kazancının tespitinde Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

193 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (10) numaralı bendinde, fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin ticari işletmeye dahil olanların maliyet bedelinin safi kazancın tespitinde gider olarak indirilebileceği hükme bağlanmış olup, söz konusu giderler aynı Kanunun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi uyarınca, gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilebilecektir.

Gıda bankacılığı kapsamında yapılacak bağışlara ilişkin usul ve esasları düzenleyen 251 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin “2. Bağışın Yapılacağı Dernek veya Vakıflar” başlıklı bölümünde, gıda maddesi bağışının dernek veya vakfa yapılmış olması gerektiği, ihtiyacı bulunanlara doğrudan veya başka organizasyonlar aracılığıyla yapılacak gıda yardımlarının Gelir Vergisi Kanununun 40

ıncı maddesinin (10) numaralı bendi ile 89 uncu maddesinin (6) numaralı bendi kapsamında yapılmış bağış olarak değerlendirilmesinin mümkün olmayacağı açıkça belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin 4 numaralı bendinde, genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için % 10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilebileceği hüküm altına alınmış, bu düzenlemeye paralel olarak 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde de genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının %5'ine kadar olan kısmının kurumlar vergisi matrahının tespitinde; kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından indirilebileceği hükmüne yer verilmiştir.

Örneğin, elinde paketleme hatası yüzünden pazarlama imkânı bulunmayan 1 ton pirinç olan bir üreticinin Gıda Bankacılığı sistemine girmek istediğini düşünelim. Firma öncelikle Gıda Bankası işlevini gören dernek veya vakıf ile görüşerek bu ürünleri bedelsiz olarak sisteme aktarma isteğini iletacaktır. Üretici firma, "İhtiyaç sahiplerine yardım

şartıyla bağışlandığından KDV hesaplanmamıştır." ifadesi bulunan ve malın maliyet bedeli tutarındaki faturayı Gıda Bankası adına düzenleyecektir. Ayrıca, pirinçlerin taşınması ile ilgili olarak sevk irsaliyesi de düzenlenecektir. Firma, bağışladığı pirinçlerin maliyet bedelini gider yazmak suretiyle vergiye tabi kazancından düşecektir. Gıda Bankacılığı yapan dernek veya vakıf bağışlanan mala karşılık bağış makbuzu vb. belgeyi düzenleyerek bir örneğini bağış yapana verecek ve kurduğu organizasyon ile teslim aldığı pirinçleri bedelsiz olarak ihtiyaç sahiplerine dağıtacaktır.⁴

Bu hüküm ve açıklamalara göre, belediyelere gıda bankacılığı kapsamında gelir/kurumlar vergisi mükelleflerince yapılan bağış ve yardımların, safi kazancın tespitinde Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinin (10) numaralı bendi ile 89 uncu maddesinin (6) numaralı bendi kapsamında yapılmış bağış olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak, 193 sayılı Kanunun 89/4 ve 5520 sayılı Kanunun 10/(1-c) maddeleri uyarınca, söz konusu bağış ve yardımların maliyet bedelinin ilgili yıla ait kurum kazancı veya yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ine (gelir vergisi mükellefleri için kalkınmada öncelikli yörelerde % 10'una) kadar olan kısmının kurumlar vergisi beyannamesi ve gelir vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurum kazancından ve beyan edilecek gelirden indirilebilmesi mümkün bulunmaktadır.

4. SONUÇ

Gıda bankacılığı sisteminde, ekonomik açıdan durumu iyi olmayan vatandaşlar ile ellerinde çeşitli nedenlerle piyasaya sürülemeyen veya pazarlanması verimli olmayan

⁴ <http://www.bilgidenetim.com/gida-bankaciligi-ve-vergisel-tesvik-boyutu.html>

ihtiyaç fazlası gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddeleri bulunan üretici, imalatçı, perakendeci vb. gerçek ve tüzel kişiler arasında köprü vazifesi görerek israfın önlenmesi hususunda toplumsal şuurun oluşmasına katkıda bulunarak sosyal adaletin sağlanması yolunda önemli bir adımdır. Dolayısıyla, gıda bankası üretici veya satıcılardan bedel ödemediği ürünleri, aracı işlevi görerek ihtiyacı olanlara düzenli ve sağlıklı bir şekilde ulaştırılmasını sağlayan kurum olmakla birlikte alan el ile veren el arasında köprü olmuş, üreticilerin piyasaya süremedikleri ürünlerin hem ekonomiye kazandırılmasını sağlamış hem de yardımlaşmaya olan katkısıyla vatandaşlarımız arasındaki sosyal bağların güçlenmesini sağlamıştır.

Makalemizin konusu kapsamında, belediyelere gıda bankacılığı kapsamında gelir/kurumlar vergisi mükelleflerince yapılan bağış ve yardımların, safi kazancın tespitinde Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinin (10) numaralı bendi ile 89 uncu maddesinin (6) numaralı bendi kapsamında yapılmış bağış olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak, 193 sayılı Kanunun 89/4 ve 5520 sayılı Kanunun 10/(1-c) mad-

deleri uyarınca, söz konusu bağış ve yardımların maliyet bedelinin ilgili yıla ait kurum kazancı veya yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ine (gelir vergisi mükellefleri için kalkınmada öncelikli yörelerde % 10'una) kadar olan kısmının kurumlar vergisi beyanname ve gelir vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurum kazancından ve beyan edilecek gelirden indirilebilmesi mümkün bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Akarçay, Çağatay ve Öğüz, A., Ayça (2015), Türkiye'de Uygulanan Gıda Bankacılığı Sisteminin İşleyişi Ve Vergisel Avantajlarının Diğer Ülkelerle Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt 11, Sayı 44, ISSN 1300-0845.

Sürmen, Y. ve Aygün, D. (2009), Türkiye'de Gıda Bankacılığı ve Muhasebe İşlemleri, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi.

<http://www.beyoglusosyalyardim.com/gida-bankaciligi/detay/GIDA-BANKACILIGI/13/100/0>

<http://www.bilgidenetim.com/gida-bankaciligi-ve-vergisel-tesvik-boyutu.html>



Salih ÇALAL

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müfettişi

EMLAK VERGİSİ İLE BELEDİYE GELİRLERİ VE HARÇLAR KANUNUNDA KOOPERATİFLERE TANINAN MUAFİYETLER

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir. Kooperatifler; ihtiyaç duydukları her yerde kurulabilmeleri avantajına sahip olmaları nedeniyle yoksulluğun azaltılmasında etkin bir araçlardır. Ayrıca birçoğu, sosyal ve ekonomik destek sistemlerine, eğitim, sağlık, sigorta, kredi ve diğer gerekli hizmetlere erişim sağlamada önemli katkılarda bulunmaktadır. Kooperatifler; bireylerin, özellikle yoksul insanların, tek başlarına elde etmeleri zor olan ürünler ve hizmetler için katma değer yaratırlar. Bu durum, ortaklara ait kaynakların birlikte verimli şekilde kullanılmasıyla mümkün olmaktadır.

Kooperatiflerin, sosyal sermayenin artırılması, gelirin adil dağıtılması ve yoksulluğun azaltılmasında önemli katkılarına olduğu bilinmektedir. Bunun içindir ki, üretimden tüketime, eğitimden finansmana kadar ekonominin her sektörüne faaliyet gösteren kooperatifler kurulmuştur. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda da kooperatiflerin bu özellikleri gözetilerek düzenlemeler yapılmıştır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun “Anonim şirket hükümlerine atfı” başlıklı 98’inci maddesinde “Bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim şirketlere ait hükümler uygulanır” hükmüne yer verilerek, kooperatifler açısından 6102 sayılı Kanun’un da geçerli olacağı belirtilmiş ve anılan Kanun’da 1163 sayılı Kanunda bulunmayan ilave düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu çalışmada, kooperatiflerin emlak vergisi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınan parselasyon harcı, ifraz ve tevhit harcı, plan ve proje tasdik harcı, zemin açma izni ve toprak hafriyatı harcı ve yapı kullanma izni harcı ile bu Kanun uyarınca

alınacak diğer vergi ve harçlar ile 492 sayılı Harçlar Kanununa göre alınan satış harcı, cins değişikliği harcı, ifraz ve tevhid harcı ve diğer tapu ve kadastro harçlarından muaf olup olmadığı konusu incelenecektir.

2. KOOPERATİFÇİLİK

Bilindiği üzere kooperatif, dağılımdan zarar görenlerin, bu zararı ortadan kaldırmak ve dağılımda bir denge yaratmak amacıyla, kendi istekleri üzerine birleşip meydana getirdikleri kolektif bir işletmedir.¹Kooperatiflerin finansman kaynakları ortaklardan toplanan aidatlar, özel ya da resmi kurumlardan temin edilen krediler ve sübvansiyonlardır. Vergi muafiyetleri de dolaylı olarak finansman kaynağı kabul edilebilir.²Kooperatifler; ihtiyaç duydukları her yerde kurulabilmesi avantajına sahip olmaları nedeniyle yoksulluğun azaltılmasında etkin bir araçlardır. Ayrıca birçoğu, sosyal ve ekonomik destek sistemlerine, eğitim, sağlık, sigorta, kredi ve diğer gerekli hizmetlere erişim sağlamada önemli katkılarda bulunmaktadırlar.

Kooperatifler; bireylerin, özellikle yoksul insanların, tek başlarına elde etmeleri zor olan ürünler ve hizmetler için katma değer yaratırlar. Bu durum, ortaklara ait kaynakların birlikte verimli şekilde kullanılmasına mümkün olmaktadır. Kooperatiflerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- Kooperatifler, üyelerinin ortak ihtiyaçlarını veya meslekleri ile ilgili gereksinimlerini en az maliyetle karşılamak amacıyla kurulur.
- Kooperatiflerde sermayenin üst sınırı yoktur. Kooperatifin ortak sayısı arttıkça sermayesi de artar.

- Kooperatiflerde sermaye olarak aynı sermaye (paradan dışında mal, demirbaş, taşıt, bina vb.) konulması veya başka bir işletmenin kooperatife devredilmesi ancak ana sözleşmede belirtilmiş olmakla mümkündür.
- Gerçek veya tüzel kişiler kooperatife üye olabilirler. Her ortağın ortaklık haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil edilmesi gerekir.
- Kooperatiflerde ortaklıktan çıkış, ancak hesap döneminin sonunda ve en az 6 ay önceden haber vermek şartıyla yapılır. Ancak ana sözleşmeye ortaklıktan çıkış ile ilgili bir hüküm konmuşsa bu hüküm bağlayıcıdır.
- Kooperatiflerde ortakların en az bir ortaklık payları vardır. Bir ortak 5000'den fazla paya sahip olamaz.
- Kooperatiflerde her ortak bir oy hakkına sahip olup, ortak isterse oyunu başka bir kişiye de kullanabilir.
- Kooperatiflerin sorumluluğu ana sözleşmede aksi bir hüküm yoksa mal varlığıyla sınırlıdır. Ortaklar ise sermaye payları ile sorumludur.

Kooperatiflerin uygulama alanları, toplu konut projeleri ve mesleki iş birliği ortaklıklarıdır. Toplu konut projeleri, kooperatif ortakları genelde aynı mesleği yapan, özellikle de düzenli ve sabit gelirli olanların uzun vadede birikimlerinin adım adım ilerlemesi esasına dayalıdır. Mesleki işbirliği ortaklığı ise özellikle belli organize sanayii tabir edilen meslek gruplarının tek bir çatı altında birleşme esasına dayanmaktadır. Ortak amaç olası ihtiyaçların şirket kârı güdülmezsizin işçilerin temel emeklerinin bedellerinin verilmesi üzerine bir fiyatlandırma politikası içinde iş

1 Mülâyim, Ziya Gökalp, (1992) Kooperatifçilik, Yetkin Yayıncılık, Ankara, s.54.

2 Kahraman, Yavuz (1998), Konut Kooperatiflerinin Yönetim Sorunları, Journal of QafqazUniversity, Vol. 1, Num. 1, s.80.

yan sanayinin oluşturulması bir ekonomik iş büyütme modeli olduğu için bunu birçok çevre başlangıcı olarak değerlendirmekte ve eleştirmektedir. Mesleki kooperatifçilik sadece tarım açısından şirketleşme ve markalaşım tanımı maliyeti açısından tarım ve gıda sektörlerinde uygulanabilen bir model olarak kalmıştır.

Kooperatifler yaptıkları tüm hizmetleri belgelendirme ve ortaklarına hesap vermeleri sonucunda vergilendirme açısından ekonomiye önemli katkıda bulunmaktadır. Buna karşılık kooperatiflerin, vergi kaybına neden olacağı ileri sürülse bile, doğrudan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olarak bazı vergi muafiyetlerinden yararlanmasının, ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınması sonucu bu muafiyetlerden daha fazla miktarda vergi geliri sağlayacaktır.³

Ülkemizde kooperatiflerin yasal dayanağı 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'dur. 1163 Sayılı Kanunun 3. ve 4. maddesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına (illerde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine) verilecek ana sözleşmenin onaylanması ve kuruluşa izin verilmesini müteakip, kooperatif merkezinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunması ile tüzel kişilik kazanır.

3. KOOPERATİFLERİN MUAF OLDUKLARI HARÇLAR

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, Türkiye sınırları içinde bulunan binaların bu Kanun hükümlerine göre bina vergisine tabi olduğu; 4 üncü maddesinin (p) fıkrasında da; tarım kredi, tarım satış kooperatifleri, 1163 sayılı Kanuna uygun olarak teşekkül eden kooperatifler ve bu kooperatiflerin kuracağı kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli

Kooperatifler Birliğinin ve Türk Kooperatifçilik Kurumunun sahip oldukları kendi hizmet binalarının kiraya verilmemek şartıyla bina vergisinden daimi olarak muaf olacakları hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanunun 12 nci maddesinde Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsaların bu Kanun hükümlerine göre arazi vergisine tabi olduğu belirtilmiş olup kooperatiflerin arazi vergisinden muaf tutulacağına dair bu Kanunda herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

Bu itibarla, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan kooperatiflerin sahip olduğu hizmet binalarının kiraya verilmemek şartıyla bina vergisinden muaf tutulması, hizmet binaları dışındaki binaları ile arazilere ait emlak vergisinin ise ödenmesi gerekmektedir.

Öte yandan, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Ek 2 nci maddesinin (e) fıkrasında, kooperatifler eliyle, ana sözleşmelerine uygun olarak yapılan sanayi ve küçük sanat siteleri ile esnaf çarşılarına ait inşaatlar bina inşaat harcından, 80 inci maddesinin son fıkrası ile de organize sanayi bölgeleri ile sanayi ve küçük sanat sitelerinde yapılan yapı ve tesisler bina inşaat harcı ve yapı kullanma izni harcından müstesna tutulmuştur.

Bu itibarla, kooperatifler eliyle, ana sözleşmelere uygun olarak yapılan sanayi ve küçük sanat siteleri ile esnaf çarşılarına ait bina inşaatlarının 2464 sayılı Kanunun Ek 2 nci maddesinin (e) fıkrası uyarınca bina inşaat harcından müstesna tutulması, söz konusu bina inşaatının organize sanayi bölgesi ile sanayi ve küçük sanat sitelerinde bulunmuş olması halinde aynı Kanunun 80 inci maddesinin son fıkrası hükmü uyarınca yapı kullanma izni harcından da müstesna tutulması gerekmektedir.

3 Koçtürk, Murat (2006), Türkiye'de Kooperatiflerin Vergilendirilmesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt:12, Sayı:2, s.122.

Ayrıca kooperatiflerin bina inşaat harcı ve yapı kullanma izin harcı dışında 2464 sayılı Kanunda belirtilen vergi ve harçlardan istisna tutulması mümkün bulunmamaktadır.

Diğer yandan, 492 sayılı Harçlar Kanununun 57 nci maddesinde “Tapu ve kadaströ işlemlerinden bu kanuna bağlı (4) sayılı tarifede yazılı olanları, tapu ve kadaströ harçlarına tabidir.” hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanuna bağlı (4) sayılı tarifenin I/6-a fıkrasında ifraz veya taksim veya birleştirme işlemlerinde kayıtlı değerler üzerinden nisbi; aynı tarifenin I/13-a fıkrasında, arsa ve arazi üzerine inşa olunacak bina ve sair tesislerin tescilinde (Her bir bağımsız bölüm ve sair tesis için) maktu; I/20-a fıkrasında da, gayrimenkullerin ivaz karşılığında veya ölünceye kadar bakma akdine dayanarak yahut trampa hükümlerine göre devir ve iktisabında gayrimenkulün beyan edilen devir ve iktisap bedelinden az olmamak üzere emlak vergisi değeri üzerinden (Cebri icra veya şuyunun izalesi hallerinde satış bedeli, istimlaklerde takdir edilen bedel üzerinden) devir eden ve devir alan için ayrı ayrı nisbi harç alınacağı hükmü yer almaktadır.

492 sayılı Harçlar Kanununun harçtan müstesna tutulan işlemler başlığı altındaki 59 uncu maddesinde, kooperatiflerin harçtan muaf olduğuna dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 93 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında “Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği,

- a. Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,

- b. Her nevi defterlerin ve ana sözleşmelerin tasdiki ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi her nevi harçtan ve damga vergisinden,
- c. Kiraya verilmediği veya irat getirmeyen bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahip oldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden,
- d. Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harçtan, muafır.
- e. 13 üncü madde gereğince verilecek bildiri Damga Vergisine, diğer harç ve resimlere tabi değildir.” hükmü ile aynı maddenin 4 üncü fıkrasında da “Kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara girmedikleri takdirde, bu maddenin 1 no.lu fıkrasının (b) bendi ile 2 no.lu fıkrasından gayri fıkralarında yazılı muafıklardan istifade edemezler.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlere göre, kooperatiflerin 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 93 üncü maddesinin (d) bendi kapsamında yapacağı işlemlerden dolayı tapu harcından muaf tutulmaları gerekir. Bununla beraber, kooperatifler tarafından tapuda yapılacak ifraz, tevhit, cins değişikliği ve satış işlemleri nedeniyle 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (4) sayılı tarifede yer alan hükümlere göre tapu harcı aranılması gerekmektedir.

4. SONUÇ

Ekonomik ve ticari hayatımızın önemli aktörlerinden biri de kuşkusuz kooperatiflerimizdir. Bugün itibarıyla ülkemizde yaklaşık 35 farklı türde 84 binden fazla kooperatif ve bu kooperatiflerin sekiz milyondan fazla ortağı bulunmaktadır. Bu kooperatifler, tarım-

dan sanayiye, ulaşımdan eğitime, krediden sigortaya, üretimden tüketime kadar birçok alanda faaliyet göstermektedirler. Türkiye ekonomisinin her sektöründe faaliyet gösteren bu özgün ortaklık türü için hukuk sistemimizde özel düzenlemeler yapılmıştır. Genel olarak kooperatifler bu düzenlemelere göre faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Birçok farklı biçimde ve tüm sektörlerde faaliyet gösteren ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan kooperatiflerin, sahip olduğu hizmet binalarının kiraya verilmemek şartıyla bina vergisinden muaf tutulması, hizmet binaları dışındaki binaları ile arazilere ait emlak vergisinin ise ödenmesi gerekmektedir. Ayrıca kooperatifler eliyle, ana sözleşmelere uygun olarak yapılan sanayi ve küçük sanat siteleri ile esnaf çarşılarına ait bina inşaatlarının 2464 sayılı Kanunun Ek 2 nci maddesinin (e) fıkrası uyarınca bina inşaat harcından müstesna tutulması, söz konusu bina inşaatlarının organize sanayi bölgesi ile sanayi ve küçük sanat sitelerinde bulunmuş olması halinde aynı Kanunun 80 inci maddesinin son fıkrası hükmü uyarınca yapı kullanma izni harcından da müstesna tutulması gerekmektedir. Kooperatiflerin bina inşaat harcı ve yapı kullanma izin harcı dışında 2464 sayılı Kanunda belirtilen vergi ve harçlardan istisna tutulması mümkün bulunmamaktadır.

Bununla beraber, kooperatiflerin 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 93 üncü maddesinin (d) bendi kapsamında yapacağı işlemlerden dolayı tapu harcından muaf tutulmaları gerekir. Bununla beraber, kooperatifler tarafından tapuda yapılacak ifraz, tevhit, cins değişikliği ve satış işlemleri nedeniyle 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (4) sayılı tarifede yer alan hükümlere göre tapu harcı aranılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Kahraman, Yavuz (1998), Konut Kooperatiflerinin Yönetim Sorunları, Journal of Qafqaz University, Vol. 1, Num. 1.

Kendigelen, A. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler (2.Baskı). İstanbul: XII Levha Yayıncılık Mülayim, Ziya Gökalp (1992), Kooperatifçilik, Yetkin Yayıncılık, Ankara.

Koçttürk, Murat (2006), Türkiye'de Kooperatiflerin Vergilendirilmesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt:12, Sayı:2.

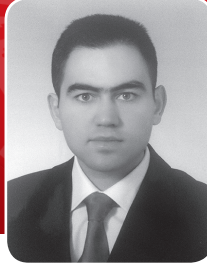
6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

492 sayılı Harçlar Kanunu

**Yusuf GÜNDÜZ**

SGK Müfettişi

MUHTARLARIN SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI

1. GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte kamu yönetiminde, ağırlıklı olarak kamu hizmetlerinin yerel birimler tarafından sunulması kamu hizmetinde yerleşme eğilimini ortaya çıkarmıştır. Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleri olarak yerel ihtiyaçları kısa sürede etkin ve verimli bir şekilde karşılayabilme imkânına sahip olmuşlardır¹. Bu kapsamda muhtarlık teşkilatı da yerel yönetimlerde çok önemli bir yer tutmaktadır. Mahalli İdarelerin en küçük birimi olan muhtarlık teşkilatı vatandaşların sorununun çözümü açısından mahalli idarelerle köprü görevini yürütmektedir. Bu nedenle, muhtarlar doğal olarak merkezi idarenin taşradaki merkeze en yakın kamu ajanı sayılmaktadır. Yani köy ve mahalle muhtarlıkları merkezi idareye en yakın yerel yönetim birimidir.

Tarihi seyrine baktığımızda; muhtarlık teşkilatının ilk olarak Sultan II. Mahmut'un döneminde kurulduğu tarihçilerin ittifak ettiği bir konudur. 1830 yılında Bolu'da muhtarlık seçiminin yapıldığı, 1833 yılına ait bir belgede de Kastamonu'nun Taşköprü ilçe-

sinde muhtarlık seçiminin yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Mahalle muhtarlığı 1864 ve 1871 tarihli nizamnamelerde yer aldığı halde bu nizamnameler 1913 yılında kaldırılmıştır. Yeni düzenlemelerde mahalle muhtarlığına ait bir açıklama olmadığı için hukuken bulunmayan ancak fiilen yaşayan mahalle muhtarlıkları söz konusu olmuştur. 1924'de çıkartılan 442 sayılı Kanunla nüfusu iki binden az olan yerleşimler köy olarak kabul edilmiş ve yönetimi muhtarlık olarak tanımlanmıştır. Köy muhtarlığı o köyde yaşayan insanlar tarafından seçilen bir muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri tarafından oluşturulmuştur. Mahalle muhtarlığı için ayrı bir hüküm olmayan bu Kanunda yer alan köy muhtarlığı hükümleri mahalle muhtarlığı için de geçerli kabul edilmiştir².

Bizde bu makalemizde uzun bir tarihi geçmişe sahip olan muhtarlıkların teşkilini öncelikle 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun ile 442 sayılı Köy Kanunu kapsamında kısa bir bilgi verdikten sonra muhtarların

1 GÖKÜŞ, BAYRAKCI, ALPTÜRKER, s.32.

2 BAL - AYĞÜL - UYSAL - OĞUZ, s.19

sosyal güvenliği ve sigortalılığı bakımından geçerli olan 1479 sayılı Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu, 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu açısından detaylı olarak inceleyip muhtarların sigortalılığı ile ilgili olarak güncel mevzuat değişikliklerinden bahsedeceğiz.

2. MUHTARLARIN SİGORTALILIKLARI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Köyler 1923'te Cumhuriyetin ilanıyla birlikte 18/03/1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu ile düzenlenmiş ve Kanunun 9 uncu maddesi ile köy işlerini görmek üzere muhtar ve ihtiyar heyetini vazifelendirmiştir. Kanunun 36 ncı maddesi ile köy muhtarı devlet memuru sayılarak koruma altına alınmıştır. Daha sonra, 10/04/1944 tarihli ve 4541 sayılı Köy ve Kasabalarda Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetlerinin Teşkiline Dair Kanun kabul edilerek yasal alt yapı güçlendirilmeye çalışılmıştır. Buna göre, Köy Kanununa ilave olarak şehir ve kasabalarda Belediye Kanununun 8 inci maddesine göre kurulacak mahallelerde bir muhtar ve 4 asil 4 yedek üyeden oluşan ihtiyar heyeti oluşturulacaktır. Köy Kanunu ile getirilen görevler bahsettiğimiz 4541 sayılı Kanuna eklenerek yasal alt yapı tamamlanmıştır. 4541 sayılı kanunda getirilen görevler 442 sayılı Kanunda sayılan eğitim, güvenlik, sağlık, askerlik ve nüfus işlerinden oluşmaktadır. Bu dönemde köy ve mahalle muhtarlarının işleri kanunda sayılırken aslında suigeneris kamu ajanı olan muhtarlara aylık ve ödenek bağlamak düşünülmemiştir. Bu eksiklik 29/08/1977 tarih ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanunu ile tamamlanmaya çalışılmıştır. 2108 sayılı Kanunun 5754 sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesiyle 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde sigortalı sayılmayı gerektirecek bir çalışması bulunmayan veya bu sigortalılık türlerinden birinden ge-

lir veya aylık almayan köy ve mahalle muhtarları, 5510 sayılı Kanuna göre eski adıyla Bağ-Kur sigortalısı (4/b) sayılmış; 5510 sayılı Kanunun söz konusu 4 üncü maddesindeki düzenleme de bu şekilde yapılmış olup, dolayısıyla köy ve mahalle muhtarları 4/b (Bağ-Kur) kapsamında sigortalı sayılmışlardır. Bu bağlamda köy ve mahalle muhtarlarının sosyal güvenlik durumlarını 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun yürürlüğe girdiği tarih olan 1/10/2008 tarihi baz alınarak bu tarihten öncesine ve sonrasına göre incelemek yerinde olacaktır.

3. KÖY VE MAHALLE MUHTARLARININ 1/10/2008'DEN ÖNCEKİ SOSYAL GÜVENLİK DURUMLARI

5510 sayılı Kanun ile Sosyal Güvenlik Reform Kanununun bütün hükümleriyle birlikte yürürlük tarihi olan 1/10/2008'den önce, köy ve mahalle muhtarlarının sosyal güvenlikleri, 10/09/1977 tarihli ve 16053 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanununun 4 üncü maddesi hükümleri gereği, Bağ-Kur kapsamında sağlanmaktaydı.

2108 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan; "Köy ve mahalle muhtarlarından bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmayanlar, 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu kapsamına alınmıştır. Bunlardan yeniden bu görevlere seçilmeyenler veya ayrılanların Bağ-Kur'la ilişkileri Kanuni primlerini ödedikleri sürece devam eder" hükmü de, köy ve mahalle muhtarlarının 1479 sayılı Esnaf Bağ-Kur Kanunu kapsamında sigortalı sayılmalarını zorunlu kılmaktaydı.

1 Ekim 2008'den önce, 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanununun 5 inci maddesinde; "Köy ve mahalle muhtarları ile daha önce muhtarlık yapmış olanların, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki muhtarlık hizmetleri, istekleri halinde 1479

sayılı Bağ-Kur Kanunu hükümlerine göre borçlandırılmak suretiyle değerlendirilir...” hükümleri bulunmaktaydı. Bu hükümler gereği, muhtarların ilk sosyal güvenceye kavuştukları 10/09/1977 tarihinden 1/10/2008’e kadar, bütün muhtarlar Bağ-Kur’a ne zaman gelirlerse gelsinler, 10/09/1977-01/10/2008 tarihleri arasındaki bütün muhtarlık hizmet sürelerini geçmişe yönelik borçlanarak hizmet olarak kazanabilmişlerdir.

4. MUHTARLARIN 5510 SAYILI KANUNA GÖRE 1/10/2008’DEN SONRAKİ SİGORTALILIKLARI

Muhtar seçiminden önce herhangi bir sosyal güvencesi olmayan köy ve mahalle muhtarları, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında 4/b (Bağ-kur) sigortalısı sayılmışlardır. 2108 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin madde metni, 5510 sayılı Kanunun çerçeve 91 inci maddesiyle; “31/05/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesi kapsamında sigortalı sayılmayı gerektirecek bir çalışması bulunmayan veya bu kapsamda aylık ve gelir almayan köy ve mahalle muhtarları 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılırlar.” şeklinde değiştirilerek, köy ve mahalle muhtarlarının diğer kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanlar gibi, 5510 sayılı Kanun kapsamında 4/b sigortalısı olmaları sağlanmıştır.

Köy ve mahalle muhtarlarının 4/b sigortalısı sayılabilmesi için; memur olarak veya bir hizmet akdi ile bir işveren yanında çalışmaması, kendi adına ticari faaliyette bulunmaması, Sosyal Güvenlik Kurumları (SGK) kapsamında herhangi bir aylık veya gelir almaması, gerekmektedir.

1/10/2008’den önce, 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanununun 5 inci maddesinde; “Köy ve mahalle muhtarla-

rı ile daha önce muhtarlık yapmış olanların, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki muhtarlık hizmetleri, istekleri halinde 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu hükümlerine göre borçlandırılmak suretiyle değerlendirilir...” hükümleri bulunmaktaydı. Bu Kanun maddesi hükümlerine göre, 2108 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 10.09.1977 tarihinden sonra köy ve mahalle muhtarlığı yapmış olan kişiler, 1/10/2008’e kadar 10.09.1977-01.10.2008 tarihleri arasındaki bütün muhtarlık sürelerini borçlanarak hizmet olarak kazanabilmişlerdir. 1/10/2008’den sonra ise, 5510 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının 3 numaralı bendi ile, 2108 sayılı Kanunun 5 inci maddesi yürürlükten kaldırıldığı için, muhtarların 1/10/2008’den önceki muhtarlık sürelerini borçlanarak hizmet olarak kazanma imkanı kalmamıştır.

4.1. Muhtarların Sigortalılığının Başlangıcı ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Bildirim

5510 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının b bendi kapsamında köy ve mahalle muhtarları başka bir sosyal güvenlik statüsüne tabi olmadıkları sürece Bağ-Kur sigortalısı sayılmaktadırlar. Köy ve mahalle muhtarlarının sigortalılıkları, muhtar seçildikleri tarih itibarıyla başlar ve muhtar seçildiklerine ilişkin mazbatalarını ilgili seçim kurulundan aldıkları tarihten itibaren il veya ilçe mülki amirliklerince (valilik ve kaymakamlıklarca), 15 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmeleri gerekmektedir.

4.2. Muhtarların Sigortalılığının Sona Ermesi ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Bildirim

5510 sayılı Kanunun 1 inci fıkrasının b bendinin 6 numaralı alt bendine göre köy ve mahalle muhtarlarının sigortalılıkları muhtarlık görevinin bittiği tarihte sona erer ve

durumun muhtarlık görevinin bittiği tarihten itibaren en geç 10 gün içinde il veya ilçe mülki amirliklerince Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, mezkur Kanununun 1 inci fıkrasının b bendinin 9 numaralı alt bendine göre köy ve mahalle muhtarlarından gelir vergisi mükellefi olanlar hariç, aynı zamanda hizmet akdi ile çalışmaya başlayanların sigortalılıkları, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden itibaren sona erer ve bu durumun sigortalının (muhtarın) kendisi tarafından 10 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi gerekir. Bu kapsamdaki kişilerin hizmet akdine istinaden çalışmaya başladıkları tarih itibarıyla 4/a (eski SSK) kapsamındaki sigortalılığı başlar.

4.3. Sigorta Primlerinin Miktarı ve Primlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna Ödenmesi

Muhtarların sigorta primlerini kendilerinin ödemesi gerekmekte idi ve ödenecek sigorta primi yönünden 5510 sayılı Kanunda diğer 4/1-b (Bağ-Kur) sigortalılarıyla aynı kapsamda değerlendirilmişlerdi. Muhtarlar diğer Bağ-Kur'lularda olduğu gibi sigorta primine esas kazanç alt sınırı (brüt asgari ücret) ile sigorta primine esas kazanç üst sınırı (brüt asgari ücretin altı buçuk katı) arasında olmak şartıyla, kendi belirledikleri kazanç üzerinden yüzde 34,5 oranında prim ödüyorlardı.

Bu yüzde 34,5 oranındaki primin; yüzde 20'si uzun vadeli sigorta kolları yani malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası için, yüzde 2'si kısa vadeli sigorta kolları yani iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık, analık sigortası için, yüzde 12,5'i genel sağlık sigortası için alınmaktaydı.

Öte yandan, 5510 sayılı Kanununun geçici 16 ncı maddesinde, köy muhtarlarının 2008 yılı için aylık 15 gün üzerinden prim ödeye-

ceği ve bunun her yıl bir puan artacağı öngörüldüğünden, köy muhtarları son olarak 2017 yılı için her ay 24 gün üzerinden prim ödemekte, ancak bu her ay 30 gün üzerinden değerlendirilmekte ve hizmetlerine işlenmekteydi. Bunlar 2018 yılında 25 gün üzerinden, 2019 yılında 26 gün üzerinden prim ödeyeceklerdi, bu her yıl bir puan artarak en son 2023 yılında 30 olarak sabitlenecekti. Her asgari ücret artışında, bunların ödeyeceği aylık prim tutarları da aynı oranda artacaktı. Her ayın sigorta priminin, takip eden ayın sonuna kadar ödenmesi gerekmekteydi ve son günün resmi tatile rastlaması halinde, takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar ödenmesi gerekmekteydi. Ancak, bu durum mahalle muhtarları için söz konusu değildi. Yani mahalle muhtarları her ay 30 gün üzerinden prim ödemekteydiler. Bu durumda aynı statüde çalışan muhtarlar için eşitlik ilkesine aykırı olmaktadır.

29/04/2017 tarihli ve 30052 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında 690 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile muhtarların sigortalılıkları ile ilgili çok önemli haklar sağlanmış olup söz konusu düzenlemeyle yukarıda belirtilen olumsuz durum giderilmiştir. Söz konusu Kararnamede 2108 Sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanununda yapılan değişiklikle 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında sigortalı sayılmayı gerektirecek bir çalışması bulunmayan veya bu kapsamda aylık ve gelir almayan köy ve mahalle muhtarlarının prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanacak sosyal güvenlik primleri, il özel idareleri veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları tarafından doğrudan Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmesi kararlaştırıldı. Sosyal güvenlik primlerinin karşılığı her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesine konulup, yılı içinde söz konusu bütçeden il özel idare ve yatırım izle-

me ve koordinasyon başkanlıkları bütçelerine aktarılacaktır. Bu düzenleme ile özellikle muhtarların uzun bir süreden bu yana talep ettikleri sosyal güvenlik primlerinin ödemesi konusunda önemli bir sorun çözülmüş oldu. Düzenlemeden önce, ortalama bin 406 lira maaş alan köy ve mahalle muhtarları, yaklaşık 613 lira tutarındaki sosyal güvenlik primlerini kendileri ödüyorlardı. Böylece, daha önce sosyal güvenlik primlerini kendileri ödeyerek sosyal güvenlik sisteminden faydalanan muhtarlar, 1 Mayıs 2017 itibarıyla devletin sigorta primlerini ödemesiyle önemli bir yükten kurtulmuş oldular.

5. MUHTARLARIN SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI

5.1. Emeklilik

Bir sigortalının emeklilik hakkını kazanabilmesi için ilk tescil tarihindeki emeklilik kanunları (tahsis mevzuatı) esas alınmaktadır. Köy ve mahalle muhtarlarından SGK'ya tescilli olup mevzuatın öngördüğü sigorta primlerini süresinde ödeyenler için prim ödeme gün sayıları dikkate alınarak hizmet kazandırılmaktadır.

Sosyal güvenlik sistemimizde sosyal güvenlik statüleri temel olarak üçe ayrılmaktadır. Bunlar işçiler (4/a), esnaf ve bağımsız çalışanlar (4/b) ve kamu görevlileri (4/c). Muhtarlar da bu sistemin içinde 4/b sigortalısı olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle, köy ve mahalle muhtarları 5510 sayılı Kanuna göre Bağ-Kur sigortalısı sayılmaktadırlar. Emeklilik yönüyle muhtarların diğer Bağ-Kur sigortalılarından şirket ortakları, vergi mükellefleri, donatma iştiraki ortakları, tarımda kendi nam ve hesabına çalışanlar, esnaf ve sanatkarlardan farkı bulunmamaktadır. 01/10/2008 tarihi öncesinde Bağ-Kur sigortalısının normal emekli olması için 18 yaşını doldurduğu tarihten itibaren kadın ise 20, erkek için 25 yıl prim ödemiş olması, 9000 günü doldurmuş olması ve adına Bağ-

Kur'da borcunun bulunmaması şartı bulunmaktadır. 01/10/2008 sonrasında ise 25 ve 15 yıllık sigortalılık süreleri ile 9000 gün prim ödeme gün sayısı muhafaza edilmiş ancak, emeklilik yaşı kademeli olarak yükseltilmiştir. 5510 sayılı Kanunun yeni şeklindeki emeklilik hükümleri muhtarlar için aynen geçerlidir.

Diğer taraftan, muhtarların 4/a (SSK) veya 4/c (Emekli Sandığı) kapsamında da sigortalılıkları varsa, bu durumda emekli olacakları zaman son yedi yıl içerisinde hangi sigorta kapsamında daha çok prim ödemesi varsa o sigorta kapsamında emekli olacaklardır. Örneğin, daha önce 4/a (SSK) kapsamında sigortalılığı olan, ancak bu sigortalılığı sona ermiş ve muhtarlığı nedeniyle 4/b (Bağ-Kur) kapsamında sigortalılığı başlamış olan biri, 4/b sigortalısı olarak üç buçuk yıl yani 1260 gün muhtarlık yaptığında emeklilik yönüyle Bağ-Kur şartlarına tabi hale gelecektir.

Ayrıca, 5510 sayılı Kanuna göre ilk kez sigortalı olup yaşlılık aylığı için başvuruda bulunacak muhtarlardan, 5510 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasına istinaden, 4 üncü maddenin 1 inci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinden birden fazlasına tabi olarak çalışmış olanların en fazla sigortalılığın geçtiği sigortalılık hali, hizmet sürelerinin eşit olması ile malüllük ve ölüm halleri, yaş haddinden re'sen emekli olma, süresi kanunla belirlenen vazifelere atanma veya seçilme, bağlı oldukları sigortalılık halinin kanunla değiştirilmesi durumunda ise son sigortalılık hali esas alınacaktır.

5.2. Muhtarların Genel Sağlık Sigortalılıkları

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin b bendi kapsamında sigortalı sayılan köy ve mahalle muhtarları aynı zamanda 5510 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesi uyarınca genel sağlık sigortalısı sayılmaktadırlar. 60 günden fazla prim borcu olmamak, en az 30 gün

prim ödeme gün sayısı bildirilmek koşuluyla sigortalılığın başlangıcı ile sigortalılığın sona ermesinden itibaren 100 günü kapsayan bir dönemde sağlık yardımlarından faydalanabilmektedirler. Ayrıca, bunların eş, çocuk, anne ve babalarına da sağlık yardımları yapılmaktadır. Ancak, 5510 sayılı Kanununun 66 ncı maddesinde yurtdışı tedavi hizmetleri sadece 4/a ve 4/c statüsündeki sigortalılara tanınmış olduğundan diğer Bağ-Kur sigortalıları gibi köy ve mahalle muhtarları da yurtdışı tedavi hizmetlerinden yararlanamamaktadır.

5.3. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Hali

5510 sayılı Kanununun 13 üncü maddesine göre iş kazası;

a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d) Bu Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında,

meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır.

Daha önce söylediğimiz gibi muhtarlar 5510 sayılı Kanununun 4/1-b (Bağkur) kapsamında oldukları için sadece yürütmekte

olduğu iş nedeniyle iş kazasına maruz kaldıklarında iş kazası hükümlerinden faydalanabileceklerdir. Dolayısıyla, yürütmekte oldukları iş nedeniyle iş kazasına uğrayan muhtarlar, bu iş kazası nedeniyle yatarak tedavi gördükleri süre veya yatarak tedavi sonrası bu tedavinin gereği olarak istirahat raporu aldıkları süre için geçici iş göremezlik ödeneği yani rapor parası alma hakkına sahiptirler. Aynı şekilde mezkûr Kanununun 14 üncü maddesine göre sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri olarak tanımlanan meslek hastalığına yakalandığı tespit edilen muhtarlar da geçici iş göremezlik ödeneği alma hakkına sahiptirler.

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve engellilik nedeniyle, Sosyal Güvenlik Kurumunca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurulları tarafından verilen raporlara istinaden, Kurum Sağlık Kurulunca meslekte kazanma gücü en az % 10 oranında azalmış bulunduğu tespit edilen muhtarlara da sürekli iş göremezlik geliri bağlanmaktadır.

Muhtarların yukarıda belirtilen geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri alma haklarından yararlanabilmeleri için, genel sağlık sigortası primi dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması yani SGK'ya borçlarının bulunmaması gerekmektedir.

5.4. Muhtarların Hastalık Hali

5510 sayılı Kanununun 15 inci maddesinde hastalık hali tanımlanmıştır. Buna göre, 4 üncü maddenin 1 inci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar, hastalık halidir. Dolayısıyla iş kazası, meslek hastalığı halleri dışında, muhtarların maruz kaldıkları

rahatsızlık, hastalık veya kaza durumlarında, sadece tedavi giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmakta, kendilerine iş göremezlik ödeneği yani rapor parası ödenmemektedir.

5.5. Muhtarların Analık Hali

Analık hali 5510 sayılı Kanununun 15 inci maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre, “4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı kadının veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan eşinin, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadının ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşinin gebeliğinin başladığı tarihten itibaren doğumdan sonraki ilk sekiz haftalık, çoğul gebelik halinde ise ilk on haftalık süreye kadar olan gebelik ve analık haliyle ilgili rahatsızlık ve engellilik halleri analık hali kabul edilir.” Dolayısıyla, Analık sigortasından sigortalıya analık haline bağlı olarak ortaya çıkan iş göremezlik süresince doğum öncesi ve sonrası toplam 16 hafta (112 gün), çoğul gebelikte 18 hafta (126 gün) günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilir.

Kadın muhtarın doğum yapması halinde, doğumdan önceki bir yıl içinde adına en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi yatırılmış olması ve genel sağlık sigortası dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması yani SGK’ya borcunun bulunmaması şartıyla, istirahat raporu aldığı doğumdan önceki 8 hafta (çoğul gebelik halinde 10 hafta) ve doğumdan sonraki 8 hafta olmak üzere toplam 16 (çoğul gebelik halinde 18) haftalık sürede, çalışmadığı her gün için, kendisine geçici iş göremezlik ödeneği yani rapor parası ödenir.

Kadın muhtarın veya erkek muhtarın sigortalı olmayan eşinin doğum yapması halinde, çocuğun yaşaması ve doğumdan önceki bir yıl içinde en az 120 gün kısa vadeli sigorta kolları primi yatırılmış olması, ayrıca

sigortalının genel sağlık sigortası primi dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması yani SGK’ya borcunun bulunmaması gerekmektedir. Sigortalılığı sona erenlerin üçyüz gün içinde doğan çocukları için doğum tarihinden önceki onbeş ay içinde en az 120 gün prim ödenmiş olması halinde, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadına ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşine çocuğun yaşaması şartıyla ödenir. Çoğul gebelikte her bir çocuk için ayrı ayrı ödeme yapılır. Her bir çocuk için doğum tarihinde geçerli olan ve Kurum Yönetim Kurulunca belirlenip Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından onaylanan tarife üzerinden emzirme ödeneği ödenir. Buna göre 01 Ocak 2018 tarihi ile 31 Aralık 2018 tarihleri arası ödenecek emzirme yardımı ödeneği tutarı 149,00 TL dir.

5.6. Zamanaşımı Hükümleri

Muhtarların sosyal güvenlik haklarını sıraladıktan sonra bunlar için geçerli olan zamanaşımı hükümlerinden de bahsetmek yerinde olacaktır.

5510 sayılı Kanununun 97 nci maddesinde “Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, iş kazası, meslek hastalığı, vazife malullüğü ve ölüm hallerinde bağlanması gereken gelir ve aylıkların, hakkın kazanıldığı tarihten itibaren beş yıl içinde istenmeyen kısmı zamanaşımına uğrar” ve “Kısa vadeli sigorta kollarından ve ölüm sigortasından kazanılan diğer haklar, hakkın doğduğu tarihten itibaren beş yıl içinde istenmezse düşer” hükümleri yer almaktadır. Dolayısıyla, söz konusu 5 yıl içinde kazanılmış olan hakların alınmaması halinde alacak zamanaşımına uğrayacaktır.

5.7. Hizmet Çakışmalarında Muhtarların Durumu

5510 sayılı Kanunun öncesinde sosyal güvenlik sisteminde aynı anda sigortalının

tek sigortalılık türüne tabi olmasını anlatan “sosyal güvencilikte teklik” prensibi uygulanırken 6111 sayılı Torba Kanunla 01/03/2011 sonrasında “sigortalılığın üstünlüğü” prensibine geçilmiştir. Burada amaçlanan sigortalının çalışma yaşamının tamamında aktif olması, emekli olduğunda farklı sigortalılık türlerinden toplanacak primlerle daha yüksek emekli aylığı almasıdır.

5510 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin ilk şeklinde 4/a ve 4/b hizmetlerinin çakışması durumunda önce başlayan çalışmanın esas alınacağı belirtilmişken 01/03/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6111 sayılı Kanunla 53 üncü madde değiştirilmiştir. Böylece, aynı anda sigortalının 4/c çalışmaları ile 4/a-4/b çalışmaları çakıştığında sadece 4/c çalışmaları esas alınmaktadır. Bu uygulama hem 506 sayılı kanun döneminde hem de 5510 sayılı Kanun döneminde değişmeden uygulanmıştır. Bir kimsenin eski adıyla Emekli Sandığına 4(c)'ye tabi olarak çalışması diğer tüm çalışmaları sonlandırmaktadır. Kamu görevi gören bir kişinin aynı anda hem hizmet akdine tabi olarak hem de kendi nam ve hesabına çalışması düşünülemez.

5510 sayılı Kanununun 6111 sayılı Kanunla değişik 53 üncü maddesine göre sigortalının aynı anda hem hizmet akdine tabi çalışması hem de kendi nam ve hesabına tabi çalışması bulunduğu anda ise “sigortalılığın üstünlüğü” prensibi bakımından hizmet akdine tabi çalışma esas alınmakta, fakat sigortalı talep ederse kendi nam ve hesabına çalışmasından dolayı kendisinden prim tahsil edilmektedir.

5510 sayılı Kanununun geçici 21 inci maddesine göre, 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanununun 4 üncü maddesi uyarınca muhtar seçilen ve usulüne göre Bağ-Kur'a kayıt ve tescil yaptırıp sigortalılığı devam eden muhtarlardan, vergi mükellefiyetine göre sigortalılığının devamını isteyen muhtarların 01/04/2009 tarihine kadar yazılı

müracaatları halinde sigortalılıkları 30 gün üzerinden işlem görecektir, müracaat etmemeleri halinde ise, geçici 16 ncı maddede öngörülen prim oranı üzerinden işlem yapılacaktır.

5510 sayılı Kanununun yürürlük tarihinden önceki bir dönemde vergi mükellefiyeti, şirket ortaklığı veya esnaflık çalışması bulunan kişilerden aynı dönemde muhtar seçilmesi sebebiyle Bağ-Kur'a kayıt ve tescili yapılan muhtarlardan sigortalılığı devam edenlerin, muhtarlık görevi devam ettiği sürece 5510 sayılı Kanununun vergi mükellefiyeti (4/b-1), şirket ortaklığı (4/b-2), esnaflık çalışması (4/b-3) kapsamında sigortalı olmaları mümkün değildir. Bu kişilerden muhtarlık görevi sona erenler yazılı talepleri halinde 5510 sayılı Kanununun vergi mükellefiyeti (4/b-1), şirket ortaklığı (4/b-2), esnaflık çalışması (4/b-3) kapsamında sigortalı olmaları sağlanabilmektedir³.

Yine 17/4/2017 tarihli ve 690 sayılı KHK ile getirilen 53 üncü madde değişikliği ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında muhtar sigortalılığı ile aynı maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki diğer sigortalılık statülerine aynı anda tabi olacak şekilde çalışılması durumunda muhtar sigortalılığı dikkate alınmaktadır.

6. SONUÇ

Köy ve mahalle muhtarları, 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Reform Yasasının yürürlük tarihi olan 1 Ekim 2008'den önce 1479 sayılı esnaf Bağ-Kur Kanunu kapsamında sigortalı sayılmışlardır. Köy ve Mahalle muhtarlarının 1 Ekim 2008'den önce Bağ-Kur'lu sayılacakları, 2108 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde de belirtilmekteydi. 1 Ekim 2008'den sonra, köy ve mahalle muhtarlarından herhangi bir sosyal güvencesi olmayanlar, 5510 sayılı Ka-

³ UĞRAŞ, Köy ve Mahalle Muhtarlarının Sosyal Güvenliği <http://www.sgkrehberlik.com/koy-ve-mahalle-muhtarlarinin-sosyal-guvenligi/> (erişim tarihi:4/6/2018)

nun kapsamında 4/b sigortalısı sayılmışlardır. Köy ve mahalle muhtarı seçildiğinde, 4/a veya 4/c sigortalısı olanların hangi sigortalılık statüsü kapsamında sigortalı sayılacağı ise, 5510 sayılı Kanununun 53 üncü maddesine bakılarak karar verilecektir. Buna göre, köy veya mahalle muhtarı seçilen kişinin önce 4/c sigortalılığına itibar edilecektir. 4/c sigortalılığı yoksa, önce 4/a sigortalılığına itibar edilecektir. Ayrıca, 690 sayılı KHK ile yapılan düzenleme ile muhtar sigortalılığı ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki diğer sigortalılık statülerine aynı anda tabi olacak şekilde çalışılması durumunda muhtar sigortalılığı dikkate alınmaktadır.

2108 sayılı Kanununun geçmiş muhtarlık sürelerinin borçlanılmasına imkan veren 5 nci maddesi, 5510 sayılı Kanununun 106 ncı maddesiyle kaldırıldığından, muhtarlar 1 Ekim 2008 öncesi muhtarlık sürelerini hizmet olarak kazanamamaktadırlar.

Köy ve mahalle muhtarları, sigortalılık statüsü bakımından 4/b (Bağ-Kur) kapsamında olduklarından iş kazası, meslek hastalığı, analık, hastalık, genel sağlık sigortalılığı ve emeklilik hakları da 5510 sayılı Kanunda belirtilmiştir.

Yine 29/04/2017 tarihli ve 30052 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında 690 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile muhtarların ödemiş oldukları sosyal güvenlik primleri de 1/05/2017 tarihinden itibaren il özel idareleri veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları tarafından karşılanmaktadır. Böylece, daha önce sosyal güvenlik primlerini kendileri ödeyerek sosyal güvenlik sisteminden faydalanan muhtarlar, 1 Mayıs 2017 itibarıyla devletin sigorta primlerini ödemesiyle önemli bir yükten kurtulmuş oldular.

KAYNAKÇA

442 sayılı Köy Kanunu Ankara: Resmi Gazete (68 sayılı)

1479 sayılı Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu Ankara: Resmi Gazete (13956 sayılı)

2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanunu Ankara: Resmi Gazete (16053 sayılı)

2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu Ankara: Resmi Gazete (18197 sayılı)

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ankara: Resmi Gazete (26200 sayılı)

6111 sayılı Torba Kanun Ankara: Resmi Gazete (27857 sayılı mükerrer)

BAL Hüseyin, AYGÜL Hüseyin, UYSAL Meryem Tuna, OĞUZ Nuran,Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Muhtarların Sosyal ve Ekonomik Özellikleri ve Mahalle Kentsel Sorunlara Yaklaşımları,<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/194393> (erişim tarihi:6/6/2018)

GÖKÜŞ Mehmet, BAYRAKCI Erdal, ALPTÜRKER Hakan, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Mahalle Yönetimi ve Mahalle Muhtarlarının Vatandaşlar Tarafından Değerlendirilmesi,<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduiibfd/article/view/5000122117/5000112423> (erişim tarihi:5/6/2018)

UĞRAŞ Boray, Köy ve Mahalle Muhtarlarının Sosyal Güvenliği<http://www.sgkrehberlik.com/koy-ve-mahalle-muhtarlarinin-sosyal-guvenligi/>(erişim tarihi:4/6/2018)



Altar Ömer ARPACI

*Maliye Bakanlığı
Vergi Başmüfettişi
E. Gelirler Başkontrolörü*

RESEN BORÇ SENEDİ VE KEFALETNAMELERİN DAMGA VERGİSİ KARŞISINDAKİ DURUMU

1. GİRİŞ

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 16. maddesi uyarınca tanzim edilen resen borç senedi ve kefaletnamelerin damga vergisi boyutu bu makalemizin konusunu teşkil etmektedir

2. MEVZUAT VE DEĞERLENDİRME-MİZ

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 71 inci maddesine dayanılarak Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 19.10.1006 tarih ve 26324 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik, düzenleyici ve denetleyici kurumlar hariç olmak üzere, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde tespit edilen kamu zararlarından doğan alacakları kapsar.

Söz konusu Yönetmeliğin uygulanmasında;¹

İlgili: Kendisine yersiz veya fazla ödeme

¹ Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik md.4

yapılan gerçek ve/veya tüzel kişi ya da kişileri,

Kamu kaynağı: Borçlanma suretiyle elde edilen imkanlar dahil kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmazlar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değerleri,

Kamu zararı: Mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmal sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıyla doğan zararı,

Malvarlığı: Bir kişinin hukuki bütünlük teşkil etmek üzere sahip ve yükümlü olabileceği para ile ölçülebilen mal, hak ve borçlarının tamamını,

Muhasebe birimi: Gelir ve alacakların tahsili, giderlerin ve borçların hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanmasına ilişkin muhasebe hizmetlerinin yapıldığı birimi,

Muhasebe yetkilisi: Muhasebe hizmetlerinin yürütülmesinden ve muhasebe biriminin yönetiminden sorumlu, usulüne göre atanmış sertifikalı yöneticisi,

Rayıç bedel: Bir mal, iş veya hizmetin temin edildiği yer ve tarihteki normal alım ve satım bedelini,

Sorumlu: Kamu zararının oluşmasına sebep olan kamu görevlisini,

Strateji geliştirme birimleri: Strateji geliştirme başkanlıkları, strateji geliştirme daire başkanlıkları, strateji geliştirme ve mali hizmetlerin yerine getirildiği müdürlükleri, mahalli idarelerde ilgili mevzuatında yer alan hükümler çerçevesinde kurulacak birimleri ve strateji geliştirme birimi kurulmayan idarelerin mevcut yapılarında mali hizmetlerini yürüten birimleri,

Üst yönetici: Bakanlıklarda müsteşarı, Milli Savunma Bakanlığında bakanı, diğer kamu idarelerinde en üst yöneticisi, il özel idarelerinde valiyi, belediyelerde belediye başkanını, ifade eder.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan önce ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

ç) İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce rayıç bedelinden daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,

d) Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

e) Görevlilere teslim edilen taşınırın zarara uğraması,

f) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

g) Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi,

ğ) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,
esas alınır.²

Kamu zararları yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurulmak suretiyle;

- a) Kontrol, denetim veya inceleme,
 - b) Sayıştayca kesin hükme bağlama,
 - c) Adli, idarî veya askerî yargılama,
- sonucunda tespit edilir.³

Tespit edilen kamu zararına ilişkin yazı, tutanak, rapor, ilâm ve benzeri belgeler ilgili kamu idarelerine gönderilir. Kontrol, denetim ve inceleme sonucunda tespit edilerek kamu idarelerine bildirilen kamu zararlarına ilişkin belgelerde yer alan hususlar, ilgili harcama yetkilisinin de görüşleri alınmak suretiyle merkezde üst yönetici, taşrada ise idarenin en üst yöneticisi tarafından değerlendirilir. Taşrada idarenin en üst yöneticisi ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide

² Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik md.6

³ Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik md.7

birleşmesi halinde değerlendirme üst yönetici tarafından yapılır. Yapılan değerlendirme sonuçları dosyasına konulur.

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararına ilişkin belgelerde, sorumlularla birlikte tahsil sürecine dahil edilecek ilgililer de belirtilir. Bu belirlemenin yapılmadığı durumlarda, zararın tahsil sürecine dahil edilecek ilgililer merkezde üst yönetici, taşrada ise idarenin en üst yöneticisi tarafından yaptırılacak inceleme ile belirlenir.

Yargı kararları ve Sayıştay ilâmlarıyla tespit edilen kamu zararı alacakları ile değerlendirme sonucunda takip ve tahsiline karar verilen alacaklar, merkezde strateji geliştirme birimlerinde, taşrada ise takibe yetkili idare biriminde takip edilir. Sayıştay denetçileri tarafından inceleme sırasında mevzuata uygun bulunmayan veya noksan görülen işler hakkında kendilerine gönderilen kamu zararına ilişkin sorguların bir örneği, ilgili kamu görevlisince ilgisine göre üst yönetici veya en üst yöneticiye bildirilir. Bu sorgular, kamu idaresince ihbar kabul edilerek gerekli kontrol, denetim ve inceleme başlatılabilir.

Kamu zararından doğan alacaklar, merkezde strateji geliştirme birimlerinde, taşrada ise takibe yetkili birimlerce sorumluların ve ilgililerin bilinen adreslerine imzaları alınmak suretiyle veya 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararının sorumlularına ve ilgililere tebliğ işlemlerine, 7 nci madde gereğince yapılacak değerlendirme işlemlerinin tamamlandığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde başlanır. Tebliğde; borcun miktarı, sebebi, doğuş tarihi, faiz başlangıç tarihi, ödeme yeri, yedi günlük itiraz süresi, itiraz mercii belirtilerek, söz ko-

nusu tutarın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde ödenmesi istenir. İtiraz merkezde strateji geliştirme birimince, taşrada ise takibe yetkili birimin en üst yöneticisince on iş günü içerisinde sonuçlandırılır. İtiraz ve itirazı değerlendirme süresi bir aylık ödeme süresini etkilemez.

Sayıştay denetimi sonucunda düzenlenen sorgular ihbar kabul edilerek yapılan değerlendirme sonucuna göre tahsil edilmesi gerektiği bildirilen kamu zararının sorumlularına ve ilgililere tebliğinde de aynı şekilde işlem yapılır.

Kesinleşen Sayıştay ilâmlarının tebliğinde 21/2/1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanunu hükümleri uygulanır.

Adli, idarî ve askerî mahkemelerde hükme bağlanan ve taraflara tebliğ edilen kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın kesinleşmesi beklenmeksizin, takip işlemlerine başlanır. Yargılama sonucunda verilen tazmine ilişkin kararlardan kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimince takip edilmeyenler, takip edilmek üzere temsile yetkili hukuk birimlerine intikal ettirilir.

Kamu zararı alacaklarının yapılan tebligata rağmen sorumlular ve/veya ilgililerce süresinde rızaen ödenmemesi halinde ilgili alacak takip dosyası, sürenin bitiminden itibaren beş iş günü içerisinde, alacağın hükmen tahsili için, strateji geliştirme birimi veya taşradaki ilgili takip birimince kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir.

Kamu zararına neden olan mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmalin yapıldığı malî yıla ilişkin hesap ve işlemlerin Sayıştay tarafından onanmış olması, tespit edilen kamu zararından doğan alacağın takip ve tahsiline engel teşkil etmez.⁴

⁴ Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkın-

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumlulardan ve/veya ilgililerden, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte tahsil edilir.

Tespit edilen kamu zararları;

- a) Rızaen ve sulh yolu ile ödenmek,
- b) 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu hükümlerine göre takas yapılmak,
- c) 2004 sayılı Kanun hükümleri uygulanmak,

suretiyle tahsil edilir.⁵

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve/veya ilgililerin talebi üzerine kamu idaresince taksitlendirilebilir. Taksitlendirme süresi azami beş yıldır.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde taksitlendirme işlemleri, 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanunun ihtilafların sulh yoluyla halline ilişkin hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilir.

Kapsamındaki diğer kamu idarelerinin özel mevzuatlarında başka türlü bir düzenleme bulunmadığı takdirde taksitlendirmeye üst yöneticiler yetkilidir. Üst yöneticiler bu yetkilerini sınırlarını açıkça belirtmek suretiyle merkezde yardımcılara veya strateji geliştirme birimlerine, taşrada ise idarenin en üst yöneticilerine devredebilir. Sorumluların ve/veya ilgililerin yazılı taksitlendirme talebi üzerine, sorumlu ve/veya ilgili ile idare arasında, taksitlendirmenin süresini, taksit sayısı ve tutarları ile ödeme zamanlarını belirleyen bir ödeme planı yapılır. Sorumlulardan ve/veya ilgililerden taksitlerini ödeme planına uygun ve vadesinde düzenli olarak ödeyeceklerine dair “resen borç senedi ve ke-

faletname” alınır. Kanunun 79 uncu maddesi uyarınca merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenen parasal sınırın üzerindeki kamu zararı alacaklarına ilişkin olarak düzenlenecek “resen borç senedi ve kefaletname” için noter tasdiki aranır. Sorumlular ve/veya ilgililer, taksitlendirme taleplerine ilişkin yetkili makamın onayı alınıncaya kadar dilekçede belirtilen ilk taksit miktarını hemen, takip eden taksitleri de düzenli olarak, faiziyle birlikte muhasebe birimine ödeyebilirler. Yetkili makamdaki alınan taksitlendirme onayında kararlaştırılan taksit miktarı ödenen taksit miktarından fazla olduğu takdirde, onayda belirtilen ilk taksit tarihinden itibaren geçen taksit sürelerine ait toplam fark peşin olarak tahsil edilir. Taksitlerden birinin ödeme planına ve “resen borç senedi ve kefaletname”ye uygun olarak vadesinde ve faiziyle birlikte tamamen ödenmemesi halinde alacağın tamamı muaccel olur ve hükmen tahsili için gerekli işlemler başlatılır. Taksitlerin tahsili sırasında taksit dönemine ait taksit tutarının ödenip faizinin tamamının ödenmediği hallerde, muhasebe birimince tahsilat belgesi üzerine idarenin faiz isteme hakkının saklı olduğuna ilişkin şerh konulur.⁶

Damga vergisi ticari resmi ve medeni işlemlerden alınan bir muamele vergisidir. Ancak, burada göz önünde bulundurulması gerekli husus bu işlemlerin değil, bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtların vergiye tabi olduğudur. Yani bir hukuki muamele dolayısıyla birden fazla kağıt düzenlendiği takdirde bu kağıtlardan herbiri Damga Vergisi Kanundaki diğer şartları taşımak kaydıyla ayrı ayrı damga vergisine tabi tutulacaktır. Buna karşılık kişiler arasında Kanunda yazılı kağıdın kapsamına giren bir muamele yapıldığı halde herhangi bir kağıt düzenlenmediği takdirde damga vergisi doğmamaktadır.

da Yönetmelik md.10

5 Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik md.12

6 Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik md.16

488 sayılı Damga Vergisi Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan kâğıtlar damga vergisine tabidir. 1964 yılında kabul edilerek ve yürürlüğe giren Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesine göre, bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtlar damga vergisine tabidir. Birinci maddenin bu hükmü ile Kanuna ekli (1) sayılı tabloda gösterilmeyen kâğıtlar damga vergisinden istisna edilmiştir.⁷

488 Sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli “1” sayılı tabloda damga vergisine tabi kâğıtlar dahilinde “*I - Akitlerle İlgili Kâğıtlar*” başlığı altında tanımlanan kâğıtların;

3 ayırımında kefalet, teminat ve rehin senetleri, Binde 9,48 oranında damga vergisine tabidir.

Ayrıca, sözkonusu Kanunun 9 uncu maddesinde ise kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisinden istisna edildiği belirtilmiştir.

Kanundaki kâğıtlar terimi, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeleri ifade etmektedir. Vergiye tabi kâğıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerle, bu kâğıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine, devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhler de damga vergisine tabidir. Kâğıt eksiksiz olarak tekemmül ettikten sonra muamelenin feshedilmiş olması verginin doğmasını engellememektedir.

Damga vergisinde vergiyi doğuran olay (1) sayılı tabloda yer alan kâğıtların tanzimidir. Verginin mükellefi ise verginin konu-

sunan giren kâğıtları imza edenlerdir. Resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kâğıtların damga vergisini kişiler öder.

Bir kâğıdın tabi olacağı verginin tespiti o kâğıdın mahiyeti önem taşımaktadır. Bir kâğıdın tabi olacağı verginin tayini için o kâğıdın mahiyetine bakılır ve buna göre tabloda yazılı vergisi bulunur.

Damga vergisinde nispi ve maktu olmak üzere iki matrah ölçüsü kabul edilmiştir. Nispi vergide kâğıtların türü ve niteliklerine göre bunların içerdiği ya da bu kâğıtlarda gösterilen para miktarları verginin matrahıdır. Vergi matraha Kanunda yazılı olan oran uygulanarak hesaplanır. Maktu vergide ise kâğıtların türleri matraha temel olur. Kâğıtların türüne göre vergi miktarı Kanuna bağlı (1) sayılı tabloda belirtilmiştir.

5281 sayılı Vergi Kanunlarının Yeni Türk Lirasına Uyumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁸ ile 488 sayılı Damga Vergisi Kanununda değişiklikler yapılarak pul yapıştırılması suretiyle ödeme yöntemi uygulamadan kaldırılmış, *makbuz karşılığı ödeme* asıl ödeme yöntemi olarak benimsenmiştir.

Konumuzla ilgili Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 03.09.2014 tarih ve 37009108-155.01[1.MD/2013-4906]-98 sayılı özeldesinin oranlar açısından güncellenmiş şekli aşağıya alınmıştır.

“İlgide kayıtlı özelge taslağı ve eklerinin incelenmesinden, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanan eğitim bursu kapsamında kızınızresmi-burslu statüsünde yaptığı öğrenim için verdiği taahhüdün ihlali nedeniyle hazineye olan burs bedeli borcuna ilişkin olarak noterde taahhüt senedi ve kefalet senedi düzenleneceği belirtilerek 6183

⁷ Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar, Türkiye'de resmi dairelere ibraz edildiği, üzerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalandığı takdirde vergiye tabi tutulur. (Damga Vergisi Kanunu md. 1)

⁸ 31 Aralık 2004 tarih ve 25687 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

sayılı Kanununun 11 inci maddesi kapsamında düzenlendiği iddiasıyla söz konusu kağıtların damga vergisine tabi olup olmadığı hususunda Başkanlığımız görüşünün talep edildiği anlaşılmaktadır.

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olduğu, bu Kanundaki kâğıtlar teriminin, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade edeceği; 3 üncü maddesinde, damga vergisinin mükellefinin kağıtları imza edenler olduğu, 9 uncu maddesinde, Kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır.

Mezkur Kanuna ekli (1) sayılı tablonun "I-Aktitlerle ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün A/1 fıkrasında, belli parayı ihtiva eden mukaveleler, taahhütname ve temliknamelerin; A/3 fıkrasında, kefalet, teminat ve rehin senetlerinin nispi damga vergisine tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır. Damga vergisi oranları, Kanuna ekli (1) sayılı tablonun I/A-1 ve I/A-3 fıkrasındaki kağıtlar için binde 9,48 olarak belirlenmiştir.

Aynı Kanuna ekli (2) sayılı tablonun "I. Resmi işlerle ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün C-16 fıkrasında, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 11 inci maddesi gereğince noterde düzenlenen şahsi kefaletle ilgili kağıtların, "II. Öğrenciler ve askerlerle ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün 1 inci fıkrasında ise, Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu kapsamındaki çıraklık sözleşmeleri ile öğrenim kredisi ve burs almak, öğrenci yurduna girmek ve öğrenim, staj, ihtisas ve benzeri gayelerle öğrencilerle velileri tara-

findan okul ve yurt idarelerine veya ilgili kuruluşlara verilen taahhütname ve bunlarla ilgili kefaletnamelerin, damga vergisinden istisna olduğu hükümlerine yer verilmiştir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun "Kanunun şümulü" başlıklı 1 inci maddesinde, Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu Kanun hükümlerinin tatbik olunacağı; 2 nci maddesinde, muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacaklar hakkında da bu Kanun hükümlerinin tatbik olunacağı; "Teminat isteme" başlıklı 9 uncu maddesinde, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 344 üncü maddesi uyarınca vergi ziyat cezası kesilmesini gerektiren haller ile 359 uncu maddesinde sayılan hallere temas eden bir amme alacağının salınması için gerekli muamelelere başlanmış olduğu takdirde vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen miktar üzerinden tahsil dairelerince teminat isteneceği hükmüne yer verilmiş; 10 uncu maddesinde, kabul edilecek teminatlar sayılmış; "Şahsi kefalet" başlıklı 11 inci maddesinde ise 10 uncu maddeye göre teminat sağlayamayanların muteber bir şahsı kefil ve müşterek müteselsil borçlu gösterebileceği hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan, mecburi hizmet karşılığında lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim veya staj amacıyla yurt dışına gönderilen öğrencilere 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun 19 uncu maddesinin 1 inci fıkrası ile 1416 sayılı Ecnabi Memleketlere Gönderilecek Talebe

Hakkında Kanun Kapsamında verilen resmi burslar noter onaylı yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi karşılığında verilmekte olup, başarılı olamayan veya herhangi bir şekilde akdini ihlal edenler için yapılan harcamalardan geri alınması gereken tutarların 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edileceğine ilişkin ilgili kanunlarında herhangi bir hüküm bulunmamakta, süresinde ödenmeyen söz konusu alacaklar muhahemat müdürlüklerince genel hükümlere göre takip ve tahsil edilmektedir.

Buna göre, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanan eğitim bursu kapsamında kızınızresmi-burslu statüsünde yaptığı öğrenim için verdiği taahhüdün ihlali nedeniyle hazineye olan burs bedeli borcuna ilişkin olarak noterde düzenlenecek taahhüt senedi ile kefalet senedinin, 6183 sayılı Kanununun 11 inci maddesinde yer alan şahsi kefalet olarak değerlendirilmesi ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı tablonun I/C-16 ve fıkraları uyarınca damga vergisinden istisna edilmesi mümkün bulunmamaktadır.”

Yukarıda yer alan mevzuat ve açıklamalar uyarınca Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve/veya ilgililerin talebi üzerine kamu idaresince taksitlendirilebilir.

Kamu Zararlarından doğan alacakların taksitlendirmesinde taksitlendirme süresi azami beş yıldır. Kapsamdaki diğer kamu idarelerinin özel mevzuatlarında başka türlü bir düzenleme bulunmadığı takdirde taksitlendirmeye üst yöneticiler yetkilidir. Üst yöneticiler bu yetkilerini sınırlarını açıkça belirtmek suretiyle merkezde yardımcılara veya strateji geliştirme birimlerine, taşrada ise idarenin en üst yöneticilerine devredebilir.

Sorumluların ve/veya ilgililerin yazılı taksitlendirme talebi üzerine, sorumlu ve/veya ilgili ile idare arasında, taksitlendirmenin süresini, taksit sayısı ve tutarları ile ödeme zamanlarını belirleyen bir ödeme planı yapılır. Sorumlulardan ve/veya ilgililerden taksitlerini ödeme planına uygun ve vadesinde düzenli olarak ödeyeceklerine dair “resen borç senedi ve kefaletname” alınır. Kanununun 79 uncu maddesi uyarınca merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenen parasal sınırın üzerindeki kamu zararı alacaklarına ilişkin olarak düzenlenecek “resen borç senedi ve kefaletname” için noter tasdiki aranır. **2018 yılı için Bu tutar 17.200 TL.dir. (2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu İ Cetveli)** Bu kapsamda düzenlenecek **resen borç senedi ve kefaletnameler Binde 9,48 oranında damga vergisine tabidir.**



Mustafa DÖNMEZ

İçişleri Bakanlığı

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

DEVLET MEMURLARI KANUNUNUN 37 VE 64. MADDELERİ KAPSAMINDA DERECE YÜKSELME VE İLAVE KADEME İLERLEMESİNDE SİCİL UYGULAMASINDA SON YIL

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, çeşitli yasalarda önemli değişiklikler getiren 13.2.2011 tarihli ve 6111 sayılı Yasa, 25.2.2011 tarihli ve 27857 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yasayla, Devlet Memurları Yasasında da önemli değişikliklere gidilmiştir.

1984 yılında Devlet Memurları Yasasının 37 nci maddesinde 243 sayılı KHK ile memurlar lehine değişiklik yapılarak, “son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olan” lise, ortaokul ve ilkokul mezunu memurların yükselebilecekleri derecenin daha üstünde derecelere yükselmeleri olanağı sağlanmıştı. 2011 yılında 6111 sayılı Yasa ile sicil uygulaması kaldırıldığından eski uygulamada yer alan “son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olması” kuralı yerine “son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almama” koşulu getirilerek, mevcut uygulama korunmuştur.

Ancak bu arada, 657 sayılı Yasaya eklenen geçici 36 ncı madde ile; 13.2.2011 tarihin-

den önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, 13.2.2011 tarihi itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hükmü uygulanması öngörülmüştür. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin dördüncü fıkrasında yer alan sekiz yıllık süreye ilişkin olarak, ilk sekiz yıllık dönem için kademe geçiş dönemi getirilmiştir.

Bu değişikliklerle, Devlet Memurları Yasası hükümlerine göre öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibarıyla azami yükselebilecekleri derecelerin üstünde bir üst dereceye yükseltme ve ilave derece verilmesinde yüksek sicil notu uygulaması için kademe geçiş süreci bu yıl sonunda sona ermektedir.

Bu yazıda, 6111 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik çerçevesinde 657 sayılı Yasanın 37 ve 64 üncü maddeleri kapsamında derece yükselmesi ve ilave kademe ilerlemesi konusu çeşitli yönleriyle ele alınıp, incelenecektir.

2. KONUSYLA İLGİLİ YASAL HÜKÜMLER

Geçiş hükümleri:

Geçici Madde 36 - (Ek : 13/2/2011 - 6111/116 md.)

A) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tutulmakta olan sicil dosyaları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen beşinci yılın sonuna kadar muhafaza edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olumsuz sicil almış olan memurların itirazları ve bu itirazların sonuçlandırılması hakkında, 657 sayılı Kanunun bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen veya yürürlükten kaldırılan sicile ilişkin hükümleri uygulanır.

B) Bu maddenin yayımı tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan 37 nci maddede yer alan bir üst dereceye yükseltme uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen 37 nci maddenin değişiklikten önceki hükmü uygulanır. Bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen 37 nci maddede yer alan sekiz yıllık süre, ilk sekiz yıllık dönem için, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki;

a) Son beş yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için üç yıl,

b) Son dört yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için dört yıl,

c) Son üç yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için beş yıl,

d) Son iki yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için altı yıl,

e) Son sicil notu doksan ve daha yukarı olanlar için yedi yıl,

olarak uygulanır.

C) Bu maddenin yayımı tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin ikinci

fıkrasının değişiklikten önceki hükmü uygulanır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin dördüncü fıkrasında yer alan sekiz yıllık süre, ilk sekiz yıllık dönem için, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki;

a) Son beş yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için üç yıl,

b) Son dört yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için dört yıl,

c) Son üç yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için beş yıl,

d) Son iki yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için altı yıl,

e) Son sicil notu doksan ve daha yukarı olanlar için yedi yıl,

olarak uygulanır.

D) 657 sayılı Kanunun bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen hükümleri gereğince, ilgililere geriye dönük olarak herhangi bir şekilde malî ve sosyal hak sağlanamaz ve hiçbir şekilde ödeme yapılmaz.

3. KONUNUN İNCELENMESİ

657 sayılı Yasada yer alan sicil sistemi 6111 sayılı Yasa ile kaldırıldığından, kazanılmış hakların korunması ilkesinden hareketle, Yasanın yayımı tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, 64 üncü maddenin ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hükmün uygulanacağı hükme bağlanmış, altı yıldan daha az süreyle doksan ve daha yukarı sicil notu ortalaması bulunanlar için kademeli bir düzenleme öngörülmüştür.

Söz konusu maddede yer alan hükümlere göre;

3.1. Yükselinebilecek Derecenin Üstünde Bir Dereceye Yükselme

657 sayılı Yasanın 36 ncı maddesinde memurların öğrenim durumlarına göre, memurluğa giriş ve yükseliş derece ve kademeleri gösterilmiştir. Buna göre;

- İlkokulu bitirenler 15/1 ile memuriyete girer, 7 nci derecenin son kademesine (7/9),
- Ortaokulu bitirenler 14/2 ile girer, 5 inci derecenin son kademesine (5/9),
- Liseyi bitirenler 13/3 ile girer, 3 üncü derecenin son kademesine (3/8),
- Mesleki veya Teknik Lise mezunları 12/2 ile girerler, 3 üncü derecenin son kademesine (3/8),

kadar yükselirler.

Yüksek okulu bitirenler ise, bitirdikleri yüksek öğrenimin süresine bağlı olarak iki yıllık (10/2), üç yıllık (10/3), dört yıllık (9/1), beş yıllık (9/2) veya 6 yıllık (9/3) olmasına göre belirtilen derece ve kademelerden Devlet memurluğuna girip, 1 inci derecenin 4 üncü kademesine kadar yükselirler. Ancak, öğrenim süresine bakılmaksızın tüm yüksek okul mezunları 1 inci derecenin son kademesine kadar yüklebildikleri için, bunların yükselinebilecek derecenin üstünde bir dereceye yükselme-leri söz konusu değildir.

İşte Devlet Memurları Yasasının 6111 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen 37 nci maddesi, 36 ncı maddenin yüksek dereceleri için koymuş olduğu sınırlamaya İlk, Orta ve Lise mezunları yönünden bir istisna getirmiş ve yükselinebilecek derecenin üstünde bir dereceye yükselme olanağı tanımıştır.

37 nci madde, son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almamış olan her memura üst dereceye yükselme hakkı vermiş, **öğrenim durumu itibariyle yüklebileceği derecenin 4 üncü kademesinden aylık almaya hak kazanmış olanlara** bu olanağı tanımıştır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, ilkokul mezunu bir memur 7/4'e, ortaokul mezunu 5/4'e, lise mezunu 3/4'e gelmiş ve son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası da almamış ise, kadro koşulu aranmaksızın bir üst dereceye yükseltilecektir.

Söz konusu maddeye göre; memurların öğrenim durumları itibariyle yüklebilecekleri derece ve kademeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1 : Memurların Öğrenim Durumları İtibariyle Yüklebileceği Derece ve Kademeler

Öğrenim Düzeyi	Mem. Giriş D/K	Tavan Derecesi	KHA	37. md. Uygulaması	Yüksel. Yeni D/K
İlkokul	15/1	7	7/4	6/1	6/9
Ortaokul	14/2	5	5/4	4/1	4/9
Lise	13/3	3	3/4	2/1	2/6
Mes. ve teknik lise	12/2	3	3/4	2/1	2/6

1984 yılında Devlet Memurları Yasasının 37 nci maddesinde 243 sayılı KHK ile yapılan değişiklikle *“son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olan”* lise, ortaokul ve ilkokul mezunu memurların yüklebilecekleri derecenin daha üstünde derecelere yükselme-leri uygulaması devam ederken, 2011 yılında 6111 sayılı Yasa ile sicil uygulaması kaldırıldığından eski uygulamada yer alan *“son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olması”* kuralı yerine *“son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almama”* koşulu getirilerek, mevcut uygulama korunmuştur.

Ancak bu arada, 657 sayılı Yasaya eklenen geçici 36 ncı madde ile; 13.2.2011 tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması 90 ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, 13.2.2011 tarihi itibariyle değiştirilen 64 üncü maddenin ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hükmünün uygulanması öngörülmüştür. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle değiştirilen 64 üncü maddenin dördüncü fıkrasında yer alan sekiz yıllık süreyle ilgili olarak, ilk sekiz yıllık dönem için kademeli geçiş dönemi getirilmiştir.

3.2. 6111 Sayılı Yasa ile Getirilen Geçiş Döneminden Önce Yüksek Sicil Notu Almış ve Bu Süreçte Disiplin Cezası Almamış Olanların Yükselinebilecek Derecenin Üstünde Bir Dereceye Yükselme

6111 sayılı Yasanın geçici 36 ncı maddenin (B) bendine göre; 15.2.2011 tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanların; bir üst dereceye yükseltme uygulamasından yararlanmamış olmaları durumunda, 657 sayılı Yasanın 6111 sayılı Yasa ile değiştirilen 37 nci maddesinin değişiklikten önceki halinin uygulanacağı açıkça belirtilmiştir. 657 sayılı Yasanın değişiklikten önceki 37 nci maddesinde; “*Bu Kanun hükümlerine göre öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibarıyla azami yükelebilecekleri derecelerin dördüncü kademesinden aylık almaya hak kazanan ve son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan son sicil notu olumlu bulunanların kazanılmış hak aylıkları kadro şartı aranmaksızın bir üst derece-*

ye yükseltilir.” hükmüne yer verilmiş olup, son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarıda olanların son sicil notunun olumlu bulunması halinde ve yükelebilecekleri derecelerin dördüncü kademesinden aylık almaya hak kazanmaları şartının da birlikte gerçekleşmesi koşulu ile bir üst dereceye yükseltileceği belirtilmiştir.

Özetle, 657 sayılı Yasanın 37 nci maddesinde 6111 sayılı Yasa ile yapılan değişikliğe göre; memurların kazanılmış hak aylıklarının kadro koşulu aranmaksızın öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibarıyla azami yükelebilecekleri derecenin bir üstüne yükseltilebilmesi için azami olarak yükelebilecekleri derecenin dördüncü kademesinden aylık almaya hak kazanmış olması, son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almamış olması (geçiş döneminde yüksek sicil ve disiplin cezası almamış olma) koşullarının bir arada bulunması gerekmektedir.

Tablo 2 : 37. Madde Kapsamında Memurların Öğrenim Durumları İtibarıyla Yükselinebileceği Derece ve Kademeler

Sicil notu ortalaması	Disiplin cezası	1.1.2014 - 1.1.2018 tarihleri arasında		
		Lise (KHA)	Ortaokul (KHA)	İlkokul (KHA)
2006 - 2010 yıllarına ait 5 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı	2011 - 2013 yıllarında 3 yıl disiplin cezası almamış	2/1	4/1	6/1
2007 - 2010 yıllarına ait 4 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı	2011 - 2014 yıllarında 4 yıl disiplin cezası almamış	2/1	4/1	6/2
2008 - 2010 yıllarına ait 3 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı	2011 - 2015 yıllarında 5 yıl disiplin cezası almamış	2/1	4/1	6/1
2009 - 2010 yıllarına ait 2 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı	2011 - 2016 yıllarında 6 yıl disiplin cezası almamış	2/1	4/1	6/1
2010 yıllarına ait 1 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı	2011 - 2017 yıllarında 7 yıl disiplin cezası almamış	2/1	4/1	6/1

Yukarıdaki tabloya göre; 2018 yılı itibarıyla 2010 yılına ait **1 yıllık** sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olan ve **2011 - 2017** yılları içinde **7 yıl** disiplin cezası almamış olan lise ve dengi okul mezunu bir memurun kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylığı, **2018 yılı içinde azami yükelebilecekleri derecelerin dördüncü**

kademesinden aylık almaya hak kazandığı tarihte yapılacak emekli kesintisini izleyen ay başından itibaren 2 nci derecenin 1 inci kademesine, ortaokul mezununki 4 üncü derecenin 1 inci kademesine, ilkokul mezununki ise 6 ncı derecenin 1 inci kademesine yükseltilecektir.

Geçici 36 ncı maddenin (B) bendi hükümünün uygulanmasına (“son beş yıllık sicil notu ortalaması”) 2014 yılında başlanılmış olup, 2018 yılı itibariyle (B) bendinin (d) alt bendinin uygulanmasına devam edilmektedir. Buna göre; (B) bendinin (d) alt bendine

göre 37 nci madde kapsamında bir derece uygulamasına esas “son 1 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için yedi yıl”lık süreç aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3 : Geçici 36 ncı Madde Kapsamında Memurların Öğrenim Durumları İtibariyle Yükselbileceği Derece ve Kademeler

Yılı	Sicil notu ortalaması	Disiplin cezası	Lise (KHA)	Ortaokul (KHA)	İlkokul (KHA)
2010	96	-			
2011	-	Almamış	5/3	7/3	9/3
2012	-	Almamış	4/1	6/1	8/1
2013	-	Almamış	4/2	6/2	8/2
2014	-	Almamış	4/3	6/3	8/3
2015	-	Almamış	3/1	5/1	7/1
2016	-	Almamış	3/2	5/2	7/2
2017	-	Almamış	3/3	5/3	7/3
1.3.2018	96	7 yıl ceza almamış	2/1	4/1	6/1

Yukarıdaki tabloya göre son bir yıllık (2010) sicil notu ortalaması doksan ve üzeri olup, son yedi yıl içinde (2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017) herhangi bir disiplin cezası almamış olan ilk, orta ve lise mezunu memurlar, 2018 yılı içinde kazanılmış hak aylıkları kadro şartı aranmaksızın öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibariyle azami yükseltilen derecenin bir üst derecesine yükseltilecektir.

Bu süreç 2018 yılına kadar bu şekilde devam edecek, ilgili yıllara ait sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olan ve yine ilgili yıllar içinde disiplin cezası almamış olan memurların kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylığı, azami yükseltilen dereceler dördüncü kademesinden aylık almaya hak kazandığı tarihi izleyen ay başından itibaren bir üst derecenin ilk kademesine ait aylığa hak kazanacağı tarihte yükseltilecek olmasıdır.

3.3. 6111 Sayılı Yasa ile Getirilen Geçiş Döneminde Yükselinebilecek Derecenin Üstünde Bir Dereceye Yükselme

25.2.2011 tarihinden önceki son altı yıllık

sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan 37 nci maddede yer alan bir üst dereceye yükseltme uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, geçici 36 ncı maddenin yürürlük tarihi (25.2.2011) itibariyle değiştirilen 37 nci maddenin değişiklikten önceki hükmü uygulanacaktır.

25.2.2011 tarihi itibariyle değiştirilen 37/B maddede yer alan 8 yıllık süre, ilk 8 yıllık dönem için, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki;

a) Son 5 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 3 yıl,

b) Son 4 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 4 yıl,

c) Son 3 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 5 yıl,

d) Son 2 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 6 yıl,

e) Son sicil notu doksan ve daha yukarı olanlar için 7 yıl,

olarak uygulanacaktır.

Geçici 36 ncı maddenin (B) bendi hükümünün uygulanmasına ("son beş yıllık sicil notu ortalaması") 2014 yılında başlanılmış olup, 2018 yılı itibarıyla (B) bendinin (d) alt bendini uygulanmasına devam edilmektedir. Buna

göre; (B) bendinin (d) alt bendine göre 37 nci madde kapsamında bir derece uygulamasına esas "son bir yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için altı yıl"lık süreç aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Yılı	Sicil notu ortalaması	Disiplin cezası	Lise (KHA)	Ortaokul (KHA)	İlkokul (KHA)
2010	92	-			
2011	-	Almamış	5/3	7/3	9/3
2012	-	Almamış	4/1	6/1	8/1
2013	-	Almamış	4/2	6/2	8/2
2014	-	Almamış	4/3	6/3	8/3
2015	-	Almamış	3/1	5/1	7/1
2016	-	Almamış	3/2	5/2	7/2
2017	-	Almamış	3/3	5/3	7/3
1.1.2018'den itibaren	92	6 yıl ceza almamış	2/1	4/1	6/1

Yukarıdaki tabloya göre son bir yıllık (2010) sicil notu ortalaması doksan ve son altı yıl içinde (2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017) herhangi bir disiplin cezası almamış olan ilk, orta ve lise mezunu memurlar, 2018 yılı içinde kazanılmış hak aylıkları kadro şartı aranmaksızın öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibarıyla azami yükselbilecekleri derecenin bir üst derecesine yükseltilecektir.

Örnek 1 : Memur (A) lise mezunu olup, 2017 yılında kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneği esas aylığının 3 üncü derecenin 3 üncü kademesinde olduğunu, 2010 yılına ait bir yıllık sicil notu ortalamasının 92 olduğunu ve 1 Eylül tarihinin normal terfi tarihi olduğunu varsayalım.

01.09.2017 3/3

25.02.2018 3/4

15.03.2018 2/1

Söz konusu memur, 2011-2017 yıllarında 7 yıllık kesintisiz süre içinde herhangi bir disiplin cezası almamış ise, bu memurun kazanıl-

mış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylığı 25.02.2018 tarihinden geçerli olmak üzere, geçici 36 ncı maddenin (C) bendi kapsamında 64 üncü madde uyarınca önce ilave bir kademe uygulanarak 3 üncü derecenin 4 üncü kademesine ilerletilecek, sonra 37/B-d maddesi uygulanarak, bu kademeyi (3/4) hak kazandığı tarihi (25.2.2018) izleyen ay başından itibaren bir üst derecenin ilk kademesine ait aylığa hak kazanacağı 15.03.2018 tarihinden itibaren 2 nci derecenin 1 inci kademesine yükseltilecektir.

Örnek 2 : Memur (B) yüksek öğrenim mezunu olup, 2017 yılında kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneği esas aylığının 5 inci derecenin 1 inci kademesinde olduğunu, 2010 yılına ait bir yıllık sicil notu ortalamasının 95 olduğunu ve 1.10.2018 tarihinin terfi tarihi olduğunu varsayalım.

1.10.2017 5/3

25.2.2018 5/4

15.3.2017 4/1

1.10.2018 4/2

Söz konusu memur, 2011-2017 yıllarında yedi yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almamış ise, bu memurun kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylığı 25.2.2018 tarihinden geçerli olmak üzere, geçici 36 ncı maddenin (C) bendi kapsamında 64 üncü madde uyarınca önce ilave bir kademe uygulanarak 5 inci derecenin 4 üncü kademesine iletilecek, sonra 37/B-d maddesi uygulanarak, bu kademeyi (5/4) hak kazandığı tarihi (25.2.2018) izleyen ay başından itibaren bir üst derecenin ilk kademesine ait aylığa hak kazanacağı 15.03.2018 tarihinden itibaren 4 üncü derecenin 1 inci kademesine yükseltilecektir. Normal terfi tarihi olan 1.10.2018 tarihinde ise 4/2'ye terfi edecektir.

3.4. İlave Bir Kademe İlerlemesi Uygulaması

Geçici 36 ncı maddenin yayımı tarihinden (25.2.2011) önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih (25.2.2011) itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hükmü uygulanacaktır.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin dördüncü fıkrasında yer alan 8 yıllık süre, ilk 8 yıllık dönem için, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki;

- Son 5 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 3 yıl,
- Son 4 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 4 yıl,
- Son 3 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 5 yıl,
- Son 2 yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için 6 yıl,
- Son 1 yıllık sicil notu doksan ve daha yukarı olanlar için 7 yıl,

olarak uygulanacaktır.

Örnek 1 : Memur (A) lise mezunu olup, 2017 yılında kazanılmış hak aylığı ile emekli

keseneği esas aylığının 8 inci derecenin 2 nci kademesinde olduğunu, 2010 yılına ait bir yıllık sicil notu ortalamasının 93 olduğunu ve 1.9.2018 tarihinin normal terfi tarihi olduğunu varsayalım.

01.9.2017 8/2

25.2.2018 8/3

01.9.2018 7/1

Bu memur, 2011 - 2017 yıllarında 7 yıllık kesintisiz süre içinde herhangi bir disiplin cezası almamış ise, bu memurun kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylığı 25.2.2018 tarihinden geçerli olmak üzere, geçici 36/C-d maddesi uygulanarak bir kademe ilerletilerek 8 inci derecenin 3 üncü kademesine iletilecektir. Ayrıca, 64 üncü madde uyarınca normal terfi tarihi olan 1.9.2018 tarihinde 7 nci derecenin 1 inci kademesine yükseltilecektir.

Örnek 2 : Memur (B) yüksek öğrenim mezunu olup, 2017 yılında kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneği esas aylığının 5 inci derecenin 1 inci kademesinde olduğunu, 2010 yılına ait **bir yıllık sicil notu ortalamasının** 90 olduğunu ve 1.10.2018 tarihinin terfi tarihi olduğunu varsayalım.

1.10.2017 5/1

25.2. 2018 5/2

1.10.2018 5/3

Söz konusu memur, 2011-2017 yıllarında altı yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almamış ise, bu memurun kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylığı 25.2.2018 tarihinden geçerli olmak üzere, geçici 36/C-d maddesi uyarınca ilave bir kademe uygulanarak 5 inci derecenin 2 nci kademesine, iletilecektir. Ayrıca, 64 üncü madde uyarınca normal terfi tarihi olan 1.10.2018 tarihinde ise 5 inci derecenin 3 üncü kademesine iletilecektir.

4. Geçici 36 ncı maddenin (D) bendine göre; 657 sayılı Yasa'nın geçici 36 ncı maddenin yürürlük tarihi (25.2.2011) itibarıyla değiştirilen hükümleri gereğince, ilgililere geriye dönük olarak herhangi bir şekilde mali ve sosyal hak

sağlanamayacağı gibi, hiçbir şekilde ödeme yapılamayacaktır.

4. SONUÇ

1984 yılında Devlet Memurları Yasasının 37 nci maddesinde 243 sayılı KHK ile memurlar lehine değişiklik yapılarak, “son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olan” lise, ortaokul ve ilkokul mezunu memurların yükselebilecekleri derecenin daha üstünde derecelere yükselmeleri olanağı sağlanmış ve uygulama bu yönde ilerlerken 2011 yılında yürürlüğe konulan 6111 sayılı Yasa ile sicil notu uygulaması kaldırılmıştır. Ancak, memurların kazanılmış haklarının korunması noktasında eski uygulamada yer alan “son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olması” kuralı yerine “son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almama” koşulu getirilerek, mevcut uygulama korunmuştur.

Bu arada, 657 sayılı Yasaya eklenen geçici 36 ncı madde ile; 13.2.2011 tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması 90 ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygu-

lamasından yararlanmamış olanlar hakkında, 13.2.2011 tarihi itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hükmünün uygulanması öngörülmüştür. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin dördüncü fıkrasında yer alan sekiz yıllık süreyle ilgili olarak, ilk sekiz yıllık dönem için kademeli geçiş dönemi getirilmiştir.

Bu değişikliklerle, Devlet Memurları Yasasının geçici 36 ncı maddesi hükmüne göre öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibarıyla azami yükselebilecekleri derecelerin üstünde bir üst dereceye yükseltilme ve 64 üncü madde hükmüne göre ilave derece verilmesinde yüksek sicil notu uygulaması için kademeli geçiş süreci bu yıl sonunda sona ermektedir.

Geçiş dönemine ilişkin uygulamanın yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda yapılması gerekmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, uygulamanın bu yıl sona erdiğini de hatırlatalım.

MEVZUAT FİHRİSTİ

19/05/2018-11/06/2018 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : **Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 16/5/2018- 7144
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 25/05/2018- 30431
- Konusu** :
- 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunu
- 24/3/1950 tarihli ve 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu
- 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu
- 5/6/1986 tarihli ve 3303 sayılı Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun
- 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu
- 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun
- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "beklenmeyen veya" ibaresinden sonra gelmek üzere **"yapım tekniği açısından özellik arz eden veya yapı veya can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından ivedilikle yapılması gerekliliği idarece belirlenen hallerde veyahut"** ibaresi eklenmiştir.
- 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
- 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu ile Odalar ve Borsalar Kanunu
- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendine aşağıdaki cümle ile ikinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.
"Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetle-

rinin işlettilirilmesine karar vermek.”

“Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.”

- 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu

- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu

- 25/6/2010 tarihli ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

- 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Araçlarının Satışı Hakkında Kanun

- 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 123 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “1/7/2018” ibaresi “1/7/2019” şeklinde değiştirilmiştir.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **İstanbul İmar Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 20.05.2018 – 30426
- Konusu** : Plan, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun yapı ve yapılaşma ile projelendirmeye ve denetime ilişkin usul ve esasları belirlemektir.
- Yönetmeliğin Adı** : **İşyerlerinde İşveren Veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı Ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21.05.2018 – 30427
- Konusu** : 29/6/2015 tarihli ve 29401 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İşyerlerinde İşveren veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmeliğin 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ondan” ibaresi “elliden” olarak değiştirilmiş, yönetmeliğin genelinde bu değişikliğe uygun hale getirilmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Atıksu Altyapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 22.05.2018 – 30428
- Konusu** : 27/10/2010 tarihli ve 27742 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 17 nci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
“(4) Atıksu hizmetlerinin sürdürülebilirliği için asgari atıksu ücreti 0,30 TL/m³tür. Belirlenen miktarın bu asgari ücretten daha düşük olması durumunda Bakanlığın uygun görüşü alınır. Mevzuattaki yükümlülüklere uygun şekilde atıksu hizmetlerinin verilebilmesi için asgari atıksu ücretinin yeterli olmaması durumunda tam maliyet esaslı tarifeye göre atıksu ücreti belirlenir. Belirlenen metreküüp temelindeki atıksu ücreti, metreküüp su ücretinin % 50’sini aşamaz.”
- Yönetmeliğin Adı** : **Perakende Ticarete Uygulanacak İlke Ve Kurallar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 22.05.2018 – 30428
- Konusu** : 6/8/2016 tarihli ve 29793 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Perakende Ticarete Uygulanacak İlke ve Kurallar Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesinden sonra gelmek üzere **“Yemek kartları MADDE 12/A – (1) İşverenlerce, personeline işyeri dışında yemek hizmeti temin etmek suretiyle sağlanan menfaatin, yemek kartı hizmeti veren kuruluşlarca çıkartılan ve nakit olarak kullanılmayan yemek kartı ve benzeri sistemler üzerinden ve bu kuruluşların anlaşmalı olduğu perakende işletmelerde karşılanması halinde; (...)**12/A maddesi eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 22.05.2018 – 30428
- Konusu** : 31/12/2016 tarihli ve 29935 üçüncü mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliğinin 13 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “iş makinesi,” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.– Aynı Yönetmeliğin 17 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi, Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında değişiklik yapılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Maden Bölgelerine Ve Ruhsatların Taşınmasına İlişkin Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23.05.2018 – 30429
- Konusu** : a) Birbirine bitişik ve/veya yakın I. Grup, II. Grup (a) bendi ve IV. Grup (b) bendi maden sahalarında tek başına yapılan maden işlet-

me faaliyetlerinin; çevresel etkileri, şehirleşme, işletme güvenliği, rezervin verimli işletilmesi ve benzeri sebeplerden dolayı oluşturduğu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla yapılacak proje ve planlama çerçevesinde maden bölgesinin ilan edilmesine, bu ruhsatların yeni ruhsatta birleştirilerek oluşturulacak maden bölgesinde ortak proje kapsamında maden işletme faaliyetlerinde bulunulmasına,

b) Aynı grup ruhsatlar için maden bölgesinin oluşturulması amacıyla ruhsatların birleştirilmesi, taksiri, iptali, ihale edilmesi, yeniden ruhsatlandırılması, ruhsatlardaki yatırım giderlerinin belirlenmesi ve ödenmesine,

c) Maden bölgesi içerisinde yer alacak ruhsatların maden rezervlerinin ve kurulacak tüzel kişilikte bu ruhsat sahiplerinin rezervlerine göre hisse paylarının hesaplanmasına,

ç) Bir veya birden fazla il sınırına giren maden bölgeleri komisyonu oluşturulması, toplanması, çalışma süresi, görev ve yetkileri, maden bölgelerindeki faaliyetlerin incelenmesi, kontrol edilmesi ve denetlenmesine,

d) Şehirleşme, çevresel ve benzeri etkiler dikkate alınarak bazı alanlardaki I. Grup ve II. Grup (a) bendi maden ruhsatlarının bir proje ve plana göre taşınmasına, taşınacak ruhsatların rezervlerinin hesaplanmasına, ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Yönetmeliğin Adı : **Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 24.05.2018 – 30430

Konusu : 15/5/2013 tarihli ve 28648 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinde eğitimlere yönelik değişiklikler yapılmıştır.

Yönetmeliğin Adı : **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Uygulanan İdari Para Cezalarına İlişkin Uzlaşma Yönetmeliği**

R.G. Tarih ve Sayısı : 30.05.2018 – 30436

Konusu : Uzlaşma komisyonlarının kurulması ve çalışması ile 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 77/A maddesi kapsamında yapılan uzlaşma başvurularına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Yönetmeliğin Adı : **Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği**

R.G. Tarih ve Sayısı : 30.05.2018 – 30436

Konusu : Serbest, serbest olmayan ve son kaynak tedariki kapsamındaki tüketicilere elektrik enerjisi ve/veya kapasite satışı ile buna ilişkin hizmetlerin sunulmasında tüketici, tedarikçiler ve/veya dağıtım şirketleri arasındaki iş ve işlemlere esas asgari standart, usul ve esasların belirlenmesidir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Binaların Gürültüye Karşı Korunması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31.05.2018 – 30437
- Konusu** : 31/5/2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Binaların Gürültüye Karşı Korunması Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
- “(5) Ruhsata tabi yapılardan altıncı fıkra haricindekiler için proje müellifi veya akustik uzman tarafından mimari akustik raporu düzenlenir. Akustik rapor, bu Yönetmelikte öngörüldüğü şekilde; mekânların, gürültüye hassasiyet ve gürültülük yönünden birbirleri ile olan ilişkilerine ve ses iletim yollarına (hava doğuşlu ve darbe sesi) ait analizleri; hedeflenen akustik kalite ve yalıtım sınıfına göre uygulanacak sınır değerleri; bu değerlere ve analizlere göre mimari ve/veya tesisat projelerinde gösterilecek yapı elemanları ve bileşenleri ile noktasal birleşim detaylarını içerir.
- (6) Aşağıda sayılan binalar için mimari ve tesisat projelerinden ayrı olarak, akustik uzman tarafından akustik proje hazırlanır ve
- (b) bendindeki yapılar için akustik performans belgesi düzenlenir.
- a) Bir bodrum katı ve çatı arası hariç yediden fazla katlı konutlar, toplam inşaat alanı 2.000 metrekareyi geçen ikiden fazla katlı konut dışı binalar, EK-2 Tablo 2.1’de verilen bina işlevlerinden birden fazlasını içeren binalar, konser ve dinleme salonları gibi özel akustik tasarım gerektiren kullanımları içeren binalar,
- b) A veya B akustik performans sınıfını hedefleyen binalar.”
- Yönetmeliğin Adı** : **Otopark Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31.05.2018 – 30437
- Konusu** : 22/2/2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Otopark Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim tesis alanları hariç,” ibaresi “Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim tesis alanlarındaki projeler için düzenleme ve onaylar Millî Eğitim Bakanlığına ait olmak üzere” Aynı Yönetmeliğin 16 ncı maddesinde yer alan “1/6/2018” ibaresi “1/1/2019” şeklinde değiştirilmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 02.06.2018 – 30439
- Konusu** : Hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesine ilişkin her türlü arabuluculuk faaliyeti ile arabuluculuğa ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesine ilişkin her türlü arabuluculuk faaliyeti, idarenin taraf olduğu özel hukuk uyuşmazlıklarında idarenin temsili, dava şartı olarak düzenlenen arabuluculuk sürecinin usul ve esasları ile arabulucuların eğitimi, arabuluculuk sınavının yapılması, arabulucular sicilinin düzenlenmesi, arabulucuların ve

- eğitim kuruluşlarının denetlenmesi ile Arabuluculuk Daire Başkanlığı ve Arabuluculuk Kurulunun çalışma usul ve esaslarını kapsar.
- Yönetmeliğin Adı** : **Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Kamu Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 05.06.2018 – 30442
- Konusu** : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ana hizmet birimleri ve il müdürlükleri tarafından, kamu yapılarına ilişkin her türlü yapım işlerine ait denetim hizmetlerinin yürütülmesinde uygulanacak usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Taşınmaz Ticareti Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 05.06.2018 – 30442
- Konusu** : Taşınmaz ticaretine ilişkin usul ve esasları düzenleyen bu yönetmelik Tapu kütüğüne kayıtlı olsun ya da olmasın taşınmaz alım satımı ve kiralanması ile tapu işlemlerine aracılık eden, taşınmazla ilgili danışmanlık ve yönetim hizmeti veren gerçek veya tüzel kişi tacirler ile esnaf ve sanatkarların mesleki faaliyetlerini, yetki belgesinin verilmesi, yenilenmesi, askıya alınması ve iptaline ilişkin usul ve esasları, taşınmaz ticaretiyle iştigal eden işletmelerde aranan şartları, bu işletmelerin faaliyetlerine ilişkin yükümlülüklerini ve Bakanlık, yetkili idareler ile ilgili diğer kurum ve kuruluşların taşınmaz ticaretine ilişkin görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.
- Yönetmeliğin Adı** : **Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.06.2018 – 30445
- Konusu** : Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde plan, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun yapı ve yapılaşma ile projelendirmeye ve denetime ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Asansörlerin Tasarımına İlişkin Usul Ve Esaslara Dair Tebliğ (SGM: 2017/18)'De Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SGM: 2018/6)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21/05/2018 – 30427
- Konusu** : 14/6/2017 tarihli ve 30096 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Asansörlerin Tasarımına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ (SGM: 2017/18)'in geçici 1'inci maddesine "(4) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen şartları sağlayan asansörlerin tescilinde, ilgili standarda atıf yapılarak onaylanmış kuruluşlar tarafından düzenlenen ve yürürlük tarihi geçmemiş olan uygunluk belgeleri/sertifikaları veya raporlar ilgili ruhsat makamı tarafından kabul edilir." aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 494)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 25/05/2018 – 30431
Konusu : 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 12 nci maddesi ile 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinde yer alan belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken, Maliye Bakanlığınca belirlenen zorunlu haller hariç olmak üzere, kâğıt olarak düzenlenmesi halinde özel usulsüzlük cezası kesileceğine ilişkin düzenlemeye gidilmiş olup, bu kapsamda zorunlu hallerin belirlenmesi bu Tebliğin amaç ve kapsamını oluşturmaktadır.
- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 496)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 25/05/2018 – 30431
Konusu : 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 278 inci maddesi uyarınca imha edilmesi gereken emtianın değerlendirilmesinde genel uygulamaya ilişkin açıklamalar ile 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 10 uncu maddesiyle 213 sayılı Vergi Usul Kanununa eklenen 278/A maddesinde öngörülen değerlendirme uygulamasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ (Sayı: 2018-3)'De Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2018-6)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 31/05/2018 – 30437
Konusu : 19/1/2018 tarihli ve 30306 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ (Sayı: 2018-3)'in 7 nci maddesinin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde, onbirinci fıkrasında yer alan “uygulanabilir” ibaresi “uygulanır” olarak değiştirilmiştir.
“(8) Bir kurum veya kuruluşun eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, çocuk bakımevi, spor tesisi ve benzeri sosyal ve destek amaçlı tesislerinden yararlandırılan;
a) O kurum ve kuruluşun emeklisi ile o kurum ve kuruluşun personelinin veya emeklisinin eşleri, üstsoy ve altsoylarına, kurum personeli için belirlenen tarife uygulanır.
b) Diğer kurum ve kuruluşların personeli ve emeklileri ile bunların eşleri, üstsoy ve altsoylarına, kurum personeli için belirlenen tarife uygulanır.
c) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve bu üyeliği sona erenler, dışarıdan atanan bakanlar ile bunların eşleri, üstsoy ve altsoylarına, kamu kurum ve kuruluşlarının Türkiye genelindeki sosyal tesislerinde, bu kurum ve kuruluşların kendi personeli için uyguladığı en uygun tarife uygulanır ve en uygun şekilde yararlanmaları sağlanır.”

- Tebliğin Adı** : **Yapı Kayıt Belgesi Verilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar**
R.G. Tarih ve Sayısı : 06/06/2018 – 30443
Konusu : 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16 ncı maddesi uyarınca Yapı Kayıt Belgesi verilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlemiş ve İşbu Usul ve Esaslar, Yapı Kayıt Belgesi müracaatına, Yapı Kayıt Belgesi bedelinin hesaplanması ve ödenmesine, Yapı Kayıt Belgesi verilen Hazineye ait taşınmazların satışına, Yapı Kayıt Belgesi düzenlenmeyecek yapılar ile bu belgenin düzenlenmesi safhasında yalan beyanda bulunanlar hakkında yapılacak işlemlere ilişkin hususları kapsar.
- Tebliğin Adı** : **Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 303)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 11/06/2018 – 30448
Konusu : 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9, 23, 25, 32 ve 61 inci maddelerinde, 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla yapılan değişikliklerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi kapsamında İhtiyaç Fazlası Elektrik Enerjisinin Satışına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 50)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 11/06/2018 – 30448
Konusu : 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 88 inci maddesiyle 18/5/2017 tarihli ve 7020 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Geçici 1 inci maddesinde yapılan süre uzatımı ve 1997 model veya daha eski taşıtların ihraç edilmesi halinde de madde hükümlerinden yararlanılacağına dair yapılan düzenlemelere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

GENEL HACİZ YOLUYLA İLAMSIZ İCRA TAKİBİNE ZİMMET DEFTERİNDEKİ KAYIT İLE İTİRAZ¹

Aleyhine başlatılan icra takibi sebebiyle gönderilen ödeme emrinin 02.12.2013 günü tebliğ edip, borçlu olmadığı kanısında bulunan borçlu-şikayet eden Belediye Başkanlığının yasal yedi günlük süre dolmadan, en geç 09.12.2013 günü akşamı mesai saati sonuna kadar icra takip itiraz dilekçesini icra dairesine havale ettirmek suretiyle teslim edip, dilekçenin dosyaya konulduğu hususunda icra tutanağının düzenlenmesini istemesi gerekirken; belirtilen sürenin geçmesinden sonra 11.12.2013 tarihinde itiraz dilekçesini havale ettirip icra tutanağına 25.02.2014 günü geçirildiği olayda; her ne kadar şikayetçi tarafından dilekçenin süresinde zimmet defteri adı verilen bir evrakla icra dairesine sunulduğu belirtilmişse de; bu belge İcra ve İflas Kanununun 8 inci maddesinde belirtilen icra tutanağının aksini ispata elverişli olmadığından, kendisine hukuki sonuç bağlanan itiraz dilekçesinin ayrıca havale ettirilmesi ve icra tutanağına yazdırılması, İcra ve İflas Kanununun 8 inci maddesinin gereği olup, bu itibarla yasal süresi içinde yapılmış bir itiraz bulunmadığından icra takibine devam ettirilmesi isabet görülmüştür. (2004 s. İİK m. 8,62)

“... Genel haciz yolu ile ilamsız takipte borçlu belediye vekili, icra mahkemesindeki şikayetinde, 02.12.2013 tarihinde ödeme emrini tebliğ aldıktan sonra Belediye Başkanlığı Mali Hizmetler Müdürlüğünün 2778 sayılı borca itiraza ilişkin dilekçesinin 04.12.2013 günü zimmet defteri ile icra müdürlüğüne teslim edildiğini, buna rağmen icra müdürlüğünce itiraz süresinde kabul edilmeyerek belediyenin banka hesaplarına haciz konulduğunu ileri sürerek itirazlarının süresinde sayılmasını ve hacizlerin kaldırılmasını istemiş; mahkemece, zimmet defterinde icra müdürlüğünün imzasının bulunduğu, itirazın süresinde olduğu, evrak teslim alındığında dilekçe üzerine havale yapılamadığı gerekçesi ile şikayetin kabulüne karar verilmiştir.

(...)

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü.

Şikayet genel haciz yolu ile takibe yönelik itiraz dilekçesinin yasal süresi içinde verilmiş

¹ T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E:2017/12-279, K:2017/635, T:05.04.2017

olmasına rağmen, icra müdürlüğünün daha sonraki bir tarihi esas alarak takibi kesinleştirmesine ilişkin işlemin iptali ile konulan hacizlerin kaldırılması istemine ilişkindir.

İcra Mahkemesince aleyhine icra takibi başlatılan (şikayetçi-borçlu) Belediye Başkanlığının, 02.12.2013 günü tebli aldığı ödeme emrine (yasal süresi içinde) 04.12.2013 günü itiraz ettiği, bu hususun zimmet defteri kaydı ile sabit olduğu ancak icra dairesince imza karşılığı teslim alınan dilekçeye gününde havale yapılmayarak itiraz süresinden sonra yapıldığından bahisle hukuka aykırı biçimde takibin durdurulmadığı gerekçesiyle şikayetin kabulüne karar verilmiştir.

Şikayet olunan vekilin temyiz itirazı üzerine Özel Dairece yukarıda başlık bölümünde gösterilen nedenlerle yerel icra mahkemesi kararı bozulmuştur.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, ödeme emrine itiraz tarihinin belirlenmesinde zimmet defterindeki teslim tarihin mi yoksa icra müdürü tarafından dilekçe üzerine konulan havale tarihi ya da işlemin icra tutanağına geçirildiği tarihin mi esas alınması gerektiği noktasında toplanmaktadır.

İcra ve İflas kanununun “tutanaklar” kenar başlıklı 8 inci maddesinin birinci fıkrasına göre “İcra ve iflas daireleri yaptıkları muamelelerle kendilerine vaki talep ve beyanlar hakkında bir tutanak yaparlar. Sözlü itirazlar ile talep ve beyanların altları ilgililer ve icra memuru veya yardımcısı veya katibi tarafından imzalanır.” Aynı maddenin son fıkrası ise “İcra ve iflas dairelerinin tutanakları, hilafı sabit oluncaya kadar muteberdir.” düzenlemesini getirmiştir.

Aleyhine genel haciz yolu ile icra takibi yapılan borçlu, borçlu olmadığı kanaatinde ise ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde icra dairesine vereceği bir dilekçe ile borca (ya da yetkiye) itiraz edebilir. Bu itiraz üzerine takip durur (İİK m. 66) Takibe bu süre içinde itiraz edilmemişse alacaklı haciz isteme yetkisini kullanabilir.

Somut olayda şikayetçi-borçlu ... Belediye Başkanlığı aleyhine icra takibi yapılmış ve ödeme emri borçluya 02.12.2013 günü tebliğ edilmiştir. Borçlu olmadığı kanısında bulunan Başkanlığın bu aşamada yapması gereken iş, yasal yedi günlük süre dolmadan, en geç 09.12.2013 günü akşamı mesai saati sonuna kadar itiraz dilekçesini icra dairesine havale ettirmek suretiyle teslim etmek ve dilekçenin dosyaya konulduğu hususunda icra tutanağının düzenlenmesini istemekten ibarettir. Oysa dosyanın incelenmesinde dilekçenin havale ettirildiği tarih, belirtilen sürenin geçmesinden sonraki bir tarih olan 11.12.2013 tarihidir; dilekçenin icra tutanağına 25.0/2.2014 günü getirildiği hususunda da çekişme bulunmamaktadır. Anılan her iki tarih de yukarıda gösterilen yasal yedi günlük süreden sonradır. Bu haliyle süresinde yapılmayan itiraz geçersiz olup, icra dairesince takibin kesinleştirilmesinde ve haciz işleminin yapılmasında yasa aykırı yön bulunmamaktadır.

Her ne kadar şikayetçi yanca dilekçenin zimmet defteri adı verilen bir evrakla icra dairesine sunulduğu belirtilmişse de bu belge İcra ve İflas Kanununun 8 inci maddesinde belirtilen icra tutanağının aksini ispata elverişli değildir. Şöyle ki, uygulamada zimmet defterleri kamu kurumları arasındaki evrak teslimini gösterme maksadıyla düzenlenen defterlerdir. Vurgulanmalıdır ki, somut olayla sınırlı olarak şikayetçi ... Belediye Başkanlığı kamu kurumu olmasının ötesinde, icra dosyasının borçlusudur ve taraf olduğu takibe ilişkin belge-

leri zimmet defteriyle teslim etmesi mümkün değildir. İcra dairesince belediyelerden istenen çeşitli kayıtların, taşınmaza ait imar durumlarının, vb. zimmet defteri ile teslimi mümkün ise de Belediyenin taraf olduğu dosyaya ilişkin itiraz dilekçesinin bu usulle icra dairesine sunulmuş olması, başlı başına işlemin usulüne uygun olduğunu göstermez. Zimmet defteriyle teslim edilse bile, kendisine hukuki sonuç bağlanan itiraz dilekçesinin ayrıca havale ettirilmesi ve icra tutanağına yazdırılması, İcra ve İflas Kanununun 8 inci maddesinin gereğidir.

Bu haliyle yasal süresinde yapılmış bir itirazın bulunduğu söylenemez ve takibin durdurulmamış olması isabetlidir.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında zimmet defterinin resmi belge olduğu ve özellikle icra memurunun imzasını taşıması nedeniyle, itiraza ilişkin İcra ve İflas Kanununun 62 nci maddesinin son fıkrasına uygun biçimde verilen belge niteliğini kazandığı, bunun sahteliğinin de iddia ve ispat edilmediği; hak kaybı olmaması için zimmet defterindeki kaydın da değerlendirilmesi gerektiği görüşü ileri sürülmüşse de Kurul çoğunluğu tarafından bu görüş benimsenmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, yerel mahkemenin direnme kararı usul ve yasaya aykırı olan direnme kararının bozulması gerekir.

ADLİ TATİLİN SÜRELERE ETKİSİ²

Onbeş günlük karar düzeltme süresinin son günü adli tatile rastladığı hallerde sürenin adli tatilin bittiği bir eylül tarihinden itibaren bir hafta uzayacağı gözetilmelidir. (6100 s. HMK m. 92/2, 102, 104)

FAZLA MESAI VE YILLIK ALACAĞI³

İş sözleşmesi feshedildiği tarihte yaş hariç emeklilik şartlarına haiz olan ve sağlık nedenlerini ileri sürerek istifa eden davacı işçi lehine fark kıdem tazminatına ve ulusal bayram ve genel tatil çalışmalarına karşılık izin kullandırılması yasaya uygun olmayıp, bu günlerde çalıştığının tanık beyanları ile doğrulanmış olması karşısında; ulusal bayram ve genel tatil alacağına hükmedilmesi gerektiği gözetilmelidir. (4857 s. İş K. m. 14,17, 24)

KÖY MUHTARININ KÖYÜN DİRLİK VE DÜZENİNİN KORUMASI GÖREVİ⁴

Gece vakti köy içerisinde park halinde şüpheli bir motosiklet görmeleri üzerine, kime ait olduğunu anlamak amacıyla köy içerisinde dolaşmaya başlayan sanıkların bu esnada karşılaştıkları mağdurlar ile birlikte kahvehaneye giderek muhtar olan sanığa durumu bildirip, muhtar sanığın da kahvehaneye geldikten sonra mağdurların kimliklerini kontrol edip bilgilerinin kolluğa aktardığı, kolluk birimlerinin şahısların serbest bırakılmaması ve olay yerine

2 T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E:2017/20-2873, K:2017/1449, T:29.11.2017

3 T.C. Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi E:2015/26859, K:2018/84, T:15.01.2018

4 T.C. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E:2014/14-637, K:2017/329, T:13.06.2017

geleceklerini bildirmesi üzerine tarafların beklemeye başladığı olayda; 442 sayılı Köy Kanununun 36. maddesi uyarınca köyün dirlik ve düzenini sağlama görevini diğer sanıkların yardımı ile gerçekleştirilen muhtar ve diğer sanıkların eylemlerinin kanun emrini yerine getirilmesi kapsamında kaldığı ve hukuka uygun olduğu gözetilmelidir. (442 s. Köy K. m. 36) (5237 s. TCK m. 24, 109/1,2,3-a, b)

TÜRK MİLLETİ ADINA

CEZA GENEL KURULU KARARI

(...)

Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu 5237 sayılı TCK'nin "Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" başlıklı 109. Maddesinde;

"1) Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun;

a) Silahla,

b) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Üstsoy, altsoy veya eşe karşı,

f) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

İşlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun mağdurun ekonomik bakımdan önemli bir kaybına neden olması halinde, ayrıca bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(5) Suçun cinsel amaçla işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçun işlenmesi amacıyla veya sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır." şeklinde düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun temel şekli düzenlenmiş, ikinci fıkrasında; suçun cebir, tehdit veya hile ile işlenmesi ve üçüncü fıkrasında ise; altı bend halinde, suçun silahla, birden fazla kişi ile birlikte, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, üstsoy, altsoy veya eşe karşı çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bu-

lunan kişiye karşı işlenmesi nitelikli haller olarak yaptırımı bağlanmış, dördüncü fıkrasında; suçun netice sebebiyle ağırlaşmış haline, beşinci fıkrasında; cinsel amaçla işlenen özgürlüğü kısıtlama suçuna yer verilmiş, altıncı fıkrasında ise; suçun işlenmesi amacıyla veya sırasında kasten yaralama suçunun sonucu itibarıyla ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bu suçla ilişkin hükümlerin de uygulanacağı belirtilmiştir.

Kişilerin istekleri ve serbest iradeyle hareket edebilme özgürlüğünü koruyan kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu, bir kimsenin bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakılması hareketlerinden herhangi birisinin veya her ikisinin birlikte gerçekleştirilmesiyle oluşan seçimlik hareketli bir suçtur. Suç konusu eylemle, kişinin kendi arzusuna göre bulunduğu yerde kalma ya da oradan ayrılma, yer değiştirme ve istediği yere gidebilme yani serbestçe hareket etme veya kendi iradesiyle hareket etmeme hakları ihlal edilmektedir. Suçun manevi unsuru; failin, mağduru şahsi özgürlüğünden yoksun bırakmaya yönelik hareketleri gerçekleştirmeyi istemesi ve bilmesi, yani genel kasttir. Kanunun metni ve ruhundan anlaşılacağı üzer, suçun temel biçimi bakımından saik (özel kast) aranmamıştır. Suçun oluşabilmesi için kişiyi hürriyetinden yoksun kılma yönündeki ihlalin hukuka aykırı olarak yapılması, diğer bir deyişle eylemde hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmaması zorunludur. Hukuka aykırılık, öğretide genel olarak hukukun düzeninin izin vermediği halleri ifade etmektedir.

5237 sayılı TCK'nin esas aldığı ve suçun bir haksızlık olarak adlandırıldığı suç teorisinde suçun unsurları; maddi unsurlar, manevi unsurlar ve hukuka aykırılık unsuru üzere üç başlık altında toplanmaktadır.

Uyuşmazlıkla yakından ilgili olarak hukuka aykırılık, suçu oluşturan haksızlığın niteliği olup hukuka aykırılık ile kastedilen husus, fiilin hukuk sistemiyle çatışması ve hukuk sistemine aykırı olmasıdır. 5237 sayılı Kanunda bazı suç tanımlarında “hukuka aykırı olarak”, “^hukuka aykırı başka bir davranışla”, “hukuka aykırı diğer davranışlarla”, “hukuka aykırı yolla”, “hukuka aykırı yollarla” gibi ifadelere yer verilmiştir. Suçun unsurlarından birisi olması hasebiyle “hukuka aykırılık” kavramına madde metninde ayrıca yer verilmesiyle, failin olayda bir hukuka uygunluk nedeni olmadığını ve eyleminin hukuka aykırı olduğunu bilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

5237 sayılı TCK'nda hukuka uygunluk sebepleri;

- a- Kanun hükmünü yerine getirme (b.24/1),
 - b-Meşru savunma (m.25/1),
 - c- İlgilinin rızası (m.26/2),
 - d- Hakkın kullanılması (m. 26/1),
- olarak kabul edilmiştir.

Kanun hükmünün yerine getirme, 5237 sayılı TCK'nin “Kanun hükmü ve amirin emri” başlıklı 24. Maddesinin birinci fıkrasında; “kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez” şeklindeki düzenleme ile bir hukuka uygunluk nedeninin doğabilmesi, kişinin eylemini gerçekleştirme konusunda kanun tarafından yetkilendirilmiş olmasına bağlıdır. Bu durumda kanunun hükmünü yerine getiren kişinin davranışı tipe uygun olsa bile hukuka aykırı

olmadığı için suç teşkil etmeyecek ve buna bağlı olarak eylemlerinden dolayı cezalandırılmayacaktır. (İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, Seçkin, Ankara, 2016, s. 303 vd.; Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Yetkin, Ankara, s. 386 vd.; Mahmut Koca-İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, Seçkin, Ankara, 2014, s.257 vd.).

Bu aşamada köy muhtarı olan sanık Kerim ve köy sakini olan diğer sanıkların gerçekleş-tirildiği tipe uygun hareketin, kanunun hükmünü yerine getirme bağlamında hukuka uygun olup olmadığı üzerinde durulmalıdır.

442 sayılı Köy Kanununun “Muhtarın göreceği işler” başlıklı 5. Fasıla yer alan 36. Maddesi;
“Muhtarın göreceği Devlet işleri şunlardır.

1- Hükümet tarafından bildirilecek kanunları, nizamları köy içinde ilan etmek ve halka anlatmak ve kanunlar, nizamlar, talimatlar, emirler ile kendisine verilecek işleri görmek;

2- Köyün sınırı içinde dirlik ve düzenliliği korumak (asayiş korumak);

....

6-Köye gelip giderlerin niçin gelip gitmekte oldukları anlamak ve bunlar için şüpheli adamlar veyahut ecnebler görülürse hemen yakın karakola haber vermek;

....

10-Köy civarında eşkıya görürse Hükümete haber vermek ve elinden gelirse tutturmak,

11- Köylünün ırzına ve canına ve malına el uzatan ve Hükümet kanunlarını dinlemeyen kimseleri köy korucuları ve gönüllü korucularla yakalattırarak Hükümete göndermek

...

15- Zarar görenlerin şikayeti ve bilip işidenlerin haber vermesi üzerine sorup araştırmak” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere 442 sayılı Köy Kanunu ile köy muhtarlarına köy içerisinde dirlik ve dü-zeni korumak, köye gelip giderlerin ne için gelip gittiklerini anlayarak şüphelileri karakola bildirmek, köylünün ırzına ve canına ve malına el uzatan kimseleri köy korucuları ve gönüllü korucularla yakalattırarak gibi görevler verilmiştir. Kanun hükmünün yerine getirilmesinde, köy muhtarına kanun tarafından verilen yetkiler aynı zamanda köy muhtarının görevini de oluşturmaktadır.

Bu bilgiler ışığında uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde;

....

Köy muhtarı olan sanık Kerim’in 442 sayılı Köy Kanununun 36. Maddesi uyarınca köy içerisinde dirlik ve düzeni korumak, köye gelip giderlerin ne için gelip gittiklerini anlayarak şüpheli gördüğü şahısları karakola bildirmek şeklinde görevlerinin bulunması, mağdurların gece geç saatlerde şüpheli bir şekilde köy içinde gezerken görülüp sanık Ali’ye ait kahvehaneye götürülmelerinin ardından kahvehaneye gelen sanık Kerim’in derhal jandarmaya haber

vermesi ve sanık Kerim'in sayıca fazla olan mağdurların jandarma gelene kadar kahvehanede bekletilebilmesi için diğer sanıkların yardımına ihtiyaç duyması karşısında sanıkların tipe uygun hareketlerinin TCK'nin 24. Maddesi uyarınca kanunun emrinin yerine getirilmesi kapsamında kalıp hukuka uygun olduğu ve kanuna uygun şekilde yapılan gözaltı uygun olduğu ve kanuna uygun şekilde yapılan gözaltı işlemlerinin ardından yapılan işkencenin gözaltı işlemini kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna dönüştürmeyeceği örneğinde olduğu gibi mağdurların hukuka uygun şekilde bekletilmesi sırasında sanıklar tarafından işlenen diğer suçların hukuka uygunluk nedenini ortadan kaldırmayacağı kabul edilmelidir.

Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılan Ceza Genel Kurulu Üyesi R. Özkepir müzakere sırasında söz alarak; sanıkların suç kastının bulunmadığı gerekçesine dayanılarak itirazın reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan yedi Ceza Genel Kurulu Üyesi ise; itirazın kabul edilmesi gerektiği düşüncesiyle karşı oy kullanmışlardır.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

1- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının REDDİNE,

2- Dosyanın, mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE, 13.06.2017 tarihinde yapılan müzakerede oyçokluğuyla karar verildi

DANIŞTAY KARARI

AÇIKTAN VEKİL OLARAK ATANANLARIN DOĞUM İZİNİNDEN YARARLANDIRILMASI¹

Özet: 1- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86. ve 175. maddeleri hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; anılan Yasanın 86. maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin mazeretine dayalı olarak boşalan kadroya yapılan vekil ataması ile münhal kadrolara açıktan vekil atanması hallerinde, atanan kişilerin sosyal hakları bakımından herhangi bir ayrıma tabi tutulma olanağının bulunmadığı, 657 sayılı Yasanın 175. maddesinde de bu yönde bir sınırlamanın yer almadığı,

2- Buna göre, 657 sayılı Yasanın 86. maddesi uyarınca açıktan vekil atanan davacının, 657 sayılı Yasayla tanınan sosyal haklar kapsamında doğum izninden yararlandırılması gerektiğinden, Yasayla tanıma izin hakkının kullanılması nedeniyle ilişikinin kesilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı hakkında.

Davalı idare, Aksaray İdare Mahkemesinin 06.08.2013 günlü, E:2013/671, K:2013/853 sayılı ısrar kararın iptaline ilişkin kısmını temyiz etmekte ve bozulmasını istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86. Maddesinde; memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabileceği, bir görevin memurlar eliyle vekaleten yürütülmesi halinde aylıksız vekaletin asıl olduğu, ancak, ilkökul öğretmenliği (yaz tatili hariç), tabiplik, diş tabipliği, eczacılık, köy ve beldelelerdeki ebelik ve hemşirelik, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, köy ve kasaba imamlığına ait boş kadrolara Maliye Bakanlığının izni (mahalli idarelerde izin şartı aranmaz) ile açıktan vekil atanabileceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan 86. maddenin incelenmesinden, maddenin ilk fıkrasında; memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilmesine ilişkin olup, bir mazeret nedeniyle görevini yerine getirmeyen memurun yerine yapılan vekil atamaları düzenlenmektedir. Aynı maddenin 3. fıkrasında yer alan açıktan vekil memur ataması ise; münhal kadrolar için yapılan atamalar olup, kamu hizmetlerinin yürütülmesi için ihtiyaç duyulması nedeniyle idare tarafından yapılan vekil atamalarına ilişkindir.

Öte yandan 657 sayılı Kanunun 175. maddesinde; açıktan vekil olarak atananların bu Kanunla memurlara tanınan sosyal haklardan da yararlanacağı hükme bağlanmıştır.

Sözü edilen düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; Yasanın 86. Maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin mazeretine dayalı olarak boşalan kadroya yapılan vekil ataması ile münhal kadrolara açıktan vekil ataması hallerinden, atanan kişilerin sosyal hakları bakımından herhangi bir ayrıma tabi tutulma olacağı bulunmadığı, nitekim 657 sayılı Yasanın 175. maddesinde de bu yönde bir sınırlamanın yer almadığı görülmektedir.

¹ İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU KARARLARI T.C. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Esas No:2014/802, Karar No:2017/10

Buna göre; 657 sayılı Yasanın 86. maddesi uyarınca açıktan vekil atanan davacının, 657 sayılı Yasayla tanınan sosyal haklar kapsamında doğum izninden yararlanması gerektiğinden, yasayla tanınan izin hakkının kullanılması nedeniyle ilişığının kesilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

DİSİPLİN CEZASI²

Davacının kusurlu olduğu iddia edilen davranışı nedeniyle bir soruşturmacı tayin edilerek usulüne uygun soruşturma yapılmaksızın, 1. Disiplin Amiri tarafından savunması alınmak suretiyle ceza teklifi yapılarak, ayrıca cezayı teklif eden kişinin Disiplin Kurulu kararında da imzası bulunacak şekilde tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı hakkında.

AYLIKTAN KESME CEZASI³

Hakkında yapılan soruşturma ile, eylemi, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası olarak değerlendirilen davacının durumunun, öncelikle bu konuda yetkili disiplin kurulunda görüşülmesi ve bir alt cezasının bu kurulca değerlendirilmesi gerekirken, disiplin kurulu kararı alınmaksızın doğrudan atamaya yetkili amir tarafından bir alt ceza olan aylıktan kesme cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işlemde yetki yönünden hukuka uyarılık bulunmadığı hakkında.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 126. Maddesinde, “Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra atamaya yetkili amirler, il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde Valiler tarafından verilir.” Hükmüne yer verilmiştir. Dosyanın incelenmesinden; davacı hakkında yapılan soruşturma sonucunda getirilen teklif doğrultusunda Genel Müdür Yardımcısı tarafından davacının 657 sayılı Kanunun 125/D-f maddesi uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılması gerekmekte ise de, davacının yükselebileceği derecenin son kademesinde olması geçmiş sicillerinin iyi ve pekiyi olması nedeniyle brüt aylığının 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırıldığı anlaşılmıştır.

Olayda; hakkında yapılan soruşturma ile, eylemi kademe ilerlemesini durdurulması cezası olarak değerlendirilen davacının durumunun, öncelikle bu cezayı vermeye yetkili disiplin kurulunda görüşülmesi ve bir alt cezanın bu kurulunca değerlendirilmesi gerekirken, disiplin kurulu kararı alınmaksızın doğrudan atamaya yetkili amir tarafından bir alt ceza olan aylıktan kesme cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işlemde yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmadığından İdare Mahkemesince uyuşmazlığın esası incelenerek davanın reddi yolunda karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir.

2 T.C. Danıştay Beşinci Daire Esas no:2016/9788, Karar No:2016/5107

3 T.C. Danıştay Beşinci Dairesi Esas No:2016/10059, Karar No:2016/5931

İHALEYE KATILABİLMEK İÇİN KONUSU ALANDA FAALİYET GÖSTERİLMESİ ZORUNLU DEĞİLDİR⁴

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla ultra vires (yetki aşımı) ilkesi kaldırıldığından, 4734 sayılı Kanunun 4. Maddesi uyarınca, “istekli olabilecek” sıfatını kazanmak ve bu bağlamda “istekli” olarak ihaleye teklif verilebilmesinin ön şartı olarak ihale konusu alanda faaliyet gösterilmesinin gerekmediği hakkında.

6102 sayılı Kanunla ultra vires (yetki aşımı) ilkesi kaldırılmış, 6762 sayılı (mülga) Türk Ticaret kanunu döneminde kurulan ve şirket ana sözleşmesinde şirketin sadece ana sözleşmede yazılı olan konularla sınırlı şekilde faaliyette bulunabileceğine ilişkin hükümlerin yazılmamış sayılacağı ifade edilerek, şirketlerin ana sözleşmede yazılı olan iştiğal konuları dışında da faaliyette bulunabilmesine imkan tanınmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Tanımlar” başlıklı 4. maddesine 20.11.2008 tarihli 5812 sayılı Kanunun 2. maddesiyle eklenen “istekli olabilecek” tanımıyla ilgili olarak 23. Dönem, 253 sıra sayılı “Kamu İhale Kanunu ile Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve turizm Komisyonları Raporlarının “Madde Gerçekleri” bölümünde; “İhale dokümanını satın alarak ihale sürecine katılmak istek ve idaresini ortaya koyanların da ihalelere yönelik başvuru yollarını kullanma hakları bulunmakla birlikte, bu hususun açıklığa kavuşturulmasını temin için, 4734 sayılı Kanunun 54, 55 ve 56. Maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, Kanunun 4. Maddesine ‘istekli olabilecek’ tanımı eklenmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu çerçevede, “istekli olabilecek” tanımının; ihale ilanı ve dokümanına yönelik olmadığı, şikayet ve itirazın şikayet müesseselerine başvurabilecek kişilere yönelik sınırlama amacıyla getirilmiş olduğu, ihalede istekli olma konusunda herhangi bir sınırlama amacıyla getirilmiş olduğu, ihalede istekli olma konusunda herhangi bir sınırlama getirilmediği açıktır. Nitekim, anılan Kanunun 4. maddesinde isteklinin; “Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine teklif veren tedarikçi, hizmet sunucusu veya yapım müteahhidini,” ifade edeceği belirtilmiştir.

4734 sayılı Kanunun 10. maddesinde, ihale katılacak isteklilerden, ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak kanunda tahdidi olarak belirtilen bilgi ve belgelerin istenebileceği ve ihale konusu işin niteliğine göre bu bilgi veya belgelerin istenebileceği ve ihale konusu işin niteliğine göre bu bilgi veya belgelerden hangilerinin yeterlik değerlendirilmesinde kullanılacağına, ihale dokümanında ve ihale veya ön yeterliğe ilişkin ilan veya davet belgelerinde belirtileceği kurala bağlanmıştır. Buna göre, idareler belirli işlerin ihalelerinde ihale dokümanında belirtilmek kaydıyla bu yeterlik koşullarından bazılarını isteyebileceklerdir.

Dava konusu olayda, **ihale konusu malın niteliğine göre, idarece, ihale dokümanında ihaleye katılma yönelik isteklilerden ticaret odası kaydının talep edildiği, taahhüt edilen ihale konusu veya benzer işlere ilişkin olarak iş deneyim belgesi istenmediği anlaşılmaktadır. Öte yandan, 6102 sayılı Kanuna göre, şirketlerin ana sözleşmede yazılı olan iştiğal konuları dışında da faaliyette bulunmasına engel bulunmamaktadır. Bu itibarla, ihaleye teklif verileceklerin belirlenmesinde, 4734 sayılı Kanunun 10. maddesinde yer alan ve ihale do-**

⁴ T.C. Danıştay Onüçüncü Daire Esas No:2016/220, Karar No:2016/3167

kümanında belirtilecek yeterlik koşulları dışında, 4734 sayılı Kanununun 4. maddesine 5812 sayılı Kanununun 2. maddesiyle eklenen ve madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, başvuru yollarını tüketebilecek kişilerin sınırlanmasına yönelik olarak vazedilen “istekli olabilecek” tanımından hareketle, isteklilerin ihaleye teklif vermelerinin faaliyet alanıyla sınırlandırılması mümkün bulunmamaktadır.

Bu durumda, istekli olabilecek sıfatını ve bunu takiben de ihaleye teklif verilerek istekli sıfatını haiz olunabilmesi için 4734 sayılı Kanununun 4. maddesinde ihale konusu alanda faaliyet gösterilmesi şartının getirildiğinden bahisle, davacının ihale konusu alanda faaliyet göstermediği ve ihalelerde istekli olamayacağı gerekçesiyle teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına yönelik dava konusu işlemden hukuka uygunluk, davanın reddi yolundaki Mahkeme kararında ise hukuki isabet bulunmamaktadır.

KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMA PLANSIZ ALAN⁵

Kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davacı açıldıktan sonra plan değişikliği yapıldığı ve bu plan değişikliğinin yargı kararıyla iptal edildiği dikkate alındığında taşınmaz plansız alanda kaldığından kamulaştırmayı gerektirir bir kısıtlılığın olmadığı ve tazminat verilmesinin şartlarının oluşmadığı hakkında.

... taşınmazın uzun yıllardır kamulaştırılmayarak, mülkiyet hakkının kısıtlanması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi zararın faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi isteğiyle açılmış; İdare Mahkemesince, aynı Mahkemenin E:2014/1680 sayılı dava dosyasında ve mahallinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelenmesi sonucu hazırlanan raporun ve dava dosyasının birlikte değerlendirilmesinden; her ne kadar Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına; taşınmaz fonksiyonunun 14.1.2013 tarihli 150 sayılı karar ile “özel spor alanı” olarak değiştirilmiş ise de; anılan değişikliğin dava açma tarihinden sonra gerçekleştiği ve Ankara 5. İdare Mahkemesinin 09.10.2013 tarihli E:2013/538, K:2013/1546 sayılı kararı ile iptaline karar verildiğinden bu hususun işin esasını etkiler nitelikte bulunmayarak taşınmazdaki mülkiyet hakkı kısıtlandıktan sonraki beş yıllık süre içinde kamulaştırılmamak suretiyle mülkiyet hakkının süresi belirsiz bir zaman diliminde kısıtlanması durumunun davacı açısından gerçekleştiği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş, bu karar davalı idarelerce işin esası, davacı vekilin tarafından ise vekalet ücreti ve taşınmaz bedeli yönünden temyiz edilmiştir.

Anayasanın 35. Maddesinde: “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.” Kuralına yer verilmiş, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını düzenleyen 13. Maddesinde ise, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılacağı, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanununun 10. Maddesinde; “Belediyeler, imar planlarının yürürlüğe gir-

⁵ T.C. Danıştay Altıncı Daire Esas on:2016/13035, Karar No:2016/9113

mesinden en geç 3 ay içinde, b planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlarlar. Beş yıllık imar programlarının görüşülmesi sırasında ilgili yatırımcı kamu kuruluşlarının temsilcileri görüşleri esas alınmak üzere Meclis toplantısına katılır. Bu programlar, belediye meclisince kabul edildikten sonra kesinleşir. Bu program içinde bulunan kamu kuruluşlarına tahsis edilen alanlar, ilgili kamu kuruluşlarına bildirilir. Beş yıllık imar programları sınırları içinde kalan alanlardaki kamu hizmet tesislerine tahsis edilmiş olan yerleri ilgili kamu kuruluşları, bu program süresi içinde kamulaştırırlar. Bu amaçla gerekli ödenek kamu kuruluşlarının bütçelerine konulur. İmar programlarında, umumi hizmetlere ayrılan yerler ile özel kanunları gereğince kısıtlama konulan gayrimenkuller kamulaştırılınca veya umumi hizmetlerle ilgili projeler gerçekleştirilinceye kadar bu yerlerle ilgili olarak diğer kanunlarla verilen haklar devam eder.” Hükmüne yer verilmek suretiyle, belediyelere, imar planlarını uygulamak üzere belirtilen süre içerisinde imar programını hazırlama; programı uygulamaya koyma, ilgili yatırımcı kamu kuruluşlarınca ise imar programlarında kendi görev alanlarındaki kamu hizmeti için ayrılan özel mülkiyete ait arsaları program süresi içinde kamulaştırma zorunluluğu yüklenmiştir.

2941 sayılı Kamulaştırma Kanununa 07.09.2016 tarihinde yürürlüğe giren 6745 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 33. Maddesi ile eklenen Ek madde 1 ve 43. Maddesi ile eklenen Geçici Madde 11’deki düzenlemeye göre; uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları ve imar uygulamaları yapılması ve bütçe imkanları dahilinde bu taşınmazların ilgili idarelerce kamulaştırılması veya imar planı değişikliği yapılması/yaptırılması zorunluluğu getirilerek bu kapsamda kalan taşınmazların bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç beş yıllık süre içerisinde bütçe imkanları dahilinde ilgili idarelerce kamulaştırılması veya taşınmazların mevcut imar planı bulunup bulunmadığı veya imar planı yapılabilecek yerlerden olup olmadığı durumuna göre imar planı/imar uygulaması/toplulaştırma yapılmak/yaptırılmak suretiyle başka yerden mümkün ise müstakil, değilse hisseli parsel verilmesi veyahut taşınmazların tahliye edilerek kullanıma imkan verecek biçimde malikine iade edilmesi amaçlandığı ve Kanunda düzenlenen 5 yıllık sürenin ek 1. Madde kapsamında kalan ve bu Kanunda yürürlüğe girdiği tarihten önce tasarruf hakkı kısıtlanan taşınmazlar hakkında da bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlayacağı, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılan ancak henüz karara bağlanmayan veya kararı kesinleşmeyen davalarda da bu madde hükümlerinin uygulanacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Öncelikle 01.08.2011 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davacı açtıktan sonra Ankara Büyükşehir belediyesince 2013 tarihli plan değişikliği yapıldığı, anılan planın iptal edildiği ve iptal kararını onandığı hususu dikkate alındığında, artık dava konusu taşınmazın plansız alana dönüştüğü; taşınmazda imar planında belirlenen kullanımdan dolayı kamulaştırmayı gerektirir bir kısıtlılığın söz konusu olmadığı ve tazminat verilmesi şartlarının oluşmadığı ortadadır. Bu sebeple her ne kadar İdare Mahkemesince tazminat talebinin kabulüne karar verilmiş ise de, dava konusu taşınmaza ilişkin yeniden bir planlama yapıp yapılmadığı hususu araştırılmadan verilen kararda isabet bulunmamaktadır.

Bu durumda, plansız konumda bulunan taşınmaz açısından veya dava konusu taşınmaza ilişkin yeni bir plan yapıldığı ve taşınmazın yerine kamusal kullanıma ayrılarak taşınmaz üzerindeki kısıtlılığın devam ettiği hususunun tespiti halinde ise; yeni yasal düzenleme uyarınca İdare Mahkemesince bu hususlar göz önünde bulundurularak yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

SAYIŞTAY KARARLARI

GEREKLİ ŞARTLARI TAŞIMAYAN SÖZLEŞMELİ PERSONEL ÇALIŞTIRILMASI¹

Belediyede Meclisin 08.01.2014 tarih ve 7 sayılı Belediye Meclis Kararı ile 01.01.2014 tarihinden itibaren 31.12.2014 tarihine kadar sözleşme imzalanarak, sözleşmeli personel olarak istihdam edilen ...'ın, ...Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümü mezunu ve Bilgisayar Programcılığı alanında ders aldığına dair belgesi olduğundan dolayı Kurum bünyesinde 2014 yılında 5393 sayılı Yasanın 49. maddesine istinaden sözleşmeli personel olarak programcı kadro karşılığında istihdam edildiğini, sözleşmeli olarak tam zamanlı programcı kadrosunda istihdam edilen ...'ın programcı kadrosu için gerekli şartları taşımadığı halde programcı kadrosunda çalıştırılması nedeniyle ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ

5393 sayılı Belediye Kanununun sözleşmeli personel çalıştırılmasını düzenleyen "Norm kadro ve personel istihdamı" başlıklı 49. maddesinin üçüncü fıkrasında:

"Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz. Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır. ..." düzenlemesi mevcuttur.

28.06.1978 tarih ve 16330 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa dayanılarak çıkarılan 06.06.1978 tarih ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esas" belirlenmiştir. Söz konusu Esasların 22.11.2010 tarih ve 2010/1169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Değişik 15. maddesinde;

"Esaslara Sözleşmeli Personel Personel Pozisyon Unvanları ile Asgari Nitelikleri Gösterir (4) sayılı Cetvel eklenmiştir. Bu cetvelde belirtilenler dışında sözleşmeli personel pozisyonları kullanılamaz ve talepte bulunulamaz. Kurumlar, söz konusu cetvelde belirlenen asgari niteliklere, hizmetin gereği ilave nitelikler belirleyebilirler." hükmü yer almaktadır.

¹ Sayıştay 7. Daire Tutanak No:44186, T:7.3.2018

Yine anılan Esasların ekinde yer alan “4 sayılı: A-Sözleşmeli Personel Pozisyon Unvanları İle Aşgari Nitelikleri Gösterir Cetvel”de, Programcı unvanı için istenen nitelikler; “Yükseköğretim kurumlarının bilgisayar programcılığı ile ilgili bölümlerinden en az önlisans düzeyinde mezun olmak veya en az önlisans mezunu olmak koşuluyla bilgisayar programcılığı alanına ilişkin ders aldığını belgelendirmek veya bu alanda Millî Eğitim Bakanlığı onaylı sertifika sahibi olmak ve en az D düzeyinde KPDS veya dengi yabancı dil bilgisine sahip olmak.” şeklinde belirtilmiştir.

Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda, Belediyede 5393 sayılı Kanununun 49. maddesi gereğince 2013 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılan ...'ın 2014 yılında da tam zamanlı sözleşmeli olarak 5393 sayılı Kanununun 49. maddesi gereğince norm kadro esas ve usullerine dayanılarak çalıştırılmaya devam edilmesine 08.01.2014 tarih ve 7 sayılı Belediye Meclis Kararı ile uygun görüldüğü ve aynı Belediye Meclis Kararında söz konusu kişi için (1) Sayılı Sözleşme Ücreti Cetvelinde Programcı kadrosu için öngörülen ücret tavanına uygun olarak aylık ... TL ücret belirlendiği, ayrıca Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün söz konusu Genelgesinin 3. maddesinde belirtilip 2 sayılı Cetvelinde gösterilen tutar olan ... TL tutarındaki ek ödemenin de ücretine dâhil edildiği görülmüştür.

Yapılan denetim sonucunda, ...'ın 23.06.2008 tarihinde ...Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünden mezun olduğu ve başlama tarihi 19.08.2013 ve bitirme tarihi 10.10.2013 olan toplam 80 saatlik özel bilgisayar kursundan alınmış olan ... bilgisayar programcılığı sertifikasının olduğu görülmüş; ancak söz konusu kişinin en az D düzeyinde KPDS veya dengi yabancı dil bilgisine sahip olduğuna dair belge bulunamamıştır. Bu sebeple, Belediyede Programcı olarak çalıştırılan ... Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasa ekli 4 sayılı Cetvelde yer alan Programcı kadrosu için gerekli şartlardan “en az D düzeyinde KPDS veya dengi yabancı dil bilgisine sahip olmak” şartını gerçekleştirmediğinden Denetçi tarafından tazmin hükmü istenmiştir. İlamda ise, denetçi görüşüne uygun olarak aynı sebeple tazmin hükmü verilmiştir.

Ancak, 08.01.2014 tarih ve 7 sayılı Belediye Meclis Kararı üzerine ... Belediyesi adına Belediye Başkan Vekili ... ile ... arasında imzalanan Hizmet Sözleşmesinin; 5. maddesinde; “Sözleşmeli personele, yapacağı hizmete karşılık ... Belediye Meclisinin 08/01/2014 tarihli ve 2014/7 sayılı kararına göre sözleşme süresince her ay net olarak ... TL ödenir...”, Ve 13/a maddesinde; “Sözleşmeli personelin, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesine veya 06.06.1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre yürüteceği görev itibarıyla sözleşmeli personel olabilme şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya bu şartlardan birinin sonradan kaybetmesi halinde sözleşme feshedilmiş sayılır.”

Hükümleri yer almaktadır. Buna göre, Programcı kadrosunda tam zamanlı sözleşmeli olarak çalıştırılan ... için sözleşme ücretinin ödenmesinin şartı yapacağı hizmet olarak belirlenmiş, başka herhangi bir şart belirlenmemiştir. Ayrıca, söz konusu kişinin işinin karşılığı olan hizmeti layıkıyla yapmadığı veya işini eksik yaptığına dair gerek İdare gerekse yapılan denetim sonucunda bu doğrultuda herhangi bir tespit bulunulmadığı görülmüştür. Söz konusu kişinin, “en az D düzeyinde KPDS veya dengi yabancı dil bilgisine sahip olmak” şartını gerçekleştirmediği, hizmetin yerine getirilmesi sırasında İdare tarafından tespit edilememiş, yapılan denetim ve yargılama sonucunda bu husus anlaşıldıktan sonra 2016 yılında ...'ın hizmet sözleşmesi yenilenmeyerek işine son verilmiştir.

Bahse konu olayda, önemle olan husus anılan kişiye 01.01.2014 ile 31.12.2014 tarihleri arasında yapılan ücret ödemesinin geri alınıp alınamayacağıdır. Şöyle ki, 5393 sayılı Kanununun 49. maddesinin beşinci fıkrasında; “Bu personel hakkında bu Kanunla düzenlenmeyen hususlarda vize şartı aranmaksızın 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilenler hakkındaki hükümler uygulanır.” denilmekte ve 657 sayılı Kanununun 4/B maddesinde, yürüteceği görev itibarıyla sözleşmeli personel olabilme şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılıp sözleşmesi feshedilen kişiye yapılan ücret ödemesinin geri alınabileceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda yer alan mevzuat doğrultusunda ... tam zamanlı sözleşmeli olarak çalışırken kendi yükümlülüklerini yerine getirmiş ve bunun karşılığı ücretini almıştır. İdare de, bu kişinin yürüttüğü görev itibarıyla sözleşmeli personel olabilme şartlarından birini taşımadığını sonradan anlayıp sözleşmesini yenilemeyerek işine son vermiştir. Dolayısıyla, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun ‘Kamu Zararı’ başlıklı 71. maddesindeki “Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır...” hükmü uyarınca kamu kaynağında herhangi bir eksilmeye neden olmadığından kamu zararı ortaya çıkmamıştır.

Bu itibarla, 6085 sayılı Kanununun 26. maddesi hükmü gereğince Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış olması suretiyle; 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca, yukarıda belirtilen hususların tekrar değerlendirilmesini teminen 251 sayılı Ek İlamın 1. maddesiyle ... TL'ye ilişkin olarak verilen tazmin hükmünün BOZULARAK dosyanın ilgili Dairesine TEVDİİNE, (Üyeler ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...'in aşağıda yazılı karşı oy gerekçelerine karşı) oyçokluğuyla 07.03.2018 tarihinde karar verildi.

KAMU İHALE KARARLARI

Karar Tarihi : 02.05.2018

Karar No : 2018 / UY.I-877

Karar Özeti :

2531 Sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanununun 2 nci maddesinde; kamu görevlilerinin vazifelerinden ayrıldıkları tarihten önceki iki yıl içinde hizmetinde buldukları birime karşı ayrıldıkları tarihten başlayarak üç yıl süreyle, ayrıldıkları birimin faaliyet alanlarıyla ilgili konularda doğrudan doğruya veya dolaylı olarak görev ve iş alamayacakları, taahhüde giremeyecekleri, komisyonculuk ve temsilcilik yapamayacaklarının düzenlendiği, söz konusu Kanun maddesinin amacının görevden ayrılan personelin ayrıldıkları kuruluşa ait girişecekleri işlerde eski memuriyet arkadaşları üzerinde manevi dahi olsa etkinliklerini önlemek ve çıkar sağlamalarına mani olmak olduğu dikkate alındığında, emekli olmadan önceki iki yıl içinde iş ortaklığını oluşturan iki ortağın üç yıl geçmemesine rağmen % 50'den fazla hisseye sahip ortağı olarak ihaleye katılmasının 2531 sayılı Kanununun hedeflediği eski memuriyet arkadaşları üzerinde manevi dahi olsa et-

kinliklerini önlemek ve çıkar sağlamalarına mani olmak amacına aykırılık teşkil edeceğinin açık olduğu, bu itibarla, itirazın şikayete konu edilen iş deneyim belgelerini düzenleyen bölge müdürlükleri (DSİ 4. Bölge Müdürlüğü ile DSİ 25. Bölge Müdürlüğü) ile ihaleyi yapan bölge müdürlüğü (DSİ 7. Bölge Müdürlüğü) farklı olsa dahi, her iki bölge müdürlüğü de DSİ Genel Müdürlüğüne bağlı, kendi görev sahaları kapsamında, fonksiyonlarının tümünü merkez teşkilatı adına yürüten kumanda birimleri olduğunun açık olduğu, idarenin merkez ve taşra teşkilatları ile bir bütün olarak kabul edilmesi gerektiğinden hem yapılan işlerde topluma güven verilmesi hem kamu görevinden ayrılanların görev yaptıkları yerlerdeki nüfuzlarını veya bağlantılarını kullanarak haksız edinimlerin önlenmesi açısından söz konusu iş deneyim belgelerinin 2531 sayılı Kanunda belirtilen yasak kapsamında olduğu ve başvuru sahibinin iddiasının yerinde görülmediği hakkında.

Karar Tarihi : 02.05.2018

Karar No : 2018 / UY. I- 882

Karar Özeti :

Başvuru sahibi iş ortaklığı ile ihaleye teklif veren diğer bir isteklinin belgelerinin incelenmesi sonucunda; adresleri ile telefonlarının aynı olduğu, isteklilerin sundukları teklif mektuplarında yer verilen teklif bedellerinin yazı karakterlerinin birbirlerine benzerlik gösterdiği, sunulan geçici teminat mektuplarının aynı bankanın aynı şubesi tarafından aynı tarihte düzenlendiği ve teminat mektuplarının "Mektup No" sunun sırasıyla 7010 TM2 795 ve 7010 TM2 793 şeklinde olduğu, sunulan banka referans mektuplarının aynı bankanın aynı şubesi tarafından aynı tarihte aynı sayı ile düzenlendiği ve aynı değerleri taşıdığı, sunulan bilanço bilgileri tablosu, yıllık gelir vergisi beyannamesi ve eki bilanço ile gelir tablolarının aynı mali müşavir tarafından düzenlendiği, başvuru sahibinin teklif dosyasında bulunan EKAP üzerinden ihale dokümanının indirildiğine dair fotokopi çıktısında diğer isteklinin e-mail adresinin bulunduğu, bu veriler ve yapılan tespitler ışığında; başvuru sahibi ile diğer isteklinin irade birliği çerçevesinde birlikte hareket ettiklerine dair güçlü delillerin bulunduğu dolayısıyla, 4734 sayılı Kamu ihale Kanununun 17 nci maddesinin (b) ve (d) bendi çerçevesinde bahsi geçen isteklilerin ihale dışı bırakılması gerektiği hakkında.

Karar Tarihi : 09.05.2018

Karar No : 2018 / UM.IV- 917

Karar Özeti :

Yapılan incelemede 12.04.2018 tarihli ihale komisyon kararı ile ihalenin başvuru sahibi üzerinde bırakıldığı, başvuru sahibi tarafından 20.04.2018 ve 24.04.2018 tarihinde alıma konu motorine ilişkin teklif ettikleri birim fiyatın resmi olarak yayımlanan birim fiyatının altında olduğu, bu durumun sehven yapıldığı, idarece vermiş oldukları teklifin 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 38 nci maddesi uyarınca aşırı düşük teklif kapsamında sorgulanması veya ihalenin iptal edilmesi iddiası ile idareye şikayet başvurusunda bulunulduğunun anlaşıldığı, isteklilerin ihaleye teklif sunmaktaki nihai amacının ihalenin kendileri üzerinde bırakılmasının sağlanması olduğu, 12.04.2018 tarihli ihale komisyonu kararı ile ihalenin başvuru sahibi üzerinde bırakıldığı ve söz konusu isteklinin ihaleye teklif vermekle istediği

amaca ulaştığının anlaşıldığı, 4734 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında da, verilen tekliflerin, zeyilname düzenlenmesi hali hariç, herhangi bir sebeple geri alınamayacağı ve değiştirilemeyeceğinin belirtildiği, bu çerçevede, idareye şikayet, Kuruma itirazın şikayet başvurusunda bulunulabilmesi için, aday, istekli veya istekli olabileceklerin hukukten korunması gereken bir hakkının olması veya hukuka aykırı bir şekilde zarara uğrama durumunun söz konusu olması gerektiği dolayısıyla, 4734 sayılı Kanununun 54 üncü maddesinde atf yapılan şekil ve usul kuralları karşısında, idarelerce gerçekleştirilen ve hukuka aykırı olduğu iddia edilen her işlem veya eylemin Kuruma itirazın şikayet konusu yapılmasına imkan bulunmadığı, ihalenin başvuru sahibi üzerinde kalmasına rağmen, itirazın şikayet dilekçesinde motorin birim fiyatı için hatalı teklif verildiği gerekçesiyle aşırı düşük teklif açıklaması istenilmesi veya ihalenin iptal edilmesinin talep edildiği, dolayısıyla, başvuru sahibinin hukukten korunması gerekli bir hakkının veya menfaatinin bulunmadığı ve başvuru ehliyetini haiz olmadığı anlaşıldığı, bu itibarla 4734 sayılı Kanununun 54 üncü maddesinin onbirinci fıkrasının (c) bendi ile ihalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince başvurunun ehliyet yönünden reddedilmesi gerektiği hakkında.

BELEDİYE ZABITASINCA KÜMES VE KANATLI HAYVANLARIN KALDIRILMASINA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZASI KARARIN İPTAL EDİLMESİ İSTEMİYLE AÇILAN DAVA¹

Özet: 1608 Sayılı Kanununun 1. Maddesi gereğince 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 32. Maddesi uyarınca verilen idari para cezası ile davaya konu kümes ve kanatlı hayvanların kaldırılmasına ilişkin, kararın iptal edilmesi istemiyle açılan davanın, 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3. Maddesi ve aynı Kanununun 27. Maddesinin sekizinci fıkrası hükmü bir arada değerlendirildiğinde İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

OLAY: Adapazarı Belediyesi Zabıta Ekipleri tarafından yapılan çalışmalar sonucunda, davacının evinin bahçesinde kanatlı hayvan (güvercin) baktığı, böylece Adapazarı Belediyesi Zabıta Emir ve Yasakları Uygulama Yönetmeliğinin 7/9. maddesine aykırı davranışta bulunduğu tespit edildiğinden bahisle, Adapazarı Belediyesi Encümeninin 17.5.2017 gün ve 402 sayılı kararıyla, davacının 5326 sayılı Kabahatler Kanunu uyarınca 227.TL para cezası ile cezalandırılmasına, ayrıca söz konusu kümesin ve kanatlı hayvanların kaldırılmasına karar verilmiştir.

Davacı, 17.5.2017 gün ve 402 sayılı kararın iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır. Davalı vekil süresi içinde, 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 27. maddesinin birinci fıkrası uyarınca görevli yargı yerinin adli yargı olduğu gerekçesiyle görev itirazında bulunmuştur.

(...)

II-ESASIN İNCELENMESİ: (..)

¹ Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığı Esas No:2017/727, Karar No:2018/130 Tarih:26/03/2018. Bu karar 26 Nisan 2018 Tarihli ve 30403 Sayılı Resmî Gazete (Mükerrer)'de yayımlanmıştır.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ.

Dava, davacının evinin bahçesinde kanatlı hayvan (güvercin) baktığından bahisle, Adapazarı Belediyesi Encümeninin 17.5.2017 gün ve 402 sayılı kararı ile, bu eylemin Adapazarı Belediyesi zabıta Emir ve Yasakları Uygulama Yönetmeliğinin 7/9. maddesine aykırı olduğu nedeniyle, 5326 sayılı Kabahatler ve Yasakları Uygulama Yönetmeliğinin 7/9. maddesine aykırı olduğu nedeniyle, 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 32. maddesi uyarınca, davacıya 227 TL para cezası verilmesine ve söz konusu kümes ve kanatlı hayvanların kaldırılmasına ilişkin Adapazarı Belediyesi Encümen Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Hangi fiil ve eylemlerin kabahat niteliğinde olduğu, idari yaptırım türleri ve bu türler arasında sayılan İdari Para Cezaları ile İdari Tedbirlerin neler olduğu ve bunlara itiraz yolları 5326 sayılı Kabahatler Kanununda düzenlenmiştir.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 2. maddesinde; “Kabahat deyiminden; kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır.” Hükmü yer almakta ve bu maddede kabahatin tanımı yapılmaktadır.

Kanunun “Kanunilik İlkesi” başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrasında; “Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi, kanun kapsam ve koşulları bakımından belirtildiği çerçeveye hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.” hükmü, ikinci fıkrasında da “Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir.” Hükmü yer almakta, böylece hangi fiillerin kabahat oluşturduğunun kanunda açıkça tanımlanabileceği hususunun yanı sıra, idarenin de somut olayda olduğu gibi genel ve düzenleyici işlemleriyle tanımlanabileceği hususunun yanı sıra, idarenin de somut olayda olduğu gibi genel ve düzenleyici işlemleriyle tanımlama yapabileceği belirtilmiş, ayrıca işlenen bir kabahatin karşılığı olan yaptırımın türü, süresi, miktarının ancak kanun ile belirlenebileceği de ifade edilmiş olmaktadır.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun “Çeşitli Kabahatler” süt başlığı altında düzenlenen “Emre aykırı davranış” başlıklı 32. maddesinde “(1) Yetkeli makamlar tarafından adli işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir.

(2) Bu madde, ancak ilgili kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde uygulanabilir.

(3) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinde diğer kanunlarda yapılan yollamalar, bu maddeye yapılmış sayılır.” denilmiş olup, olayda idari yaptırıma konu eylemin bu kapsamda yer almaktadır.

Belediye encümenlerinin Kabahatler Kanunu hükümlerine göre idari para cezası ve idari tedbir kararları verebileceğine dair hüküm 1608 sayılı Umuru Belediye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 tarih ve 486 Numaralı Kanunun Batı Maddelerinin Muaddil Kanunun 8.2.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 23.1.2008 gün ve 5728 sayılı Kanunun 66. maddesi ile değişik 1. maddesinde, “Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği

fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32. maddesi hükmüne göre idare para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir.

Belediye encümeni kararında belli bir fiilin muayyen bir süre zarfında yapılmasını da emredebilir. Emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması halinde, masrafları yüzde yirmi zammı ile birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirilir.

Bu madde hükümleri ilgili kanunda ayrıca hüküm bulunmayan hallerde uygulanır.” Denilmek suretiyle belirtilmiştir, somut olayda belediye encümeni tarafından tatbik edilen idari yaptırım kararı da bu kapsamda uygulanmıştır.

Bu haliyle, 1608 sayılı Yasa’da idari para cezasına ve idari tedbirlere karşı kanun yoluna ilişkin bir düzenleme yer almaktadır, ancak davaya konu kümesin ve kanatlı hayvanların kaldırılmasına ilişkin kararın, idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu idari bir işlem olduğu dikkate alındığında; kümesin ve kanatlı hayvanların kaldırılmasına ilişkin davaya bakma görevi idare mahkemesine ait olmaktadır.

5326 sayılı Kanunun 3. maddesini değiştiren 6.12.2006 günlü, 5560 sayılı Yasa’nın 31. Maddesinde ise, “(1) Bu Kanun;

a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır” denilmiş, Kanunun 16. maddesinde kabahatler karşılığında uygulanacak olan idari yaptırımların idari para cezası ve idari tedbirlerden ibaret olduğu, idari tedbirlerin ise, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirler olduğu hükme bağlanmış; “Başvuru yolu” başlıklı 27. maddesinin 1. fıkrasında, “İdari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararı kesinleşir.” hükmü yer almakta olup; 5560 sayılı Kanun ile eklenen fıkrada ise; idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına gören kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının, bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görüleceği kurala bağlanmış, bu maddenin gerekçesinde de bu hükümle, Kabahatler Kanunundaki düzenlemelerin ortaya çıkardığı bağlantı sorununa çözüm getirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenlemeye göre, Kabahatler Kanununun; idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterilmesi durumunda ise uygulanmayacağı ancak; idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının, bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yarı merciinde görüleceği anlaşılmaktadır.

Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı, bilinen bir genel hukuk ilkesidir.

Davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme, bir yasa ile görevsiz hale gelmiş ise, (davanın açıldığı anda görevli olan ve fakat yeni yasaya görev görevsiz hale gelen) mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği; ancak, yeni yasadaki görev kuralının, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair intikal hükümlerinin varlığı halinde, mahkemece görevsizlik kararı verilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, dava görevsiz mahkemede açılmış, bu sırada yapılan bir kanun değişikliği ile görevsiz mahkeme o dava için görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı veremeyip (yeni kanuna göre görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı vermeyip (yeni kanuna göre görevli hale geldiği için) davaya bakmaya devam etmesi gerekir.

İncelenen uyuşmazlıkta, öngörülen idari para cezasının 5326 sayılı Kanununun 16. Maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olduğu, 1608 sayılı Kanunda da idari para cezasına itiraz konusunda görevli mahkemenin gösterilmediği, ancak; Encümen kararı ile, idari para cezasının yanı sıra idari yargının görev alanına giren kararın (kümesin ve kanatlı hayvanların kaldırılması kararı) da verildiği ve dava konusu edildiği anlaşıldığından, idari para cezasının hukuka aykırılığı iddiasının da, idari yargı yerinde görüleceği kuşkusuzdur.

Bu durumda, Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 3. maddesi ve Aynı Kanununun 27. maddesinde 5560 sayılı Kanunla eklenen sekizinci fıkra hükmü bir arada değerlendirildiğinde, 1608 sayılı Kanununun 1. maddesi uyarınca verilen idari para cezası ile kümesin ve kanatlı hayvanların kaldırılmasına ilişkin karara karşı açılacak davanın özünde idari yargı yerinin görevli olduğu sonucu varılmıştır.

TEBLİĞLER GENEL VE GÖRÜŞLER



T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 66454725-206.05-E.5284537

01/06/2018

Konu : Otomatik Tescil Edilen İnşaat İşyerlerinde Araştırma İşlemi

GENELGE
2018/18

1) GENEL AÇIKLAMALAR

Bilindiği üzere, 10/3/2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 18 inci ve 19 uncu maddesi ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun;

11 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi "Şirket kuruluşunun ticaret sicil müdürlüklerine bildirilmesi halinde yapılan bu bildirim Kuruma yapılmış sayılır ve ilgililerce ayrıca işyeri bildirgesi düzenlenmez." şeklinde değiştirilmiş; aynı maddenin altıncı fıkrasına "Bu bildirimlerden hangisinin işyerinin bildirilmesi yerine geçeceği Kurumca belirlenir, belirlenenlerle ilgili ayrıca işyeri bildirgesi düzenlenmez." hükmü eklenmiş,

100 üncü maddesinin üçüncü fıkrası "Kurum, bu Kanun gereği verilecek her türlü belge veya bilginin internet, elektronik ve benzeri ortamda gönderilmesi hususunda, gerçek veya tüzel kişiler ile yazılı sözleşme ile yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişilere izin vermeye, bu kişileri aracı kılmaya veya zorunlu tutmaya, Kuruma verilmesi gereken her türlü belge, bildirme ve taahhütnamenin gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara verilmesini mecbur kılmaya, söz konusu belgeleri diğer kamu idarelerine ait formlarla birleştirmeye ve bu belgeleri kamu idarelerinin elektronik bilgi işlem ortamından almaya, bu kişilere yapılacak bildirimleri Kuruma verilmiş saymaya, bu Kanunun uygulaması ile ilgili işveren, sigortalı ve diğer kurum, kuruluş ve kişilerin talepleri üzerine veya re'sen düzenleyeceği her türlü bilgi ve belgeyi bilgi işlem ortamında oluşturmaya, bu şekilde hazırlanacak olan bilgi ve belgelerin sadece internet ve benzeri iletişim ortamından ilgili kişilere verilmesini kararlaştırmaya yetkilidir.",

şeklinde değiştirilmiştir.

Bu düzenlemeler doğrultusunda, 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı çalıştırılmasa dahi ticaret sicil müdürlüklerince tescil edilen şirket kuruluşları ile Kuruma verilen yetki doğrultusunda yalnızca yapı ruhsatına istinaden Kurumca otomatik işyeri tescili yapılacağı 16/3/2018 tarihli ve 2018/11 sayılı "Otomatik İşyeri Tescili" konulu Genelge ile açıklanmıştır.

Yine, 24/1/2018 tarihli ve 2018/3 sayılı Genelgede Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) kararlarından "İskân izni alınması için gerekli olan SGK-vergi borcu yoktur denetimlerinin oluşturulacak bir ara yüz ile elektronik ortamda denetiminin sağlanması" eylemi kapsamında "İlişiksizlik Belgesinin" elektronik ortamda üretildiği açıklanmıştır. Eylem kapsamında ilişiksizlik belgesi elektronik ortamda üretilmekle birlikte, yapı ruhsatına istinaden otomatik işyeri tescil edilenlerin, özel nitelikteki inşaat işlerinden dolayı Kurumumuza ilişiksizlik belgesi müracaatları olmadan ve bu belgeyi temin etmeden yapı kullanma izin belgesi alabilmeleri ile ilgili yapılacak işlemler aşağıda açıklanmıştır.

2) YAPI RUHSATINA İSTİNADEN OTOMATİK TESCİL EDİLEN ÖZEL NİTELİKTEKİ İNŞAAT İŞYERLERİNDE ARAŞTIRMA İŞLEMİ

Araştırma işlemi 2011/13 sayılı Genelgede açıklandığı şekilde yapılacak olmakla birlikte, yapı ruhsatına istinaden otomatik tescil edilmiş özel nitelikteki inşaat işyerlerinde süreç aşağıdadır.

2.1 İlişiksizlik Belgesi Düzenlenme Süreci

2.1.1 Yapı kullanma izin belgesi için işverence, ruhsat vermeye yetkili merciyeye müracaat edilecektir. (İlişiksizlik belgesi için Kurumumuza müracaat edilmeyecektir.)

2.1.2 Müracaat edilen merci, Kuruma yapı (inşaat) ile ilgili araştırma işleminde gerekli olan bilgileri elektronik ortamda online olarak iletacaktır.

2.1.3 İlgili merciden gelen bilgiler doğrultusunda araştırma işlemi tamamlanacaktır.

2.1.4 Araştırma işlemi tamamlanan özel nitelikteki inşaat işyerine ait ilişiksizlik belgesi elektronik ortamda oluşturulup, ilgili merciyeye online olarak gönderilecektir.

3) DİĞER HUSUSLAR

3.1 Bu Genelge ile 16/3/2018 tarihli ve 2018/11 sayılı Genelgenin, "3- VALİLİKLER, BELEDİYELER VE RUHSAT VERMEYE YETKİLİ DİĞER KAMU VE ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNCE VERİLEN YAPI RUHSATLARINA İSTİNADEN OTOMATİK İŞYERİ TESCİLİ" bölümünün "3-2- Yapı Ruhsatına İstinaden İşyeri Tescili" alt bölümünün birinci fıkrasının 4 üncü paragrafının sonuna "Yapı ruhsatına ilişkin işyeri tescili otomatik olarak oluşturulduğundan, inşaat ruhsatıyla birlikte Üniteye bizzat gelerek başvuran ruhsat sahibi adına ayrıca işyeri tescili yapılmayacaktır." ibaresi eklenmiştir.

3.2 Bu Genelge hükümleri, 16/3/2018 tarihli ve 2018/11 sayılı Genelge gereğince yapı ruhsatına istinaden tescili otomatik yapılan işyerleri için uygulanacak olup, manuel tescil edilmiş özel nitelikteki inşaat işyerlerini kapsamamaktadır.

3.3 Otomatik tescil edilmiş özel nitelikteki inşaat işyerleri için yapılacak asgari işçilik araştırma işleminde, bu Genelge ile getirilen hükümler hariç, yapılması gereken diğer işlemler 2011/13 sayılı Genelgede açıklanan şekilde yürütülecektir.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim.

Dağıttım:

Gereği:

Merkez ve Taşra Teşkilatına
İçişleri Bakanlığına

Bilgi:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına
Ekonomi Bakanlığına
Türkiye Belediyeler Birliğine

SORU - CEVAP

Sayın Onur EYÜP'ün Sorusu

Bir yapım ihalesinde, anahtar teslimi götürü bedel teklif mektubunda, “İhale komisyonu başkanlığına” ibaresinin yer aldığı bölüme idarenin adına yer verilmesi elenme sebebi olur mu?

Cevap: 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Tekliflerin hazırlanması ve sunulması” başlıklı 30 uncu maddesinde, teklif mektubunda, ihale dokümanının tamamen okunup kabul edildiğinin belirtilmesi, teklif edilen bedelin rakam ve yazı ile birbirine uygun olarak açıkça yazılması, üzerinde kazıntı, silinti, düzeltme bulunmaması ve teklif mektubunun ad, soyad veya ticaret ünvanı yazılmak suretiyle yetkili kişilerce imzalanmış olmasının zorunlu olduğu belirtilmiş olup, teklif mektubunda idarenin adına yer verilmemesi asli unsurlara ilişkin bir eksiklik değildir. Ayrıca, asli unsurlara ilişkin olmayan eksikliklerin teklifle verilen diğer belgeler ve teklif zarfı üzerinde yer alan bilgilerden, temin edilmesi veya anlaşılması mümkün olduğundan, söz konusu eksikliğin elenme sebebi olamayacağı düşünülmektedir.

Sayın Mehmet Ali ARSLAN'ın Sorusu

Lise mezunu olup, bir anonim şirkette 13 yıl boyunca yönetim kurulu başkan yardımcılığı görevinde bulundum. Bu süre zarfında bitirilen yapım işlerinden dolayı iş yönetme belgesi alabilirmiyim?

Cevap: 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “İhaleye katılımda yeterlik kuralları” başlıklı 10 uncu maddesinde, yapım ve yapımla ilgili hizmet işlerinde, denetleme ve yönetme görevi nedeniyle alınan belgelerde, gerçek kişinin mühendis veya mimar olma şartının aranacağı hükme bağlanmış, ayrıca, Yapım İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin “İş deneyim belgelerinin verilmesi” başlıklı 47 nci maddesinde, iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan anonim şirketlerde genel müdür, murahhas müdür, yönetim kurulu üyesi ve yönetim kurulu başkanının, limited şirketlerde şirket müdürünün görevlerini aralıksız en az beş yıldır sürdüren ve ilk sözleşme bedelinin en az % 80'i oranında fiilen görev yapan, en az beş yıllık mühendis veya mimarlara iş yönetme belgesi verileceği belirtilmiştir. Bu durumda, mimar veya mühendis olmayan ve yönetmeliğin anılan maddesinde belirtilen ünvanlara sahip olmayan söz konusu kişiye iş yönetme belgesi verilmesi mümkün değildir.

Sayın Mehmet Yılmaz'ın Sorusu

1. *Belediyemizde aday memur olarak alınan personel asaleti tasdik edilmeden encümen üyesi olarak yetkilendirme yapılabilir mi, yani encümen üyesi olabilir mi?*

2. *Belediyemiz tarafından kurulan işçi şirketine dışardan sorumlu müdür atanır mı yoksa normal bir belediye personelin mi meclis kararı ile görevlendirme yapılabilir mi?*

Cevap:

Sorularınıza cevap teşkil edecek bilgiler, aşağıya çıkarılmıştır:

1. Bilindiği üzere, meclis üyeliği seçimle elde edilen bir görevdir. Dolayısıyla asil veya aday memur olup olmadığına bakılmaksızın memurların meclis üyesi olarak görevlendirilmesi mümkün değildir.

Belediye encümen üyeliğine gelince; 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre; belediye encümeni, belediye meclisinin seçilmiş üyeleri arasından seçilen üyelerle belediye birim amirlerinden belediye başkanınca görevlendirilen yöneticilerden (daire başkanı, müdür, amir vs) oluşur. Kural olarak belediyelerde müdür veya daha üstü unvanlara atanabilmesi için en az 4 yıllık yüksek öğrenim görmüş, 8-10 yıllık hizmet süresi ve görevde yükselme sınavına girip başarılı olmak gerekir.

Ancak, özellikle küçük ölçekli belediyelerde personel yetersizliği nedeniyle birim yönetici kadroları boş ise, aday memurun mali hizmetler müdürlüğünde görevlendirilmiş olması, keza başka bir birimde müdür olarak tedviren görevlendirilmiş olması durumunda, encümen üyesi olabileceği,

2. Belediyeniz tarafından kurulan işçi şirketine, öncelikle belirtelim ki, belediyede memur/işçi/sözleşmeli olarak görev yapanların atanması mümkün değildir. Bu durumda, şirkete yönetici (müdür) olarak, belediye şirket personelinin atanabileceği gibi, Personel Çalıştırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak dışardan sorumlu müdür atanabilmesi mümkündür.

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI

	01.07.2017 - 31.12.2017 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,102706	0,108550
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yılve fazlası için azami 500 gösterge	20	20
Taban Aylığı Katsayısı	1,607645	1,699121
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zam- larının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,03257	0,034424
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	975,71	1.031,23

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü mad. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/01/2018 tarih ve 27998389.-010.-06.02-138 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin genelgesi.

DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR

Konusu		01.07.2017- 31.12.2017 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.134 x Maaş Katsayısı)		219,17	231,64
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	51,35	54,28
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	25,68	27,14
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300	300
	2. Çocuk için	400	400
	3. Çocuk için	600	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için <small>633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)</small>	600	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	975,71	1.031,23
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	1.951,41	2.062,45

657 s.Kanun md. 202, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/01/2018 tarih ve 27998389-010-06.02-138 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin genelgesi.

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	7.845,99
	72.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	7.423,59
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	8.931,49
	82.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	8.450,65
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	11.102,49
	102.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	10.504,77
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	12.730,74
	117.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	12.045,36
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	14.901,74
	137.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	14.099,46
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	17.072,74
	157.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	16.153,60
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	20.871,99
	192.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	19.748,31
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	25.213,99
	232.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	23.856,55
Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 11.102,49 dir.				

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1] (2018 YILI)

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.07.2017- 31.12.2017 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek	01.01.2018- 30.06.2018 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	77,15	87,18
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	87,82	99,24
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	109,16	123,36
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	125,17	141,45
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	146,52	165,61
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	167,87	189,70
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	205,22	231,91
2.000.001'den fazla olan beldelerde	247,92	280,16

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. TL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamasında yarım kr ve üzerindeki değerler bir kr tamamlanır; yarım kr altındaki değerler dikkate alınmaz.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (2018 YILI)

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01/07/2017- 31/12/2017 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek	01/01/2018- 30/06/2018 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	359,47	379,93
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	462,18	488,48
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	616,24	651,30
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	770,30	814,13
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.232,48	1.302,60
Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.		

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2017-31/12/2017	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.024 x 0,108550)	618,70	653,91
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,108550)	228,62	241,63
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.		

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2017-31/12/2017	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,108550)	1.437,88	1.519,97
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,108550)	1.232,47	1.302,60
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.		

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı)'ndan yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:302 - 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2018 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
14.800 TL'ye kadar	15%
34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, fazlası	20%
80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL), fazlası	27%
80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'den fazlasının 120.000 TL'si için 29.280 TL), fazlası	35%

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2017 - 31.12.2017 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%14)	248,85	284,13
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	17,78	20,30
Gelir vergisi (%15)	93,32	106,55
Asgari Geçim İndirimi	133,31	152,21
Damga Vergisi (%07,59)	13,49	15,40
Kesintiler Toplamı	373,44	426,38
Net Asgari Ücret	1.404,06	1.603,12
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	275,51	314,57
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	35,55	40,59
İşverene Toplam Maliyet	2.088,56	2.384,66

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Not2 : 16 yaşını doldurmamış işçiler içinde aynı hesaplamalar yapılmıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (152,21) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2018 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	152,18	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	152,18
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	182,51	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	175,00
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	205,44	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	197,83
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	228,16	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	228,56
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	243,48
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	258,70

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018)

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHLIN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
1	m.32	EMRE AYKIRI DAVRANIŞ	Genel	Belediye Encümeni	259 TL
2	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapmak	Belediye Zabıtası	124 TL
3	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapanın üzerinde para çıkması	Belediye Encümeni	Toplanan paranın kamuya geçirilmesi
4	m.36/1	GÜRÜLTÜ	Gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Gerçek Kişi)	Belediye Zabıtası	124 TL
5	m.36/2	GÜRÜLTÜ	Ticari bir işletmenin faaliyeti çerçevesinde gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Ticari İşletme)	Belediye Zabıtası	2.661-13.344 TL
6	m.37	RAHATSIZ ETME	Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etmek	Belediye Zabıtası	124TL
7	m.38/1	İŞGAL	Kaldırımları İşgal Eden veya Mal Satışı Yapan Kişilere	Belediye Zabıtası	124 TL
8	m.38/2	İŞGAL	Kaldırımlara İzni Olmaksızın İnşaat Malzemesi Yığan Kişilere	Belediye Zabıtası	259-1.322 TL
9	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Kamu Hizmet Binalarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
10	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Belediyeye ait toplu taşıma araçlarında sigara içmek	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
11	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilen Toplu Taşıma Araçlarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
12	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişilerine Ait Olan ve Herkesin Girebileceği Binaların Kapalı Alanlarında sigara içenlere	Kolluk Görevlisi	124 TL
13	m.40	KİMLİĞİ BİLDİRMEME	Görevle ilgili olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği ve adresi ile ilgili bilgi vermekten kaçınmak veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmak	Kimlik ve adres bilgisi soran kamu görevlisi (Genel)	124 TL

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
14	m.41/1	ÇEVREYİ KİRLETME	Evsel atık ve atıkların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye	Belediye Zabıtası	41 TL
15	m. 41/2	ÇEVREYİ KİRLETME	Yemek Pişirme ve Servis Yerlerinde İşlenmesi Halinde İşletmeye	Belediye Zabıtası	1.322-13.344 TL
16	m. 41/3	ÇEVREYİ KİRLETME	Hayvan Kesimine Tahsis Edilen Yerleri Dışında Kesim Yapanlara veya Kesilen Hayvan Atıklarını Sokağa veya Kamuya Ait Sair Alanlara Bırakanlara	Belediye Zabıtası	124 TL
17	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına Atan gerçek Kişiye	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
18	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına İnşaatı Yürüten Tüzel Kişi Adına Atılması Halinde	Belediye Zabıtası	259-13.344 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
19	m.41/5	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Ev Eşyasını Bunların Toplanmasına İlişkin Belirlenen Günün Dışında Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	124 TL
				(belediyeler tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere günler belirlenir ve ilan olunur (m. 41/5)	

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
20	m.41/6	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Motorlu Kara ve Deniz Nakil Araçlarını ya da Mütemmim Cüzlerini Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	658 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/6).
21	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınmaksızın kamuya ait alan ve duvarlar ile özel şahıslara ait alanlara bez, kağıt vb. afiş ve ilan asmak	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
22	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınarak asılan afişlerin verilen sürenin sonunda toplanmaması	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL

NOT: 41. maddede sayılı suçlarla ilgili olarak, meydana gelen kirliklik kişi tarafından derhal kaldırıldığı takdirde idari para cezasına karar verilmeyebilir (madde:41/8).

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	259 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	259 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	521-10.515 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	259 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kira-athane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.m.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

YILLAR	ALT DEĞER TL	ÜST DEĞER TL	YENİDEN DEĞERLENDİRME ORANI
2004	500	1.000	% 11,2
2005	556	1.112	%98
2006	610	1.220	% 7,8
2007	657	1.315	% 7,2
2008	704	1.409	% 12
2009	788	1.578	% 2,2
2010	805	1.612	%7,7
2011	866 TL	1.736TL	%10,26
2012	954 TL	1.914TL	%7,8
201	1.028TL	2.063	%3,93
2014	1.068TL	2.144TL	%10,11
2015	1.175TL	2.360TL	%5,58
2016	1.240TL	2.491TL	%3,98
2017	1.289 TL	2.590 TL	%14,47
2018 YILI	1.476 TL	2.965 TL	

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

5846	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	124 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	259 TL

(Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sivil hususlara ait bu zabta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazımgelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler,

4817 SAYILI YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNDA YER ALAN İDARİ PARA CEZALARI

4817 SAYILI KANUNUN 21. MADDESİ GEREĞİNCE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI	CEZA MİKTARI 2012 (TL)	CEZA MİKTARI 2013 (TL)	CEZA MİKTARI 2014 (TL)	CEZA MİKTARI 2015 (TL)	CEZA MİKTARI 2016 (TL)	CEZA MİKTARI 2017 (TL)	CEZA MİKTARI 2018 (TL)
Çalışma İzni Bulunmayan Yabancıyı Çalıştıran İşverenlere Her Bir Yabancı İçin	6.795	7.325	7.612	8.381	8.848	9.186	10.515
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımlı Çalışan Yabancıya	679	731	759	835	881	914	1.046
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımsız Çalışan Yabancıya	2.717	2.928	3.043	3.350	3.536	3.671	4.202
4817 Sayılı Kanunun 18'inci Maddesinde Öngörülen Bildirim Yükümlülüğünü Süresi İçinde Yerine Getirmeyen Bağımsız Çalışan Yabancı İle Yabancı Çalıştıran İşverene Her Bir Yabancı İçin	339	365	379	417	440	519	594

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

İzin Süresi		
DMK 105. Md.	Hastalık İznı	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İznı	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönüşmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetiçi eğitime katılma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açıktaki süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(1.2.2018-31.01.2019 döneminde uygulanacak Eşik Değerler ile Parasal Limitler ve Tutarlar)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)	
			2018 Yılı	2017 Yılı
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	45.452.363,-	39.362.920
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	135.238	117.120
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	270.489	234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	135.238 270.489	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	270.489 2.254.192	117.120- 234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	270.489 2.066.004	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	2.254.192 45.452.363	1.952.189- 39.362.920
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	67.613	58.555
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	22.524	19.507
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	10.369.344	8.980.120
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	225.403	195.205
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	450.823	390.425
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	250.201	216.681
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	618.044-TL'ye kadar		4.280	3.707
	618.044-TL'den 2.472.180-TL'ye kadar		8.562	7.415
	2.472.180-TL'den 18.541.351-TL'ye kadar		12.843	11.123
	18.541.351-TL ve üzeri		17.126	14.832

**3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK
İDARİ PARA CEZALARI
(01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI)**

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, **939,36 Türk Lirasından az olmamak üzere,**

Kanuni Dayanağı	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m ² için)
42/a	I	A	5,63
		B	9,39
	II.	A	15,02
		B	20,65
	III	A	33,80
		B	37,57
	IV	A	43,20
		B	46,96
		C	58,23
	V	A	71,38
		B	86,41
		C	97,68
D		118,35	
42/b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan		Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20
42/c (42/a ve 42/b maddelerine göre cezalandırılması gereken yapılar)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise		% 30'
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise		% 40
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumî Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise		% 60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise		% 100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise		% 20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise		% 80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise		% 50

	Ruhsatsız ise	% 180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	% 50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	% 100
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	% 10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	% 20
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	% 20
3194/18-42	3194 sayılı Kanunun 18/son fıkrasında belirtilen durumlar hariç, imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parsellerin hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılması	3.757,47
3194/28-42	Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği ve yapı müteahhitliği hususundaki görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/32-42	Yapı sahibinin bir ay içerisinde yapısının ruhsata uygun hale getirmemesi veya ruhsat almaması	3.757,47
3194/33-42	İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler alınmaması ve mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/35-42	Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesi; her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden, 0.50 m. Daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla gibi arsaların sahiplerinin emniyet tedbiri almaması	3.757,47
3194/36-42	Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması hususlarındaki mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/37-42	Otopark yerlerinin kullanma izni alındıktan sonra plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmesi	3.757,47
3194/39-42	Bir kısmı veya tamamının yakılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların tamir edilmemesi veya yıkılmaması, Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısına can ve mal emineyitini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapıların ilgili idarenin yazılı ikaazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviye yapılmaması veya bu yapıların 39. madde uyarınca yıkılmaması halinde	18.762,53
3194/41-42	Belirli yollar üzerinde bulunan mahzurlu binaların veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin ilgili idarece (belediye veya valilik) tayin edilen tazda kapatılmaması durumunda	3.757,47

3194/27-42	<p>İl özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde, köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi durumunda</p> <p>(Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası 511,33 TL den az olmamak üzere 42/2 fıkrasına göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.)</p>	563,58
<p>Önemli Not:</p> <p>- Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırırlar uygulanır.</p> <p>-Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir.</p> <p>-Yapının bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez.</p> <p>- Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre ceza işlemi yapılmak üzere,</p> <p>1) üyesi buldukları meslek odasına 2) Bakanlığa ilgili idarece bildirilir.</p> <p>Yukarıda verilen 18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya bu maddelere aykırı davranan yapı veya parsel sahibi, harita, plan, etüt ve proje müellifleri, fenni mesuller, yapı müteahhidi ve şantiye şeflerinin ilgisine göre ayrı ayrı olmak üzere 3.757,47- bu fiillerinin çevre ve sağlık şartlarına aykırı olması halinde 7.514,94-Türk Lirası, can ve mal emniyetini tehdit etmesi halinde 11.272,44-Türk Lirası idari para cezası verilir.</p> <p>Diğer taraftan ; a)Yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilmesi ve 32 nci maddeye göre verilen süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde beş yıl, b)Yapım işinde ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilen imalatın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde on yıl, c) Bakanlıkça olumsuz kayıt değerlendirilmesi yapılan hallerde bir yıl, süreyle Bakanlıkça iptal edilir denilmektedir.</p>		

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		<p>İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak beediye meclislerince yasak edilebilir</p>		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	259 TL

UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		<p>İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)</p>		
1593 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	204 TL

TAHŞİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2018-31.12.2018)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmez şekilde 15 fünürlük süre beklemeyen vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	2.700,00
	10.000' den fazla olan belediyeler	5.400,00

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:62)

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29/12/2017 Tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. (Ek: 28/3/2007-5615/15 md.; Değişik: 4/6/2008-5766/10 md.) Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler (Binde 1,5)	(Binde 1,89)
7. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşme	(Binde 9,48)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1. Tahkimnameler	58,80 TL
2. Sulhnameler	58,80 TL
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	330,30 TL
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	58,80 TL

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)	
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar		
1. Ticari ve mütedavil senetler:		
a) Emtia senetleri:		
aa) Makbuz senedi (Resepise)	20,30 TL	
ab) Rehin senedi (Varant)	12,00 TL	
ac) İyda senedi	2,00 TL	
ad) Taşıma senedi	0,60 TL	
b) Konşimentolar	12,00 TL	
c) Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)	
d) İpotekli borç senedi, irat senedi		(Binde 9,48)
2. Ticari Belgeler		
a) Menşe ve Mahreç Şahadetnameleri	20,30 TL	
b) Resmi dairelere ve bankalar ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri		
ba) Bilançolar	45,40 TL	
bb) Gelir tabloları	21,80 TL	
bc) İşletme hesabı özetler	21,80	
c) Barnameler	2,00 TL	
d) Tasdikli manifesto nüshaları	8,90 TL	
e) Ordinolar	0,60 TL	
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	8,90 TL	
IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar		
1. Makbuzlar:		

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakdedilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (Ek: 5766/10-ç md.) (Yürürlük: 6/6/2008) (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakdedildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	0,60 TL
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	58,80 TL
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	78,70 TL
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	38,80 TL
bd) Muhtasar beyannameler	38,80 TL
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	38,80 TL
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	78,50 TL
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	28,90 TL
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirgeleri	28,90 TL
f) (Değişik:672/28.md-Yürürlük 9/8/2016 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	46,00 TL
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	0,60 TL

YURTIÇİ HARCIRAHLAR

Memur ve Hizmetlilerden	TL
a) Ek Göstergesi 8000 ve Daha Yukarı Olanlar	51,60
b) Göstergesi 5800 (Dahil) - 8000 (Hariç) Olanlar	48,15
c) Ek Göstergesi 3000 (Dahil) - 5800 (Hariç) Olanlar	45,20
d) Kadro Derecesi 1 - 4 Olanlar	39,85
e) Kadro Derecesi 5 - 15 Olanlar	38,75

(* 6245 Sayılı Kanununun 33/b maddesine göre verilecek gündeliklerin hesabından bu tutar esas alınır.)

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır. (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirilenin ilk on günü için gündeliklerin % 50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin % 50'si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)

50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel :

- | | |
|--------------------------------|-------|
| a) Kadro derecesi 1-4 olanlar | 15,80 |
| b) Kadro derecesi 5-15 olanlar | 15,25 |

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELE- RİNİN (K- Cetveli)

I- Fazla Çalışma Ücreti

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanunun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 1,97 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi dahil olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanunun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 2,08 Türk Lirasıdır.

5- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hü-

kümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardaki (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 263 Türk lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 282 Türk Lirası,

- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 312 Türk Lirasını,

100.001'den 150.000'e kadar onalar için 352 Türk Lirasını,

250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 420 Türk Lirasını

- 1.000.001'den fazla olanlar için 487 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekilere için 487 Türk Lirasını,

- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekilere için 648 Türk Lirası, geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yararlanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) bir yılda toplam 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödemeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

(K) cetvelinde ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan belediye başkanının özlük hakları ile ilgili göstergelerin ise 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026) ve (2.226) olarak uygulanır.

- 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı ile mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (14.640) ve (9.189) olarak uygulanır.

Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER

1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	682.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	2.047.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	2.047.200
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51/ ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	74.550
b-Diğer İlçelerde	37.150
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Aynı Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76)[5]	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İl Merkezlerinde	450.300
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İl Merkezlerinde	225.300
c) Diğer İl Merkezleri, Büyükşehir Bld. Sınırları İçindeki İlçeler ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	163.300
ç) Diğer İlçelerde	122.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırları n herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traçi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden an az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri aynı hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.350
	2-İlçelerde	700
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	15.500
	e) Mahkeme harç giderleri (Ankara, İstanbul ve İzmir İl merkezleri için)	34.400
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	71.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	7.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	28,500
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	970.000
40	4	30.400
79	a) bendi için	17.200
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan,	17
5502 Sayılı Kanununun 7 nci maddesinin	i) Kurum alacaklarının tahsilat işlemleri ile diğer kanunlarla tahakkuk ve tahsilat yetkisi Kuruma verilen alacakların tahsilat işlemlerinin, kısmen veya tamamen kamu gelirlerinin toplanması ve takibinden sorumlu olan kamu idarelerinden hizmet almak suretiyle gerçekleştirilmesine karar vererek Bakan onayına sunmak.	473
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	249.400
3082	Kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin devletleştirilebilmesi usul ve esasları hakkında kanun	124.000

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No:490, 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.)

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	2200
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	2.200-220.000
	-Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	220.000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	27
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	100.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	190.000
	- Satış tutarı	260.000
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	100.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	190.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	1.000
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	2,70
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallikler	1.000
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	12
	- Diğer vergilerde	24
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	I inci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	148
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	90
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	45
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	21
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	12
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	5,70
	II nci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	80
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	45
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	21
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	12
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	5,70
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	3,20
		Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması
	1- Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması	240

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 353-	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	120.000
	2- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması	240
	- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	12.000
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	120.000
	4- Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	240
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	5.700
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	290
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	900
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	180.000
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	1.200
10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	900	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	2,00
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.600
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	800
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	400
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevşik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.200.000
MADDE 370	Kullanım sahte veya muhteviyatı yanıltıcı	57.000



GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2018 YILI

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	4.400 TL
--	----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2018YILI)

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	16.00 TL
--	----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2018 YILI)

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2017 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	7.400 TL
-Diğer yerlerde	4.900 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	1.000
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	530
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	240

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83
2015	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:457)	%5,58
2014	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:441)	%10,11
2013	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:430)	%3,93
2012	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:419)	%7,80
2011	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:410)	%10,26

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ¹

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2.900	2.200	1.800	1.600	1.370
2. Grup	1.800	1.370	1.100	900	800
3. Grup	1.370	900	800	570	450
4. Grup	570	450	340	290	220
5. Grup	340	290	200	190	160
6. Grup	190	160	100	90	68
7. Grup	68	53	37	32	24

(b) Büyükşehir belediyelerinde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	3.625	2.750	2.250	2.000	1.712
2. Grup	2.250	1.712	1.375	1.125	1.000
3. Grup	1.712	1.125	1.000	712	562
4. Grup	712	562	425	362	275
5. Grup	425	362	250	237	200
6. Grup	237	200	125	112	85
7. Grup	85	66	46	40	30

İndirimli çevre temizlik vergisi uygulaması

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	1.450	1.100	900	800	685
2. Grup	900	685	550	450	400
3. Grup	685	450	400	285	225
4. Grup	285	225	170	145	110
5. Grup	170	145	100	95	80
6. Grup	95	80	50	45	34
7. Grup	34	26	18	16	12

1 Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:50) 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

	TL
A- MERKEZİ YONETİM MUHASEBE YONETMELİĞİ	
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı:	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası Şubesi bulunmayan ilçelerindeki muhasebe birimlerinde	1.700
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	970
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firarı erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkeresi bedellerinin iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat ideleri ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı:	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	2.600
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	17.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç).	9.700
2. Kaybedilen alıncılar için ilan:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alıncılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilan gerektirmeyen parasal Sınırlar,	970
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	3.200
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.300
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Satılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	4.000

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
I. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevduatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintile düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	3.200
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	4.550
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	17.000
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	63.000
D- TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınır için uygulanacak limitler,	
1.1. Taşınırın kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında	5.000
1.3. Taşınırın aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	24.000
2. Yukarıda velirilen limitler, kuruluş merkezleri Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde 3 kat olarak uygulanır.	
ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen illerde	1.350
1.2. Diğer İlçelerde	700
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	71.000
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	7.000
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli idarelerin mutemetleri için	1.350
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince	TL
1.1. 213 sayılı vergi Usul kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanunun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarından kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacaklarının dışından kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17.700
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17,00
ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ	
6728 sayılı Kanunun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanmayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar.	519
KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAZ ORANLARI	
3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yılları itibarıyla uygulanması gereken faiz ve temerrüt faizi oranları; (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.	Yıllık Oran (%)
1. 1/12017 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31.12.2016 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	9,75
2. 1/1/2015 - 31/12/2016 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (14/12/2014 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	10,5
3. 1/1/2014 - 31/12/2014 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (27/12/2013 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75